

KREDİ VE KURUMSAL YÖNETİM DERECELENDİRME MEVZUATI

NİSAN 2008

1) TİCARET HUKUKUNUN GENEL ESASLARI.....	6
---	----------

1.1) Haksız Rekabet	7
1.1.1) Haksız Rekabet Davaları.....	7
1.2) Ticaret Sicili	8
1.3) Ticari Defterler	9
1.3.1) Sorumluluk	10
1.3.2) Saklama Müddeti.....	10
1.4) Cari Hesap	10
2) ANONİM ŞİRKETLER MEVZUATI	11
2.1) Kuruluş	12
2.1.1) Ani Kuruluş	12
2.1.2) Tedrici Kuruluş	13
2.2) Anonim Şirketlerin Organları	13
2.2.1) Yönetim Kurulu	13
2.2.2) Denetçiler.....	15
2.2.3) Genel Kurul.....	16
2.3) Hisse, Hisse Senedi ve Tahviller	18
2.3.1) Hisse	18
2.3.2) Hisse Senetleri	18
2.3.3) Tahviller.....	19
2.4) Anonim Şirketlerin Dağılma (İnfisah) ve Tasfiyeleri	19
3) SERMAYE PİYASASI ARAÇLARININ KURUL KAYDINA ALINMASI, İHRACI, HALKA ARZI VE SATIŞI	20
3.1) Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınması, İhracı, Halka Arzı ve Satışına İlişkin Esaslar	22
3.1.1) Kurul Kaydına Alınma	23
3.1.2) Hisse Senetlerinin Borsada Satışa Konu Olabilmesi İçin Yapılacak İşlemler	23
3.1.3) Bağımsız Denetim Standartları İle İlişkili Hükümler.....	24
3.1.4) Kurula Kaydı Zorunlu İşlemler	24
3.1.5) Ön Talep Toplama	29
3.1.6) Tahsisli Satışlar	30
3.1.7) Aracı Kuruluş Kullanma Zorunluluğu.....	30
3.1.8) İzahname Tescili, İlanı ve Sirkülerin Yayımlanması	32
3.1.9) Yeni Pay Alma Haklarının Kullanılması	33
3.1.10) Tasarruf Sahipleri İçin Sirküler İlanı	33
3.1.11) Hisse Senetlerinin Halka Arzında Satış Yöntemleri.....	34
3.1.12) Ek Satış	34

3.1.13)	Halka Arz Sonrası Fiyat İstikrarını Sağlayıcı İşlemler.....	36
3.1.14)	Satış Fiyatı	37
3.1.15)	Hisse Senetlerinin Satın Alan Kişilere Teslim Edilmesi.....	38
3.1.16)	Satış Sonu İşlemleri	38
3.2)	Hisse Senetlerinde Şekil Şartları.....	39
3.3)	Hisse Senedi Türevleri	40
3.3.1)	Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB)	40
3.3.2)	Katılma İntifa Senetleri (KİS).....	43
3.3.3)	Oydan Yoksun Hisse Senetleri (OYHS)	45
3.4)	Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması, İhracı, Halka Arzı ve Satışına İlişkin Esaslar.....	47
3.4.1)	Tahvil İhraç Limiti.....	47
3.4.2)	Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması	49
3.4.3)	Kayıttan Sonra Yapılacak İşlemler.....	50
3.4.4)	Tahvillerin Vadesi	51
3.4.5)	Tahvillerin İtfası	51
3.4.6)	Faiz.....	52
3.4.7)	Tahvillerin Satışı	53
3.4.8)	Satış Sonu İşlemler	54
3.5)	Tahvillerin Şekil Şartları.....	55
3.6)	Tahvil Türevleri.....	55
3.6.1)	Kâra İştirakli Tahviller.....	55
3.6.2)	Hisse Senetleriyle Değiştirilebilir Tahviller (HDT)	57
3.7)	Banka Bonolari ve Banka Garantili Bonolar.....	59
3.7.1)	Banka Bonoları.....	59
3.7.2)	Banka Garantili Bonolar.....	59
3.7.3)	Ortak Hükümler	59
3.7.4)	BB'lerin ve BGB'lerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar	60
3.8)	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK).....	60
3.8.1)	İhraç Edilecek Varlığa Dayalı Menkul Kıymetlerin Konusunu Oluşturabilecek Alacak Türleri	62
3.8.2)	VDMK İhraç Edebilecekler	62
3.8.3)	Alacakların Temellükü.....	63
3.8.4)	VDMK'ların Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar	63
3.9)	Gayrimenkul Sertifikaları.....	64
3.9.1)	Gayrimenkul Sertifikalarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar	65
3.10)	Finansman Bonoları.....	66
3.10.1)	Finansman Bonolarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar	68

3.11) Altın, Gümüş ve Platin Bonoları	70
3.11.1) İhraç Edilecek Bonoların Kurul Kaydına Alınması.....	71
3.12) Yabancı Sermaye Piyasası Araçları.....	73
3.12.1) Kurul Kaydına Alınma ve Borsaya Başvuru.....	75
3.12.2) Depo Sertifikalarının Çıkarılması.....	76
3.12.3) Yabancı Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Ödemeler.....	76
3.12.4) Sermaye Artırımından Doğan Haklar	76
3.12.5) Genel Kurul Toplantıları, Oy Hakkının Kullanılması ve Kamuyu Aydınlatma	77
3.13) İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	77
3.13.1) Genel Olarak.....	77
3.13.2) Teminat Varlıklar	78
3.13.3) Teminat Varlıkların Korunması	79
3.13.4) Teminat Sorumlusu	79
3.13.5) Teminat Uyum İlkeleri	80
3.13.6) Kurul Kaydına Alınma	80
3.13.7) İhraççı Niteliğinin Kaybedilmesi ve Yönetimin Kamu Kurumlarına Devri	81
3.14) Varlık Teminatlı Menkul Kıymetler	81
3.15) Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemleri	82
3.15.1) Talep Toplama Yöntemi	82
3.15.2) Talep Toplamaksızın Satış Yöntemi	87
3.15.3) Borsa'da Satış Yöntemi.....	88
3.15.4) Belirli Satış Yöntemlerine Uyuma Zorunluluğu Bulunan İhraççılar.....	88
3.15.5) Aracı Kuruluşların Yükümlülükleri	89
3.15.6) Halka Arz Nedeniyle Toplanan Bedellerin Nemalandırılması, Aracı Kuruluşlar Tarafından Yatırımcıdan Tahsil Edilecek Ücret ve Komisyonlar, Borsada İşlem Görme.....	90
3.15.7) Halka Arzda İşlem Yasağı.....	90
4) İHRAÇCILAR VE HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLAR	91
4.1) İhraççılar	91
4.2) Halka Açık Anonim Ortaklıklar	92
4.3) Halka Açık Anonim Ortaklıklara Sağlanan Haklar	93
4.3.1) Kayıtlı Sermaye Sistemi	93
4.3.2) Tahvil ve Diğer Borçlanma Senetleri İhracı.....	97
4.3.3) Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar.....	100
4.4) Anonim Ortaklıkların Yükümlülükleri	102
4.4.1) Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar.....	103

4.4.2)	Anonim Ortaklıkların Kar ve Bedelsiz Pay Dağıtma Yükümlülükleri	104
4.4.3)	İhraççıların Muafiyet Şartlarına ve Kurul Kaydından Çıkarılmalarına İlişkin Esaslar	114
4.4.4)	Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar	116
4.5)	Anonim Ortaklık ve Sermaye Piyasası Kurumlarının Kamuyu Aydınlatma Yükümlülükleri	121
4.5.1)	İlan ve Reklamlara İlişkin Esaslar	121
4.5.2)	Muhasebe, Mali Tablo ve Rapor Standartları, İlan, Bağımsız Denetleme	123
4.5.3)	Kanuna Tabi Ortaklık ve Kuruluşlarda Bağımsız Dış Denetleme	129
4.5.4)	Kamunun Aydınlatılmasında Özel Durumlar	136
4.6)	Derecelendirme Faaliyetinin Kapsamı ve Bu Faaliyette Bulunabilecek Kuruluşlar	145
4.7)	İpotek Finansmanı Kuruluşları	151
5)	İMKB KURUMSAL YÖNETİM ENDEKSİ TEMEL KURALLARI	153
5.1)	Amaç	153
5.2)	Yönetim	154
5.3)	Endekse Alınma	154
5.4)	Endeksten Çıkarılma	154
5.5)	Birleşme Ve Devir Almalarda Yapılan Değişiklikler	155
5.6)	Endekse Yeniden Alınma	155
5.7)	Birden Fazla Derecelendirme Kuruluşundan Not Alınması	155
5.8)	Hesaplama Yöntemi	156
	Nakit Net Temettü ödemesi	158
5.9)	Hesaplamaya Başlama	158
6)	BANKACILIK KANUNUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ	159
7)	SERMAYE PİYASALARI VE VERGİLENDİRME İLKELERİ	233
7.1)	Giriş	233
7.2)	Temel Esaslar	235

7.3) Sermaye Piyasasına Yönelik Vergisel Teşvikler.....	236
8) VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAM VE TANIMLAR.....	237
9) FİNANSAL ARAÇLARDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ	244
9.1) Finansal Araçlar.....	245
9.2) Finansal Araçlardan Elde Edilen Gelirlerin Sınıflandırılması	245
9.3) Menkul Sermaye İratları.....	246
9.3.1) Tanımı.....	246
9.3.2) Menkul Sermaye İratlarının Vergilendirilmesi.....	247
9.3.3) Menkul Sermaye İradı Sayılmayan Gelirler.....	247
9.3.4) İndirim Oranı Uygulaması	247
9.3.5) İndirilecek Giderler	247
9.3.6) GVK Geçici 67'nci Madde Kapsamında Menkul Sermaye İratları.....	248
9.4) Değer Artışı Kazançları	248
9.4.1) Değer Artışı Kazançlarının Vergilendirilmesi	248
9.4.2) Elden Çıkarma	249
9.4.3) Değer Artışının Tesbiti	249
9.4.4) İndirilecek Giderler	249
9.4.5) ÜFE Endekslemesi	249
9.4.6) Zarar Mahsubu	250
9.4.7) GVK Geçici 67'nci Madde Kapsamında Değer Artış Kazançları	250
9.5) Uygulanacak Vergileme Rejimi	250
10) DAMGA VERGİSİ KANUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ	251
11) HARÇLAR KANUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ	253
12) BANKA VE SİGORTA MUAMELERİ VERGİSİ.....	255
13) KAYNAK KULLANIMI DESTEKLEME FONU KESİNTİSİ	257
EK: VERGİLERDE BEYAN (TARİH) VE ÖDEME ZAMANLARI:.....	259

1) TİCARET HUKUKUNUN GENEL ESASLARI

Özel hukukun bir disiplinini oluşturan Ticaret Hukuku, ticaret hayatının gereklerine uygun biçimde teşekkül ettirilmiş olup, ticari işletmenin hukukudur. Ticaret Hukuku, ticari işletmenin dolaylı ve dolaysız getirdiği bütün sorunları inceler.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun içindekiler aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir: Başlangıç Kısmı, Umumi Hükümler, Ticari İşletme, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku, Deniz Hukuku, Sigorta Hukuku ve Son Hükümler.

1.1) Haksız Rekabet

Türk Ticaret Kanununun 56'ncı maddesi haksız rekabeti, aldatıcı hareket veya iyiniyet kurallarına aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suistimali olarak tanımlamıştır. Kanunun 57'nci maddesi ise haksız rekabet hallerini tek tek sıralamıştır. Bunlar;

- Başkalarının malları, iş ürünleri, faaliyet tarzları hakkında yanıltıcı veya gereksiz yere incitici beyanlarla kötülemek,
- Başkasının ahlaki ve mali gücü hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek,
- Kendi şahsi durumu, emtiası, iş mahsulleri, ticari faaliyeti veya ticari işleri hakkında yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek veya üçüncü şahıslar hakkında aynı şekilde hareket etmek suretiyle rakiplerine nazaran onları üstün duruma getirmek;
- Paye, diploma veya mükafat almadığı halde bunlara almış gibi hareket ederek olağanüstü kabiliyete sahip olduğu kanısını uyandırmak,
- Başkasının ticaret unvanı, markası, işletme adı ile benzerlikler meydana getirmeye çalışmak veya bu şekilde itibasa meydan veren malları bilerek veya bilmeyerek satışa çıkarmak veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak,
- Üçüncü şahısların işçilerine, vekillerine veya diğer yardımcılarına, menfaatler sağlayarak kendisi veya başkası için menfaat sağlamak,
- İşçiler, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri aldatma suretiyle, istihdam edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa ettirmek veya ele geçirmek;
- Hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde ettiği veya öğrendiği imalat veya ticaret sırlarından haksız yere faydalanmak veya onları başkalarına yaymak;
- Hüsnüniyet sahibi kimseleri aldatacak şekilde gerçeğe aykırı bonservis kağıdı vermek,
- Rakipler hakkında da uygulanan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına uymamaktır.

1.1.1) Haksız Rekabet Davaları

Haksız rekabet halleri hukuk ve ceza davaları ile yaptırımlara bağlanmıştır.

1.1.1.1) Hukuk Davaları

Haksız rekabet dolayısıyla açılacak olan hukuk davaları aşağıda açıklanmaktadır.

- Fiilin haksız olup olmadığını tespit davası
- Haksız rekabetin men'i davası
- Yanlış olan durumun ortadan kaldırılması davası (eski hale getirme)
- Maddi ve manevi tazminat davasıdır.
- Tazminat davalarının açılabilmesi için fiili işleyen kimsenin kusuru aranmaktadır.

Tazminat davası dışındaki davaların açılmasında haksız rekabet fiilini işleyen kimsenin kusurlu olup olmadığı aranmamaktadır.

1.1.1.2) Ceza Davaları

- Kötüleme, gerçeğe aykırı bilgi verme, aldatıcı unvan vesaire kullanma, iltibas, yardımcıları kandırma, imalat ve ticaret sırlarından faydalanma, bu sırları yayma, gerçeğe aykırı şahadetname verme fiillerini kasten işleyenler,
- Kendi icap ve tekliflerinin, rakiplerinkine tercih edilmesi için, şahsi durumu, emtiası, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten veya yanıltıcı bilgi verenler,
- İmalat veya ticaret sırlarını ele geçirmek veya ifşa etmek için ilgilileri aldatanlar,
- Yardımcılarının işledikleri ceza gerektiren haksız rekabet öğrenip bu fiili men etmeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler,

Bir aydan bir yıla kadar hapis ve ayrıca para cezasıyla cezalandırılırlar.

1.2) Ticaret Sicili

Ticaret sicili, ticari işletme ile ilgili bilgi ve işlemlerin, tacirin ve üçüncü şahısların menfaatleri bakımından, açıklanmasına hizmet eden bir müessesedir. Kural olarak, ticaret ve sanayi odası veya ticaret odası bulunan yerlerde bir ticaret sicili memurluğu kurulur.

Hangi hususların ticaret siciline tescil ettirileceğine ilişkin genel bir hüküm Türk Ticaret Kanununda yer almamaktadır. Bu nedenle, her olayda Kanuna başvurarak tescilin gerekip gerekmediği hususu kontrol edilmelidir. Ticaret siciline tescil edilecek hususlara örnek olarak, Ticari işletme, şube, unvan, işletme adı, iflas, şirket birleşme kararlarını gösterebiliriz.

Ticaret siciline tescil olunan hususlar kural olarak Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur.

Kural olarak tescil talep üzerine yapılır. Ancak istisnai olarak, Kanunda veya Ticaret Sicili Nizamnamesinde hüküm bulunması halinde talep olmaksızın doğrudan tescil yapılabilir.

Ticaret sicili memuru, herhangi bir hususu sicile kaydederken, bunun tescil için gerekli kanuni şartları taşıyıp taşımadığını, gerçeğe uygunluğunu ve kamu düzenine aykırı bulunup bulunmadığını inceler. Sicil memurunun kararlarına karşı, sicil memurunun bağlı bulunduğu mahkeme nezdinde itiraz edilir. İtiraz, sicil memurunun kararını tebellüğden itibaren sekiz gün içinde yapılması gerekir. Mahkemenin verdiği karara karşı da, tebellüğden itibaren onbeş gün içinde temyiz yoluna gidilebilir.

Kanunda aksine hüküm olmadıkça tescil talep müddeti onbeş gündür. Sicil çevresi dışında oturanlar için bu süre bir aydır.

Tescil edilmiş hususlarda meydana gelecek her türlü değişiklik de tescile tabidir.

Herkes ticaret sicilinin içeriğini ve sicil dairesinde saklanan belgeleri incelemek hakkına sahiptir. Belgelerin tasdikli suretleri de istenebilir.

Ticaret sicili kayıtları, nerede bulunursa bulunsan, üçüncü şahıslar hakkında kaydın TTSG ile ilanını izleyen iş gününden itibaren hüküm ifade eder. İlan edilen bir hususun bilinmediği üçüncü şahıslar tarafından ileri sürülemez.

Ticaret siciline güvenen kimselerin uğradıkları zararları tazmin etmek için ilgililere hukuk veya ceza davası açmak için imkan sağlanmıştır.

Hukuk davası tazminat ödeme şeklinde belirir. Tazminat davası ilgilinin kötü niyetle gerçeğe aykırı beyanda bulunması ve sicildeki kayıtların TTK'nun 34'üncü maddesine uygun hale getirilmemesi hallerinde açılır. Tazminat davalarının açılabilmesi için bir zararın meydana gelmesi, kusur ve fiil ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağının bulunması gerekir.

Ceza davaları, sicil memurunun tescile davet etmesi halinde, ilgilinin tayin edilen süre içinde cevap vermemesi veya kaydı yaptırmaması ve ilgilinin kötü niyetle gerçeğe aykırı beyanda bulunması hallerinde açılır.

1.3) Ticari Defterler

Her tacir ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu, borç ve alacak münasebetlerini ve her iş yılı içinde elde edilen neticeleri tespit etmek maksadıyla işletmesinin mahiyet ve öneminin gerektirdiği bütün defterleri ve bilhassa diğer kanunların hükümleri saklı kalmak üzere aşağıda belirtilen defterleri Türkçe tutmaya mecburdur;

Tacir Hükmi Şahıs ise; Yevmiye defteri, Defteri kebir, Envanter defteri, Karar defteri,

Tacir Hakiki Şahıs ise; Karar defteri hariç yukarıdaki defterleri veya bunların yerine sadece işletme defteri.

Tacirlerin işletmeleriyle ilgili işler dolayısıyla aldıkları mektup, yazı, fatura, cetvel, senet, telgraf gibi vesika ve kağıtlarla ödemelerini gösteren vesikaları ve yazdığı mektup, yazı ve telgrafnamelerin kopyalarını ve mukaveleleri taahhüt ve kefalet vesair teminat senetleri ve mahkeme ilamları gibi belgeleri muntazam bir tarzda dosya halinde saklamaları mecburidir.

1.3.1) Sorumluluk

Bir tacirin defter tutma mükellefiyetini yerine getirmeye yetkili kıldığı kimsenin bu defterlere geçirdiği kayıtlar o tacirin kendisi tarafından tutulmuş kayıtlar hükmündedir.

Ticari defterlerin kısmen veya tamamen mevcut olmamasından yahut kanuna uygun surette tutulmamasından veyahut saklanması mecburi olan defter ve kağıtların gereği gibi saklanmamasından doğan sorumluluk, doğrudan doğruya işletme sahibine ve hükmi şahıslarda idare organının azalarına veya idare işlerine yetkili olan kimselere ve hükmi şahsiyeti olmayan ticari işletme ve teşekküllerde onları idareye yetkili olan kimselere aittir. Bunlar, kusuru memur ve müstahdemlerine yükleyerek sorumluluktan kurtulamazlar.

1.3.2) Saklama Müddeti

Defter tutmak mecburiyetinde bulunan kimse ve işletmeye devam eden halefleri defterleri son kayıt tarihinden itibaren, saklanması mecburi olan diğer hesap ve kağıtları ise tarihlerinden itibaren on yıl geçinceye kadar saklamaya mecburdurlar (Ticaret Kanunu Mad. 68).

Vergi Usul Kanununun 253'üncü maddesinde açıklandığı üzere, defter tutmaya mecbur olanlar tuttukları defterlerle vesikaları hangi takvim yılında tanzim ve ihdas etmişler ise, o yılı takip eden yıldan başlamak üzere 5 yıl müddetle saklamak mecburiyetindedirler.

1.4) Cari Hesap

İki kimsenin para, mal, hizmet ve diğer hususlardan dolayı birbirlerindeki alacaklarını ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip, bunları kalem kalem zimmet ve matlup şekline çevirerek hesabın kesinleşmesinden çıkacak bakiyeyi isteyebileceklerine dair yapılan mukaveleye cari hesap denir.

Cari hesap sözleşmesi yazılı şekilde yapılmak zorundadır. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa her takvim yılı bir hesap devresidir. Hesap devre sonunda kapatılır

ve bakiye tespit edilir. Bakiyeyi gösteren ekstre karşı tarafa iadeli taahhütlü gönderilir. İtiraza konu olmazsa, mutabık kalınan bakiye mukaveleye uygun olarak istenir. Ancak aksine anlaşma yoksa, mukavele kesilmeden alacak talep edilemez.

Taraflar cari hesap mukavelesinde belli devrelerde faizin ana paraya eklenebileceğini kararlaştırabilirler.

Cari hesap ilişkisi, kararlaştırılan müddetin bitimiyle, hakkın suistimali şeklinde olmamak kaydıyla feshin ihbarıyla, taraflardan birinin iflasıyla, taraflardan birinin alacaklısının hesap bakiyesine haciz koydurttuğu durumlarda hacze sebebiyet verenin 15 gün içinde haczi kaldırttıramaması halinde, yazılı ihbar koşuluyla sona erdirilebilir.

2)ANONİM ŞİRKETLER MEVZUATI

Anonim ortaklıkların en belirgin özelliği ortakların kişisel sorumluluğunun bulunmamasıdır. Ortakların sorumlulukları yükümlendikleri sermaye tutarı ile sınırlıdır. Kanunumuz anonim şirketleri "Bir ünvana sahip, esas sermayesi muayyen paylara bölünmüş olan ve borçlardan dolayı yalnız mamelekiyle sorumlu bulunan şirket" olarak tanımlamıştır.

Anonim şirket başlıca üç amaca erişebilmekteki rolü nedeniyle gelişmiş bir şirket çeşididir.

Ortakların mali sorumluluğu sınırlandırılmıştır. Paylar kolayca devredilebilir. Büyük sermaye toplanması anonim şirketler vasıtasıyla mümkün olabilmektedir.

2.1) Kuruluş

Anonim şirketin kurulabilmesi için şirkette pay sahibi en az beş kurucu şirket esas sözleşmesini hazırlar. Bu sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve kurucular tarafından imzalanması, imzaların da noterce tasdik edilmesi şarttır.

TTK hükümleri uyarınca anonim şirketler iki biçimde kurulurlar. Esas sözleşmede bulunması gereken hususlar kuruluş türüne göre farklılıklar gösterir.

- a-Ani Kuruluş
- b-Tedrici Kuruluş

2.1.1) Ani Kuruluş

Şirket paylarının kurucular tarafından tamamen taahhüdünü gerektirir. En az beş gerçek ya da tüzel kişi kurucu ortağın bulunması ve sermayenin en az 50.000 YTL olması koşulu bulunmaktadır.

Anonim şirket sözleşmesinde; ticaret ünvanı ve şirket merkezi, işletmenin konusu, esas sermaye miktarı ile her payın değeri, paradan başka sermaye olarak konulan hakların mahiyetleri ve değerleri, kurucularla yönetim kurulu üyelerine sağlanacak özel haklar, yönetim kurulu üyelerinin belirlenme usulü, genel kurul toplantıları davet ve karar alma şartları, şirket müddeti, her ortağın taahhüt ettiği sermaye nevi ve pay miktarı belirtilmelidir.

Ana sözleşme, kurucular tarafından düzenlenerek imzalanır, önceden belirlenmiş konularda faaliyet gösterecek olan anonim şirketler için Ticaret Bakanlığından izin alınır, sermayeye ilişkin belgeler ile Ticaret Sicil Memurluğuna başvurularak tescil ve ilan işlemleri yapılır ve kuruluşun tamamlandığına ilişkin Ticaret Bakanlığına bilgi verilir.

Şirket ticaret siciline tescil edilmekle tüzel kişilik kazanır. Kuruluşun Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmesi gerekir. Bu ilan ise duyurucu niteliktedir.

2.1.2) Tedrici Kuruluş

Tedrici kuruluşta da en az beş kurucunun bulunması ve başlangıçta sermayenin en az yüzde onunun temin edilmesi lâzımdır.

Ani kuruluş, ortaklık paylarının yani esas sermayenin tamamının kurucular tarafından yüklenilmesi ile, tedrici kuruluş ise bir kısım payların kurucular tarafından yüklenilmesi ve geri kalan kısım için ise halka açılması yolu ile olur.

Kurucular esas sözleşmeyi düzenledikten sonra bu sözleşmede gösterilen sermayenin onda birinin bir bankaya ödendiğine veya bu paranın temin edildiğine dair bir vesika alırlar. Bu vesika ile birlikte tasdikli ana sözleşmeyi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına tevdi ederek Bakanlığın iznini alırlar. Payların halka arzedilebilmesi için ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun da izninin alınması gerekir. Halka satılmayan payların bedelleri ise bir banka veya aracı kurum tarafından taahhüt edilmelidir.

Halkı iştirake davet etmek için izni müteakip kanuna uygun bir izahname hazırlanır ve bunun içine gerekli açıklamalar konarak halka ilan edilir.

Şirkete sermaye koymak suretiyle iştirak etmek isteyenler, iştirak taahhütnameleri hazırlarlar ve taahhüt ettikleri payların miktarını bildirirler.

İştirakçiler pay bedellerinin tümünü izinden itibaren üç ay içinde ödemelidirler. Eksik kalan kısım banka veya aracı kurum tarafından ödenir.

Esas sermayenin tamamı ödendikten sonra, kurucular on gün içinde duyuru yaparak kuruluş genel kurulunu toplantıya çağırırlar.

Şirketin tescil ve ilan işlemleri ile tüzel kişilik kazanması ani kuruluştaki şekle tabiidir.

2.2) Anonim Şirketlerin Organları

2.2.1) Yönetim Kurulu

Anonim şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa yönetim kurulu en az üç kişiden oluşur. Ana sözleşme ile yönetim kurulu üyelerinin adedi arttırılabilir. Yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olması gereklidir. Pay sahibi tüzel kişilerin temsilcileri olan gerçek kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilirler.

Yönetim kurulu üyeliği, üyenin istifasıyla sona erebileceği gibi, seçilmiş olan kişilerin üyelik için gerekli kanuni nitelikleri kaybetmeleri veya ölmeleri ya da yeniden seçilmemeleri ile sona erer.

Yönetim kurulu üyeleri ya esas sözleşme ile atanır ya da genel kurul tarafından seçilir. Görev süreleri azami üç yıl olup, yeniden seçilmeleri mümkündür. Bir üyeliğin açılması halinde yönetim kurulu, kanuni şartları taşıyan bir kimseyi geçici olarak üye seçip ilk toplanacak genel kurul onayına sunar. Bu üye, ilk genel kurul toplantısına kadar görevine devam eder.

Yönetim kurulu üyelerinin atanmaları ve ayrılmaları tescil ve ilan edilir.

Yönetim kurulu üyeleri arasından bir başkan ve başkan bulunmadığı zamanlarda ona vekalet edecek bir başkan yardımcısı seçilir. Başkanın başlıca görevi, yönetim kuruluna başkanlık etmek, toplantıya davet ve gündemi hazırlamaktır. Sözleşmede aksine hüküm olmadıkça, yönetim kurulunun karar alabilmesi için üyelerin en az yarısından bir fazlasının hazır bulunması gereklidir. Kararlar mevcut üyelerin çoğunluğu ile verilir ve yönetim kurulu karar defterine yazılır.

2.2.1.1) Yönetim Kurulunun Görevleri

- Şirketi idare ve temsil
- Şirketle ilgili kararları almak (genel kuruldaki karar alınmasına gerek olmayan hallerde şirketi ilgilendiren kararları almak)
- Genel kurul toplantılarını hazırlamak
- Genel kurul Kararlarını yerine getirmek
- Genel kurullara teklif götürmek(sözleşmede değişiklik ve ilâve yapılmak istendiğinde yönetim kurulu teklif götürebilir.)
- Şirket için gerekli defterlerin tutulmasını sağlamak(toplantı, pay sahipleri, yönetim kurulu karar defteri)
- İş yılına ait bilânço ile kâr ve zarar hesaplarını kanun hükümlerine göre hazırlayıp genel kurul toplantısından en az onbeş gün önce pay sahiplerinin incelemesine sunmak
- Yıllık rapor (mali durum) ve dağıtılacak kâr payı ve yedek akçelerin tayinine ilişkin teklifleri hazırlamak
- Müdür, memur ve müstahdem tayinlerini yapmak
- Şirketin mali durumu ile ilgili karar ve tedbirleri almak
- Kanun ve sözleşmenin yüklediği görevleri yapmak
- Şirketle ilgili tescil ve ilan işlemlerini yaptırmak
- Şirketin iş ve işlemlerinde basiretli (ihtimamlı) davranmak (TTK.320;B.K.528)

2.2.1.2) Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumlulukları

Yönetim kurulu üyelerinin; hisse senetleri bedellerine mahsuben, pay sahipleri tarafından yapılan ödemelerin doğru olmaması, dağıtılan ve ödenen kar paylarının gerçek olmaması, kanuni defterlerin tutulmaması, genel kurul kararlarının yerine getirilmemesi, kendilerinden önce görev yapan yönetim kurulu üyelerinin yolsuzluklarını denetçilere bildirmemeleri, şirketin durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanda bulunulması, genel kurulun iznini almaksızın şirket amaç ve konusuna giren işleri, şirketin dışında kendi adına veya başkası namına yapması (rekabet yasağı), kanun ve sözleşmeden doğan görevlerin yapılmaması halinde sorumlulukları söz konusudur. Yönetim kurulu üyeleri, sorumlu oldukları hallerde ortaklığa verdikleri zararı tüm malvarlıklarıyla sınırsız biçimde ödemek zorundadırlar.

2.2.1.3) Anonim Şirket Müdürleri

İş hacmi geniş olan anonim şirketlerde idare ve temsil faaliyetlerinin tamamen yönetim kurulunca yürütülmesi imkansızdır. Yönetim kurulu bu gibi hallerde icra işlerini yürüten Müdürler ile yönetim kurulu yetkileri ile donatılmış Müdürler tayin edebilir. Müdürler bu görevlerini yönetim kurulunun denetimi altında yaparlar. Tayin keyfiyeti tescil ve ilan olunur. Müdürlerin sorumlulukları yalnız şirkete ve pay sahiplerine karşı olmayıp görevin yapılmaması veya kötüye kullanılmasından dolayı zarar gören alacaklılara karşı da mevcuttur.

2.2.2) Denetçiler

Anonim şirket organlarından birisi de denetçilerdir. Şirket denetçiler tarafından kontrol edilir. Denetçiler bu görevlerini pay sahiplerinin tamamı adına yapmaktadır. Denetçiler beşten fazla olmamak kaydı ile genel kurul tarafından seçilir. Her anonim şirkette yönetim kurulunun faaliyetlerini denetlemekle görevlendirilmiş en az bir denetçinin bulunması yasal zorunluluktur. Denetçiler ya esas sözleşmeyle tayin edilirler (tedrici kuruluştaki esas sözleşmeyle tayin edilemezler) ya da umumi heyet tarafından seçilirler. Kendilerinin şirkette pay sahibi olmaları gerekmez.

2.2.2.1) Denetçilerin Görevleri

- Şirketin bütün işlemlerini kontrol etmek,
- Bilançonun değer kayıtlarına uygun olup olmadığını kontrol etmek,
- Şirketin defter ve kayıtlarını kontrol etmek,
- Şirket veznesini kontrol,
- Kıymetli belgelerin mevcudunu kontrol etmek,
- Genel Kurulu toplantıya davet (Yönetim Kurulunun ihmali halinde, Olağanüstü Genel Kurula davet, zaruri hallerde ve pay sahiplerinin müracaatı halinde)
- Genel Kurul toplantılarında bulunmak,
- Yönetim Kurulu toplantılarına katılma ve nezaret,
- Yıllık denetleme raporunu hazırlamak,

- Pay sahiplerinin şikayetleri ile ilgili araştırma yapmak,
- Yolsuzlukları araştırmak ve haber vermek,
- Tasfiye işlemlerine nezaret etmek,
- Sır saklama zorunluluğu,
- Görevde ihtimam göstermek,

Denetçiler kendilerine yüklenen görevleri hiç veya gereği gibi yapmamalarından doğan zararları kusursuz olmadıklarını ispat etmedikçe tazminle sorumlu olurlar.

2.2.3) Genel Kurul

Anonim şirket organları; genel kurul, yönetim kurulu ve denetçilerden ibarettir. Genel kurul bunlardan en geniş yetkilere sahip organdır. Anonim Şirketlerde pay sahipleri olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplantı yapabilir.

Olağan genel kurul toplantıları, her yıl hesap devresi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. En az yılda bir defa yapılması zorunludur. Toplantıya davet yönetim kuruluna aittir, ihmal halinde denetçiler bu görevi yapar.

Olağanüstü genel kurul toplantıları zaruri ve ivedi hallerde yapılır. Olağanüstü genel kurulu toplantıya yetkili olanlar yönetim kurulu ve denetçilerdir. Ayrıca, sermayenin %10'una sahip ortakların yazılı talebi üzerine de yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırır.

Genel kurulun toplantı yeri kural olarak şirket merkezinin bulunduğu yerdir. Başka bir yer de olabilir.

Genel kurul toplantıları kanunda öngörülen şekilde yapılmalıdır. Toplantılarda gündeme bağlılık ilkesi uygulanır. Bu nedenle, gündemde gösterilmeyen hususlar kural olarak görüşülüp karara bağlanamaz.

Genel kurula başkanlık edecek kimse genel kurulca seçilir. Her pay sahibinin bir oy hakkı vardır. Pay sahipleri bizzat oy kullanabilecekleri gibi sözleşmede aksine hüküm yoksa vekaleten de kullanabilirler.

Genel kurul toplantılarında karar alabilmek için TTK.nun öngördüğü nisabın (istenilen had) sağlanması gerekir. Genel kurulun toplantıya başlayabilmesi için toplantı nisabı şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça en az 1/4 pay sahibinin hazır bulunmasını gerektirir (oturum nisabı). İlk toplantıda bu nisap sağlanamadığı takdirde ikinci toplantıda hazır bulunan pay sahiplerinin temsil ettikleri sermaye miktarı ne olursa olsun oturum açılabilir. Genel kurul toplantılarında karar nisabı mevcut oyların çoğunluğudur. Kanun bazı hallerde, (örn. şirketin tabiiyetini değiştirme bütün pay sahiplerinin oybirliğine bağlı) özel nisap aramaktadır.

Bilançonun tasdikine ilişkin genel kurul kararı, aksine karar yoksa yönetim kurulu üyeleri ile müdürler ve denetçilerin ibrasını gerektirir.

Genel kurul kararları toplantıda hazır bulunmayan veya hazır bulunup da muhalif oy veren pay sahipleri için de geçerlidir.

2.2.3.1) Genel Kurulların Görev ve Yetkileri

- Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, sermayenin arttırılması veya azaltılması,
- Yönetim Kurulu üyeleri ve denetçilerin tayin ve azli ile ibraları,
- Hesapların ve raporların incelenmesi ve onanması,
- Kazancın dağıtılması hakkındaki teklifin kabulü,
- Kanun ve sözleşmeden doğan görev ve yetkiler

2.2.3.2) Genel Kurul Toplantılarının Hazırlanması

- Olağan Genel Kurul toplantılarının hesap devresinden itibaren üç ay içinde (Ocak, Şubat, Mart) yapılması sağlanmalıdır. Ortakların toplantıya çağırılmasına ilişkin ilanlar ana sözleşmede gösterilen şekilde ve Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılmalıdır.
- Gündemin hazırlanarak, T. Ticaret Sicili Gazetesi ile toplantı gününden en az 15 gün önce ilanın yapılması gereklidir. Gündemde yer almayan hususlar görüşülemez.

2.2.3.3) Genel Kurul Kararlarının İptali

Kanun veya şirket esas sözleşmesine, objektif iyiniyet esaslarına aykırı genel kurul kararları aleyhine iptal davası açılabilmesi mümkündür. İptal davası açmaya hakkı olanlar kanunda gösterilmiştir. Bunlar:

- Pay sahipleri: Toplantıda hazır bulunup da verilen karara muhalif kalarak bunu zapta geçiren, reyini kullanmasına haksız olarak izin verilmeyen, toplantıya davetin usule uygun yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan ve tebliğ edilmediğini, genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını iddia eden pay sahipleri,
- Alınan kararların icrası şahsi sorumluluklarını gerektiriyorsa denetçileri ve yönetim kurulu üyelerinin her biri,
- Yönetim kurulu

Davanın, toplantı tarihinden itibaren üç ay içinde açılması gerekir. Bu davalarda davalı, tüzel kişi şirkettir. Toplantıda hazır bulunmayan pay sahipleri, davetin usulüne uygun olmadığı, gündemin gereği gibi ilan edilmediği gibi sebeplerle dava açabilirler.

Ana sözleşme değişiklikleri; esas sermayenin artırılması veya azaltılmasına ilişkin ve diğer sözleşme değişikliklerinde yapılacak işlemler aşağıda sıralanmaktadır.

- Değişiklik metninin hazırlanması (Eski ve yeni madde hükümleri karşılıklı yazılır.)

- Ticaret Bakanlığından ön müsaade alınır.
- Değişikliğin görüşülmesi için genel kurul toplantıya çağrılır.
- Değişiklik Genel Kurulca onanır.
- Tescil ve ilan işlemleri yapılır.
- Tescil ve ilandan sonra Ticaret Bakanlığına belgeler gönderilir.(Dilekçe ve ilana ait gazete)

2.3) Hisse, Hisse Senedi ve Tahviller

2.3.1) Hisse

Anonim şirkette sermaye hisselerine bölünmüştür. Bu hisselerin sahiplerine hissedar, pay sahibi veya ortak denir. Her bir ortağın taahhüt ettiği sermaye miktarının şirket sermayesine oranı dahilinde o ortak şirkette hisse sahibidir.

Pay sahiplerinin haklarını malvarlıksal haklar ve yönetsel haklar olarak incelemek mümkündür.

Malvarlıksal Haklar

- Kar payı hakkı
- Tasfiye payı hakkı

Anonim şirketin feshi halinde, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, her pay sahibi, tasfiye sonucuna payı oranında katılma hakkına haizdir. Buna tasfiye payı hakkı denir.

- Bedelsiz pay edinme hakkı
- Yeni payları edinmede öncelik (rüçhan hakkı)

Pay sahipleri, esas sermayenin artırılması sırasında yeni payları, katılma paylarının esas sermayeye oranı miktarında öncelikli alma hakkına sahiptirler.,

Yönetsel Haklar

- Genel kurula katılma hakkı

Pay sahibi bu hakkını bizzat veya temsilci aracılığıyla kullanabilir. Genel kurula katılma hakkının bizzat pay sahibi tarafından kullanılmasında geçerli olan ilkeler, temsilci aracılığıyla kullanılmada da aynen yürür.

- Oy hakkı

Oy hakkı pay sahibinin en geniş anlamda yönetime katılmasını sağlar. Genel kurul toplantılarında her hisse senedi sahibine en az bir oy hakkı verir. Birden fazla oy hakkı veren hisse senetlerinin ihraç edilmesi de esas sözleşmeyle kabul edilebilir.

2.3.2) Hisse Senetleri

Anonim şirketlerde hisse karşılığı olarak hisse senedi veya ilmühaber çıkarılır. Bu suretle ortakla hem hissedarlık haklarını temsil eden bir belge elde etmiş olurlar, hem de bu senedi devir suretiyle hissedarlığı da devredebilirler.

Hisse senedi, sermayenin belirli bir kısmını oluşturan ve sahibinin paydaşlık hakkı ile tasarruf hakkını temsil eden kıymetli evrak vasfına haiz belge olarak tanımlanabilir. Pay sahipliğinden doğan haklar bir bütün olarak hisse senedinde toplanır ve ortaklığın ihraç etmiş olduğu tüm hisse senetlerinin nominal değerlerinin toplamı, esas sermaye miktarına eşittir. Anonim şirket pay senetleri tedavülleri (geçerlilik, sürüm) bakımından nama ve hamiline olmak üzere iki çeşittir. Şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması gereklidir. Hamiline yazılı hisse senedi çıkarılabilmesi için, pay bedellerinin tamamen ödenmiş olması ve sözleşmede hamile yazılı pay senedi çıkarılabileceğine dair kaydın bulunması gerekir. Ana sözleşme ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı ve tasfiye halindeki ortaklık varlığının dağıtılmasında imtiyaz (üstünlük) sağlanabilir.

Hisse senedi hamili anonim ortaklığın ortağıdır. Hisse senedi ortaksal ve mali haklar olmak üzere haklar verir. Ortaksal haklar genel kurula katılma, yönetim kuruluna seçilme, bilgi alma, iptal davası açma v.b.dir. Mali haklar ise, kar payı, yeni paylardan öncelikli alma hakkı, tasfiye bakiyesine katılma hakkı vb.dir. Hisse senedinin devri ile bütün haklar devralana geçer. Nama yazılı hisse senedinde senedin kime ait olduğu yazılıdır. Bunun devri temlikname ya da ciro yoluyla gerçekleşir. Ancak bunun ortaklığa karşı hüküm ifade edebilmesi için ortaklık pay defterine kaydı şarttır. Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri ise sadece senedin teslimi ile tamamlanır. Bu devir şirket için de geçerlidir ve pay sahipliğinin kazanılması için pay defterine kayıt gerekmez.

Hisse senetlerine kuponlar eklenmiş olabilir. Kupon temettü ve yeni pay alma hakkını temsil eder ve kural olarak hamiline yazılı kıymetli evraktır.

2.3.3) Tahviller

Tahvil bir borç senedir. Anonim ortaklıklar belirli bir borcu itibari değerleri eşit parçalara bölerek kıymetli evraka bağladıklarında tahvil sözkonusu olur. Tahvili ihraç eden kuruluş tahvilde belirlenen vadede belirlenen faizi ödeme borcu altındadır. Tahvili belirli bir vadesi olduğu için, tasarruf sahibi bu vadeyi bekler. Ancak, tahvil borsada işlem görüyorsa, tahvilin piyasa fiyatının belirlenmesi önem kazanır.

Tahvil ancak genel kurul kararı ile çıkarılabilir. Tahvil sahipleri kendi menfaatlerini ilgilendiren belirli hususlarda toplanıp karar verme hakkına sahiptirler.

2.4) Anonim Şirketlerin Dağılma (İnfisah) ve Tasfiyeleri

Anonim Şirketler dağılma ile tasfiye haline girerler. Anonim şirketlerin infisahını gerektiren başlıca sebepler şunlardır.

- Şirket süresinin sona ermesi
- Şirket amacının gerçekleşmesinin imkansızlığı
- Sermayenin karşılıksız kalması

- Ortak adedinin beşten aşağı düşmesi
- Şirket alacaklılarının talebi
- Sözleşmede belirtilen fesih nedeninin gerçekleşmesi
- Şirketin diğer bir şirket ile birleşmesi
- Şirketin iflası
- Genel Kurulun toplanamaması
- Kanuni organların eksikliği
- İlgili Bakanlığın talebi
- Genel Kurul tarafından feshe karar verilmesi

Tasfiye haline giren şirket, ticaret ünvanına “tasfiye halinde” ibaresi ilave ettirerek kullanmaya devam eder. İnfisah hali tescil ve ilan ettirilir. Tasfiye işlemleri, tasfiye memurlarının tayini, muhafaza tedbirlerinin alınması, bilanço tanzimi, mal ve defterlere el konulması, gerekli defterlerin tutulması, alacaklıları davet, aktiflerin satılması-borçların ödenmesi, son bilançonun yapılması, bakiyenin dağıtılması, tescil ve ilan ve Bakanlığa bilgi verme ile tamamlanır.

3)SERMAYE PİYASASI ARAÇLARININ KURUL KAYDINA ALINMASI, İHRACI, HALKA ARZI VE SATIŞI

Kurul bu konudaki düzenlemelerini yukarıdaki listede yer alan Seri I, II, III, IV ve VIII başlığı altındaki tebliğler ile yapmıştır. Bu bölüm sermaye piyasası araçlarının kayda

alınması, ihracı, halka arz ve satışı ile ilgili olduğundan, aşağıda bu konudaki tanımlara ve temel ilkelere yer verilmiştir.

Sermaye piyasası araçlarının, ihracını, halka arz ve satışının şartlarını düzenlemek, ihraç veya halka arz olunacak sermaye piyasası araçlarını Kurul kaydına almak ve kamu yararının gerektirdiği hallerde sermaye piyasası araçlarının halka arz ve satışını geçici durdurmak Kurulun görev ve yetkileri arasındadır.

Kurul kaydına alınma, sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arzından önce Kurulun tebliğlerinde yer alan belge ve bilgilerle Kurula başvurulmasıdır. Kurula başvuruda bulunulması söz konusu sermaye piyasası aracının Kurul kaydına alınması anlamında değildir. Bu nedenle Kurulca yapılacak incelemeler sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varılırsa, gerekçe gösterilerek, başvuru konusu sermaye piyasası aracının Kurul kaydına alınmasından imtina edilebilir.

Genel ve katma bütçeli idareler ve TC Merkez Bankası tarafından ihraç olunacak sermaye piyasası araçlarının Kurula kaydettirilmesi zorunlu değildir. Ancak bu ihraçlar hakkında Kurula bilgi verilir.

Raf Kayıt Sistemi, Hisse senetleri Borsada işlem gören halka açık anonim ortaklıklardan Kurulca uygun görülenler, hisse senedi ihracında raf kayıt sistemini kullanır. Bu sistemde izahname, ihraç edilecek hisse senetlerine ilişkin bilgilerden ibaret olup, ortaklıklarla ilgili ayrıntılı doküman, Borsanın web sayfasında sürekli olarak yayınlanır ve yılda en az bir kere revize edilir. Raf kayıt sisteminin uygulama esasları Kurulca belirlenir.

İhraç, sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışını ifade eder. İhraççılar; anonim ortaklıklar, özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerdir.

Kurul, SPKn'na tabi ihraççıların kaydını tutar. İhraççılar, sermaye piyasası araçlarının herhangi bir şekilde halka satıldığını veya halka açık ortaklık statüsünün kazanıldığını öğrendikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Kurula bildirmek zorundadırlar. Ortaklık denetçileri, bu durumu öğrendikleri tarihte, ihraççının yönetim kuruluna ve Kurula bildirmekle yükümlüdürler.

Halka arz, sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan halka çağrıda bulunulmasını; halkın bir anonim ortaklığa katılmaya veya kurucu olmaya davet edilmesini; hisse senetlerinin borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmesini; SPKn'na göre halka açık anonim ortaklıkların sermaye artırımını dolayısıyla paylarının veya hisse senetlerinin satışını ifade eder.

Kurulca yapılan incelemelerde, SPKn'na tabi ortaklıkların menkul kıymetlerinin ikinci el piyasasının oluştuğu anlaşıldığı takdirde; Kurul, bu ortaklıkların doğrudan ya da dolaylı ortak sayısını veya bilanço büyüklüğünü dikkate alarak, menkul kıymetlerine borsada işlem görme şartı getirebilir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıkların hisse senetleri halka arz yoluyla satılamaz.

Sermaye piyasası araçlarının halka arz yoluyla satışında, sermaye piyasası araçlarını ihraç ve halka arz eden ihraççılar ile halka arza aracılık eden aracı kuruluşların yönetim kurulu başkan ve üyeleri, kanuni denetçileri, murahhas müdürleri, genel müdür ve genel müdür yardımcıları ve görevleri sebebiyle bilgi sahibi olabilecek diğer personel ile bunların eşleri ile birinci derecede kan ve sıhri hısımları sözkonusu sermaye piyasası araçlarını doğrudan veya dolaylı olarak satın alamazlar.

Sermaye piyasası mevzuatında halka arz edilecek sermaye piyasası araçlarının kayda alınması için öngörülen sistem temel olarak aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır.

- Şirketin yetkili organınca (genel kurul veya yönetim kurulu) karar alınması,
- Halka arz edilecek sermaye piyasası araçlarının Kurul kaydına alınması,
- İzahnamenin Ticaret Siciline tescili ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanı,
- Sirkülerin yayımlanması,
- Kısıtlanmamışsa, yeni pay alma hakkının kullanılması, (Hisse senetleri için)
- Sermaye piyasası araçlarının satışı,
- Sermaye piyasası araçlarının satın alan kişilere teslim edilmesi,
- Satış sonrası işlemleri.

Kayda alma süreci genel olarak yukarıda açıklandığı şekilde olmakla beraber, Kurul tebliğlerinde düzenlenen sermaye piyasası araçlarından en çok ihraç veya halka arz edilenler hisse senetleri ve tahviller olduğu için bu menkul kıymetlerle ilgili düzenlemeler daha ayrıntılıdır. Ayrıca diğer menkul kıymetler hisse senedi veya tahvil türü olduğu için, bunlarla ilgili düzenlemelerde hisse senedi veya tahvillerle ilgili düzenlemelere atıflar yapılmış olup, aşağıda menkul kıymet türlerine göre Kurul tebliğlerine yer verilmiştir.

3.1) Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınması, İhracı, Halka Arzı ve Satışına İlişkin Esaslar

Sermaye Piyasası Kurulu, Seri:I, No:26 "Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği"nde anonim ortaklıkların kuruluş aşamasında veya faaliyetleri sırasında mevcut ya da artırılan sermayelerini temsil eden hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması ve satışına ilişkin esasları düzenlemiştir.

3.1.1) Kurul Kaydına Alınma

Kurul, başvuruları izahname ve sirkülerlerin, ortaklık ve halka arz olunacak hisse senetlerine ilişkin mevzuatta öngörülen bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak, kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler. İncelemeler sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varılırsa, gerekçe gösterilerek, başvuru konusu hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasından imtina edilebilir; uygun görülen hisse senetleri Kurul kaydına alınır.

Kayda alınan, satışı yapılacak hisse senetlerinin ihraç değeri üzerinden, Kanunun 28'inci maddesine göre belirlenen ücret, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ankara Şubesinde Kurul adına açılan hesaba yatırılır. Kurul karar tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde söz konusu ücretin ilgili hesaba yatırılması ve kayda alma belgesinin alınması zorunludur. Aksi takdirde başvuru Kurulca işleminden kaldırılır.

Bakanlar Kurulunun 01.11.1996 tarih ve 22804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 30.09.1996 tarih ve 96/8571 sayılı Kararı uyarınca bu ücret, Kararın yayımı tarihinden itibaren binde iki olarak belirlenmiştir.

3.1.2) Hisse Senetlerinin Borsada Satışa Konu Olabilmesi İçin Yapılacak İşlemler

Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların, Kurul kaydında olan ancak Borsada işlem görmeyen hisse senetlerinin Borsada satılabilmesi için; aracı kurumlar vasıtasıyla; satışı talep edilen süre belirtilerek hisse senetleri Takasbank'a depo edilir. Söz konusu hisse senetlerinin nominal değeri ile müracaatın Takasbank evrakına giriş tarihindeki Borsa ikinci seans kapanış fiyatı arasındaki fark üzerinden hesaplanan Kurul kayıt ücretleri TC Merkez Bankası Ankara Şubesindeki ilgili hesaplara yatırılır. Takasbank gerekli kontrolleri yaparak depo edilen tüm hisse senedi miktarlarını, öngörülen satış sürelerini, müracaatı yapan kişilerin isim veya unvanını kamuya duyurulmak üzere Borsa'ya ve Kurula yazılı olarak bildirir.

Kurul tarafından aksi bildirilmedikçe depo edilen hisse senetleri üçüncü iş gününden sonra satılabilir.

Satılması planlanan hisse senetlerinin Kurul kaydında olmaması halinde yukarıdaki işlemler söz konusu hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasından sonra gerçekleştirilir.

Resmi müzayedelere ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların, Borsada işlem görmeyen mevcut hisse senetlerinin her türlü yoldan

halka çağrıda bulunulması yoluyla halka arz edilmek istenmesi halinde Seri:I, No:26 Tebliği'nde belirtilen belgelerle Kurula başvurulması zorunludur.

3.1.3) Bağımsız Denetim Standartları İle İlişkili Hükümler

Halka açık ortaklıkların paylarının halka arzında, Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanacak yıllık ve ara dönem finansal tabloları hakkında Kurulun bağımsız denetim standartlarına göre düzenlenecek bağımsız denetim ve sınırlı bağımsız denetim raporları kullanılır.

Bunun dışında;

- a) Payları Borsada işlem gören ortaklıklar hariç olmak üzere, rüçhan hakları kısıtlanarak sermaye artırımları suretiyle ya da mevcut payların ortaklarca halka arzında Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemelerine göre hazırlanan geçmiş 3 yıla ait yıllık finansal tablolara ait bağımsız denetim raporları ile son ara dönem karşılaştırmalı finansal tablolara ait özel bağımsız denetim raporları,
- b) (a) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, payları Borsa'da işlem görmeyen halka açık ortaklıklardan bağımsız denetim muafiyeti bulunmayanların paylarının, hesap döneminin bitimini izleyen ilk 6 ay içinde halka arz edilmesi durumunda yıllık finansal tablolar için bağımsız denetim raporları, 6 aydan sonraki bir dönemde halka arz edilmesi durumunda ise düzenlenecek 6 ya da 9 aylık ara dönem finansal tabloları hakkındaki sınırlı bağımsız denetim raporları, esas alınır.

Bu kapsamda, bağımsız denetim, sınırlı bağımsız denetim veya özel bağımsız denetime tabi tutulacak en yakın tarihli finansal tablo dönemi, payları Borsa'da işlem gören ortaklıkların bağımsız denetim raporları ile sınırlı bağımsız denetim raporlarının Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemelerinde öngörülen kamuya açıklanma süreleri dikkate alınarak, Kurulca belirlenir.

3.1.4) Kurula Kaydı Zorunlu İşlemler

Anonim ortaklıkların aşağıda belirtilen işlemler nedeniyle ihraç veya halka arz edilecek hisse senetlerinin kayda alınması için Kurula başvuruları zorunludur.

- a) Tedrici usulde ortaklık kurulması,
- b) Halka açık olmayan ortaklıkların mevcut veya sermaye artırımları suretiyle çıkarılacak hisse senetlerinin halka arzı,
- c) Halka açık ortaklıkların mevcut veya sermaye artırımları suretiyle çıkarılacak hisse senetlerinin halka arzı,
- d) Özelleştirilecek ortaklıkların hisse senetlerinin halka arzı,
- e) Halka açık bir ortaklığın bölünmesi sonucunda yeni ortaklık kurulması,

f) Pay sahibi sayının 250'yi aşması nedeniyle hisse senetleri halka arz olunmuş sayılan anonim ortaklıkların Kurul kaydına alınması.

3.1.4.1) Tedrici Usulde Ortaklık Kurulması

Anonim ortaklıklar tedrici veya ani şekilde kurulur. Ani kuruluş şirket paylarının kurucular tarafından tamamen taahhüt edilmesiyle olur. Tedrici kuruluş, bir kısım payların kurucular tarafından taahhüt olunması ve geri kalan kısmı için de halka müracaat edilmesi suretiyle olur (Türk Ticaret Kanunu, md. 276).

Tedrici kuruluş işlemlerinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından kuruluş izni alınmasından önce, düzenlenecek esas sözleşmenin Kurulun onayına sunulması gerekmektedir. Kuruluş iznini takiben, halkı ortaklığa katılmaya davet ve halka arz edilecek hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması talebi ile gerekli tüm belgelerin eklendiği bir dilekçe ile Kurula müracaat edilir.

3.1.4.2) Mevcut Hisse Senetlerinin Halka Arzı

Özelleştirme kapsamında olanlar dahil hisse senetleri daha önce halka arzedilmemiş ortaklıklarda, hissedarların sahip oldukları hisse senetlerini halka arz edebilmeleri için hisse senetlerinin,

- a) Ortaklık sermayesinin tamamının ödenmiş olması,
- b) Hisse senetlerinin nominal değerleri toplamının, SPKr'na başvuru tarihi itibarıyla ortaklığın nominal sermayesine oranının en az;
 - Sermayeleri 14.200.000 YTL'na kadar olan ortaklıklar için %25,
 - Sermayeleri 14.200.000 YTL ile 70.800.000 YTL arasında olan ortaklıklar için %15,
 - Sermayeleri 70.800.000 YTL ve daha fazla olan ortaklıklar için %5 olması,
- c) Rehin veya teminata verilmek suretiyle devir veya tedavülünü kısıtlayıcı ve senet sahibinin haklarını kullanmasına engel teşkil edici kayıtların olmaması,
- d) Kurulun hisse senetlerinin şekil şartlarına ilişkin düzenlenmelerine uygun olması zorunludur.

Ortakların hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması için başvuru halka arza aracılık eden aracı kuruluş tarafından yapılır. Ortaklık yönetim kurulu başvuru için gerekli belgeleri sağlar ve satış sırasında mevzuatta öngörülen mükellefiyetleri yerine getirir.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, mevcut hisse senetlerinin halka arzı için Kurula doğrudan başvuru yapılıyorsa, bu halka arzlarda aracı kuruluşlarla aracılık yüklenim sözleşmesi düzenlenmesi istenmeyebilir.

Ancak hisse senetleri yukarıda belirtilen şekilde halka arzedilen ortaklıkların, halka arz edilmemiş olan hisse senetlerinin Borsa'da satışında, son ara mali tabloların zamanında

ilan edilmiş olması kaydıyla, hissedarların başvurusu üzerine söz konusu hisse senetleri Kurul kaydına alınır.

3.1.4.3) Halka Açık Olmayan Ortaklıkların Sermaye Artırımları Yoluyla Halka Arz

Halka açık olmayan anonim ortaklıklar, yapacakları sermaye artırımlarında, ortakların yeni pay alma haklarını kısmen veya tamamen kısıtlayarak hisse senetlerini halka arz edebilirler. Kurula başvuru öncesinde aşağıdaki işlemler yapılır.

- a) Yönetim kurulu esas sözleşmenin Kurul düzenlemelerine ve Kanunun amaç ve ilkelerine uygun hale getirilmesi için gerekli değişiklikleri ve sermaye maddesinin değişikliğini içeren madde tadil tasarisını hazırlayarak, esas sözleşme değişikliği için Kurul onayını alır.
- b) TTK Hükümleri dahilinde genel kurulca sermayenin artırılmasına ve yeni pay alma haklarının sınırlandırılmasına ilişkin kararlar alınır.

Sermaye artırımları yoluyla yapılan başvurularda, halka arz edilecek hisse senetlerinin artırım sonrası ulaşılacak nominal sermayeye oranının en az;

- Sermayeleri 14.200.000 YTL'na kadar olan ortaklıklar için %25,
- Sermayeleri 14.200.000 YTL ile 70.800.000 YTL arasında olan ortaklıklar için %15,
- Sermayeleri 70.800.000 YTL ve daha fazla olan ortaklıklar için %5 olması,

Bu işlemlerden sonra sermaye artırımları yoluyla halka arz için gerekli belgelerin eklendiği bir dilekçe ile hisse senetlerinin kayda alınması için Kurula başvurulur.

3.1.4.4) Hisse Senetleri Borsada İşlem Görmeyen Halka Açık Ortaklıkların Hisse Senetlerinin Borsada Devamlı İşlem Görebilmesi

Hisse senetleri Borsada işlem görmeyen halka açık ortaklıkların hisse senetlerinin Borsada devamlı işlem görebilmek amacıyla söz konusu ortaklık veya hissedarlarının Kurula başvuruları durumunda; mevcut hisse senetlerinin halka arzı ve halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırımları yoluyla halka arzında belirtilen şartlar aranır.

3.1.4.5) Halka Açık Ortaklıkların Sermaye Artırımları Yoluyla Halka Arz

Temel olarak anonim ortaklıklar iki tür sermaye sistemine tabi olabilirler.

- Esas sermaye sistemi
- Kayıtlı sermaye sistemi

Kayıtlı sermaye sisteminde, yönetim kurulu artırılacak sermaye miktarını ve satış esaslarını belirleyen bir karar alır.

Esas sermaye sisteminde; yönetim kurulunca, esas sözleşmenin sermaye maddesinin değişikliğini içeren madde tadil tasarısı hazırlanır ve madde değişikliği için Kurulun onayını takiben TTK hükümleri dahilinde genel kurulca sermaye artırımını kararı alınır. Bu genel kurulda, yeni pay alma haklarının kısmen ya da tamamen kısıtlanmasının toplantı gündemine alınmış olması halinde yönetim kurulu tarafından yeni pay alma haklarının kısıtlanma nedenlerinin ve satış için ortaklara teklif edilen fiyatın gerekçelerinin açıklandığı bir raporun ortakların bilgisine sunulması zorunludur.

Yeni pay alma haklarının tamamen veya kısmen kısıtlanmak istenmesi durumunda; bu hususun,

- kayıtlı sermaye sisteminde esas sözleşme ile yetkili kılınmış yönetim kurulunun alacağı sermaye artırımını kararında,
- esas sermaye sisteminde ise genel kurulun alacağı sermaye artırımını kararında,

açıkça belirtilmesi gerekir.

Kayıtlı sermaye sisteminde, yönetim kurulunun yeni pay alma haklarını kısıtlama kararı, Kurulun kayıtlı sermaye sistemine ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde, alındığı tarihten itibaren 5 iş günü içinde Ticaret Siciline tescil ve TTSG'nde ilan edilir. Karar tescili müteakip en geç 5 iş günü içinde Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde, ortaklığın hisse senetlerinin halka arz ve satışına ilişkin ilanların çıktığı günlük yayın yapan en az 2 gazetenin Türkiye baskılarında ayrıca ilan edilir.

3.1.4.6) İç Kaynakların ve Temettünün Sermayeye Eklenmesi

Hisse senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıklar genel kurullarının alacağı karara bağlı olarak temettü;

- Tamamen nakden dağıtma,
- Tamamen hisse senedi olarak dağıtma,
- Belli oranda nakit belli oranda hisse senedi olarak dağıtılarak kalanını ortaklık bünyesinde bırakma,
- Nakit ya da hisse senedi olarak dağıtmadan ortaklık bünyesinde bırakma, konusunda serbesttir (Seri:IV, No:27 Tebliğ).

Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kurulu bu ortaklıklara genel kurul gündemleri ilan edilinceye kadar, bir önceki dönemin karından ayrılacak birinci temettüü nakden dağıtma zorunluluğu getirilebilir.

Ancak, bir önceki döneme ilişkin birinci temettü dağıtımını gerçekleştirmeden sermaye artırımını yapan ve artırımını temsil eden hisse senetleri Borsada eski ve yeni olarak iki ayrı sırada işlem gören ortaklıklardan, dönem sonunda elde ettikleri kardan temettü dağıtmak isteyenler birinci temettüü nakden dağıtmak zorundadırlar.

Halka açık anonim ortaklıkların tamamı iç kaynaklardan karşılanmak üzere yapacakları sermaye artırımlarında;

a) Esas sermaye sistemindeki ortaklıkların, sermaye maddesine ilişkin tadil tasarısını Kurula onaylatmaları ve TTK hükümlerine uygun gerekli hukuki işlemlerin yapılmasından sonra ihraç edilecek hisse senetlerinin kayda alınması amacıyla Kurula müracaat etmeleri,

b) Kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıkların ise, iç kaynakların sermaye hesabına aktarılmasından sonra ihraç edilecek hisse senetlerinin kayda alınarak artırıma ilişkin tescile mesnet belge verilmesi amacıyla Kurula müracaat etmeleri gereklidir.

Temettüün hisse senedi olarak dağıtılabilmesi için, Kurulun temettü dağıtımına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde temettüün hisse senedi biçiminde dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararının alınmasından sonra hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması talebiyle hesap dönemini izleyen 4'üncü ayın son iş gününe kadar Kurula müracaat edilir.

Finansal kiralama şirketleri, finansal kiralama konusu olan varlıkların yeniden değerlemeye tabi tutulması yolu ile oluşan yeniden değerlendirme değer artış fonundan bedelsiz hisse senedi vermek suretiyle sermaye artırımını yapamayacak olup, bunun dışında kalan yeniden değerlendirme değer artış fonu tutarından bedelsiz hisse senedi vermek suretiyle sermaye artırımını yapabilir.

Ayrıca TTK hükümleri uyarınca sermaye artırım işlemlerinin tamamlanmasını takiben, tescile ilişkin TTSG ilan tarihinden itibaren 6 işgünü içinde Kurula gönderilir.

3.1.4.7) Bölünme

Özelleştirme kapsamında olanlar dahil, halka açık ortaklıkların son bilanço aktif toplamının en az %15'i tahsis edilerek yeni ortaklık veya ortaklıklar kurulması veya tüzel kişiliklerinin sona erdirilerek yeni ortaklık ve ortaklıklar kurulması halinde, yeni ortaklık veya ortaklıkların hisse senetlerinin, Kurula kaydettirilmesi zorunludur.

Yeni kurulacak ortaklık veya ortaklıkların ortakları arasındaki sermaye dağılımı halka açık ortaklığın sermaye yapısından farklı ise, yetkili organlarca bölünmeye ilişkin karar alınmadan önce Kuruldan onay alınması zorunludur.

3.1.4.8) Ortak Sayısı Nedeniyle Kurul Kaydına Alınma

Kanunun 11'inci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır ve bu ortaklıklar, halka açık anonim ortaklık hükümlerine tabi olurlar.

Ortaklıklar, ortak kayıt defteri, genel kurul katılanlar cetveli, kar payı dağıtımına dair muhasebe kayıt ve belgeleri, kuruluş ve sermaye artırımında başvuran ortaklara ilişkin kayıt ve belgelerle ve ortaklığın ortaklarla ilişkilerine ait diğer işlemler sırasında herhangi bir şekilde ortak sayılarının 250'den fazla olduğunu belirleyebilirler.

Ortaklık denetçileri, ortaklığın ortak sayısının 250'den fazla olduğunu tespit ettiklerinde durumu Kurula iletmek üzere ortaklık yönetim kuruluna yazı ile bildirmek zorundadırlar.

TTK gereğince anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarına katılan komiserler, Kanuna tabi olduğu halde Kurula kayıtlı olduğunu belgeleyemeyen ortaklıkları, katılanlar listesinden ya da diğer şekillerde öğrendiklerinde, durumu, ispatlayıcı belgeleriyle Bakanlıkları kanalıyla Kurula bildirmekle yükümlüdürler.

Diğer resmi görevlilerle banka ve aracı kurumlar iş ve işlemleri dolayısıyla ortak sayısının 250'yi aştığını öğrendiklerinde, Kurula kayıtlı olduğunu belgeleyemeyen bu tür ortaklıkları ispatlayıcı belgeleri de ekleyerek 30 gün içinde yazıyla Kurula bildirmekle yükümlüdürler.

Hisse senetleri halka arz olunmuş sayılan ortaklıkların Kurula bir beyanname vermeleri, esas sözleşmelerini Kanun hükümlerine uygun hale getirmek amacıyla madde tadil tasarılarını hazırlayarak Kurula başvuruda bulunmaları ve esas sözleşme değişikliğine ilişkin Kurul onayının alınmasından sonra gerekli değişiklikleri yapılacak ilk genel kurul toplantısında karara bağlamaları gereklidir.

3.1.5) Ön Talep Toplama

Aracı kuruluşlar tarafından, hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasından önce, belirli bir fiyat aralığından yatırımcıların olası taleplerinin talepte bulunanlar için herhangi bir yükümlülük ve bağlayıcılık oluşturmaksızın toplanabileceği hükme bağlanmıştır.

Ön talepte bulunanlara satışta öncelik tanınacaksa, buna ilişkin esaslara ön talep toplama duyurusu, ön izahname, izahname ve sirkülerde yer verilir ve bu durumda ön talep toplama duyurusunun ilanı zorunludur.

Ön talebin toplanacağı yerlerde, Kurula başvuru sırasında sunulan, şirket, aracı kuruluş ve bağımsız denetim kuruluşu yetkilileri tarafından imzalı ön izahnameden yeterli sayıda bulundurulması ve talep edenlere verilmesi zorunludur.

Ön talep toplama sonuçları reklam amacıyla kullanılamaz. Ön talep toplama süresi 30 günden fazla olamaz. Ön talep toplama, duyuru ilanı yoluyla ve duyuru ilanı yapılmaksızın olmak üzere iki şekilde olabilmektedir.

Diğer taraftan Kurulun Seri:I, No:26 Tebliği'nin 13'üncü maddesi uyarınca ön talep toplanması halinde, "Sabit Fiyatla Talep Toplama" yönteminin uygulanması zorunludur.

3.1.6) Tahsisli Satışlar

Yeni pay alma hakları kısıtlanarak tahsisli satış yapılabilmesi için, tahsisli satış esaslarının, esas sermaye sisteminde genel kurulca, kayıtlı sermaye sisteminde esas sözleşme ile yetkili kılınmış ise yönetim kurulunca karara bağlanması gerekir.

Yurt içinde tahsisli satış durumunda, satışa Kurul kayıt tarihinden itibaren 15 gün içinde başlanması ve satışa başlandıktan sonra bir hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Hisse senetleri Borsa'da işlem gören ortaklıkların, tahsisli olarak gerçekleştirecekleri hisse senedi satış işleminin, Borsa'nın ilgili pazarında gerçekleştirilmesi zorunludur.

3.1.7) Aracı Kuruluş Kullanma Zorunluluğu

Hisse senetlerinin halka arzında yukarıda ayrıntıları açıklanan Kurula kayıt zorunluluğu olan işlemlerden,

- Hisse senetleri halka arz edilmemiş şirketlerin ortaklarının sahip olduğu hisse senetlerinin halka arzında,
- Halka açık olmayan şirketlerin sermaye artırımları yoluyla hisse senetlerinin halka arzında,
- Hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin yeni pay alma hakkının kullanılmasından sonra kalan hisse senetlerinin halka arzında,

halka arz edilecek hisse senetlerini satacak olanların bir aracı kuruluş ile aracılık yüklenim sözleşmesi imzalamaları gerekmektedir.

Bu sözleşmede aracı kuruluş halka arz edilecek hisse senetlerini bakiyeyi yüklenim, tümünü yüklenim, kısmen bakiyeyi yüklenim veya kısmen tümünü yüklenim esasları çerçevesinde sirkülerde belirtilen satış fiyatları üzerinden satın almayı taahhüt eder.

3.1.7.1) En İyi Gayret Aracılığı

En iyi gayret aracılığı, halka arz edilecek sermaye piyasası araçlarının izahnamede gösterilen satış süresi içinde satılmasını, satılamayan kısmın ise ihraççıya (satışı yapana) iadesini veya bunları daha önce satın almayı taahhüt etmiş üçüncü kişilere satılmasını ifade eder.

3.1.7.2) Aracılık Yüklenimi

Bu yöntemde aracı kuruluş tarafından ihraççı şirkete halka arz edilecek sermaye piyasası araçlarının tamamının veya belli bir kısmının satılacağı taahhüt edilmektedir. Bakiyeyi yüklenim veya tümünü yüklenim şeklinde başlıca iki tür bulunmakla birlikte taahhüt kısmi olarak da gerçekleştirilebilir.

Bu kapsamda aracılık yüklenimi, sermaye piyasası araçlarının;

- Halka arz yoluyla satılmasının ve satılamayan kısmının tamamının bedeli satış süresi sonunda tam ve nakden ödenerek satın alınmasının (Bakiyeyi Yüklenim)
- Bedeli, satışın başlamasından önce tam ve nakden ödenmek suretiyle tamamının satın alınarak halka satılmasının (Tümünü Yüklenim)
- Halka arz yoluyla satılmasının ve satılamayan kısmının bir kısmının bedeli satış süresi sonunda tam ve nakden ödenerek satın alınmasının (Kısmen Bakiyeyi Yüklenim) veya bedeli, satışın başlamasından önce tam ve nakden ödenmek suretiyle bir kısmının satın alınarak halka satılmasının (Kısmen Tümünü Yüklenim)

satışı yapana taahhüt edilmesi suretiyle gerçekleştirilebilir.

3.1.7.3) Aracı Kuruluşların Yüklenecekleri Miktarlar

Aracılık sözleşmesiyle hisse senetlerinin aracı kuruluş tarafından yüklenilmesi zorunlu olan kısmı, Kurul düzenlemeleri çerçevesinde hesaplanır.

Mevcut hisse senetlerinin halka arzı ile, halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırımları yoluyla halka arzında, sirkülerde belirtilen satış süresinin sonunda satılamayan hisse senetlerinin kısmi yüklenimi, halka arz tutarı ile halka arz oranları dikkate alınarak aşağıda yer alan esaslara göre hesaplanır:

Halka Arz Oranı (h) (%)	Katsayı	Halka Arz Tutarı (t) (YTL)	Katsayı
$h < \% 25$	1	$t < 30.300.000$	1
$\% 25 \leq h < \% 35$	0,75	$30.300.000 \leq t < 60.600.000$	0,75
$\% 35 \leq h < \% 50$	0,50	$60.600.000 \leq t < 121.200.000$	0,50
$\% 50 \leq h$	0,25	$121.200.000 \leq t$	0,25

		303.000.000	
		303.000.000 ≤ t < 606.000.000	0,10
		606.000.000 ≤ t	0

Tabloda;

h : halka arz edilecek hisse senetleri tutarının mevcut sermayeye oranı

t : halka arz edilecek hisse senetlerinin ihraç değeri

Katsayı : halka arz edilecek hisse senedi tutarı için öngörülen aracılık yüklenimi oranını ifade etmektedir.

Örneğin; Halka arz oranı %25'in ve halka arz tutarı 32.500.000 YTL'nin altında ise aracılık yüklenimi oranı %100 olacaktır. Halka arz oranı %35 ile %50 arasında ve halka arz tutarı 65.000.000 YTL ile 130.000.000 YTL arasında ise aracılık yüklenimi oranı %50 olacaktır.

Aracılık yüklenimi oranları, yukarıdaki tabloda yer alan katsayıların çarpılması suretiyle, halka arz oranı ve tutarının büyüklüklerine ve ilgili aralıklara göre aşağıdaki tabloda düzenlenmiştir:

Halka Arz Oranı (h)	Halka Arz Tutarları (t) YTL					
	t < 30.300.000	30.300.000 ≤ t < 60.600.000	60.600.000 ≤ t < 121.200.000	121.200.000 ≤ t < 303.000.000	303.000.000 ≤ t < 606.000.000	t ≥ 606.000.000
h < %25	%100,00	% 75,00	% 50,00	% 25,00	% 10,00	0
%25 ≤ h < %35	% 75,00	% 56,25	% 37,50	% 18,75	% 7,50	0
%35 ≤ h < %50	% 50,00	% 37,50	% 25,00	% 12,50	% 5,00	0
%50 ≤ h	% 25,00	% 18,75	% 12,50	% 6,25	% 2,50	0

Halka arz tutarı 32.500.000 YTL'nin ve halka arz oranı %25'in altında olan bir ihraççı için aracılık yüklenimi tutarı, satışa arzedilen hisse senetlerinin tamamını içerir. Halka arz tutarının 650.000.000 YTL'nin üzerinde olması durumunda, bu tutarı aşan kısım için aracılık yüklenimi yükümlülüğü aranmaz. Esas sermaye sisteminde bulunan şirketlerin sermaye artırımları suretiyle yapılan halka arzlarında, aracılık yüklenimi dışında kalan kısım için satınalma taahhütnamesi istenir.

3.1.8) İzahname Tescili, İlanı ve Sirkülerin Yayımlanması

Sermaye piyasası araçlarının halka arzında açıklanacak bilgiler izahnamede yer alır. Raf kayıt sistemine ilişkin esaslar saklı kalmak üzere, izahname asgari olarak; ortaklığı genel olarak tanıtıcı bilgiler ile, mevcut ve satış yapılacak sermaye ve paylara, satış esaslarına, mali duruma, faaliyetlere ve izahnameyi imzalayan kişilere ilişkin bilgileri içerir. İzahname standartları Kurul tarafından belirlenir. Halkın sermaye piyasası araçlarını satın almaya daveti ise sirküler vasıtasıyla yapılır.

Sermaye piyasası araçlarının kurul kaydına alınmasından sonra Kurul tarafından onaylanmış izahname, kayıt belgesi tarihinden itibaren 15 gün içinde ortaklığın kayıtlı olduğu, tedrici kuruluştaki ise ortaklığın merkezinin bulunduğu Ticaret Siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ettirilir.

Sermaye piyasası araçlarının halka satışı izahnamede gösterilen esaslar dahilinde yapılır.

İzahname ve sirküler, aracı kuruluşlar ve varsa konsorsiyum üyeleri ile ihraççılar tarafından müştereken imzalanır. Bu belgelerde yer alan bilgilerin gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmasından ihraççılar sorumludur. Aracı kuruluşlar da bağımsız denetleme kuruluşlarının sorumluluğundaki bilgiler hariç, bu belgelerdeki bilgilerin gerçeği dürüst biçimde yansıtmasından hukuken sorumludurlar.

Aracı kuruluşlar sermaye piyasası araçlarının satışını izahname ve sirkülerde belirtilen satış koşullarına ve ilgili mevzuattaki diğer kurallara uygun gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

İzahnamede ve sirkülerde halka açıklanan konularda satış tamamlanmadan ortaya çıkan değişiklikler ve yeni hususlar, ortaklık tarafından bunların öğrenildiği tarihte, satış durdurularak en seri haberleşme vasıtasıyla Kurula bildirilir. Kuruldan onay aldıktan sonra izahnamedeki değişikliklerin Ticaret Siciline tescil ettirilmesi ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanı, sirkülerdeki değişikliklerin ise, bu sirkülerin ilan edildiği gazetelerde yayımlanması zorunludur.

3.1.9) Yeni Pay Alma Haklarının Kullandırılması

Ortaklıkların sermaye artırımlarında yeni pay alma hakları kullandırılıyorsa, izahnamenin tescilinden itibaren 15 gün içinde, "yeni pay alma sirküleri" ilan edilir. Hisse senedi Borsa'da işlem gören ortaklıkların yeni pay alma hakkı kullanımı, ortakların kolayca ulaşabileceği en az üç merkezde ve İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. merkezinde yapılır.

Hisse senetleri borsada işlem görmeyen ortaklıkların yeni pay alma hakkı kullanım yerleri ise, ortakların çoğunluğunun bu haklarını kullanabileceği şekilde tespit edilir. Kurul, yeni pay alma haklarının aracı kuruluş vasıtasıyla kullandırılmasını, kullanım yerlerinin değiştirilmesini veya sayısının artırılmasını isteyebilir.

Yeni pay alma hakları, 15 günden az 60 günden fazla olmamak üzere sirkülerde belirlenen süre ve esaslar dahilinde, yeni pay alma kuponları karşılığında kullanılır. Ortaklar bu süre içinde pay bedellerinin tamamını bir bankada açılan özel hesaba yatırarak, sermaye artırımına katılabilir veya yeni pay alma kuponunu satabilirler.

3.1.10) Tasarruf Sahipleri İçin Sirküler İlanı

Tasarruf sahipleri sirküleri yeni pay alma hakkı kullanım süresinin bitiminden veya yeni pay alma hakkı kullandırılmıyorsa izahnamenin tescilinden itibaren, 15 gün içinde yayımlanarak hisse senetleri satışa sunulur.

Sermaye artırımlarında yeni pay alma haklarının kullanılmasından sonra kalan payların nominal değerleri toplamı, 71.000.000 YTL'si veya oran olarak satışa sunulan hisse senetlerinin nominal değerinin %1'inin altında kalırsa, ortaklıklar Kuruldan onay almak suretiyle tasarruf sahipleri için sirküleri yayınlamayaabilirler.

Bu durumda, hisse senetleri Borsa'da işlem gören ortaklıklar Borsa'da halka arz esaslarının borsa bülteninde ilan edilmesi, diğer ortaklıklar ise yönetim kurulu kararıyla kalan payların tahsis edilmesi suretiyle, satışı tamamlayabilirler.

3.1.11) Hisse Senetlerinin Halka Arzında Satış Yöntemleri

Hisse senetleri ihraççılar tarafından halka arzedilerek ya da halka arzedilmeksizin satılabilir. Sermaye piyasası araçlarının halka satışı izahnamede gösterilen esaslar ve belirlenen satış süresi içinde yapılır.

Halka arz yoluyla satılan hisse senedi bedellerinin tam olarak nakden ödenmesi şarttır. Kurul, satış süresi içinde satılamayan payların kendileri tarafından tamamen satın alınacağı ve bedellerinin ödeneceğinin kurucular, pay sahipleri veya aracı kuruluşlar arasından Kurulca belirlenenler tarafından ortaklığa karşı taahhüt edilmesini ister. Bu taahhüt, süre sonunda satılamayan payların kurucular, pay sahipleri veya aracı kuruluşlar tarafından satın alınıp bedellerinin nakden ödenmesini de kapsar.

Hisse senetlerinin tasarruf sahiplerine satışı sonucunu gerektiren,

- Tedrici usulde ortaklık kurulması,
- Hisse senetleri halka arz edilmemiş şirketlerin ortaklarının sahip olduğu hisse senetlerinin halka arzı,
- Halka açık olmayan şirketlerin sermaye artırımları yoluyla hisse senetlerinin halka arzı,
- Hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin yeni pay alma hakkının kullanılmasından sonra kalan hisse senetlerinin halka arzı,

İşlemlerinde Kurulun Seri:VIII, No:22 "Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nde düzenlenen satış yöntemlerinden biri ihraççılarca veya hissedarca seçilerek kullanılır. Söz konusu tebliğe ilişkin ayrıntılı açıklamalar bu bölümün sonunda yer almaktadır.

3.1.12) Ek Satış

Ek satış; Talep toplama sonucunda toplanan kesin talebin satışa sunulan hisse senedi miktarından fazla olması halinde fazla talebin karşılanması amacıyla azami miktarı daha önce belirlenen ve kamuya duyurulan payların dağıtımına tabi tutulacak toplam hisse senedi miktarına ilave edilmesini ifade eder.

Mevcut hisse senetlerinin halka arzı ile halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırımları yoluyla halka arzı işlemlerinde, talep toplama yönteminin kullanılması durumunda toplanan kesin talebin satışa sunulan hisse senedi miktarından fazla olması halinde izahnamede gerekli açıklamaların yapılması koşuluyla, bu talebi karşılamak amacıyla ek satış gerçekleştirilebilir.

Ek satışa konu hisse senetleri, ortaklar tarafından satılabileceği gibi, halka arza aracılık eden aracı kurumlardan biri tarafından ortaklardan ödünç alınarak ödünç alımlı satış yoluyla da satılabilir. Ödünç alımlı satış; Sahip olunmayan hisse senetlerinin ödünç alınmak suretiyle satışını ifade eder.

Ek satış hakkının kullanılmak istenmesi halinde talep toplama süresinin bitimini izleyen iki iş günü içerisinde ek satışa konu hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması talebiyle Kurula başvurulması ve söz konusu hisse senetlerinin halka arz edilecek hisse senetleri ile aynı hakları taşıması zorunludur.

Ek satışa konu hisse senetlerinin halka arza aracılık edecek aracı kurumlardan biri tarafından ödünç alımla satılacak olması halinde, aracı kurumla ortaklar arasında imzalanacak ödünç sözleşmesi çerçevesinde, hisse senetleri satışı gerçekleştiren aracı kurum tarafından mevcut ortaklardan ödünç alınarak tasarruf sahiplerine teslim edilir. Ödünç alımlı satış işlemini gerçekleştiren aracı kurumun ödünç işleminden kaynaklanan yükümlülüğünü, ödünç sözleşmesinde yer alan esaslar çerçevesinde, hisse senetlerinin Borsada işlem görmeye başladığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde kapatması zorunludur.

Ödünç sözleşmesinin ödünç alınan hisse senetlerinin aracı kurum tarafından hisse senetlerini ödünç veren ortaklardan halka arz fiyatından satın alınmasını kapsayan bir alım hakkını içermesi zorunludur. Bu sözleşmede alım hakkını kullanma süresi en çok 30 gün olarak belirlenir. Bu sürenin başlangıcı hisse senetlerinin Borsada işlem görmeye başladığı tarihtir. Sözleşmeyi imzalayan aracı kurum, ödünç aldığı hisse senetlerini, ilgili hisse senetleri Borsada işlem görmeye başladıktan sonra alım hakkı kullanım süresi içinde Borsadan satın alarak ortaklara teslim edebileceği gibi, bu süre içinde söz konusu sözleşme çerçevesinde alım hakkını kullanmak suretiyle ortaklara ilgili hisse senetlerinin bedellerini ödemek yoluyla da taahhüdünü kapatabilir.

Aracı kurumun ödünç sözleşmesinden kaynaklanan taahhüdünü kapatmak için Borsada gerçekleştirebileceği alımlarda fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlerde uygulanan emir ve fiyat kurallarına uyması zorunludur.

Ek satışa konu toplam hisse senetleri, ek satış öncesi halka arz edilen hisse senedi miktarının %15'ini aşamaz.

Ek satışın tamamlanmasını takip eden iş günü, Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilmiş olan bilgiler aracı kurum tarafından Borsaya bildirilir. Borsa, belirleyeceği yöntemle söz konusu bilgileri kamuya duyurur.

Ödünç sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüğün kapatıldığı gün, Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilmiş olan bilgiler, işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından kamuya açıklanmak üzere Borsaya bildirilir. Ödünç sözleşmesinin şartlarında veya uygulamasındaki her türlü değişikliğin, aynı gün içinde Kurula ve Borsaya bildirilmesi zorunludur. Borsa, belirleyeceği yöntemle söz konusu bilgileri kamuya duyurur.

Bu madde kapsamında gerçekleştirilecek ödünç alımlı satış işlemlerinde "Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkındaki Tebliğ" hükümleri uygulanmaz.

Ödünç alımlı satış işlemini gerçekleştirebilecek aracı kurumlara ilişkin şartlar Kurul tarafından belirlenir.

Ödünç alımlı satış işlemine ilişkin kayıtlar, işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından tutulur ve işlemlerin sona ermesinden itibaren en az beş yıl süreyle ihraççı veya hisse senetlerini halka arz eden ortağın incelemesine açık tutulur. Ödünç alımlı satış işlemlerinin Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülmesinden işlemi gerçekleştiren aracı kurum sorumludur

3.1.13) Halka Arz Sonrası Fiyat İstikrarını Sağlayıcı İşlemler

Mevcut hisse senetlerinin halka arzı ile halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırımları yoluyla halka arzı işlemlerinde, talep toplama yönteminin kullanılması durumunda, hisse senetleri Borsada işlem görmeye başladıktan sonra, halka arza ilişkin izahnamede gerekli açıklamaların yapılmış olması koşuluyla, halka arza aracılık eden ve izahnamede belirtilen aracı kurum tarafından fiyat istikrarını sağlamak amacıyla alımda bulunulabilir.

Halka arz sonrası fiyat istikrarını sağlayıcı işlemler ilgili hisse senedinin Borsada işlem görmeye başladığı tarihten itibaren en çok 30 gün süreyle gerçekleştirilebilir.

Fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlerde halka arz fiyatının üzerinde emir verilemez. Belirlenen işlem süresi içerisinde, işlem fiyatı halka arz fiyatının altına düştüğünde, halka arza aracılık eden ve izahnamede belirtilen aracı kurum tarafından alımda bulunulabilir. Söz konusu işlemlerde uygulanacak emir ve fiyat kuralları Borsa düzenlemeleriyle belirlenir.

Ödünç alımlı satışın gerçekleştirilmesi halinde fiyat istikrarını sağlayıcı işlemler ile ödünç alımlı satışın aynı aracı kurum tarafından gerçekleştirilmesi zorunludur.

Fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlere ilişkin sürenin sona ermesini takip eden iş günü, Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilmiş olan bilgiler, işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından Borsaya bildirilir. Ancak, aracı kurum; fiyat istikrarı sağlayıcı işlemleri izahnamede öngörülen işlem süresi tamamlanmadan sona erdirmeyi kararlaştırırsa, bu durumu, Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilmiş olan bilgiler ve gerekçesiyle birlikte aynı iş günü Kurula ve Borsaya bildirir. Borsa, belirleyeceği yöntemle söz konusu bilgileri kamuya duyurur.

Aracı kurum, fiyat istikrarını sağlayıcı işlemler çerçevesinde satın aldığı hisse senetlerinin satışından piyasanın olağan işleyişinin etkilenmemesi için azami özen ve dikkati gösterir ve fiyat istikrarını sağlayıcı işlemler çerçevesinde satın aldığı hisse senetlerini izahnamede ilan edilen istikrar sağlayıcı işlemlere ilişkin süre boyunca halka arz fiyatının altında bir bedelle satamaz.

Fiyat istikrarını sağlayıcı işlemleri gerçekleştirebilecek aracı kurumlara ilişkin şartlar Kurul tarafından belirlenir.

Halka arz sonrasında fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlere ilişkin kayıtların tümü işlemleri gerçekleştiren aracı kurum tarafından tutulur ve işlemlerin sona ermesinden itibaren en az beş yıl süreyle ihraççı veya hisse senetlerini halka arz eden ortağın incelemesine açık bırakılır. Halka arz sonrasında fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlerin Seri:I, No.26 Tebliği'nde belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülmesinden işlemi gerçekleştiren aracı kurum sorumludur.

3.1.14) Satış Fiyatı

Satış fiyatının nominal değerden farklı olması halinde, öngörülen satış fiyatı ve bu fiyatın hesaplanmasında kullanılan yöntemler Kurula bildirilir.

Satış fiyatının bir fiyat aralığı olarak belirlenmesi halinde, sermaye piyasası araçlarının halka arzı ve satış yöntemlerine ilişkin esaslara dair düzenlemeler uygulanır. Bu çerçevede kesin satış fiyatı, talep toplamının tamamlanmasını takip eden ilk iş günü Kurula bildirilir ve sirkülerlerin daha önce ilan edildiği gazetelerde yayımlanır.

Ön talep toplanması halinde satış fiyatının, hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasından önce Kurula bildirilmesi zorunludur.

3.1.15) Hisse Senetlerinin Satın Alan Kişilere Teslim Edilmesi

Hisse senetleri, kaydi sistem esasları saklı kalmak şartıyla,

- Mevcut hisse senetlerinin halka arzı ve kayıtlı sermayeli ortaklıkların nakit sermaye artırımlarında satış anında,
 - İç kaynaklardan sermaye artırımında ise kayda alma belgesinin verilmesinden itibaren 15 gün içinde,
 - Esas sermayeli ortaklıklarda ise sermaye artırımının Ticaret Siciline tescilinden itibaren, hamiline yazılı hisse senetleri 30 gün, nama yazılı hisse senetleri ise 90 gün içinde,
- teslim edilir.

3.1.16) Satış Sonu İşlemleri

Satış sonunda yapılması gereken işlemleri; satılamayan hisse senetleri için taahhüname verilere başvurulması veya iptal edilmesi ve satış sonuçları hakkında Kurula bilgi verilmesi olmak üzere iki başlık altında toplamak mümkündür:

3.1.16.1) Satılamayan Hisse Senetlerinin İptali veya Taahhüname Verilere Başvurulması

Buna göre kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıkların, satın alma taahhünamesi bulunmaması halinde satış süresinin sona ermesini takiben satılamayan hisse senetlerini 6 iş günü içinde iptal ettirmeleri, satın alma taahhünamesi bulunması halinde süresi içinde satılamayan paylar için satış süresinin bitiminden itibaren 3 iş günü içinde satın alma taahhüdünde bulunanlara müracaat ederek satışı tamamlamaları, gerçekleştirilen satış tutarına ilişkin belgeler ve yönetim kurulu kararı ile tescile mesnet belge almak üzere Kurula başvurmaları ve Kuruldan aldıkları belgeyi, 10 gün içinde tescil için Ticaret Sicili'ne vermeleri, tescilden sonra Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde (TTSG) ilan ettirmeleri gerekmektedir.

Esas sermaye sistemindeki ortaklıkların ise; süresi içinde satılamayan paylar için satış süresinin bitiminden itibaren 3 iş günü içinde satın alma taahhüdünde bulunanlara müracaat etmeleri, satışın tamamlanmasını takiben, TTK hükümleri çerçevesinde artırım ve esas sözleşme değişikliğini ilgili Ticaret Sicili'ne tescil, TTSG'de ilan ettirmeleri gerekmektedir.

Tedrici kuruluşta ayrıca TTK'nın iştirak taahhüdü ve kuruluş genel kurulu ve kuruluşun tesciline ilişkin ilgili hükümleri yerine getirilir.

3.1.16.2) Satış Sonuçlarının Kurula Bildirilmesi

Hisse senetleri Kurul kaydına alınan ortaklıklar;

- Sermaye artırımını veya kuruluşun tesciline ilişkin ilanının yer aldığı gazetenin bir nüshasının ilanı izleyen,
- Artırım sonrası oluşan yeni ortaklık yapısına ilişkin bilgiyi satış süresinin bitiminden itibaren,
- İzahname ve sirkülerler ile ilan ve reklamların yayımlandığı gazetelerin birer nüshasını, her ilanı izleyen,
- Satış sonuçları hakkındaki bilgileri satış süresinin sona ermesinden itibaren,

6 iş günü içinde, Kurula gönderirler.

3.2) Hisse Senetlerinde Şekil Şartları

Türk Ticaret Kanununun 413'üncü madde hükmüne göre nama ve hamiline yazılı hisse senetlerinde bulunması gerekli hususlar şunlardır:

- Şirketin Ünvanı
- Esas Sermaye Miktarı
- Şirketin Tescil Tarihi
- Senedin Türü (Nama, Hamiline, Adi kurucu vs.)
- Senedin İtibari değeri

Ancak kanunun önerdiği bu şekil şartlarından başka seçimlik olarak, aşağıdaki bilgiler de hisse senetlerine eklenebilir:

- Senedin ihraç tarihi
- Esas sözleşmenin bazı önemli ve ilgili maddeleri
- Senedin ihtiva ettiği pay adedi
- Önceki sermaye artırımına ait bilgiler
- Kuponlara ilişkin bilgiler
- Kuruluşu veya sermaye artırımını onaylayan mahkeme kararının tarih ve numarası
- Senetlerin tertip, grup ve serisi.

Nitekim bir çok şirketin hisse senetlerinde yukarıda sayılan hususların hemen hepsinin ya da çoğunun yer aldığı görülmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu, 23.06.1989 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan, Seri:I, No:5 Tebliği ile halka açık şirketlere geniş kapsamlı bir hisse senedi standardı getirmiş ve kullanılacak kağıdın niteliği, baskıda kullanılacak renk ve desenler, boyutlar, kupon boyutları, sayıları ve dizilimi, kuponların

numaralandırılması ve kullanım esasları, hisse senetlerinin içeriği gibi konularda standart düzenleme yapmış bulunmaktadır.

15.08.1990 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Seri:I, No:7 sayılı 'Hisse Senetlerinin Şekil Şartlarına İlişkin Tebliğ'e Ek Tebliğ' ile de bu konuda bazı yeni düzenlemeler getirilmiştir.

3.3) Hisse Senedi Türevleri

3.3.1) Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri (KZOB)

Kâr ve zarar ortaklığı belgelerinin çıkarılmasındaki temel amaç, menkul kıymetler piyasasında değişime konu olan araçları çoğaltmak ve çeşitlendirmektir. Bunun yanı sıra kâr ve zarar ortaklığı belgelerinin kendine özgü bir menkul kıymet olarak, faiz dışı kazanca uygun bir yönü vardır.

Bu belgeler, kâr ve zarara katılma ve ortaklık hakkı vermekle beraber, hisse senedi sayılamazlar.

Çünkü;

- kar ve zarar ortaklığı belgeleri, sahiplerine şirket yönetiminde oy hakkı vermez.
- hisse senedinin tersine bu belgeler vadeli olup vade bitiminde anapara ve kar payı belge sahiplerine geri ödenir.

Bu tür belgelerin kâra iştirakli tahvillerle de bir ilgisi yoktur. Çünkü zarar durumunda senet sahibinin zarara da katılması söz konusudur.

Kurulun Seri:III, No:27 Tebliğine göre, İhraççılar, kar ve zarara ortak olmak üzere, tüm faaliyetlerin gerektirdiği finansman ihtiyaçlarını karşılamak için; yurt içinde satılmak üzere Yeni Türk Lirası üzerinden veya yabancı paraya endeksli, yurt dışında satılmak üzere ise, Yeni Türk Lirası veya yabancı para üzerinden ya da yabancı paraya endeksli "Kar ve Zarar Ortaklığı Belgesi" adı altında menkul kıymet ihraç edebilir. Menkul kıymet alım satımı ile iştigal eden ortaklıklar KZOB ihraç edemezler.

İhraççılar, 27/01/1993 tarihli ve 21478 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 93/3983 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında belirtilen limitler dahilinde (Aşağıda 2.4.1 Bölümünde açıklanmaktadır.) KZOB ihraç edebilirler. KZOB ihraç kararının; ihraççı genel kurulunca veya yetkili kılınmış yönetim kurulu tarafından alınmış olması gerekir.

KZOB ihracında aşağıdaki şartlara uyulması zorunludur:

a) Kurul kaydına alınmadan KZOB ihraç edilemez.

- b) İhraççı, bir tertip içindeki KZOB'ları bir defada ihraç edebileceği gibi, seriler halinde de satışa sunabilir; ancak bir tertibe ilişkin KZOB'ların tümünü satışının ihraççının uyguladığı yıllık hesap dönemi içinde bitirilmesi zorunludur. Her seri için, o seriye ait ihraç tarihinin Kurula en az iki iş günü önceden bildirilmesi şarttır.
- c) KZOB'ların satış süresi her seri için en çok 30 gündür.
- d) İhraç edilecek KZOB'ların üzerine, kara ve zarara katılacağı ve bu belgelere kar garantisi verilemeyeceği açıkça yazılır.
- e) KZOB'lar hamiline veya nama yazılı şekilde ihraç edilebilir.
- f) KZOB'larda kar ve zarar payı ile vade, ihraççının uyguladığı yıllık hesap döneminin son gününe gelecek şekilde belirlenir.

KZOB'larda en kısa vade bir ay, en uzun vade yedi yıldır. Vadeler, ortaklık faaliyetinin özelliğine göre muhtelif dönemlerde aylık ve katları olarak düzenlenir. Vade sonlarında KZOB bedelleri defaten ödenir. Serilerin itfa tarihleri, ait oldukları tertibin itfa tarihidir. Tertip içindeki serilerin farklı olan vadelerinin başlangıç tarihleri her birine ait satış sürelerinin bitimini izleyen gündür.

İhraç edilmiş KOB'ların tümünün, ortaklığın uyguladığı yıllık hesap dönemi itibariyle kâr veya zarara katılma oranı, KOB'ların ortaklıkta kalış süreleriyle çarpılan nominal değerleri toplamının, aynı şekilde hesaplanan KOB, özkaynaklar ve eğer varsa katılma intifa senetleri değerleri toplamına olan oranına göre belirlenir.

Kâr veya zarar miktarlarının tespitinde esas alınacak hesap vaziyeti, ortaklığın uyguladığı yıllık hesap dönemi sonu itibariyle düzenlenir. İhraç edildikleri hesap döneminde vadeleri sona eren veya vadeleri, ortaklığın hesap dönemini aşan KOB'lara ait kâr payı ödemeleri veya zararların nihai mahsubu, ortaklığın uyguladığı yıllık hesap döneminin son günü itibariyle düzenlenecek hesap vaziyetine göre yapılır.

İhraççı, izahnamede belirlenecek esaslara göre, bağımsız denetim şirketince denetlenen ve genel kurulca onaylanan yıllık mali tablolar esas alınarak, Tebliğde belirlenen aynı tertip ve bir yıldan uzun vadeli KZOB'lar için kar veya zarara katılma oranı ile ortaklık kar veya zarar miktarının çarpılmasıyla bulunan tutarın en fazla %75'i oranında avans ödemesinde bulunabilir.

Vadesi ortaklığın bir hesap dönemini aşmayan KOB'larda zarar payı KOB'un nominal değerinden düşülerek, ödeme; kalan miktar üzerinden yapılır.

Vadesi ortaklığın bir hesap dönemini aşan KOB'larda zarar payı, bir önceki yıl zararı olarak müteakip yıla devredilir ve müteakip yıl kâr edilmesi halinde o yılın kâr payından mahsup edilir; varsa bu işlemten sonra kalacak kâr payı müteakip yıla devredilir; bu uygulamaya KOB'un vadesi sonuna kadar devam olunur; vade sonuna kadar düşülemeyen zarar payları, vade sonunda belgenin nominal değerinden mahsup edilir.

KOB'un nominal değeri, o KOB'un payına düşen zararları karşılamaya yetmiyorsa, nominal değeri aşan zarar payları, KOB sahibinden tahsil edilemez.

İhraççılar, vade sonunda KZOB sahiplerine ödenmesi gereken tutar karşılığında artırılan sermayelerini temsil eden hisse senetlerini alma hakkı verebilirler. KZOB'ların hisse senetleri ile değiştirilmesine ilişkin esaslar ihraç öncesinde belirlenerek izahname ve sirkülerde kamuya ilan edilir. Hisse senedi ile değiştirilebilme hakkı sadece halka arz suretiyle satışı yapılan KZOB'lara tanınabilir ve KZOB'ların hisse senetleri ile değişimi ancak vade sonunda yapılabilir.

KZOB sahiplerinin KZOB'larını hisse senetleri ile değiştirmeleri halinde bu hisse senetlerine uygulanacak fiyat, İhraççının hisse senetlerinin Borsada işlem görmesi durumunda, Borsa fiyatı değiştirme fiyatının belirlenmesinde referans olarak alınabilir. Borsada işlem görmeyen ortaklıkların KZOB ihraçlarında, değiştirme fiyatının belirlenmesine ilişkin esaslar, Tebliğde belirtildiği şekilde kamuya duyurulur. Ayrıca talep toplama işlemlerinin gerçekleştirildiği merkezlerde talep eden KZOB sahiplerine verilmek üzere hazır bulundurulur.

Talep toplama işleminin tamamlanmasından sonra, hisse senedi ile değiştirme talebinde bulunan KZOB sahiplerine tahsisli olarak sermaye artırımı yapılır. Sermaye artırımına ilişkin hukuki işlemler ihraççının tabi olduğu düzenlemeler çerçevesinde yapılır.

3.3.1.1) Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgelerinin Kurul Kaydına Alınması

İhraççılar, KZOB ihracına ilişkin genel kurul kararı veya yetkili kılınmış yönetim kurulu kararı alındıktan sonra ihraç edecekleri KZOB'ların kayda alınması için Kurula Tebliğde yer alan belgelerle başvururlar.

Kayıt başvurusunun, genel kurul kararının alındığı tarihten itibaren bir yıl, yönetim kurulu kararının alındığı tarihten itibaren bir ay içinde yapılması zorunludur.

Kurul kaydına alınma, ihraç edilen KZOB'a ve ilgili ihraççılara resmi teminat verilmesi şeklinde yorumlanamaz ve reklam amacıyla kullanılamaz. Halka arz edilmek üzere ihraç edilecek KZOB'ların metninde ve bunlara ilişkin izahname ve sirkülerin ilk sayfalarının başında bu husus ile KZOB'un, "kara ve zarara katılma hakkı ve mükellefiyeti getirdiği, zarar halinde ana paranın eksileceği" hususuna açık olarak yer verilir.

KOB'lar Kurula kaydettirildikten sonra, Kurulca uygun görülen izahname Ticaret Siciline tescil ve TTSG'de ilan ettirilir.

KZOB'lar halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satılabilir. Halka arz edilerek satılmak üzere ihraç edilecek KZOB'ların hamiline, halka arz edilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek olanların ise nama yazılı olarak ihraç edilmeleri şarttır.

KOB'ların ihraç sırasındaki satışı ancak, belgeyi çıkaran ortaklıkça doğrudan doğruya veya ortaklıkça yetkili kılınan aracı kuruluşlar tarafından yapılabilir. KOB satın almak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, bedelin tamamını nakden ve peşin olarak, ortaklığa veya ortaklıkça yetkili kılınan aracı kuruluşlara yatırarak belgelerini alırlar.

Halka arzedilen KOB'lara ilişkin olarak, satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 iş günü içinde satışı yapan ortaklık veya aracı kuruluşlar,

- a) İzahnamenin yayımlandığı TTSG'ni, sirkülerin ilan edildiği gazetelerin birer nüshasını,
- b) Satış sonuçlarını gösteren bilgileri,
- c) Satış süresi sonunda, satılamayan ve aracı kuruluşlar tarafından bir yüklenim

sözleşmesi sonucu satın alınmayan KOB kalmışsa, bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgeyi Kurula göndermekle yükümlüdür.

Halka arzedilmeksizin satılmak üzere Kurul kaydına alınan KOB'lar, Tebliğin izahname ve sirküler yayımlama dışındaki tüm hükümlerine tabidir.

3.3.2) Katılma İntifa Senetleri (KİS)

Anonim ortaklıklar, nakit karşılığı satılmak üzere, ortaklık haklarına sahip olmaksızın kardan pay alma, tasfiye bakiyesinden yararlanma, yeni pay alma ve Seri:III, No:10 "Katılma İntifa Senedi İhracına İlişkin Esaslar Tebliği"nde belirlenen olanakların bir bölümünden veya tamamından yararlanma haklarını sağlayan katılma intifa senedi çıkarabilirler. Katılma intifa senetleri nama yazılı olabileceği gibi, hamiline de çıkarılabilmektedir. Esas sözleşmede hüküm bulunmak koşuluyla, genel kurul kararı ile süresiz olarak çıkarılabilir.

Ortaklıkların çıkarabilecekleri KİS tutarı, ödenmiş sermayeleri ve yedek akçeleri toplamından çok, bu toplamın altıda birinden az olamaz. Bu oranlar içinde kalmak koşuluyla asgari ve azami oranların esas sözleşmede gösterilmesi zorunludur.

KİS sahiplerine kâr dağıtımı aşağıdaki esaslara uyulmak koşulu ile esas sözleşmede düzenlenir:

Önce, ödenmiş ortaklık sermayesi ile ödenmiş KİS sermayesinin toplamı içinde KİS sermayesinin toplam sermayeye olan oranı bulunur. Vergi ve birinci kanuni yedek akçe düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kâr içinde, yukarıdaki orana göre KİS sahiplerine düşen kâr payı saptanır. KİS ortaklarına, bu şekilde ayrılan kârdan Kanunun 15'inci maddesine göre Kurulca saptanmış olan oran ve miktarda birinci temettü tutarında KİS kâr payı ödenir. KİS ortağı olanlara birinci temettü ek olarak sağlanabilecek diğer menfaatler esas sözleşmede düzenlenir. Bilançonun genel kurulca onaylanması, ortaklığı

otomatik olarak, KİS'ler açısından kârın dağıtım yükümlülüğü altına sokar. KİS kâr payının en geç, hesap dönemini izleyen 9 ay içinde ödenmesi gerekir.

KİS'in tasfiye bakiyesine katılabileceği esas sözleşmede gösterilir. Bu katılmanın esasları ve koşulları izahnamede belirlenir.

3.3.2.1) KİS'lerin Kurul Kaydına Alınması

Ortaklıklar, ihraç edecekleri KİS'lerin kayda alınması için;

- a) Başvuru sırasında yürürlükte bulunan ve KİS çıkarma yetkisinide içeren esas sözleşme metni,
- b) KİS çıkarma gerekçesi,
- c) Çıkarılmış ve çıkarılacak KİS miktarları, ve

Tebliğ'de belirtilen diğer belgelerle birlikte Kurula başvurmak zorundadırlar.

Kurul yapılan başvuruları, izahname ve sirkülerin, ortaklık ve KİS'lerle ilgili, belgeye dayalı, tüm bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak inceler ve kayda alır.

Halkı KİS satın almaya davet, izahnamede gösterilen satış süresinin başlayacağı tarihten en az 6 iş günü önce yayımlanacak sirkülerle yapılır. KİS'in satış süresi, Kurulca belirlenecek tarihten itibaren en çok 3 aydır. Satış süresi içinde satılmayan KİS-eğer bir taahhüt anlaşması veya yüklenim sözleşmesi yoksa-sürenin bitiminden itibaren en çok 6 iş günü içinde noter huzurunda tesbit edilerek iptal olunur. Çıkarılan KİS, tamamen satılmadıkça ve satılmayanlar iptal edilmedikçe yeni KİS çıkarılamaz.

İzahname ve sirkülerle; halka açıklanan konularda satışa başlamadan veya satış süresi içinde ortaya çıkan, bildirilmemesi halinde yatırımcının zararına neden olabilecek değişikliklerin ve yeni hususların, ortaklık tarafından bunların öğrenildiği tarihte her durumda satışa başlamadan önce veya satış süresi içinde satış durdurularak veya satışın aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılıyor olması halinde, satışı yapan aracı kuruluşların satışı durdurmaları sağlanarak, yazılı şekilde en seri haberleşme vasıtasıyla Kurula bildirilmesi zorunludur.

Kuruldan onay alındıktan sonra izahnamedeki değişikliklerin Ticaret Siciline tescil ettirilmesi ve TTSG'de ilanı, sirkülerdeki değişikliklerin ise, bu sirkülerlerin ilan edildiği gazetelerde yayımlanması zorunludur.

Katılma intifa senetlerinin halka arzı dolayısıyla, yapılacak ilan ve reklam metinleri, yayım tarihinden en az 2 iş günü önce Kurula sunulur. İlan, reklam ve her türlü açıklamalarda izahname ve sirkülerde yer alan bilgiler dışında herhangi bir bilgiye yer verilemez. Kurul, gerekli gördüğünde metinlerde değişiklik yapılmasını isteyebilir ve bu değişiklikler yapılmadan metinler yayınlanamaz.

Katılma intifa senetlerinin Kurul kaydına alınmasından sonra yapılacak ilan ve reklam metinlerinde, izahname ve sirkülerlerin temin edileceği yerler belirtilir.

Sirküler yayımlanmadan önce, Kuruldan onay alınmak kaydıyla, sadece şirketin faaliyet konusu, sektörü, sektördeki yeri ve ürünleri hakkında ilan ve reklam yapılabilir ve bu bilgilerle sınırlı olmak üzere, basın yayın organlarına açıklamada bulunulabilir. Sirkülerin ilan edildiği tarihte, gazeteler yoluyla yayım yapılmak istendiği takdirde, ilan ve reklamların sirkülerle aynı gazetelerde yayımlanması zorunludur. Sirkülerin ilanından sonra sirkülerin yayımlandığı gazetelerin yayım tarihlerini açıkça belirtmek şartıyla, istenilen yazılı ve görsel yayın araçlarıyla ilan ve reklama devam edilebilir.

Katılma intifa senetlerinin halka arzının ve hak sahiplerine yapılacak tüm ödemelerin aracı kuruluşlar aracılığıyla yapılması zorunludur.

Satış süresinin bitiminden itibaren aracı kuruluş;

- a. Halka arz halinde izahnamenin yayımlandığı TTSG ve sirkülerin ilan edildiği en az iki gazetenin birer nüshasını,
- b. Satılan KİS miktarını ve kupür grupları itibariyle dökümünü gösteren belge ile varsa satış süresi sonunda satılmayan ve noter huzurunda iptal edilen KİS tutarını belirten iptal tutanağını,

Kurula göndermekle yükümlüdür.

3.3.3) Oydan Yoksun Hisse Senetleri (OYHS)

Kurulun Seri:I, No:30 sayılı Oydan Yoksun Hisse Senetlerine İlişkin Esaslar Tebliği (Tebliğ) ile ortaklık hisse senetlerinin bir türü olarak oydan yoksun hisse senetlerinin (OYHS) ihracı, halka arzı, senet sahiplerine tanınacak haklar ve bu hakların kullanım şartlarına ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

Tebliğ ile OYHS'leri; "Ortaklıkların sermaye artırımını ile ihraç edebilecekleri, oy hakkı hariç, sahibine kar payından ve istendiğinde tasfiye bakiyesinden imtiyazlı olarak yararlanma hakkını ve diğer ortaklık haklarını sağlayan hisse senetleri" olarak tanımlanmıştır.

OYHS, hamiline veya nama yazılı şekilde ihraç edilebilir. Ancak nama yazılı OYHS için, TTK'nın 418'inci maddesi hükmü uygulanmaz ve yönetim kurulu bu payları pay defterine kayıttan imtina edemez.

OYHS'ye ilişkin payların itibari değerinin senette yer alması zorunludur. İtibari değer, oy hakkı bulunan payların itibari değerine veya farklı itibari değerler varsa bunlardan herhangi birine eşit olmalıdır.

Ortaklıkların OYHS ihraç edebilmeleri için;

- a) Esas sözleşmelerinde OYHS ihracına ilişkin hüküm bulunması,
 - b) OYHS ihracı için ortaklık yetkili organı tarafından karar alınması,
 - c) Esas sözleşmede OYHS'ye kar payından ve istendiğinde tasfiye bakiyesinden imtiyaz tanınması ve kar payında imtiyaz oranının gösterilmesi,
 - d) Tebliğdeki ihraç limiti ile ilgili ilkenin esas sözleşmede gösterilmesi,
- zorunludur.

Ortaklıkların çıkarabilecekleri OYHS itibari değer toplam tutarı, ödenmiş veya çıkarılmış sermayenin %75'ini geçmemek üzere esas sözleşmelerinde gösterilir. Limitin belirlenmesinde, daha önce ihraç edilmiş OYHS miktarı hesaba katılır.

OYHS sahipleri diğer ortaklarla birlikte, Kanun, tebliğ ve esas sözleşmede belirtilen miktarda kar payı alırlar. Ayrıca OYHS sahipleri için, esas sözleşmede gösterilecek oranda kar payında imtiyaz tanınması zorunludur. OYHS sahiplerine, imtiyazlı kar payları nakden dağıtılır. OYHS sahiplerine tanınan imtiyazlı kar payı dağıtılmadıkça, başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kar aktarılmasına ve yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere, çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara kardan pay dağıtılmasına karar verilemez.

Esas sözleşmesinde hüküm bulunmak koşuluyla, OYHS sahiplerine tasfiye bakiyesinde imtiyaz tanıyabilir.

Ortaklık, ard arda 3 yıl kar dağıtamazsa veya mevzuat uyarınca izin verilmediği halde, herhangi bir nedenle bir yıl OYHS nin imtiyazına ilişkin kar dağıtımını yapmazsa, OYHS sahipleri, bu durumların kesinleştiği genel kurul toplantı tarihini izleyen yıl, esas sermayeye katılmaları ile orantılı olarak oy hakkını elde ederler ve buna bağlı olarak imtiyazlı bu paylar adi pay haline dönüşür.

Ayrıca esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, belirlenecek bir süre sonunda OYHS adi hisse senedine dönüşebilir.

Ortaklıkların yapacakları sermaye artırımlarında, OYHS sahiplerinin diğer ortaklarla birlikte, sermaye payları ile orantılı olarak yeni pay alma hakları vardır.

İç kaynaklı sermaye artırımlarında OYHS sahipleri, artırım tarihindeki sermaye payları oranında bedelsiz oydan yoksun pay alma hakkına sahiptirler.

OYHS sahiplerinin, oy hakkına sahip diğer ortaklar gibi, bilgi alma hakları vardır.

OYHS sahipleri esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, ortaklık genel kuruluna oy hakkı bulunmaksızın katılabilirler ve oylamalardan önce görüşlerini açıklayabilirler.

OYHS sahipleri özel bir kurul oluştururlar. OYHS sahiplerinin haklarında değişiklik yaratan genel kurul kararları, toplantı tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde bu özel kurulca onanmadıkça hüküm ifade etmez.

OYHS sahipleri doğrudan veya dolaylı uğradıkları zararların tazmini için yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri aleyhine sorumluluk davası açabilirler.

OYHS sahipleri, azınlık haklarına sahiptirler.

3.3.3.1) OYHS'lerin Kurul Kaydına Alınması

Ortaklıklar OYHS ihracı ve halka arzı için, Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliğinde aranan belgelere ek olarak aşağıdaki belgelerle kayda alınmak üzere Kurula başvurmak zorundadırlar.

- a) Başvuru sırasında yürürlükte bulunan ve OYHS ihraç yetkisini de içeren esas sözleşme metni,
- b) OYHS ihraç gerekçesi,
- c) Çıkarılmış ve çıkarılacak OYHS miktarları,
- d) Hazırlanacak OYHS örneği,
- e) Kurulca gerekli görülen diğer bilgi ve belgeler.

3.4) Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması, İhracı, Halka Arzı ve Satışına İlişkin Esaslar

Sermaye Piyasası Kurulu, Seri:II, No:13 "Tahvillerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliği"nde anonim ortaklıkların tahvillerin Kurul kaydına alınması ve satışına ilişkin esasları düzenlemiştir.

3.4.1) Tahvil İhraç Limiti

TTK'nun 422'nci maddesine göre, anonim şirketlerin çıkaracakları tahviller, esas sermayenin ödenen ve tasdik olunmuş son bilanço'ya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarını aşamaz. Ancak halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı Kanunun 13'üncü maddesi ile belirlenmiştir. Buna göre, Kanun, TTK'na göre tahvil ihraç limitini yedek akçeler ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamı kadar artırmıştır.

3.4.1.1) Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanı

Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, genel kurulca onaylanan ve

bağımsız denetimden geçen son bilançoda görülen ödenmiş veya çıkarılmış sermaye ve yedek akçeler ile yeniden değerlendirme değer artış fonunun toplamından varsa zararların indirilmesinden sonra kalan miktarı geçemez. Bu ortaklıkların, bağımsız denetimden geçen son finansal tablo döneminden sonra limite esas teşkil eden bilanço kalemlerinde değişiklik olması halinde ihraç limitleri, Kurulun bağımsız denetim standartları düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanan özel amaçlı bağımsız denetim raporu düzenlenmek suretiyle tespit edilir.

Bu doğrultuda Tahvil İhraç Tavanı aşağıdaki şekilde formüle edilebilir:

Tahvil İhraç Tavanı= (Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye + Yedek Akçe + YDDAF) – Zararlar
--

3.4.1.2) Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanında Katsayı

Yukarıdaki açıklamalara göre hesaplanan tutar, tahvil ihraç tavanı ile ilgili düzenleme çerçevesinde arttırılabilmektedir (27.01.1993 tarih, 93/3983 sayılı Tahvil ve Sermaye Piyasası Aracı Niteliğindeki Borçlanma Senetleri İhraç Limitlerine Dair Karar).

Buna göre halka açık anonim ortaklıklar;

Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen standartlara uygun olarak hazırlanmış ve bir bağımsız denetleme kuruluşunca denetlenmiş mali tablolarına göre son yılda net dönem karı elde etmiş olmaları ve ortaklıkça öngörülen borçlanma tutarının SPKurulunca onaylanmış olması durumunda SPK'nun 13'üncü maddesi uyarınca hesaplanan tahvil ve diğer borçlanma senetleri toplam tutarının 6 katına kadar;

Son yıla ait mali tablolarında net dönem karı olmaması durumunda ise bu yıla ait mali tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmiş olması kaydıyla SPK md.13'e göre hesaplanan tutarın 3 katına kadar ihraç yapabilir.

Son yıla ait mali tabloları bağımsız denetleme kuruluşlarınca denetlenmemiş halka açık anonim ortaklıklar ise katsayı uygulamasından yararlanamaz. Halka açık anonim ortaklıkların yurt dışında ihraç ettikleri tahvil ve diğer sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetlerinin tutarı yukarıdaki limitlerin hesabında dikkate alınmaz.

Çıkarılan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri tamamen satılmadıkça veya satılmayanlar iptal edilmedikçe aynı türden yeni tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi çıkarılamaz.

3.4.1.3) Halka Açık Olmayan Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanı

Halka açık olmayan anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, genel kurulca onaylanan son bilançoda yer alan ödenmiş sermaye ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamını geçemez. Bu ortaklıklardan ihraç limitine esas finansal tabloları bağımsız denetimden geçmeyenlerin, ihraç limitinin belirlenmesi için Kurulun bağımsız denetim standartları düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanan özel amaçlı bağımsız denetim raporu esas alınır.

Tahvil İhraç Tavanı= (Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye + Yen. Değ. Değer A. Fonu) - Zararlar

3.4.1.4) Halka Açık Olmayan Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanında Katsayı

Uygulanacak katsayılar ve koşulları Halka Açık Anonim Ortaklıklar ile aynıdır.

Tahvil ihraç etmek isteyen anonim ortaklıkların ihraç sırasında uyması gereken esaslar Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri:II, No:13 Tebliği ile belirlenmiştir.

3.4.1.5) Halka Arzedilmeksizin Çıkarılan Sermaye Piyasası Aracı Niteliğindeki Borçlanma Senetleri

Çıkarılmalarında; halka açık veya açık olmama durumlarına göre, anonim ortaklıkların çıkarabilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarının en çok yarısı çıkarma limiti olarak kabul edilir. Halka arz edilmeksizin çıkarılmış olan borçlanma senetleri toplamı, halka arz limitinden düşülür.

3.4.2) Tahvillerin Kurul Kaydına Alınması

İhraççıların ihraç edecekleri tahvilleri Kurula kaydettirmeleri zorunludur.

İhraççılar, yurtdışında satacakları tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin Kurul kaydına alınması için de gerekli belgelerle Kurula başvururlar.

Genel ve katma bütçeli idareler ve TC Merkez Bankası'nca ihraç edilecek tahviller için Kurula kayıt yaptırılması gerekmez; ancak ihraç edilen bu tahviller hakkında ihracın kesinleştiği tarihten itibaren 10 gün içinde Kurula bilgi verilir.

İhraççılar esas sözleşmeleri veya varsa kendi özel mevzuatları ile tahvil ihracına yetkili organın kararının alınmasından sonra tahvillerin kayda alınması için Kurula yazılı olarak başvururlar.

İhraççıların tahvil ihraçları için, ihraççılarla ilgili özel mevzuat uyarınca başka bir makam veya organın karar veya onayı gerekiyorsa tahvil ihraç başvurusunda bu karar veya onayın bulunması şarttır.

Kayıt başvurusunun yetkili organ kararlarının alındığı tarihten itibaren en çok 1 yıl içinde yapılması zorunludur.

Tahvil ihraç başvurusu, bir yıllık bir dönem içinde yapılacak tahvil ihraçlarının tümünü kapsayacak şekilde yapılabileceği gibi her ihraç için ayrı ayrı da yapılabilir.

Kurul,

- a) Halka arz edilmek üzere yapılacak tahvil ihraç başvurularını, izahname ve sirkülerin, ihraççıya ve halka arz edilecek tahvillere ilişkin mevzuatın öngördüğü ve Kurulun gerekli gördüğü bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler ve halka arz yoluyla satış yapılacak tahvilleri kayda alır.
- b) Halka arzedilmeksizin tahvil ihracı için yapılacak kayıt başvurularını, Kurulca istenen bilgileri tam ve doğru olarak verilip verilmediği yönünden inceler ve ihraç olunacak tahvilleri kayda alır.

Kayda alınan tahvillerin satışına ilişkin olarak bir kayıt belgesi düzenlenir. Kayıt belgesinin, Kurulun kayda alma kararı tarihinden itibaren en geç onbeşgün içinde alınması zorunlu olup, bu belge alınmaksızın ihraç ve satış işlemlerine devam olunamaz. Ancak, Kurul gerekli hallerde bu süreyi uzatabilir.

Kurul, incelemeleri sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçeği dürüst biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varırsa, gerekçe göstererek, başvuru konusu tahvillerin Kurul kaydına alınmasından imtina edebilir; uygun görülen tahvilleri Kurul kaydına alır.

3.4.3) Kayıttan Sonra Yapılacak İşlemler

Tahvillerin Kurula kaydettirilmesinden sonra aşağıdaki işlemler yapılır:

Mahkeme Tasdiki: Tahvil çıkarma yetkisinin esas sözleşme ile yönetim kuruluna verilmemiş olduğu hallerde TTK'nun 424'üncü maddesine göre görevli mahkeme tasdiki gereklidir. Ancak tahvil çıkarma yetkisi esas sözleşme ile yönetim kuruluna verilmişse, TTK'nun 424'üncü maddesi hükmü uygulanmayacağından, mahkeme tasdiki aranmaz.

İzahnamenin Yayımlanması: Tahvil çıkarma yetkisinin yönetim kuruluna verilmiş olduğu hallerde kayıt belgesi tarihinden; verilmemiş olduğu hallerde mahkeme tasdikinden itibaren bir hafta içinde ihraçcının bulunduğu yer ticaret siciline başvurularak izahname ticaret siciline tescil ve TTSG’de ilan ettirilir.

Sirkülerin Yayımlanması: İzahnamenin tescilini takip eden 7 gün içinde ve satışın başlangıç tarihinden azami 7, asgari 3 gün önce sirkülerin günlük gazetelerde ilanı zorunludur.

3.4.4) Tahvillerin Vadesi

Tahvillerin vadesi 2 yıldan az olmamak üzere serbestçe belirlenebilir.

Vade başlangıç tarihinin belirlenmesinde satış süresinin son günü vade başlangıç tarihi olarak kabul edilir.

Tahviller seriler halinde satışa sunulduğunda, serilerin vadelerinin başlangıç tarihleri, her seri için belirlenen satış sürelerinin son günüdür.

3.4.5) Tahvillerin İtfası

Tahvillerin anaparası, ilke olarak, vade bitiminde bir defada yapılır. Son yıla ait faizle birlikte, anapara daha önce izahnamede gösterilmiş ve tahvilin tahvilin arka yüzünde açıklanmış olduğu üzere önceden belirlenmiş tarihte ödenir.

İki yıldan uzun vadeli tahvillerin anaparası, ilk taksidi vadenin başlangıç tarihinden itibaren en erken birinci yılın sonuna, son taksidi ise tahvil vadesinin bitim tarihine rastlayacak şekilde, yıllık eşit taksitlerle de ödenebilir.

Anaparası vade bitiminde bir defada veya birinci yıl sonundan itibaren vade sonuna kadar yıllık eşit taksitle itfa edilecek tahvillerde itfa planının, tahvillerin arka yüzünde ve ayrıca izahname ve sirkülerde yer alması zorunludur.

3.4.5.1) Erken İtfa

Tahvillerin öngörülen tahvil vadesinden önce itfa edilmesi sermaye piyasası mevzuatı ile imkan dahiline sokulmuştur. Erken itfa (a) ihraçcının talebine bağlı olarak veya (b) yatırımcının talebi ile yapılabilmektedir.

3.4.5.2) İhraçcının Talebine Bağlı Erken İtfa

Vade başlangıç tarihinden itibaren en erken birinci yılın sonundaki veya sonrasındaki faiz ödeme tarihlerinde ihraççının talebine bağlı olarak kısmen veya tamamen itfa edilebilir nitelikte Tahvil ihraç edilebilir.

Bunun için, tahvillerin halka arz yoluyla satılması, dört yıl ve daha uzun vadeli olarak ihraç edilmeleri, erken itfanın hangi durumlarda hangi usul ve esaslara göre yapılabileceğinin ve erken itfa fiyatının belirlenmesiyle ilgili esasların tahvil metni, izahname ve sirkülerde açıkça belirtilmesi gerekir.

Erken itfa edebilme hakkının kullanımı çerçevesinde vadesinden önce ihraççının talebine bağlı olarak kısmen itfa edilecek tahviller, Noter huzurunda çekilecek kurayla belirlenir.

Tahvillerin erken itfası için, itfa tarihinden en erken bir ay önce ihraççı tarafından, günlük yayın yapan en az iki gazetenin Türkiye baskısında ikişer kez yapılacak ilan yoluyla tasarruf sahiplerine duyuru yapılır.

3.4.5.3) Yatırımcının Talebine Bağlı Erken İtfa

Vade başlangıç tarihinden itibaren en erken birinci yılın sonundaki veya sonrasındaki faiz ödeme tarihlerinde tasarruf sahiplerinin talebine bağlı olarak itfa edilebilir nitelikte tahvil ihraç edilebilir.

Bunun için, tahvillerin halka arz yoluyla satılması, dört yıl ve daha uzun vadeli olarak ihraç edilmeleri ve itfa edilme usul ve esaslarının tahvil metni, izahname ve sirkülerde açıkça belirtilmesi gerekir.

Tasarruf sahiplerinin talebine bağlı olarak erken itfa edilebilir nitelikte çıkarılan tahviller, ihraççının izahnamede belirtilen faiz ödeme tarihlerinden bir veya bir kaçındaa tahvilin bedelinin izahnamede açıklanan esaslara göre tesbit edilecek fiyat üzerinden ödenmesi taahhüdünü taşır.

Erken itfa hakkını kullanmak isteyen tasarruf sahipleri, hakkın kullanımına ilişkin olarak izahnamede belirtilen tarihlerden en erken bir ay önce ihraççıya bildirimde bulunur.

Tasarruf sahibinin talebine bağlı olarak itfa edilecek tahvillerin bedeli, tasarruf sahibince ihraççıya bildirilen itfa tarihi itibarıyla izahnamede belirtilen usul ve esaslar dahilinde tahvilin ibrazı ve tevdi karşılığında ödenir.

3.4.6) Faiz

Tahvillere ödenecek faiz ve bununla ilgili esaslar tahvil metni, izahname ve sirkülerde açıkça belirtilmek koşuluyla ihraççılarca belirlenir. Faiz ödemeleri 3 ayda bir, 6 ayda bir veya yılda bir defada kuponlara bağlı olarak yapılabilir.

Aynı tertibe dahil farklı serilerdeki tahviller için değişik faiz tesbit edilebilir.

İhraççılar faiz belirleme usul ve esasları izahname, sirküler ve tahvil metninde açıkça gösterilmek kaydıyla değişen faizli tahvil ihraç edebilirler.

Değişen faizli tahvillere uygulanacak faiz oranı ilk faiz ödeme dönemi için izahnamede açıkça gösterilir. Müteakip dönemlerde ödenecek faizin hangi esaslara göre hesaplanacağı da izahnamede açıkça belirtilir. Faiz ödemeleri 3 aylık 6 aylık ya da 1 yıllık dönemler itibariyle kuponlara bağlı olarak yapılabilir.

Uygulamaya esas alınacak faiz oranının belirlenmesi için gerekli unsurların Kurula müracaat edilmeden önce tesbiti ve bunların izahname, sirkülerde yer alması ve tahvil üzerinde açıklanması zorunlu olup, sözkonusu hususlarda, kanuni zorunluluklar saklı kalmak kaydıyla vade sonuna kadar değişiklik yapılamaz.

Değişken faizli tahvillerin faiz ve anapara ödemeleri, aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılır. Söz konusu aracı kuruluşlar tahvillere ödenecek faiz tutarlarının usulüne uygun olarak hesaplanmasının kontrolü ile yükümlüdürler.

3.4.7) Tahvillerin Satışı

Anonim ortaklıklar ihraç limiti ile bağlı kalmak şartıyla tahvilleri iki şekilde satabilirler

- tahvillerin halka arz edilmesi,
- tahvillerin halka arz edilmeksizin satışı

Söz konusu satış yöntemlerine göre Tebliğ'de birtakım farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler aşağıda açıklanmıştır.

3.4.7.1) Halka Arz Edilen Tahvillere İlişkin Özel Hükümler

İhraççılar ekinde Seri:II, No:13 Tebliğinin 18'inci maddesinde belirtilen belgelerin bulunduğu bir dilekçe ile halka arz edilmek üzere ihraç edilecek tahvillerin Kurul kaydına alınması için Kurula başvururlar.

Bu tür satışlarda halka arz söz konusu olduğundan anonim ortaklıkların şartları Kurulca belirlenen izahname düzenlemeleri ve sirküler yayımlamaları zorunludur.

Bağımsız denetime tabi ihraççıların izahname ve sirkülerlerindeki denetlenen dönemlere ilişkin mali durum ve faaliyet sonuçlarına dair bilgilerin, ilgili bağımsız denetleme kuruluşlarınca verilen raporlara uygun olarak hazırlanması ve uygunluğunun bağımsız denetim kuruluşlarınca onaylanmış olması gerekir.

Tahvillerin halka arz yoluyla satışının aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması durumunda izahname ve sirkülerin aracı kuruluş tarafından da imzalanması gerekir.

3.4.7.2) Satış Süresi

Halka arz edilecek tahvillerin satış süresi kayıt belgesi tarihinden itibaren 6 iş gününden az olmamak ve 3 ayı geçmemek üzere izahnamede gösterilir.

Sürenin son gününün resmi tatil gününe rastlaması halinde işlemlere izleyen ilk iş günü bitimine kadar devam edilir.

3.4.7.3) Halka Arz Edilmeksizin Satılan Tahvillere İlişkin Özel Hükümler

Halka arz edilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek tahvillerin nama yazılı olarak çıkarılması şarttır.

Halka arz edilmeksizin satılan tahvillerin satış süresi, kayıt belgesi tarihinden 6 iş gününden az olmamak ve 1 ayı geçmemek üzere Kurulca belirlenir.

3.4.7.4) Tahvillerin Teslimi

Tahvil ve borçlanmayı temsil eden diğer sermaye piyasası araçlarının satış anında alıcıya teslimi şarttır.

3.4.8) Satış Sonu İşlemler

Tahviller gerek halka arz edilerek gerek arz edilmeksizin satılsın satış süresi sonunda satılamayan tahviller noter huzurunda iptal edilir.

Halka arz edilen tahvillerin satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 iş günü içinde ihraççı;

- İzahnamenin yayımlandığı TTSG ve sirkülerin ilan edildiği gazetelerin birer nüshasını,
- Satış sonuçlarını gösteren bilgileri,
- Satış süresi sonunda satılamayan tahviller varsa bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgeyi,

Halka arz edilmeksizin satılan tahvillerin satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 iş günü içinde ihraççıların;

- Tahvillerin satıldığı gerçek ve tüzel kişileri, satın aldıkları tahvil miktarları ve tutarlarını, varsa bunların ihraççı ile olan sermaye, yönetim ve ticari ilişkilerini gösteren belgeyi

- Satış süresi sonunda satılamayan tahviller varsa bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgeyi,

Kurula göndermeleri zorunludur.

3.5) Tahvillerin Şekil Şartları

Türk Ticaret Kanununun 427'nci maddesinde tahvillerde yer alacak bilgilere ilişkin hükümlere göre, tahvillerde izahnamede yer alması gereken hususlardan başka, tahvillerin ana para ve faizlerinin ödeme şartları ve varsa itfa planının yazılması gereklidir. Tahvillerin şirket namına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması şarttır. İmza, damga veya mühür şeklinde olabileceği gibi matbu dahi olabilir.

Kurulca Seri:II, No:11 sayılı Tahvillerin Şekil Şartlarına İlişkin Tebliğ ile Türk Ticaret Kanunu hükümleri esas alınarak kullanılacak kağıdın niteliği, baskıda kullanılacak renk ve desenler, boyutlar, kupon boyutları, sayıları ve dizilimi, kuponların numaralandırılması ve kullanım esasları, tahvillerin içeriği gibi konularda ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Bu düzenlemelere göre tahvillerde izahnamenin dışında;

- tahvili ihraç eden ortaklığın ticaret ünvanı,
- merkezi,
- ticaret sicil numarası
- ödenmiş veya çıkarılmış sermayesi,
- tahvilin itibari değeri,
- tahvilin yıllık brüt faiz oranı,
- faiz ödeme sıklığı (yılda bir, altı ayda bir veya üç ayda bir gibi),
- vadesi (itfa tarihi)
- türü (nama mı hamiline mi yazılı olduğu),
- tertibi ve serisi

gibi bilgilere yer verilecektir.

Tahvillerde tertip, ortaklık tarafından kaç defa tahvil ihraç edildiğini gösterir. Tahvillerde seri, bir tertibe dahil tahviller arasında farklı zamanlarda satışa arzedilme ve/veya farklı faiz oranlarından ihraç edilme biçimindeki farklılıkları ifade etmek için kullanılmalıdır.

3.6) Tahvil Türevleri

3.6.1) Kâra İştirakli Tahviller

Kurulun Seri:II, No:16 Tebliği, ortakların esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak şartıyla, TTK'nun 422'nci veya Sermaye Piyasası Kanununun 13'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında belli edilen sınırlar içinde kâra iştirakli tahvil çıkarılabileceğini, ve tahvilin ön yüzünde kâra iştirakli olduğunun yazılması gerektiğini belirtmiştir.

İhraççılar, tahvillerde verilecek dönem kar payının belirlenmesinde aşağıdaki esaslardan birini seçebilir:

- a) Faiz ve buna ek olarak, tahvil tertibi için belli edilen kar payı yüzdesine göre hesaplanan tutardan tahvile düşecek payın ödenmesi,
- b) Kar payının faizden daha az olması halinde, faiz ödenmesi; faiz getirisine eşit veya daha fazla kar payı Tahakkuk etmişse, kar payının ödenmesi,
- c) Bir faiz öngörülmezsizin tahvil tertibi için belli edilen kar payı yüzdesine göre hesaplanan tutardan tahvile düşen payın ödenmesi.

Hisse senetleri halka arz edilmiş veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıklar açısından tahvillere ödenecek kar payı, Kurulca belirlenen ilke ve esaslara göre ayrılacak birinci temettü miktarını azaltamaz. Ancak bu ortaklıklar tahvillere ödenecek kar payını birinci temettüye esas baz üzerinden hesaplayabilirler.

İhraççı ödenecek faizlerin ödeme zamanlarını yürürlükteki mevzuata göre belirlemekte serbesttir. Faizler izahnamede belirtilen vadelerinde ödenir. Tahvillere ödenecek kar payı, en geç, olağan genel kurulca bilançonun onaylanmasını izleyen iki ay içinde, gerekli duyurular yapılarak tahvil sahiplerinin emrine hazır tutulur. Tahvilin bilanço pasifinde bir yıldan daha kısa süre kalması halinde, kar payı, yıllık olarak hesaplanan tutardan bu süreye düşen miktar üzerinden hesaplanır.

Kâra iştirakli tahviller vade sonu anapara ödemeli olarak çıkarılırlar. Bunların anapara ödenmesi yıllara dağıtılamaz. İhraççılar, Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemelerini esas alarak mali tablolarını hazırlarlar ve kara iştirakli tahviller dolayısıyla ödenecek kar payının hesaplanmasında bu mali tabloları kullanırlar.

Tahvili çıkaran ihraççılar, kesinleşen tahvil kar payı hesaplarını ve ödeme zamanını bilançonun onayından itibaren 6 iş günü içinde Kurula bildirirler.

3.6.1.1) Kâra İştirakli Tahvillerin Kurula Kayıt Esasları

Kâra iştirakli olarak çıkarılacak tahviller, diğer tahvillerin tabi bulunduğu Kurula kayıt esasları ve işlemleri ile Kurulun tahvil ihracına ilişkin diğer düzenlemelere tabidir.

Tahvillere her yıl verilecek kar payının hesap şekli ve ödeme zamanı izahname ve sirkülerde gösterilir ve tahvilin ön yüzünde kara iştirakli olduğu açıklanır.

Kâra iştirakli tahvilleri çıkaran ihraççıların yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri, murahhas müdür, genel müdür ve yardımcıları, yetki ve sorumluluk bakımından belirtilen görevlere benzer görevde bulunan kişiler ile bu kişiler veya ihraççıların yönetim veya denetim veya sermaye bakımından ilişkili bulunduğu diğer teşebbüs ve sahişlar, ilgili ihraççıların çıkardıkları kara iştirakli tahvilleri satın alamazlar.

Bu tür tahviller nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılabilirler.

3.6.2) Hisse Senetleriyle Değıştirilebilir Tahviller (HDT)

Hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil ihracında uyulması gereken esaslar Kurulun Seri:II, No:15 sayılı "Hisse Senedi İle Değıştirilebilir Tahvillere İlişkin Esaslar Tebliğı" ile düzenlenmiştir. Hisse senedi ile değıştirilebilir tahviller (HDT), ihraç sırasında izahname ve sirkülerde belirlenen esaslar dahilinde, ihraççı ortaklıkça hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil ile değıştirilmek üzere artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetleri ile değıştirme hakkı veren menkul kıymetlerdir.

Ortaklıklar, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak ve mevzuatta miktar yönünden belirlenen sınırlar içinde kalmak ve halka arz etmek suretiyle hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil ihraç edebilirler.

Vadesi 2 yıldan az 7 yıldan çok olamaz. Değıştirilmesi, vadenin başlangıç tarihinden itibaren en erken 2 yıl sonra yapılır. Tahvilin hisse senedi ile değıştirilmesi, ortaklık talebine ve tasarruf sahibinin talebine bağılı olarak yapılır. Tasarruf sahibinin talebine bağılı olarak değıştirilme durumunda, değıştirme hakkını kullanmayan hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil sahiplerinin değıştirme hakkı ortadan kalkar. Ortaklığın talebine bağılı değıştirme durumunda değıştirme tarihinden en az 1 ay önce ortaklık tarafından ilan yoluyla duyuru yapılır.

Değıştirme fiyatı, HDT sahiplerinin tahvillerini hisse senetleri ile değıştirmeleri halinde bu hisse senetlerine uygulanacak fiyattır. Değıştirme oranı, hisse senedi ile değıştirme sırasında HDT'nin nominal değıeri karşılığında verilecek pay sayısını gösterir. Borsada işlem görmeyen ortaklıkların HDT ihraçlarında, değıştirme fiyatının belirlenmesine ilişkin esaslar izahnamede gösterilir.

HDT'ler, vade bitiminde bir defada hisse senetleri ile değıştirilebilir. HDT'ler, ilk taksidi vadenin başlangıç tarihinden itibaren en erken ikinci yılın sonuna, son taksidi ise HDT vadesinin bitim tarihine rastlayacak şekilde, yıllık eşit taksitlerle de hisse senetleri ile değıştirilebilir. İtfa planı uyarınca yıllık eşit taksitlerle değıştirilecek HDT'ler noter huzurunda çekilecek kurayla belirlenir

Ortaklık değıştirilecek HDT tutarı karşılığında verilmesi gereken pay sayısını temsil eden tutarda sermaye artırımını yaparak, hisse senetlerini, değıştirmek üzere HDT sahiplerine

arzeder. İtfâ edilecek HDT'lerin sahipleri değıştirme süresi içinde bu haklarını, HDT'lerini hisse senetleriyle değıştirmek veya anaparalarını işlemiş faiziyle birlikte geri almak üzere kullanırlar.

HDT'lerin değıştirme gününe kadar işlemiş faizleri HDT sahiplerine ödenir. Değıştirme giderlerinin tamamı ortaklığa aittir.

Ortaklık tarafından yükümlölüklerin tam olarak yerine getirilmesine rağmen değıştirme hakkını kullanmayan HDT sahiplerinin değıştirme hakları ortadan kalkar; itfada HDT'lerin ibrazı ve tevdi karşılığında yalnız anapara ve işlemiş faizleri alabilirler.

Ortaklık genel kurulu veya yönetim kurulu, hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil sahiplerinin haklarını kullanmalarına engel olacak herhangi bir karar alamaz.

Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden anonim ortaklıklar tarafından hisse senedi ile değıştirilebilir tahvil çıkarılması halinde değıştirme sonucunda verilecek hisse senetleri ile ortaklığın çıkarılmış sermayesinin toplamı kayıtlı sermayeyi aşamaz.

3.6.2.1) HDT'lerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar

Halka arz etmek suretiyle HDT ihracına ilişkin olarak, Kurulun Tahvillerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliğ'i hükümleri uygulanır.

HDT izahnamesi içinde, Kurulun Tahvillerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliğ'inde yeralan tahvil izahnamesinde bulunan bilgilere ilaveten HDT ile ilgili aşağıdaki bilgiler de bulunur;

- a) Değıştirme oranı ve fiyatı,
- b) Değıştirme oranının düzeltilmesine ilişkin esaslar,
- c) Değıştirme zamanı,
- d) Çağrıda bulunma tarihi,
- e) Tahvil sahiplerinin hak ve yükümlölükleri,
- f) Ortaklığın hakları ve yükümlölükleri,
- g) Değıştirmede izlenecek yol ve bunlara ilişkin işlemler,
- h) Kurulca istenecek diğer bilgiler.

HDT uygulanmasında değıştirme işlemi dolayısıyla yeni hisse senedi çıkarma işlemleri Kurulun Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliğ hükümlerine göre yürütölür. HDT ile değıştirilen miktar üzerinden Kurulca kayıt ücreti alınmaz.

HDT ile değıştirilmek üzere çıkarılan hisse senetlerinin, varsa değıştirilmeyen kısmının rüçhan hakkı kullandırılmak üzere ortaklara veya varsa kalanın halka arzı için Kurula tekrar kayıt şartı aranmaz.

Değişirme işlemlerinin sonuçları hakkında işlemin tamamlanmasını izleyen 6 işgünü içinde Kurula bilgi verilir; bundan sonraki işlemler Kurulun Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliği'ne göre yürütülür.

3.7) Banka Bonolari ve Banka Garantili Bonolar

14.7.1992 tarihinde yayımlanan Seri:III, No:12 Tebliğ, kalkınma ve yatırım bankalarının sermaye piyasasından kaynak sağlamak amacı ile çıkaracakları bonoları ikiye ayırarak tanımlamıştır:

3.7.1) Banka Bonolari

Kalkınma ve Yatırım Bankalarının borçlu sıfatıyla düzenleyip Kurulca kayda alınmasını müteakip ihraç ettiği emre veya hamiline yazılı bir sermaye piyasası aracıdır. Banka bonolarının vadesi en az 60, en çok 720 gün olmak üzere satış sırasında belirlenerek tanzim anında bono üzerine yazılır.

3.7.2) Banka Garantili Bonolar

Kalkınma ve Yatırım Bankalarından kredi kullanan ortaklıkların, bu kredilerin teminatı olarak borçlu sıfatı ile düzenleyip, alacaklı bankaya verdikleri emre muharrer senetlerden, bu krediyi kullandırmış olan bankaca kendi garantisi altında ve Kurulca kayda alınmasını müteakip ihraç edilen bir sermaye piyasası aracıdır. Satış tarihi itibarıyla vadelerine en az 60, en çok 720 gün kalmış olması gerekir.

Kalkınma ve yatırım bankaları, ihraç ettikleri banka garantili bonoların içerdiği mali yükümlülüklerle kefil olmuş sayılırlar .

Banka garantili bonoların satışı, TTK hükümlerine göre senedin banka tarafından, bankanın sadece unvan ve yetkili imzalarından oluşan "beyaz ciro" şeklinde, ciro edilmesi ve satınalana teslimi ile yapılır.

Banka garantili bono üzerindeki kayıt, garanti veren bankayı, keşideci-borçlu ile aynı şartlarla ve derecede sorumlu hale getirir ve banka garantili bono hamili, ödeme için, protesto keşidesine gerek olmaksızın garanti veren bankaya, zamanaşımı süresi içinde doğrudan başvurabilir.

3.7.3) Ortak Hükümler

İhraç edilecek bonolar Sermaye Piyasası uygulamaları bakımından menkul kıymet niteliğindedir. İhraç edilecek bonoların nominal değerinin, 5 YTL'den az olmaması gerekir.

Tedavül limiti, bankanın ilgili Tebliğ hükümlerine göre satabileceği bonolardan herhangi bir anda tedavülde bulunabilecek azami tutarı (nominal) ifade eder.

Tedavül limiti, bağımsız denetimden geçmiş üçer aylık hesap özetinde görülen ödenmiş sermaye ve bankanın yetkili organlarınca onaylanmış son bilançosunda görülen yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamından varsa zararların düşülmesinden sonra kalan miktarı geçemez.

Tedavül limiti, Kanunun 13'üncü maddesine istinaden çıkartılan ve bunu değiştiren Bakanlar Kurulu Kararlarındaki esaslar çerçevesinde artırılabilir.

Satış limiti bankanın kurul kaydına alınarak satışına yetkili kılındığı bonoların nominal tutarını ifade eder. Satış limiti içerisinde yapılacak bono satışları, tedavül limiti dahilinde gerçekleştirilir ve satış limitinin, tedavül limitinin üzerinde belirlenmiş olması, herhangi bir anda tedavül limitinin aşılabileceği anlamına gelmez.

3.7.4) BB'lerin ve BGB'lerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar

İhraç edilecek bonoların Kurula kaydettirilmesi zorunludur. Bu kayıt; tedavül ve satış limiti belirlenmek suretiyle yapılır. Kurul, izahnamenin banka ve bonolarla ilgili gerekli açıklamaları içerip içermediğini inceleyerek bankaca satılabilecek en çok bono tutarını (satış limitini) ve tedavül limitini bankanın önerisini de dikkate alarak belirler ve ihraç edilecek bonoları kayda alır.

Halka arz yoluyla satılacak bonoların Kurul kaydına alınmasından sonra banka, Kurulca onaylanmış izahnameyi kayıt belgesi tarihinden itibaren 15 gün içinde Ticaret Siciline tescil ile Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirir. İzahnamenin tescil tarihinden itibaren en geç 1 hafta içinde ise, halkın bonoları satın almaya davet edilmesi amacıyla, Türkiye çapında yayım yapan gazete veya gazetelerde sirküler ilan ettirilir.

Kurulca onaylanan sirkülerin günlük gazetelerde ilanını takiben kayıt belgesinde belirtilen ve izahnamede yeralan satışa başlangıç tarihinden itibaren bonolar satışa sunulur.

Bonolar, bankaca belirlenen vadeye uygun iskonto oranları ile iskonto edilerek bulunan fiyat üzerinden satılır.

3.8) Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK)

Menkul kıymetleştirme (securitization) uygulamasının alacaklara dayalı bir versiyonu olarak türetilen varlığa dayalı menkul kıymetler, Temmuz 1992'de düzenlenerek Türk Sermaye Piyasasının en çok ilgi çeken yatırım enstrümanlarından biri olmuştur.

Menkul kıymetleştirme uygulaması ile çok sayıda borçlunun bulunduğu, belli bir zamana yayılmış ve belgelenmiş alacak kalemleri ile aktifin diğer bir bölümünü oluşturan duran varlıkların menkul kıymet haline getirilerek alım satımının yapılabilmesi söz konusu olabilmektedir. Şimdiye kadar menkul kıymetler, ortaklık bilançolarının pasifine bağlı olarak çıkarılırken menkul kıymetleştirme ile bilanço aktiflerine bağlı menkul kıymet çıkarılabilmesi de söz konusu olmuştur.

Varlığa dayalı menkul kıymetlerin Kurul kaydına alınma esasları Seri:III, No:14 sayılı "Varlığa Dayalı Menkul Kıymetlerin Kurul Kaydına Alınmasına ve Genel Finans Ortaklıklarının Kuruluş ve Faaliyet İlkelerine Dair Esaslar Tebliği" ile düzenlenmiştir.

Varlığa dayalı menkul kıymetler, Tebliğ ile belirlenen ihraççıların kendi ticari işlemlerinden doğmuş alacakları veya Tebliğ hükümleri çerçevesinde temellük edecekleri alacakları karşılığında, Kurulca kayda alınarak ihraç edilen kıymetli evraktır. Diğer bir deyişle, Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler doğrudan veya alacakların temellükü suretiyle dolaylı olarak ihraç edilebilir. (Burada "temlik", alacağın devredilmesi; "temellük" ise alacağın devralınması olarak düşünülebilir).

Varlığa dayalı menkul kıymetlerin ihracında Kanunun 13'üncü maddesinde belirtilen limitler uygulanmaz.

Varlığa dayalı menkul kıymetlerin metinlerinde aşağıda belirlenen unsurların bulunması zorunludur :

- a) Varlığa dayalı menkul kıymet ibaresi,
- b) İhraç edilen menkul kıymetlere dayanak teşkil eden alacakların türü,
- c) İhraç edecek şirketin unvanı ve merkez adresi,
- d) Belirli bir meblağı kayıtsız şartsız ödeme taahhüdü,
- e) Tanzim yeri,
- f) Tanzim tarihi,
- g) Vade,
- h) Ödeme yeri,
- i) Sıra numarası,
- j) Senet hamiline yazılı ise hamiline yazılı olduğu ibaresi, nama yazılı ise ilk lehdarın adı ve unvanı,
- k) Getiri türü,
- l) Saklama kuruluşu,
- m) Garanti veren banka. (Bankalar tarafından ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlerde bu unsur aranmaz.)

Bankalar dışındaki ihraççılar tarafından ihraç edilen VDMK'lerde SPKr.nca gerekli görülmesi halinde banka garantisi sağlanması şarttır.

3.8.1) İhraç Edilecek Varlığa Dayalı Menkul Kıymetlerin Konusunu Oluşturabilecek Alacak Türleri

Tüketici Kredileri: Bankaların gerçek kişilere, ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla, mal ve hizmet alımları dolayısıyla, açmış oldukları bireysel krediler ile finansman şirketlerinin kendi mevzuatları çerçevesinde gerçek ve tüzel kişilere açmış oldukları krediler,

Konut Kredileri : Bankaların, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile yapılan anlaşma hükümlerine göre kendi kaynaklarından hazır konut alan kişilere açtıkları bireysel krediler, bankaların verdikleri ipotēğe dayalı bireysel konut kredileri ile konut sektörünü kredilendirmeye yetkili KİT statüsündeki bankaların kendi mevzuatları çerçevesinde açtıkları krediler,

Finansal Kiralama Sözleşmelerinden Doğan Alacaklar: Finansal kiralamaya yetkili kuruluşların yaptıkları finansal kiralama sözleşmelerinden doğan alacakları,

İhracat İşlemlerinden Doğan Alacaklar: Bankalar ve katılım bankalarının açmış oldukları ve fiilen ihracatta kullandıkları krediler ile faktoring işlemleri yapan anonim ortaklıklarca temellük edilen ihracat karşılığındaki belgeye dayalı alacaklar,

Diğer Alacaklar : Bankalar dışındaki mal ve hizmet üretimi faaliyetlerinde bulunan anonim ortaklıklar ile mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil KİT'lerin müşterilerine yaptıkları taksitli satışlardan doğan, senede bağlanmış alacaklar,

Tarım Kredi Kooperatifleri aracılığıyla verilen bireysel kredilere ilişkin olarak TC Ziraat Bankası'nın senede bağlanmış alacakları,

T. Halk Bankası'nca esnaf ve sanatkarlarla küçük işletmelere açılan ihtisas kredileri,

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları'nın portföydeki gayrimenkullerinin satış veya satış vaadi sözleşmelerinden kaynaklanan senetli alacakları.

3.8.2) VDMK İhraç Edebilecekler

- a) Bankalar,
- b) Finansal kiralamaya yetkili kuruluşlar,
- c) Genel finans ortaklıkları,
- d) Gayrimenkul yatırım ortaklıkları,
- e) Finansman şirketleri olabilirler.

Genel finans ortaklıklarının faaliyet alanı, münhasıran, Tebliğde belirlenen alacakların temellükü karşılığında varlığa dayalı menkul kıymetlerin halka arzı ve Tebliğde öngörülen

faaliyetleri yapmaktır. Genel finans ortaklıkları yukarıda sayılan işler dışında başka faaliyetlerde bulunamazlar ve kurulmuş veya kurulacak şirketlere ortak olamazlar. Genel finans ortaklıkları, varlığa dayalı menkul kıymet ihracı dışında, herhangi bir yolla borçlanamazlar.

Genel finans ortaklıklarının temellük ederek, karşılığında varlığa dayalı menkul kıymetler ihraç edebilecekleri alacaklar portföyünün toplam tutarı, özkaynaklarının 20 katını aşamaz.

3.8.3) Alacakların Temellükü

Genel finans ortaklıkları ve bankalar, Borçlar Kanununun ilgili maddelerinde yer alan alacağın temlik hükümlerine uygun olarak Tebliğde belirlenen alacakları temellük edebilirler. Ancak kambiyo senedine bağlı alacakların devri TTK'da düzenlenen özel devir hükümlerine göre yapılır. Temellük edilen alacaklar üçüncü kişilere temlik olunamaz.

Alacaklarını temlik eden kuruluş ile genel finans ortaklığı veya banka arasında "Temlik sözleşmesi" yapılır. Bu sözleşmede alacaklarını temlik eden kuruluşun, "Borcun muacceliyet kazanmasından itibaren üç gün içinde ödenmemesi halinde borçlulara herhangi bir ihtar, ihbar, protesto, icra takibi ve dava ikamesine gerek olmaksızın genel finans ortaklığına veya bankaya ödenmeyen borç tutarını ödeyeceğiz" ifadesine de yer vermesi gerekmektedir.

VDMK'ler itfa edilinceye kadar, bunların karşılığını oluşturan alacaklar ve duran varlıklar, başka bir amaçla tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, haczedilemez.

3.8.4) VDMK'ların Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar

Alacaklar karşılık gösterilerek ihraç edilecek VDMK'lerin halka arzı, bu yolla satışı için de Kurul kaydına alınması zorunludur.

İhraç edilecek VDMK'nın nominal değerleri toplamı, her bir tertip için, bu tertibin dayalı olduğu alacaklar portföyünde yer alan alacakların ihraç tarihindeki toplam tutarının yüzde 90'ını aşamaz.

Başvurunun Kurul kaydına alınmasından sonra ihraççı, Kurulca onaylanmış izahnameyi kayıt belgesi tarihinden itibaren 15 gün içinde Ticaret Siciline tescil ile Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirir. İzahnamenin tescil tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde ise, halkın varlığa dayalı menkul kıymetleri satın almaya davet edilmesi amacıyla, Türkiye çapında yayım yapan gazete veya gazetelerde sirküler ilan ettirilir.

Sirküler yayımlanmadan ilan ve reklama başlanamaz. Gazeteler yoluyla yayım yapılmak istendiği takdirde, yapılacak ilk ilan ve reklamların sirkülerle aynı gazetelerde ve aynı

tarihlerde yayımlanması zorunludur. Bu uygulamada, ilan ve reklamlar sirkülerden daha büyük ebatla yayımlanamaz. Bunlara ilişkin gazetelerin birer nüshası ilk yayımı izleyen 6 işgünü içerisinde Kurula gönderilir.

VDMK'lar iskonto esasına göre satılabileceği gibi, dönemsel ve değişken faiz ödemeli olarak da ihraç edilebilir. Varlığa dayalı menkul kıymetlerde iskonto veya faiz oranı ve ödeme planı, ihraca dayanak teşkil eden lacakların vade yapısı ve getirileri dikkate alınmak ve vade uyumunu sağlamak kaydıyla, ihraççı tarafından serbestçe belirlenebilir. Menkul kıymetlerin vadesi ise ihraç sırasında belirlenerek tanzim anında üzerine yazılır.

Satış süresi içinde satılmayan veya aracı kuruluşlar tarafından da satın alınmayan varlığa dayalı menkul kıymetler, satış süresinin bitimini izleyen altı işgünü içinde, noter huzurunda tespit edilir ve iptal olunur.

Varlığa dayalı menkul kıymetlerin satışının ve dönemsel faiz ödemelerinin aracı kuruluşlar aracılığıyla yapılması zorunludur.

Varlığa dayalı menkul kıymetlerin ikinci el piyasada alım satımı serbesttir.

3.9) Gayrimenkul Sertifikaları

Gayrimenkul Sertifikaları Kurulun Seri:III, No:19 sayılı Gayrimenkul Sertifikalarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliği ile düzenlenmiştir.

Gayrimenkul sertifikası, ihraççıların bedellerini inşa edilecek veya edilmekte olan gayrimenkul projelerinin finansmanında kullanılmak üzere ihraç ettikleri, nominal değeri eşit, hamiline yazılı menkul kıymettir. Bu sertifika sahipleri gerekli sayıda sertifikaya sahip olarak vade sonunda inşa edilecek gayrimenkulü devralabilirler ya da ilan edilen faizi elde edebilirler.

Gayrimenkul sertifikalarının metinlerinde aşağıda belirtilen unsurların bulunması zorunludur.

- a) Gayrimenkul sertifikası ibaresi,
- b) İhraççının unvanı,
- c) Sertifikanın nominal değeri,
- d) Sertifikaya konu gayrimenkulün pafta, ada, parsel numarası, metrekaresi ve diğer nitelikleri,
- e) Sertifika sahiplerinin asli edimin yerine getirilmesini talep edecekleri tarihler ve bu edimin yerine getirilme süresi,
- f) Tali edim ve yerine getirilme süresi,
- g) Cezai şartlar ve yerine getirilme süresi,
- h) Sertifika sahibinin ödemekle yükümlü olacağı vergi, resim, harçlar ile şerefiye gibi giderler hakkında bilgi,

ı) İhraçcının edimlerinin yerine getirilmesinin banka tarafından garanti edildiği.

Asli Edim : Gayrimenkul sertifikasında belirtilen sürede mülkiyetin gayrimenkul sertifikası sahibine geçirilmesi yükümlülüğüdür. Asli edimi kullanmak isteyen sertifika sahipleri, sertifikada belirtilen tarihlerde almak istedikleri bağımsız bölümün gerektirdiği sayıda sertifika ibraz etmek; ihraççı ise, belirtilen sürede gayrimenkulün mülkiyetinin tesisini ve teslimini yapmak zorundadır. Birden fazla kişi yeterli sayıda sertifikayı ibraz ederek müşterek mülkiyet esasları çerçevesinde asli edimin yapılmasını talep edebilir.

Tali Edim : Asli edimin yerine getirilmesini belirlenen süreler içerisinde talep etmeyen sertifika sahiplerine, anapara ve izahnamede belirtilen oranlarda faiz ödenmesini veya gayrimenkulün sertifika sahiplerince talep edilmeyen bölümünün banka tarafından açık artırma ile satılarak sertifika sahiplerine dağıtılmasıdır. İhraççı tali edimi belirlenen süre içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür.

Cezai Şart: Sertifikaya konu olan projenin gerçekleştirilememesi veya tamamlanmasının gecikmesi halinde yerine getirilmesi taahhüt edilen yükümlülüklerdir.

İhraçcının edimlerinin ve belirlenen cezai şartların bir banka tarafından garanti edilmesi zorunludur. Bankanın ihraççı lehine vereceği garantiler için şekli ve projeye göre miktarı Kurulca belirlenecek, kurula hitaben düzenlenmiş Banka Teminat Mektubu'nun Kurula verilmesi gereklidir.

Gayrimenkul sertifikası ihraç etmek isteyen ortaklıkların;

- a) Gayrimenkul sertifikası ihracına konu olacak projeye eşdeğer büyüklükteki en az bir projeyi, sözleşmesi ve teknik şartnamelerine uygun olarak Kurula başvuru tarihinden önceki 5 yıl içerisinde tamamlamış olması,
- b) Üstlendiği gayrimenkul projesini gerçekleştirebilecek mesleki ve teknik donanımına sahip olduğunu belgelendirmesi, şarttır.

Sertifika ihracı karşılığında elde edilen para banka tarafından açılan özel bir hesapta toplanır ve bu para vekilin özen borcu çerçevesinde bankaca gelir elde edilecek şekilde ihraççı adına değerlendirilir. Banka tarafından ihraççıya anapara ve gelirin aktarılması sözleşmede yeralan esaslara göre gerçekleştirilir.

3.9.1) Gayrimenkul Sertifikalarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar

Gayrimenkul sertifikalarının Kurul kaydına alınması zorunludur.

Halka arz yoluyla satılacak sertifikaların Kurul kaydına alınmasından sonra ihraççı, Kurulca onaylanmış izahnameyi kayıt belgesi tarihinden itibaren 15 gün içinde Ticaret Siciline tescil ile TTSG'nde ilan ettirir. İzahnamenin tescil tarihinden en geç bir hafta içinde ise, halkın sertifikaları satın almaya davet edilmesi amacıyla, Türkiye çapında yayım yapan gazete veya gazetelerde sirküler ilan ettirilir.

Sirküler yayımlanmadan ilan ve reklama başlanmaz. Gazeteler yoluyla yayım yapılmak istendiği takdirde, yapılacak ilk ilan ve reklamların sirkülerle aynı gazetelerde ve aynı tarihlerde yayımlanması zorunludur. Bu uygulamada, ilan ve reklamlar sirkülerden daha büyük ebatla yayımlanamaz.

Bunlara ilişkin gazetelerin birer nüshası ilk yayımı izleyen 6 işgünü içerisinde Kurula gönderilir.

Sertifikaların satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 işgünü içinde Banka;

- a) İzahnamenin yayımlandığı TTSG ve sirkülerin ilan edildiği gazetelerin birer nüshasını,
- b) Satış sonuçlarını gösteren bilgileri,
- c) Satış süresi sonunda satılamayan sertifikaların iptal edilmesi halinde bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgeyi, Kurula göndermekle yükümlüdür.

Sertifikaların, satış süresinin bitiminden itibaren en geç onbeş gün içinde kota alınmasını teminen gerekli belgenin verilmesi istemiyle Kurula başvurulur. Bu belgenin alınmasını izleyen en geç 15 gün içinde sertifikaların kote edilmesi isteği ile menkul kıymetler borsasına müracaat edilir.

3.10) Finansman Bonoları

Batı ülkelerinde "commercial paper" olarak adlandırılan ve vadelerinin kısıtlılığı nedeni ile para piyasası aracı olarak kabul edilen finansman bonolarının ihraç koşulları Sermaye Piyasası Kurulu'nun 31.7.1992 tarihli Seri:III, No:13 Tebliği ile düzenlenmiştir.

Finansman bonoları, ihraççıların borçlu sıfatıyla düzenleyip Kurul kaydına alınmak suretiyle ihraç ederek sattıkları emre veya hamiline yazılı menkul kıymet niteliğindeki kıymetli evraktır. Finansman bonolarının vadesi 60 günden az 720 günden çok olmamak üzere ihraççı tarafından belirlenir. Finansman bonoları vadenin $\frac{1}{4}$ ünü geçmeyecek satış süresi içinde her gün, iskonto esasına göre hesaplanan değer üzerinden satılır. İskontolu olarak ihraç edilir. Finansman bonolarının nominal değeri anapara ile faizi içerir.

Finansman bonoları aşağıdaki formülle hesaplanan değer üzerinden satılır. İkincil piyasaları vardır.

Nominal değer

$$\text{Satış Fiyatı} = \frac{\text{-----}}{(1 + \text{iskonto oranı})^{a/b}}$$

a: vadeye kalan gün sayısı; b: vade günü sayısı

Finansman bonolarının metinlerinde aşağıdaki unsurların bulunması zorunludur:

- a) Finansman bonusu ibaresi,
- b) İhraçcının ticaret unvanı ve adresi,
- c) İhraç edilecek finansman bonusu için ihraççı tarafından imza yetkisi verilen temsilcilerin adları ve imzaları, (finansman bonosunun emre düzenlenmesi halinde imzaların el ile atılması zorunludur)
- d) Belirli bir meblağı kayıtsız şartsız ödeme vaadi,
- e) Tanzim yeri,
- f) Tanzim tarihi,
- g) Vade,
- h) Ödeme yeri,
- i) Tertip ve seri numarası,
- j) Finansman bonusu emre yazılı ise ödeme yapılacak kişinin adı veya ünvanı, hamiline yazılı ise hamiline yazılı olduğu ibaresi,

Finansman bonolarının düzenleniş şekline göre yukarıda sayılan unsurları taşımaları şart olup, bunlar hakkında bu tebliğ hükümleri, bu tebliğde hüküm bulunmayan hallerde TTK'nın kıymetli evraka ilişkin hükümleri uygulanır.

Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri azami finansman bonusu tutarı, Kurulun ilgili tebliğ hükümlerine göre hazırlanmış ve genel kurulca onaylanmış son yıllık bilançoda görülen çıkarılmış veya ödenmiş sermaye ve yedek akçeler ile yeniden değerlendirme değer artış fonunun toplamından varsa toplam zararların düşülmesinden sonra kalan miktarı geçemez.

Halka açık olmayan anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri azami finansman bonusu tutarı hesaplanırken yedek akçeler dikkate alınmaz.

Finansman bonusu ihraç limitinin hesabında, Kanunun 13'üncü maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulunca belirlenen limitler dikkate alınarak yukarıdaki esaslara göre hesaplanan genel toplamdan tedavülde bulunan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin tutarı indirilir.

Çıkarılan finansman bonoları satılmadıkça veya satılmayanlar iptal edilmedikçe yeni finansman bonusu çıkarılamaz.

Finansman bonoları teminatlarına göre aşağıdaki türlere ayrılırlar:

A tipi: Garanti kaydı taşımayan finansman bonoları

B tipi: İhraççıya karşı taahhüt edilmiş banka kredisi ile desteklenmiş finansman bonoları

C tipi: Banka garantisi taşıyan finansman bonoları

E tipi: Hazine garantisi taşıyan finansman bonoları

F tipi: Bir anonim ortaklığın müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla ödeme vaadini ihtiva eden finansman bonoları

D tipi finansman bonoları için Tebliğ'de bir düzenleme yapılmamıştır.

Finansman bonolarının ikinci el piyasada alım ve satımı serbesttir.

Emre yazılı finansman bonolarının tedavülü için senedin arka yüzünde "beyaz ciro" yapılmış olması ve teslimi yeterlidir.

Finansman bonolarının üzerlerinde yazılı bedelleri, vadeleri sonunda, bunları çıkaran ihraççı veya aracı kuruluş tarafından ve belirlenen yerlerde ödenir.

3.10.1)Finansman Bonolarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar

Finansman bonoları halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satılabilir. Kurul;

a) Halka arzedilmek üzere yapılacak finansman bonusu ihraç başvurularının, izahname ve sirkülerin, ihraççı ve halka arzedilecek finansman bonoları ile ilgili, mevzuatın öngördüğü ve yatırımcıların yatırım kararları için gerekli bilgileri içerip içermediğini dikkate alarak kamunun aydınlatılması çerçevesinde inceler ve halka arz yoluyla satışı yapılacak finansman bonolarını,

b) Halka arzedilmeksizin finansman bonusu ihracı için yapılacak kayıt başvurularını, Kurulca istenen bilgilerin tam ve doğru olarak verilip verilmediği yönünden inceler ve ihraç olunacak finansman bonolarını, kayda alır.

Kayda alınan finansman bonolarının satışına ilişkin olarak ihraççıya bir kayıt belgesi verilir. Kayda alınma başvurusu bir dönem içinde yapılacak finansman bonusu ihraçlarının tümünü kapsayacak şekilde yapılır. Kayda alınan finansman bonolarının satış işlemi Kurul kaydına alınma tarihinden itibaren 1 yıl içinde bitirilmek zorundadır.

Bu dönem içerisinde finansman bonoları bir tertip içinde tek seri halinde satışa sunulabileceği gibi, birden fazla seriye bölünerek de satılabilir.

Halka arz edilmeksizin finansman bonusu ihraç başvurusu, belli bir zaman dilimine bağlanmaksızın her tertip ihraç için ayrı ayrı yapılır.

Satış süresi içinde satılamayan finansman bonoları, satış süresinin bitiminden itibaren en geç 6 iş günü içinde noter huzurunda tespit edilerek iptal olunur.

Halka arz edilerek satılacak finansman bonolarının halka arzının ve ödemelerinin aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması zorunludur.

Halka arz edilerek satılacak finansman bonolarının halka arzının aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması zorunludur.

İzahname ve sirkülerlerin aracı kuruluş tarafından da imzalanması gerekir. Aracı kuruluşlar bağımsız denetleme kuruluşlarının sorumluluğunda olan bilgiler hariç izahname ve sirkülerdeki bilgilerin gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmamasından sorumlu olup, Kanunun 7'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, bu sorumluluğu yerine getirmediği tespit olunan aracı kuruluşlara bu işlemten doğacak zararın ihraççılara tazmin ettirilemeyen kısmı için müracaat edilir.

Finansman bonolarının Kurula kaydettirilmesinden sonra ihraççı, Kurulca onaylanan izahnameyi kayıt tarihinden itibaren 15 gün içinde ticaret siciline tescil ve TTSG'nde ilan ettirir.

Finansman bonolarının halka arz yoluyla satışı, Türkiye çapında yayım yapan günlük gazete veya gazetelerin Türkiye baskısında sirkülerin yayınlanması ile yapılır.

Halka arzedilen finansman bonolarının satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 işgünü içinde aracı kuruluş;

- a) İzahnamenin yayımlandığı TTSG ve sirkülerin ilan edildiği gazetelerin birer nüshasını,
- b) Satış sonuçlarını gösteren bilgileri,
- c) Satış süresi sonunda satılamayan finansman bonusu varsa; bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgeyi,

Kurula göndermekle yükümlüdür.

Halka arzedilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek finansman bonolarının emre yazılı olarak çıkartılmaları şarttır.

Halka arzedilmeksizin satılan finansman bonolarının satış süresi, kayıt belgesi tarihinden itibaren 7 işgünü geçmemek üzere Kurulca belirlenir.

İhraççı halka arzedilmeksizin satılan finansman bonolarının satış süresinin bitiminden itibaren 6 işgünü içinde aşağıdaki belgeleri Kurula gönderir.

- a) Finansman bonolarının satıldığı gerçek ve tüzel kişileri, satın aldıkları finansman bonusu miktarları ve tutarlarını, varsa bunların ihraççı ile olan sermaye, yönetim ve ticari ilişkilerini gösteren bir belge,
- b) Satış süresi içinde satılamayan finansman bonoları varsa, bunların noter huzurunda iptal edildiğini gösterir belge.

3.11) Altın, Gümüş ve Platin Bonoları

Altın, gümüş ve platin bonolarının Kurul kaydına alınmasına, ihracına, halka arz ve satışına ilişkin esaslar Kurulun Seri:III, No:26 Altın, Gümüş ve Platin Bonolarının Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliği ile düzenlenmiştir.

Altın, gümüş ve platin bonoları ihraççıların Tebliğ hükümlerine göre, belli miktarda kıymetli maden cinsinden borçlu sıfatıyla düzenleyip Kurul kaydına alınmak suretiyle ihraç ederek sattıkları emre veya hamiline yazılı menkul kıymet niteliğindeki kıymetli evraktır.

Bonoların metinlerinde aşağıdaki unsurların bulunması zorunludur.

- a) Altın bonusu, gümüş bonusu, platin bonusu ibarelerinden ilgili olanı,
- b) İhraççının ticaret unvanı ve adresi,
- c) İhraç edilecek bono için ihraççı tarafından imza yetkisi verilen temsilcilerin adları ve imzaları,
- d) Vade sonunda belirli bir tutardaki kıymetli maden miktarını veya 25 inci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde hesaplanan eşdeğeri nakdi kayıtsız şartsız ödeme vaadi,
- e) Kıymetli madenin nitelikleri,
- f) Tanzim yeri,
- g) Tanzim tarihi,
- h) Vade,
- ı) Ödeme yeri,
- i) Tertip ve seri numarası,
- j) Bono emre yazılı ise ödeme yapılacak kişinin adı veya ünvanı, hamiline yazılı ise hamiline yazılı olduğu ibaresi.

Bonoların emre düzenlenmesi halinde imzaların el ile atılması zorunludur. Yukarıdaki hususları taşımayan bonolar hakkında Türk Ticaret Kanununun kıymetli evraka ilişkin hükümleri uygulanır.

Bonolar iskontolu veya iskontosuz olarak satılır. Bonoların iskontolu satılması halinde iskonto oranı ihraççı tarafından serbestçe belirlenir. Bonoların vadesi 60 günden az 720 günden fazla olmamak üzere 30 gün ve katları olarak ihraççı tarafından ihraç sırasında belirlenerek tanzim anında üzerine yazılır. Vadenin başlangıcı bonoların satışa sunulduğu ilk gündür.

Bonoların satış bedellerinin YTL, döviz veya kıymetli maden olarak tahsil edilmesi hususu ihraççı tarafından belirlenir.

Bonoların satış süresi vadenin dörtte birini geçmeyecek şekilde hesaplanır.

Bonoların ihracında Kanunun 13'üncü maddesinde belirtilen limitler uygulanır. Buna göre Kurulun ilgili tebliğ hükümlerine göre hazırlanmış ve genel kurulca onaylanmış son yıllık bilançoda görülen çıkarılmış veya ödenmiş sermaye ve yedek akçeler ile yeniden değerlendirme değer artış fonunun toplamından varsa toplam zararların düşülmesinden sonra kalan miktarı geçemez. Ancak Kanunun 13'üncü maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulunca belirlenen limitler dikkate alınarak yukarıdaki esaslara göre hesaplanan genel toplamdan tedavülde bulunan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin tutarı indirilir.

3.11.1) İhraç Edilecek Bonoların Kurul Kaydına Alınması

İhraç edilecek bonoların Kurul kaydına alınması zorunludur. İhraççı kendi açısından uygun gördüğü zamanlarda Kurula başvurarak bonoların ihraç limiti çerçevesinde ihraç edilmesini talep eder. Bonolar satış esaslarındaki farklılıklar dikkate alınarak farklı tertiplerde ihraç edilirler.

Kurul, halka arz edilmeksizin satılacak bonoların da bu Tebliğdeki şartlara uygun olup olmadığını, halka arz edilecek bonolarda izahnamenin bonolarla ilgili gerekli açıklamaları içerip içermediğini inceler ve bonoları kayda alır.

Kurul, Kanunun 22'nci maddesinin (b) bendi uyarınca, kayda alınmış bonoların halka arz ve satışını geçici olarak durdurabilir.

Kayda alınma başvurusu bir dönem içinde yapılacak bono ihraçlarının tümünü kapsayacak şekilde yapılır. Kayda alınan bonoların satış işlemi Kurul kaydına alınma tarihinden itibaren 2 yıl içinde bitirilmek zorundadır.

Bu dönem içerisinde bonolar bir tertip içinde tek seri halinde satışa sunulabileceği gibi, birden fazla seriye bölünerek de satılabilir. Halka arz edilmeksizin yapılacak bono ihraç başvurusu, belli bir zaman dilimine bağlanmaksızın her tertip ihraç için ayrı ayrı yapılır.

Halka arzedilecek bonoların basımında kullanılacak kağıdın, Kurulun tahvillerle ilgili tebliğlerine göre tahvillerin basılabileceği kağıdın asgari unsurlarını taşıması zorunludur.

Satış süresi içinde satılamayan bonolar, satış süresinin bitiminden itibaren en geç 6 iş günü içinde noter huzurunda tespit edilerek iptal olunur. Bonolar seriler halinde ihraç edilmişse her serinin satış süresinin bitiminde aynı işlem yapılır.

Çıkarılan bonolardan satılamayanlar iptal edilmedikçe ihraççı tarafından yeni bono çıkarılamaz. Ancak, aynı izahnameye dayanılarak çıkarılacak bir tertibe dahil serilerde yeni serinin satışına başlanması için bir önceki serinin satışının bitmesi ve satış sonuçlarının alınmasının beklenmesi şart değildir.

Halka arzedilecek bonolar için Tebliğde yer alan belgelerle Kurula başvurulur. Bonoların halka arz yoluyla satışının, aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması zorunludur.

Bonoların Kurula kaydettirilmesinden sonra ihraççı, Kurulca onaylanan izahnameyi kayıt tarihinden itibaren 15 gün içinde ticaret siciline tescil ve TTSG'de ilan ettirilir. Bonoların arka yüzüne, Kurulca onaylanmış izahnamenin ticaret siciline tescil tarihi yazılır.

Bonoların halka arz yoluyla satışı, Türkiye çapında yayın yapan günlük gazete veya gazetelerin Türkiye baskısında sirkülerin yayımlanması ile yapılır. Bonoların seriler halinde satılması durumunda, her serinin satışı için bu Tebliğ hükümleri uyarınca her bir seriye ilişkin ayrı sirkülerlerin yayımı gerekir.

Halka arzedilen bonoların satış süresinin bitiş tarihinden itibaren 6 iş günü içinde ihraççı veya varsa aracı kuruluş tarafından;

- a) İzahnamenin yayımlandığı TTSG ve sirkülerin ilan edildiği gazetelerin birer nüshasının,
- b) Satış sonuçlarını gösteren bilgilerin,
- c) Satış süresi sonunda satılamayan bono varsa; bunların noter önünde iptal edildiğini gösterir belgenin,

Kurula gönderilmesi zorunludur.

Bonoların halka arzı dolayısıyla, bu bonoları veya ihraççıyı tanıtmak ve satışı teşvik etmek amacıyla yapılacak ilan ve reklam metinleri ve her türlü açıklamalarda izahname ve sirkülerde yer alan bilgilere aykırı düşecek herhangi bir bilgiye yer verilemez. İlan ve reklam metinleri, yayım tarihinden en az 2 iş günü öncesinde Kurula gönderilir. Kurul, gerek gördüğünde metinlerde değişiklik yapılmasını ilgililerden isteyebilir. Gazeteler yoluyla yayım yapılmak istendiği takdirde, yapılan ilk ilan ve reklamların sirkülerle aynı gazetelerde ve aynı tarihte yayınlanması zorunludur. Bu uygulamada, ilan ve reklam sirkülerden daha büyük ebatla yayımlanamaz, izleyen günlerde ise, sirkülerin ilk yayımlandığı gazetelerin yayım tarihlerini açıkça belirtmek ve ilk ilan ve reklamın boyutlarını aşmamak şartıyla aynı gazetelerde ilan ve reklama devam edilebilir. Bunlara ilişkin gazetelerin birer nüshası ilk yayımı izleyen 6 iş günü içerisinde Kurula gönderilir.

Halka arzedilmeksizin satılmak üzere ihraç edilecek bonoların emre yazılı olarak çıkartılmaları şarttır. Halka arzedilmeksizin satılan bonoların satış süresi, kayıt belgesi

tarihinden itibaren 7 iş gününü geçmemek üzere Kurulca belirlenir. İhraççı halka arzedilmeksizin satılan bonoların satış süresinin bitiminden itibaren 6 iş günü içinde aşağıdaki belgeleri Kurula gönderilir.

- a) Bonoların satıldığı gerçek ve tüzel kişileri, satın aldıkları bono miktarları ve tutarlarını, varsa bunların ihraççı ile olan sermaye, yönetim ve ticari ilişkilerini gösteren bir belge,
- b) Satış süresi içinde satılamayan bonolar varsa, bunların noter huzurunda iptal edildiğini gösterir belge.

Bonoların ikinci el piyasada alım ve satımı serbesttir. Borsaya üye kuruluşlar bu bonoların ikinci el işlemlerini Borsada gerçekleştirmek zorundadırlar. Emre yazılı bonoların tedavülü için senedin arka yüzünde "beyaz ciro" yapılmış olması ve teslimi yeterlidir.

Bonoların üzerlerinde yazılı bedelleri, vadeleri sonunda, bunları çıkaran ihraççı tarafından ve/veya varsa aracı kuruluş vasıtasıyla, izahname ve sirkülerde belirtilen esaslar çerçevesinde, kıymetli madenin Borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı esas alınarak YTL veya ödeme tarihinde TC Merkez Bankası tarafından ilan edilen döviz satış kuru esas alınarak döviz cinsinden ya da ihraç sırasında fiziki teslim öngörülmüşse kıymetli maden cinsinden ve belirlenen yerlerde ödenir. Bonoların ödenmesinden ihraççı sorumludur.

Bonoların üzerlerinde yazılı bedelleri, vadeleri sonunda, ihraççı tarafından aracı kuruluş vasıtasıyla, izahname ve sirkülerde belirtilen esaslar çerçevesinde, kıymetli madenin Borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatı esas alınarak YTL veya ödeme tarihinde TC Merkez Bankası tarafından ilan edilen döviz satış kuru esas alınarak döviz cinsinden ya da ihraç sırasında fiziki teslim öngörülmüşse kıymetli maden cinsinden ve belirlenen yerlerde ödenir. Bonoların ödenmesinden ihraççı sorumludur.

İhraççılar yerine getirdikleri ödeme tutarlarını, aylık dönemler itibarıyla, ilgili oldukları dönemi izleyen bir hafta içinde Kurula bildirmekle yükümlüdürler.

3.12) Yabancı Sermaye Piyasası Araçları

Ülkemizde yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları kayda alınması ve satışı, Kurulun Seri:III, No:20 sayılı Yabancı Sermaye Piyasası Araçlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği içinde düzenlenmiştir.

Yabancı sermaye piyasası araçları; çıkarıldıkları ülke borsalarında alım satım konusu olan ve Kurulca niteliği belirlenen menkul kıymetler ile hak ve alacakları temsil eden diğer kağıtlardır. (Hisse senetleri, tahviller, yatırım fonu katılma belgeleri v.b.)

Depo sertifikası; Takasbank veya Sermaye Piyasası Kurulunca uygun görülen saklama kuruluşlarında depo edilen yabancı menkul kıymetleri temsilen çıkarılan ve bu menkul

kıymetlerin verdiği hakları aynen sağlayan, bunlara özdeş, hamiline yazılı, nominal değeri temsil ettiği yabancı menkul kıymetin para birimi cinsinden ifade edilen sermaye piyasası aracıdır.

Tebliğde aşağıda belirtilen işlemlere konu olan yabancı sermaye piyasası araçlarının ve depo sertifikalarının Kurula kaydettirilmesi zorunlu kılınmıştır:

- a) Yeni çıkarılan yabancı sermaye piyasası araçlarının halka arzı,
- b) Yabancı sermaye piyasası araçlarının, maliklerince halka arzı,
- c) Depo sertifikalarının halka arzı,
- d) Yabancı sermaye piyasası araçlarının ve depo sertifikalarının tahsisli satışı.

Yabancı hisse senetlerinin Türkiye’de halka arz yoluyla satışının, depo sertifikaları vasıtasıyla yapılması şarttır.

Yukarıdaki halka arz işlemleri aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılır. İhraççılar veya söz konusu menkul kıymetlerin malikleri aracı kuruluşlarla Tebliğdeki asgari koşulları taşıyan bir Temsilcilik Sözleşme yapmak zorundadır.

Depo sertifikalarının temsil ettiği yabancı menkul kıymetler, Kurula yapılacak kayda alınma başvurusu öncesinde saklama kuruluşunda aracı kuruluş adına depo edilir. Saklama kuruluşundan alınacak belge Takasbank’a teslim edilir ve Kurulca kayda alınmayı müteakip depo sertifikaları Takasbank tarafından aracı kuruluş adına çıkarılır.

Depo sertifikalarının metninde aşağıdaki kayıtların bulunması zorunludur:

- a) “Depo Edilen Yabancı Menkul Kıymet Sertifikası” ibaresi,
- b) Aracı kuruluşun ticaret unvanı ve merkezinin adresi,
- c) Depo sertifikalarını çıkaran Takasbank’ın ticaret unvanı, adresi ve ilzama yetkili iki kişinin imzası,
- d) Depo sertifikalarının dayanağını oluşturan yabancı menkul kıymetleri çıkaran yabancı ortaklığın ticaret unvanı, merkezinin adresi, tabiyeti ve sermayesi,
- e) Depo sertifikalarının dayanağını oluşturan yabancı menkul kıymetlerin depo edildiği saklama kuruluşunun ticaret unvanı, merkezinin adresi, tabiyeti ve sermayesi,
- f) Depo sertifikasının nominal değeri, yabancı hisse senetleri için çıkarılıyorsa, temsil ettiği pay sayısı ve payın nominal değeri,
- g) Depo sertifikasının hamiline yazılı olduğu,
- h) Varsa yabancı menkul kıymete bağlı haklardan faydalanmayı sağlayan kuponlar.

Depo sertifikaları istendiğinde, depo sertifikası sahiplerince temsil ettikleri yabancı menkul kıymetler ile değiştirilir. Aracı kuruluşun iade edilecek yabancı menkul kıymetleri Takasbank’a bildirmesini müteakip, Takasbank’tan alınacak durumu açıklayan yazı ile birlikte aracı kuruluş saklama kuruluşuna başvurarak sözkonusu menkul kıymetin iadesini ister.

3.12.1) Kurul Kaydına Alınma ve Borsaya Başvuru

Türkiye’de halka arz edilecek yabancı menkul kıymetlerin aşağıdaki koşullara uygun olması gerekmektedir.

- a) Yatırım fonu katılma belgeleri hariç yabancı sermaye piyasası araçlarının, çıkarıldıkları ülkede varsa, Kurulca kabul edilen bir borsaya kote edilmiş olması,
- b) Yabancı sermaye piyasası araçları, YTL veya TC Merkez Bankasıyla günlük alım satım kurları ilan edilen yabancı paralar üzerine düzenlenmiş olması,
- c) Yabancı hisse senetlerinin depo sertifikaları vasıtasıyla halka arzında, Ortaklığın;
 - i) Kuruluşundan itibaren en az 2 yıl geçmiş ve uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanmış ve denetlenmiş son yıl mali tablolarına göre kar elde etmiş olması,
 - ii) Daha önce ihraç etmiş olduğu hisse senetlerinin başvuru tarihinden en az 1 yıl önce borsaya kote edilmiş ve bu süre içerisinde en az 100 gün işlem görmüş olması,
- d) Yatırım ortaklıklarının sermayesinin başvuru tarihi itibarıyla, Türkiye’deki yatırım ortaklıkları için Kurul düzenlemelerinde öngörülen tutardan az olmaması,
- e) Yabancı tahvil ve diğer borç senetlerini ihraç eden ortaklığın, Kurulca uygun görülen kuruluşlarca yapılmış derecelendirmelerde en az “Orta Kalite”yi gösteren dereceyi almış olması,
- f) Halka arz işlemlerinin aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması.

Aracı kuruluşlar kayda alınma başvurusundan önce, yabancı sermaye piyasası araçları ile depo sertifikalarının ve bunları çıkaranların kayda alınması için gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadıkları konusunda görüş almak üzere Kurula başvuruda bulunabilirler. Kurul gerekli gördüğü incelemeleri yaparak, inceleme sonucunu ilgili aracı kuruluşa bildirir.

Yabancı sermaye piyasası araçlarının Türkiye’de halka satışı aşağıdaki süreç dahilinde gerçekleştirilir.

- Kurul kaydına alınma,
- Depo sertifikalarının çıkarılması,
- Satış,
- Borsaya başvurdur.

Aracı kuruluşlar, ön görüş alarak veya almadan yabancı sermaye piyasası araçlarının ve depo sertifikalarının kayda alınması için Kurula başvururlar. Kurul kaydına alınma, izahname ve sirküler düzenleme esasları ile halka arz ve satış işlemleri, yabancı sermaye piyasası aracının hisse senedi, tahvil veya diğer bir borç senedi niteliğinde olmasına göre, Kurul tebliğleri veya Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde yürütülür.

Aracı kuruluşlar, yabancı yatırım fonları katılma belgeleri hariç, halka arz ettikleri yabancı sermaye piyasası araçlarını ve depo sertifikalarını kote ettirmek üzere, satış süresinin

sonundan itibaren 15 gün içinde Borsa tarafından gerekli görülen bilgi ve belgelerle birlikte borsaya başvurmakla yükümlüdürler. Kurul tarafından kayda alınan yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları, Borsanın kotasyon koşulunu karşılayıp karşılamadıkları dikkate alınarak, ilgili pazarda işlem görür.

3.12.2) Depo Sertifikalarının Çıkarılması

Depo sertifikaları, Kurula yapılacak kayda alınma başvurusu çerçevesinde saklama kuruluşunda aracı kuruluş adına depo edilir. Saklama kuruluşundan alınacak belge Takasbank'a teslim edilir ve Kurulca kayda alınmayı müteakip depo sertifikaları aracı kuruluş adına çıkarılır.

Yabancı sermaye piyasası araçlarının metninde veya ekinde Türkiye'de bu araçlarla aynı nitelikteki sermaye piyasası araçlarına ilişkin Kurul düzenlemelerinde yer alan asgari bilgilerin bulunması, yabancı sermaye piyasası araçlarının, noterce onaylı Türkçe metinlerinin satış sırasında tasarruf sahiplerine verilmesi ve türkçe metinlerin başında büyük harflerle "SERMAYE PİYASASI ARACI DEĞİLDİR. SATILAMAZ." ibaresinin yer alması zorunludur.

3.12.3) Yabancı Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Ödemeler

Yabancı sermaye piyasası araçlarının ve bunları temsilen çıkarılan depo sertifikalarının, anapara, faiz, kar payı ödemeleri, sermaye piyasası aracının para birimi cinsinden ve bu ödemelere ilişkin giderlerin düşülmesi suretiyle yapılır. Aracı kuruluş yabancı sermaye piyasası aracına ilişkin anapara, faiz, kar payı ile ilgili ödemeleri, karşılıklarını tahsil ettiği günü izleyen ilk iş günü hak sahiplerine dağıtmaya başlamak zorundadır.

3.12.4) Sermaye Artırımından Doğan Haklar

Yeni pay alma, bedelsiz hisse senedi ve temettü karşılığında hisse senedi alma gibi ortaklığın sermaye artırımından doğan haklar; aracı kuruluş tarafından şirketin sermaye artırımını nedeni ile çıkarmış olduğu hisse senetleri depo edilerek, Türkiye'de bunları temsilen yeni depo sertifikası ihraç edilmesi suretiyle kullanılır.

Aracı kuruluş, ortaklığın yapacağı sermaye artırımlarını, ortaklara duyurulduğu tarihte depo sertifikası sahiplerine de duyurmak zorundadır.

Depo sertifikası sahipleri; ilan tarihinden itibaren 3 iş günü içerisinde, aracı kuruluşa hakların yurtdışında satılarak bedellerinin ödenmesi için başvurabilirler.

Aracı kuruluş, depo sertifikalarının kayda alınması için gerekli belgelerle Kurula başvurur. Depo sertifikası sahiplerinin yeni depo sertifikası alma hakları vardır. Bu haklarını sirkülerde belirtilen satış süresi içerisinde kullanabilirler. Kullanılmak

istenmeyen haklara mahsus kuponlar satış süresi içinde devredilebilir. Aracı kuruluş, yeni pay alma hakkını kullanma süresi içinde satılamayan depo sertifikalarını halka arz edebilir.

3.12.5) Genel Kurul Toplantıları, Oy Hakkının Kullanılması ve Kamuyu Aydınlatma

Aracı kuruluş ortaklık genel kurulunun toplanacağı tarih ve gündemini, toplantıya katılmak isteyen depo sertifikası sahiplerinin yapması gereken işlemleri, yabancı ülkede duyurunun yapıldığı tarihte Türkiye çapında yayım yapan en az iki gazetede ilan ettirir ve bu ilanın yer aldığı gazeteleri Kurula gönderir.

Genel kurul toplantılarında oy kullanımı için aracı kuruluş, temsilcilik sözleşmesi ve Kurulun vekaleten oy kullanılmasına ilişkin düzenlemelerinde belirlenen hükümler çerçevesinde vekaletname toplar. Yabancı hisse senetlerinin sağladığı oy hakkının vekil tayini yoluyla kullanılmayan kısmı için, aracı kuruluş, depo sertifikası sahiplerinin yararlarını gözeterek oy hakkını kullanır.

İhraççılar, Türkiye’de yerleşik ortaklıkların tabi olduğu kamuyu aydınlatmaya ilişkin tüm yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar.

İhraççının bulunduğu ülkedeki mevzuata göre hazırlanmış mali tablo ve raporlar ile bunların uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanmış şekillerinin, bağımsız denetim ve derecelendirme raporlarının, hazırlanmalarını izleyen bir hafta içinde Kurula ve Borsa’ya gönderilmesi ve bu tabloların Kurul düzenlemeleri çerçevesinde ilan edilmesi gereklidir.

3.13) İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler

3.13.1) Genel Olarak

İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler (İTMK) Sermaye Piyasası Kanununun 13/A maddesine dayanılarak Seri:III, No:33 “İpotek Teminatlı Menkul Kıymetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ” ile düzenlenmiştir. İTMK, ihraççıların genel yükümlülüğü niteliğinde olan ve oluşturulan teminat havuzundaki varlıklar karşılık gösterilerek ihraç edilen borçlanma senetleridir. İTMK ihraççının talebi ve ilgili borsanın uygun görmesi üzerine menkul kıymet borsalarında işlem görebilir. İTMK sabit veya değişken faizli, iskontolu veya primli, nama veya hamiline yazılı olarak ihraç edilebilir.

İpotek teminatlı menkul kıymetler bankalar ve ipotek finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilebilir. Tebliğ, banka ve ipotek finansmanı kuruluşlarının İTMK ihraççısı

olabilmeleri için gerekli nitelikleri belirlemiştir. Bu çerçevede, bu kuruluşların İTMK ihracısı olabilmesi için,

- gerekli mekan, donanım ve organizasyon yapısının oluşturulması
- İTMK ihracı ve teminat varlıklarının yönetiminden kaynaklanan risklere karşı risk yönetim sisteminin kurulmuş olması

zorunludur.

Bu şartları yerine getiren banka ve ipotek finansman kuruluşları durumlarını tevsik eden bilgi ve belgelerle birlikte Sermaye Piyasası Kuruluna (Kurul) başvurur. Başvuru sahibinin banka olması halinde Kurul, ilgili bankanın İhraççı olmasını engelleyeci bir hususun bulunup bulunmadığı konusunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) görüşünü alır.

3.13.2) Teminat Varlıklar

İhraççılar, ipotek teminatlı menkul kıymetlerin teminatı olan varlıkları, diğer varlıklarından ayrı olarak, oluşturacakları teminat havuzu içerisinde izlemekle yükümlüdür. İhraççılar, teminat varlıklarının ihracının diğer malvarlığından ayrıştırılması amacıyla yazılı ve/veya elektronik ortamda kayıt sistemi olarak tanımlanan "teminat defteri" tutmak zorundadır. Teminat defterinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar BDDK'nın uygun görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenir. Kurul, BDDK'nın uygun görüşü alınmak suretiyle, teminat havuzuna dahil edilen varlıklara ilişkin kayıtların ihracının yanı sıra ayrı bir kayıt kuruluşu nezdinde de tutulmasını zorunlu tutabilir.

Teminat varlıklar ile ilgili tüm işlem ve ihtilaflarda, teminat defterine yapılmış olan kayıtlar esas alınır.

Teminat havuzu; yapı kullanma izni alınmış konut ve diğer gayrimenkuller üzerine ipotek tesis edilmek suretiyle teminat altına alınmış alacaklar, ikame varlıklar ve bunların riskten korunması amacıyla yapılan sözleşmelerden oluşur. Bunlar dışında kalan varlık ve alacaklar teminat havuzuna dahil edilemez.

Yapı kullanma izni alınmış konutlar üzerine ipotek tesis edilmek suretiyle teminat altına alınmış alacakların ilgili konutun değerinin % 75'ini, yapı kullanma izni alınmış diğer gayrimenkuller üzerine ipotek tesis edilmek suretiyle teminat altına alınmış alacakların ise ilgili gayrimenkulün değerinin %50'sini aşan kısmı, teminat değerinin hesaplanmasında dikkate alınmaz. Teminat havuzuna dahil edilecek yapı kullanma izni alınmış konut ve diğer gayrimenkuller üzerine ipotek tesis edilmek suretiyle teminat altına alınmış alacakların vadesi gelmiş tüm ödemelerinin yapılmış olması şarttır.

İkame varlıklar nakit, devlet iç borçlanma senetleri, hazine kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatına üye ülkelerin merkezi yönetimleri ile merkez bankalarınca ya da bunların kefaletiyle ihraç edilen menkul kıymetler ile Kurulca uygun görülen benzer nitelikteki varlıklardan oluşur.

Teminat havuzundaki tüm varlıklar içerisinde yapı kullanma izni alınmış diğer gayrimenkuller üzerine ipotek tesis edilmek suretiyle teminat altına alınmış alacakların ve ikame varlıkların payı ayrı ayrı yüzde onbeşi aşamaz.

İhraççılar, teminat havuzundaki varlıkların faiz, kur, kredi ve benzeri risklerden korunması amacıyla sözleşmeler yapabilir. Teminat havuzunda yer alan varlıkların riskten korunması amacıyla yapılmış sözleşmeler de teminat havuzuna dahildir.

3.13.3) Teminat Varlıkların Korunması

İpotek teminatlı menkul kıymetler itfa edilinceye kadar, teminat havuzlarında yer alan varlıklar, teminat amacı dışında tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere haczedilemez ve iflas masasına dahil edilemez, ayrıca bunlar hakkında ihtiyati tedbir kararı verilemez.

İhraççının İTMK'lerden kaynaklanan ödeme yükümlülüğünü yerine getirememesi ve teminat havuzlarına dahil edilen varlıkların menkul kıymet sahiplerinin alacaklarını karşılamaya yetmemesi halinde, alacağı teminat havuzundaki varlıklarla karşılanmayan ipotek teminatlı menkul kıymet sahipleri ihraççının diğer malvarlığına başvurabilir.

3.13.4) Teminat Sorumlusu

İhraççının Kurulun onayını almak suretiyle bir teminat sorumlusu belirlemesi zorunludur. İhraççı, Kurulca sermaye piyasasında bağımsız denetimle yetkili kuruluşlar listesinde yer alan bir bağımsız denetleme kuruluşunu yönetim kurulu kararı ile teminat sorumlusu olarak atar. Kurul, İTMK sahiplerinin haklarının korunması amacıyla teminat sorumlusunun değiştirilmesini istemeye veya teminat sorumlusunu re'sen değiştirmeye yetkilidir.

Teminat sorumlusu olarak atanan bağımsız denetim kuruluşu, Kurulun bağımsız denetimle ilgili düzenlemelerinde yer verilen bağımsız denetçi niteliklerini haiz iki kişiyi temsilci olarak atayacaktır.

Teminat sorumlusu ve temsilciler, Kurulun bağımsız denetim standartlarına ilişkin düzenlemelerinde yer alan ilkelere uyar ve kendilerine ait görevlerin yerine getirilmesi sorumluluğunu başkasına devredemez.

Teminat sorumlusu, ihraççının Kanun ve Tebliğ hükümlerine uygun hareket edip etmediğini izlemekle yükümlüdür. Teminat sorumlusu,

- Teminat defterindeki kayıtların, ihraççı tarafından Kanun ve Tebliğ hükümlerine uygun olarak ve gerçeği yansıtacak şekilde tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar,
- Teminat defterine ihraççı tarafından yapılan eklemelere ilişkin olarak yapılan kayıtları, kredi dokümanlarını, saklama hesaplarının dökümlerini ve türev araçlara ilişkin sözleşme metinlerini ve gerek gördüğü diğer bilgi ve belgeleri inceleyerek teyit eder ve Tebliğ hükümlerine uygun olmayan varlıkların teminat varlıklar arasından çıkarılması ve ilgili kayıtların defterden silinmesini ihraççıdan talep eder,
- İhraççının varlıkların teminat varlıklar arasından çıkarılması ve ilgili kayıtların teminat defterinden silinmesine ilişkin taleplerini, Kanun ve Tebliği hükümleri çerçevesinde inceler ve onaylar.
- En az 15 günde bir olmak üzere, Tebliğde yer alan teminat uyum ilkelerine uygunluğu inceler ve bu incelemenin sonuçlarına ilişkin olarak hazırlayacağı raporu ihraççıya sunar,
- İncelemeleri sırasında tespit ettiği Kanun ve Tebliğ hükümlerine aykırı veya İTMK sahiplerinin haklarını tehlikeye sokabilecek durumları derhal Kurula bildirir,

- İncelemeleri sırasında ihraççı tarafından kendisine verilen bilgilerin hatalı olduğunu tespit etmesi halinde gerekli tedbirleri alır ve Kurula bilgi verir,
- Teminat uyum ilkeleri düzenlemeleri çerçevesinde yapılan incelemeler hakkında üçer aylık dönemler itibarıyla Kurula bilgi verir,
- Kurul tarafından talep edilebilecek diğer görevleri yerine getirir.

Teminat sorumlusunun onayı olmadan herhangi bir varlık teminat varlıklar arasından çıkarılamaz ve teminat defterinden herhangi bir kayıt silinemez.

3.13.5) Teminat Uyum İlkeleri

İpotek teminatlı menkul kıymetlerin itfasına kadar olan süre boyunca;

- a) Teminat havuzundaki varlıkların nominal değerinin ipotek teminatlı menkul kıymetlerin nominal değerine eşit ya da fazla olması,
- b) Teminat havuzundaki varlıkların getirisinin en az ipotek teminatlı menkul kıymetlerin getirisine eşit ya da fazla olması,
- c) Teminat havuzundaki varlıklardan elde edilen gelirin tutar ve ödeme dönemleri bakımından ipotek teminatlı menkul kıymet sahiplerine yapılan ödemeleri karşılaması,
- d) Teminat havuzunda yer alan varlıkların net bugünkü değerinin ipotek teminatlı menkul kıymetlerin net bugünkü değerinden yüzde ikisi oranında fazla olması, zorunludur.

Tebliğ ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş ve teminat uyum ilkeleri düzenlenmiştir. Teminat uyum ilkelerine ilişkin hesaplamalarda,

- İpotekli kredilerin taşınması gereken nitelikleri kaybeden veya donuk alacak niteliğindeki ipotekli krediler,
- İpotekli konut kredilerinin , kredinin teminatı olan konutun değerinin %75'ini aşan kısmı,
- İpotekli ticari kredilerin , kredinin teminatı olan taşınmazın değerinin %50'sini aşan kısmı,

hesaplamalarda dikkate alınmaz.

3.13.6) Kurul Kaydına Alınma

İhraç edilecek İTMK'ların Kurul kaydına alınması talebiyle Kurula başvuru yapılması zorunludur. Başvurularda, Tebliğde belirlenen bilgi ve belgeler eksiksiz olarak Kurula tevdi edilir. Söz konusu bilgi ve belgelerde eksikliklerin bulunması halinde, yapılan başvurular Kurulca işleme alınmayacaktır.

İTMK'lar halka arz edilerek ya da halka arz edilmeksizin ihraç edilebilir. İTMK'ların halka arz yoluyla satışının, anapara ve faiz ödemelerinin, halka arza aracılık yetki belgesine sahip aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapılması zorunludur.

İzahname ve sirkülerin ihraççı, aracı kuruluş ve teminat sorumlusu tarafından imzalanması gerekir. Aracı kuruluşlar ve teminat sorumlusu (Bağımsız denetleme kuruluşlarının sorumluluğunda olan bilgiler hariç) izahname ve sirkülerdeki bilgilerin gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmasından Sermaye Piyasası Kanunun çerçevesinde sorumludur.

3.13.7) İhraççı Niteliğinin Kaybedilmesi ve Yönetimin Kamu Kurumlarına Devri

Kurul, aşağıdaki hallerde ihraççının ihraççı olma niteliğini kaybettiğine dair karar alabilecektir.

- İhraççının faaliyet izninin iptali,
- İhraççının, İTMK ihracına uygun mekana, donanım ve organizasyon yapısına ve risk yönetim sisteminin kurulmasına ilişkin Kurulca istenen nitelikleri kaybettiğinin anlaşılması,
- BDDK'nın, ilgili bankanın ihraççı olmasını engelleyecek bir husus bulunduğuna dair Kurula bildirimde bulunması,
- Kanun ve Tebliğ'de yer alan hükümlere aykırılıkların 15 işgünü içerisinde giderilmemesi,
- Vadesinin üzerinden 15 işgünü geçmiş olmasına rağmen İTMK'larla ilgili ödemelerin yapılmaması,
- İhraççının ihraççı olma niteliğini haiz olduğuna dair Kurul Kararını takip eden 3 sene içerisinde ihraç yapmaması,
- İTMK'ların tamamen itfa olmasını takip eden üç sene içerisinde ihraç yapmaması.

İhraççı niteliğinin kaybedilmesi halinde Kurul eşzamanlı olarak, İTMK sahiplerinin menfaatinin korunması amacıyla, toplam yükümlülükleri üstlenmeksizin, teminat varlıkları yönetmek ve teminat varlıklardan elde edilen gelir yeterli olduğu ölçüde toplam yükümlülüklerden kaynaklanan ödemeleri yapmak üzere, ihraççı niteliğini haiz bir başka banka ya da ipotek finansman kuruluşunu, teminat sorumlusunu veya başka bir bağımsız denetim kuruluşunu idareci olarak atar.

İdarecinin atanması ile birlikte teminat sorumlusunun görevi sona erer. İhraççının ihraççı niteliğini kaybetmesi halinde teminat varlıklardan elde edilen gelir, öncelikle toplam yükümlülüklerden kaynaklanan ödemelerde ve idarecinin ücretinin ödenmesinde kullanılır. İTMK'lar tamamen itfa edilinceye kadar teminat varlıkları; kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere haczedilemez, ihtiyati tedbir kararı verilemez ve ihraççının iflas masasına dahil edilemez.

İhraççının yönetiminin kamu kurumlarına devredilmesi halinde ihraççı, faaliyet izni kaldırılmadığı sürece, teminat varlıkları yönetmeye ve toplam yükümlülüklerden kaynaklanan ödemeleri yapmaya devam eder. İhraççının faaliyet izninin kaldırılması halinde, ihraççı niteliğini kaybetmesine ilişkin hükümler uygulanır.

3.14) Varlık Teminatlı Menkul Kıymetler

Varlık teminatlı menkul kıymetler; ihraççıların genel yükümlülüğü niteliğinde olan, alacaklar ve duran varlıkların teminatı altında ihraç edilen borçlanma senetleridir. Varlık teminatlı menkul kıymet ihraç edecek kuruluşlar, ihraç limiti, ihraç şartları, teminat gösterilebilecek alacak ve varlık türleri, teminat gösterilebilecek varlıklara ilişkin sınırlamalar, teminat gösterilen alacak ve varlıkların değerlendirilmesi ve raporlanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.

Teminat gösterilen alacak ve varlıkların kayıtlarının tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenir.

Kurul ihraççının bir teminat sorumlusu belirlemesini zorunlu tutabilir. Teminat sorumlusu teminat havuzlarına dahil edilen varlıkların mevcudiyetini ve niteliklerini, teminat havuzlarının oluşturulmasını ve varlıkların teminat havuzlarında izlenmesini izlemek, tespit ettiği hususlar hakkında Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, ihraççıya ve Kurula bilgi vermekle yükümlüdür.

Teminat sorumlusu ihraççıdan, kayıt kuruluşundan ve gerek görülen durumlarda tapu sicil müdürlüklerinden teminat havuzunda yer alan varlıklara ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi istemeye, ilgili kayıtları incelemeye ve çalışanlardan bilgi almaya yetkilidir. İhraççılar, kayıt kuruluşu ve tapu sicil müdürlükleri teminat sorumlusunun talep ettiği bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür. Teminat sorumlusu, talep ettiği bilgi ve belgelere ulaşmasının engellenmesi halinde, durumu derhal Kurula bildirmekle yükümlüdür.

Varlık teminatlı menkul kıymetler itfa edilinceye kadar teminat havuzlarında yer alan varlıklar, teminat amacı dışında tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere haczedilemez ve iflas masasına dahil edilemez, ayrıca bunlar hakkında ihtiyati tedbir kararı verilemez.

Kurul, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşü alınmak suretiyle teminat havuzuna dahil edilen varlıklara ilişkin kayıtların ihraççının yanı sıra ayrı bir kayıt kuruluşu nezdinde de tutulmasını zorunlu tutabilir.

Teminat sorumlusunun sahip olması gereken nitelikler Kurulca belirlenir. Kurul, varlık teminatlı menkul kıymet sahiplerinin haklarının korunması amacıyla teminat sorumlusunun değiştirilmesini istemeye veya teminat sorumlusunu re'sen değiştirmeye yetkilidir.

3.15) Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemleri

Sermaye piyasası araçları ihraççılarca halka arzedilerek yada halka arzedilmeksizin satılabilir.

Hisse senetlerinin halka arz yoluyla satışında Seri:VIII, No:22 "Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nde düzenlenen satış yöntemlerinden biri ihraççılarca veya hissedarca seçilerek kullanılır.

3.15.1) Talep Toplama Yöntemi

Talep toplama yönteminde, yatırımcıların satışa sunulan sermaye piyasası araçlarına ilişkin talepleri toplanır ve bu taleplerin değerlendirilmesi ile satışa sunulan sermaye piyasası araçları yatırımcılar arasında dağıtımına tabi tutulur. Talep toplama yöntemiyle satış; sabit fiyatla, fiyat teklifi alma ve fiyat aralığı yoluyla aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yürütülür.

Aracı kuruluşlar talep formunu kabul etmeden önce yatırımcıların kimlik bilgilerini tespit ederler ve bir örneğini talep formuna eklerler.

3.15.1.1) Sabit Fiyatla Talep Toplanması

Talep Formu

Bu yolla yapılacak halka arzlarında; satışa sunulan aracın hisse senedi olması durumunda ihraççı veya hissedar tarafından sabit bir fiyat, sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri olması durumunda ise sabit bir faiz oranı belirlenir. Sabit fiyat/faiz oranı'nı baz alan yatırımcıların miktara ilişkin taleplerini toplamak üzere "Talep Formu" düzenlenir.

Sirküler İçeriği

Kurul kaydına alınma esnasında onaylanarak verilen sirkülerde, talep toplama süresi, şekli, başvuruların değerlendirilmesi, sermaye piyasası araçlarının teslimi ve karşılanamayan taleplere ait bedellerin iadesi gibi hususlara ayrıca yer verilir.

Talep Toplama Süresi

Talep toplama süresi, sirküler ilanından itibaren en az 3, en çok 5 işgünü geçtikten sonra başlar. Talep toplama süresi en az 2 işgünü olarak belirlenir.

Halka Arzda Kısıtlamalar

İzahname ve sirkülerde belirtilmek kaydıyla; halka arz edilecek sermaye piyasası araçları yatırımcı grubuna, ihraççının çalışanlarına, ticari organik bağı bulunan yatırımcı kitlesine veya ihraççının/hissedarın belirleyeceği bir yatırımcı kitlesine veya ihraççının/hissedarın belirleyeceği bir yatırımcı kitlesine satılmak üzere sınırlandırılabilir. Satış sırasında talep edilebilecek sermaye piyasası aracı miktarlarına Kurulca uygun görüldüğü takdirde ihraççının yönetim kurulunca veya hissedar tarafından asgari veya azami limitler konulabilir. Ancak getirilebilecek sınırlamalar ihraççı, hissedar veya aracı kuruluş ile sermaye, yönetim denetim ve benzeri şekillerde ilişkisi bulunan kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanılamaz. Başvuruların belirli bir yatırım kitlesi ile sınırlı tutulmuş olması halinde yatırımcılar başvuru için aranan nitelikleri taşıdıklarına dair izahname ve sirkülerde öngörülen bir belgeyi talep formuna eklerler.

Halka arzda belirli gruplara tahsisat yapmak isteyen ihraççılar, halka arz edilecek sermaye piyasası aracının satış tutarının 142.000.000 YTL ve üzerinde olması halinde halka arz edilecek sermaye piyasası aracı miktarının en az %30'unu, 142.000.000 YTL'sinin altında olması durumunda ise en az %50'sini küçük bireysel yatırımcılara tahsis etmek zorundadırlar. Bu gruptan yeterli talep olmaması halinde artan kısım diğer gruplara tahsis edilebilir. Bu tutar, her yıl Maliye Bakanlığınca ilan edilen yeniden değerlendirme katsayısı dikkate alınarak Kurulca yeniden belirlenir.

Bedellerin Yatırılması

Satışa sunulan sermaye piyasası araçlarından almak isteyen yatırımcılar, almak istedikleri miktara ilişkin bedelleri sirkülerde belirtilen süre içinde, sirkülerde belirtilen banka hesabına yatırır ve halka arzı yürüten aracı kuruluşca düzenlenen talep

formunu doldurup imzalarlar. Banka, yatırımcıya, bedelin satışa sunulan hangi miktar sermaye piyasası aracı için tahsil edildiğini gösteren bir makbuz verir.

Alt Sınırlı Talepler

Yatırımcılar istedikleri taktirde talep formunda almak istedikleri miktara ilişkin bir alt sınır belirleyebilirler.

Dağıtım İlkeleri

Talep formlarını toplayan aracı kuruluş, talep toplama süresinin sonunda sermaye piyasası araçlarının yatırımcılar arasında dağıtımını aşağıdaki esaslara göre yapar:

- a. Başvuru taleplerinin satışa sunulan sermaye piyasası aracı tutarından az olması halinde bütün talepler karşılanır. Taleplerin satışa sunulan sermaye piyasası aracı tutarından fazla olması durumunda dağıtım şu şekilde gerçekleştirilir. Varsa belirli bir yatırımcı kitlesi için ayrılan kısım hariç olmak üzere, satışa sunulan toplam tutar, talep eden yatırımcı sayısına bölünür ve bu suretle bulunan tutar ve altındaki alım talepleri karşılanır. Kalan tutar, talebi tamamen karşılanamayan yatırımcı sayısına bölünerek aynı şekilde dağıtılır. Bu şekildeki dağıtım işlemine satışa sunulan sermaye piyasası araçlarının tamamı dağıtılincaya kadar devam olunur. Dağıtım sonucunda ortaya çıkan miktarlar, miktar konusunda bir alt sınır koyan yatırımcılar açısından gözden geçirilir, ortaya çıkan miktarın bu alt sınırın altında kalması halinde yatırımcı isteğine uygun olarak listeden çıkarılır ve bu miktarlar tekrar dağıtımına tabi tutulur. Dağıtım hesaplamalarında küsurat ortaya çıkması durumunda küsurat tama iblağ edilerek talebi tamamen karşılanamayan yatırımcılar arasında yönetim kurulunun veya hissedarın uygun gördüğü şekilde dağıtım yapılır.
- b. Talep toplama sonucunda sermaye piyasası araçlarının dağıtım sırasında bir defadan fazla talepte bulunan yatırımcıların en yüksek miktarlı talep tutarları hesaplamada dikkate alınır ve diğer talepleri iptal edilir.
- c. Kendileri için belirli bir miktar hisse senedi ayrılmış yatırımcılar arasında dağıtım, varsa ön talep toplama duyurusu ile izahname ve sirkülerde açıklanan esaslar çerçevesinde yapılır.
- d. Talep toplama süresinin bitimini izleyen 2 iş günü içerisinde aracı kuruluş, bedelini bankaya ödeyerek sermaye piyasası aracı almak isteyen yatırımcıların adı-soyadını, TC Kimlik numarasını, adresini, yatırım fonlarının adlarını, yatırım ortaklıklarının ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanlarını, talep ettikleri sermaye piyasası aracı miktarını, miktar alt sınırlarını, hesaba para yatırdıkları tarih ve zamanı ve sermaye piyasası araçlarının yatırımcılar arasındaki dağıtımını gösterir bir liste düzenleyerek ihraççı veya hissedara verir.

Bedel İadesi ve Teslim

İhraççı veya hissedar, dağıtım listesinin teslimini izleyen 2 iş günü içinde listeyi onaylayarak aracı kuruluşa teslim eder. Ayrıca karşılanamayan taleplere ve bedel iadelerine ilişkin bir listede aynı sürede bankaya iletilir. Banka, bu listeyi ilgili şubelerde ilan ederek, karşılanamayan taleplere ilişkin bedel iadelerini ihraçcının/hissedarın bildirim tarihinden itibaren hemen yapar.

Onaylanan dağıtım listesini alan aracı kuruluş ise karşılanan taleplere ilişkin sermaye piyasası araçlarının teslimini yerine getirir.

Fiyat Aralığı Yoluyla Talep Toplanması

Fiyat aralığı uygulanması halinde, hisse senetleri taban fiyat ile tavan fiyat arasındaki marj %20'yi geçmemek şartıyla Kurul kaydına alınabilir. Bu takdirde talep tavan fiyatından toplanır.

Fiyat aralığı ile talep toplanması durumunda gerçekleşen fiyat ile tavan fiyatı arasındaki farkın talepte bulunanlara iadesine ilişkin esaslar izahname ve halka arz sirkülerinde belirtilir.

Oransal Dağıtım Yöntemi

Sabit fiyatla veya fiyat aralığı yoluyla talep toplama yönteminin uygulandığı halka arzlarda istenmesi halinde, herhangi bir yatırımcı grubuna tahsis edilmiş bulunan toplam sermaye piyasası aracı miktarının bu gruba gelen toplam talep miktarına bölünmesi ile arzın talebi karşılama oranı bulunur. Söz konusu oran yatırımcıların talep ettikleri tutar ile çarpılarak, her bir yatırımcının talebi arzın talebi karşılama oranında sermaye piyasası aracı tahsis edilmesi suretiyle karşılanır.

3.15.1.2) Fiyat Teklifi Alma Yoluyla Talep Toplanması

Bu tür halka arzlarda sabit fiyatla talep toplanmasından farklı olarak ihraççı veya hissedar tarafından;

- (i) Hisse senedi satışlarında asgari bir satış fiyatı belirlenir ve üzerindeki fiyat teklifleri,
 - (ii) Sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senedi satışlarında ise azami bir faiz oranı belirlenir ve bunun altındaki faiz oranı teklifleri,
- toplanır.

3.15.1.2.1) Fiyat Teklifi Alma Yoluyla Yapılacak Hisse Senedi Satışları

Talep Formu

Belirlenen asgari fiyat baz alınarak, yatırımcıların bunun üzerindeki fiyat teklifleri ve miktara ilişkin talepleri, bu Tebliğin 2 no'lu ekinde yer alan "Talep Formu" düzenlenmesi suretiyle toplanır.

Sirküler İçeriği

Kurul kaydına alınma esnasında onaylanarak verilen sirkülerde talep toplama süresi, şekli, asgari fiyat, başvuruların değerlendirilmesi, hisse senetlerinin teslimi ve karşılanamayan taleplere ait bedellerin iadesi gibi hususlara ayrıca yer verilir.

Talep Toplama Süresi

Talep toplama süresi sirküler ilanından itibaren en az 3, en çok 5 işgünü geçtikten sonra başlar. Bu süre en az 2 işgünü olarak belirlenebilir.

Bedellerin Yatırılması

Satışa sunulan hisse senetlerinden almak isteyen yatırımcılar, almak istedikleri miktara ilişkin teklif verdikleri fiyat üzerinden bedelleri, sirkülerle belirtilen süre içinde sirkülerde belirtilen banka hesabına yatırımlar ve halka arzı yürüten aracı kuruluşça düzenlenen talep formunu doldurup imzalarlar. Banka, yatırımcıya, bedelin satışa sunulan hangi miktar hisse senedi için tahsil edildiğini gösterir bir makbuz verir.

Alt Sınırlı Talepler

Yatırımcılar istedikleri taktirde talep formunda almak istedikleri miktara ilişkin bir alt sınır belirleyebilirler.

Dağıtım İlkeleri

Talep formlarını toplayan aracı kuruluş, talep toplama süresinin sonunda hisse senetlerinin yatırımcılar arasında dağıtımını aşağıdaki esaslara göre yapar:

Toplanan teklifler, en yüksek fiyat teklifinden en düşük fiyat teklifine doğru olmak üzere, her fiyat düzeyinde talep edilen miktarlar ile birikimli miktarları gösteren bir tabloya dönüştürülür. Birikimli olarak en çok hisse senedinin satılabildiği fiyat, satış fiyatı olarak belirlenir. Hisse senetlerinin dağıtımında bu fiyatı karşılayan teklifler dikkate alınır. Belirlenen fiyat düzeyinde talep edilen toplam hisse senedi miktarının satışa sunulandan fazla olması durumunda, en yüksek fiyatlı talepten başlamak suretiyle dağıtım işlemi yapılır. Teşekkül eden fiyat seviyesinde birden fazla yatırımcının karşılanamayan talebi olması durumunda, yatırımcılar arasında dağıtım talep miktarı ile orantılı olarak yapılır. Dağıtım sonucunda ortaya çıkan miktarlar, miktar konusunda alt sınır koyan yatırımcılar açısından gözden geçirilir, ortaya çıkan miktarın bu alt sınırın altına kalması halinde yatırımcı isteğine uygun olarak listeden çıkarılır ve bu miktarlar tekrar dağıtım tabi tutulur. Dağıtım hesaplamalarında küsürat ortaya çıkması durumunda küsürat tama iblağ edilerek talebi tamamen karşılanamayan yatırımcılar arasında ihraççı veya hissedarın uygun gördüğü şekilde dağıtım yapılır.

Talep toplama süresinin bitimini izleyen 2 iş günü içerisinde aracı kuruluş, bedelini bankaya ödeyerek hisse senedi almak isteyen yatırımcıların adı-soyadı, TC Kimlik numarası, adresi ile yatırım fonlarının adlarını, yatırım ortaklıklarının ve diğer tüzel

kişilerin ticaret unvanlarını, talep ettikleri hisse senedi miktarını, miktar alt ve üst sınırlarını, hesaba para yatırdıkları tarih ve zamanı ve hisse senetlerinin yatırımcılar arasında dağılımını gösterir bir liste düzenleyerek ihraççı veya hissedara verir.

Bedel İadesi ve Teslim

İhraççı veya hissedar listenin teslimini izleyen 2 iş günü içinde dağıtım listesini onaylayarak aracı kuruluşa bildirir. Ayrıca karşılanamayan taleplere ve karşılanan taleplerin fiyat farklarına ilişkin bir liste de aynı sürede bankaya iletilir. Banka bu listeyi ilgili şubelerde ilan ederek, karşılanamayan taleplere ve fiyat farklarına ilişkin bedel iadelerini ihraççının bildirim tarihinden itibaren hemen yapar.

Onaylanan dağıtım listesini alan aracı kuruluş ise karşılanan taleplere ilişkin sermaye piyasası araçlarının teslimini yerine getirir.

3.15.1.2.2) Fiyat Teklifi Alma Yoluyla Yapılacak Sermaye Piyasası Aracı Niteliğindeki Borçlanma Senedi Satışları

Azami Faiz Oranı Tesbiti ve Talep Toplama

Sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetleri satışlarında da yukarıda belirtilen işlemler aynı şekilde yürütülür. Şu kadar ki, ihraççı azami bir faiz oranı tespit eder, yatırımcıların kabul edecekleri faiz oranı ve miktarlarına ilişkin teklifler toplanır, teklifler en düşük faiz oranından en yüksek faiz oranına doğru olmak üzere her faiz oranı düzeyinde talep edilen miktarlar ile birikimli miktarları gösteren bir tabloya dönüştürülür ve birikimli olarak toplam satış tutarını (nominal değer olarak) karşılayabilen en düşük faiz oranı uygulanacak faiz oranı olarak belirlenir ve dağıtımda bu oranı karşılayan teklifler dikkate alınır.

Borçlanma Senetlerinin Alıcıya Teslimi

Sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetlerinin, satış esnasında alıcıya teslimi zorunludur.

3.15.2) Talep Toplamaksızın Satış Yöntemi

Bu yöntem sermaye piyasası araçlarının bizzat ihraççı tarafından ya da aracı kuruluş vasıtasıyla belirli bir fiyat tespit edilerek, yatırımcılardan talep toplanmaksızın halka arz yoluyla satışdır.

Talep toplama yönteminin kullanılması durumunda, sirküler ilanına rağmen yeterli talepte bulunulmaması halinde, talep dışı kalan sermaye piyasası araçları için de bu madde hükümleri uygulanır.

Bu yöntemi, diğer yöntemleri kullanma zorunluluğu olmayan ihraççılar kullanabilir.

Bu yöntemin uygulanması halinde; tasarruf sahipleri, sirkülerde belirtilen süre içinde pay bedellerini bir bankada açılan özel hesaba yatırarak sermaye artırımına katılırlar.

3.15.3) Borsa'da Satış Yöntemi

Sermaye piyasası araçlarının halka arzı, ilgili tebliğler uyarınca Kurulun onayı üzerine İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetmeliği çerçevesinde Borsa'da yapılabilir.

İlk defa halka arz edilecek hisse senetlerinin Borsa'da satılması, satıştan en az 20 iş günü önce Borsa tarafından gerekli görülen belgelerle birlikte Borsa'ya yapılacak başvurunun, Borsa yönetim kurulunca kabulü ve ilan edilmesi ile mümkündür.

3.15.4) Belirli Satış Yöntemlerine Uyma Zorunluluğu Bulunan İhraççılar

Aşağıda belirtilen durumlarda Tebliğ ile belirlenen yöntemlerin kullanılması zorunludur.

3.15.4.1) Hisse Senetleri Borsa'da İşlem Gören Ortaklıklar

Kurulun Seri:I, No:13 Tebliği uyarınca, hisse senetleri Borsa'da nominal değerinin üzerinde işlem gören Ortaklıkların yeni pay alma haklarının kullandırılmasından sonra kalan paylarının satışında "Borsa'da satış" yönteminin kullanılması zorunludur.

Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların, Borsada hiç işlem görmemiş belirli bir tertibe veya gruba dahil hisse senetlerinin olması durumunda, bu tertip veya grup hisse senetlerine ilişkin yeni pay alma haklarının kullandırılmasından sonra kalan payların satışında "Borsada satış" yönteminin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, "Borsada satış" yönteminin uygulanmaması durumunda, yeni pay alma haklarının kullandırılmasından sonra kalan payların en az, borsada işlem gören ortaklık hisse senetlerinin, Borsada halka arz süresinin sonundaki üç işlem gününde Borsa birinci el pazarında gerçekleşen günlük ağırlıklı ortalama fiyatların aritmetik ortalaması üzerinden satılması zorunludur.

3.15.4.2) Hisse Senetleri Borsada İşlem Görecek Ortaklıklar

Kurulun Seri:I, No:26 Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği uyarınca, aracı kurumlar dışında kalan halka açık olmayan ortaklıkların hisse senetlerinin hissedarları tarafından halka arzedilmesi ile Kanun hükümlerine göre halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırarak, artırılan sermayeyi temsil eden paylarını kısmen veya tamamen halka arz etmeleri durumunda, "Talep Toplama" veya "Borsa'da Satış" yöntemlerinden birinin uygulanması zorunludur.

Kurulun Seri:I, No:26 Tebliği'nin 13'üncü maddesi uyarınca ön talep toplanması halinde bu "Sabit Fiyatla Talep Toplama Yöntemi" uygulanır.

Kurulun hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasına ilişkin düzenlemeleri uyarınca, aracı kurumlar dışında kalan halka açık olmayan ortaklıkların hisse senetlerinin hissedarları tarafından halka arzedilmesi ile Kanun hükümlerine göre halka açık olmayan ortaklıkların sermaye artırarak, artırılan sermayeyi temsil eden paylarını kısmen veya tamamen halka arz etmeleri durumunda, "Talep Toplama" veya "Borsada Satış" yöntemlerinden birinin uygulanması zorunludur.

Kurulun hisse senetlerinin Kurul kaydına alınmasına ilişkin düzenlemeleri uyarınca ön talep toplanması halinde bu Tebliğde düzenlenen sabit fiyatla, fiyat teklifi alma yoluyla ve fiyat aralığıyla talep toplama yöntemlerinden biri uygulanır.

3.15.4.3) Nitelikleri Belirlenmiş Halka Açık Ortaklıklar

Halka açık ortaklıkların sermaye artırımı yoluyla hisse senedi satışlarında, Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen standartlara uygun olarak hazırlanmış son yıla ait bilançolarına göre, hisselerinin defter değeri nominal değerinin en az iki katı olan ortaklıkların; aynı bilanço üzerinden net dönem karı elde etmiş olmaları ve bilanço aktif toplamı 8.850.000 YTL'sini aşmış olmaları halinde, "Talep Toplama" veya "Borsada Satış" yöntemlerinden birinin uygulanması zorunludur. Ancak, yeni pay alma haklarının kullanılmasından sonra kalan tutarın, nakit karşılığı artırılacak sermayeye oranının %5 ve altında kalması durumunda, yapılacak başvuru üzerine bu yöntemler uygulanmayabilir. Bu tutar her yıl Maliye Bakanlığınca ilan edilen yeniden değerlendirme katsayısı oranında artırılır.

Kurul gerekli görmesi halinde, halka açılmak üzere hisse senedi satışı yapacak ortaklıklar veya nitelikleri belirlenmiş halka açık ortaklıklar için talep toplama ya da Borsa'da satış yönteminin kullanılmasını zorunlu tutabilir veya bu zorunluluğu kaldırabilir.

Hisse senetlerinin halka arzedilmeyerek belirli kişilere tahsisinde ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetlerinin halka arzedilmeksizin satışında Kurulun ilgili tebliğlerinde yer alan hükümlere uyulur.

3.15.5) Aracı Kuruluşların Yükümlülükleri

Sermaye piyasası araçlarının satışı dolayısı ile düzenlenen izahname ve sirkülerlerin aracı kuruluş tarafından da imzalanması gerekir. Aracı kuruluşlar, sermaye piyasası araçlarının satışlarını izahname ve sirkülerde belirtilen satış koşullarına ve ilgili mevzuattaki diğer kurallara uygun olarak gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

Diğer yandan, aracı kuruluşlar, ilk defa halka açılmak üzere hisse senedi satışı yapacak ortaklıklarda, halka arzedilen hisse senetlerinin nominal değerinin % 5'inden fazlasını satın alan kişi ve kurumları, dağıtım listesinin kesinleştiği günü takip eden işgünü Kurula

ve İMKB'ye bildirmek zorundadırlar. Söz konusu bildirimin, Seri:VIII, No:20 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği ekinde yer alan "Özel Durum Açıklama Formu"na uygun olarak yapılması gerekmektedir.

3.15.6) Halka Arz Nedeniyle Toplanan Bedellerin Nemalandırılması, Aracı Kuruluşlar Tarafından Yatırımcıdan Tahsil Edilecek Ücret ve Komisyonlar, Borsada İşlem Görme

Halka arz nedeniyle toplanan tutarların nemalandırılıp nemalandırılmayacağı hususuna ilişkin esaslar izahname ve sirkülerde yer alır.

Halka arzda konsorsiyum üyeleri tarafından yatırımcılardan tahsil edilecek ücret ve komisyonlara ilişkin tarife halka arz sirkülerinde yatırımcılara duyurulur.

Hisse senetleri Borsada işlem görmek üzere yapılan halka arz işlemlerinde, söz konusu hisse senetlerinin Borsada işlem görmeye başlayabilmesi için hesaplara virman işlemlerinin tamamlanması gerekmektedir.

3.15.7) Halka Arzda İşlem Yasağı

Sermaye piyasası araçlarının halka arz yoluyla satışlarında; sermaye piyasası araçlarını ihraç ve halka arzeden ihraççılar ile halka arza aracılık eden aracı kuruluşların yönetim kurulu başkanı ve üyeleri, kanuni denetçileri, murahhas müdürleri, genel müdür ve genel müdür yardımcıları ve görevleri sebebiyle bilgi sahibi olabilecek diğer personel ile bunların eşleri ile birinci derecede kan ve sıhri hısımları söz konusu sermaye piyasası araçlarını doğrudan veya dolaylı olarak satın alamazlar.

Yukarıdaki düzenlemenin uygulanmasında, Kurul düzenlemeleri gereğince, aracı kuruluşlar sorumludurlar. Aracı kuruluş kullanılmadığı takdirde sorumluluk ihraççı şirkete aittir.

4) İHRAÇCILAR VE HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLAR

Sermaye piyasası araçlarını çıkaran şirketler Kanunda ihraççı ve halka açık anonim ortaklık olarak tanımlanmıştır. Kanun bu iki kategoride yer alan şirketler için;

- Genel kurul kararı gerektirmeden sermaye artırımını yapılmasını sağlayan kayıtlı sermaye sistemi,
- Türk Ticaret Kanunundaki limitlerin üzerinde tahvil ihraç limiti,
- Genel Kurullarında birikimli oy kullanımı,
- Şirketin tabiyetinin değiştirilmesi dışındaki kararların alınacağı genel kurul toplantı nisaplarında düşüklük,
- Hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin nama yazılı pay sahiplerine taahhütlü mektup gönderme zorunluluğundan muafiyet,
- Türk Ticaret Kanunu'nda sermayenin %10'una sahip olanların kullanabildiği azınlık haklarının halka açık anonim ortaklıklarda sermayenin %5'ine tanınması,
- Temettü avansı dağıtma imkanı,

gibi haklar tanımakla beraber, bunlara

- Kurulca belirlenen oranda kar payı dağıtma,
- Mali tablolarını bağımsız denetime tabi tutma,
- Mali tablolarını Kurulca belirlenen muhasebe standartlarına göre hazırlama ve ilan etme,
- Kurulca belirlenen özel durumların gerçekleşmesi halinde kamuya bilgi verme,
- Halka açık anonim ortaklıkların esas sözleşme değişiklikleri için Kuruldan izin alma,

gibi yükümlülükler de getirmiştir.

Kurul bu konulardaki düzenlemelerini yukarıdaki listede yer alan Seri:IV ve VIII (No:3, 5, 11 ve 27) başlığı altındaki tebliğler ile yapmıştır. Aşağıda bu düzenlemeler açıklanmış olup, doğrudan başka bölümle ilgili olanlara ilgili oldukları bölüme atıf yapılarak orada detaylı olarak yer verilmiştir.

4.1) İhraççılar

Kanun ihraççıları "Anonim ortaklıklar, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerdir." olarak tanımlamaktadır.

Anonim ortaklıklar hisse senetlerini halka arz etmeleri veya halka arz edilmiş sayılmaları veya ortak sayılarının 250'yi aşması durumunda halka açık anonim ortaklık kapsamına dahil olacaklardır. Tahvil ve diğer borçlanma senedi ihraç eden anonim ortaklıklar ile yukarıda sayılan kuruluş, idare ve işletmeler ise "ihraççı" kapsamında Kanuna tabi olacaklardır.

Kurul, Kanuna tabi ihraççıların kaydını tutar. İhraççılar, sermaye piyasası araçlarının herhangi bir şekilde halka satıldığını veya halka açık anonim ortaklık statüsünün kazanıldığını öğrendikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Kurula bildirmek zorundadırlar. Ortaklık denetçileri, bu durumu öğrendikleri tarihte, ihraççının yönetim kuruluna ve Kurula bildirmekle yükümlüdürler.

4.2) Halka Açık Anonim Ortaklıklar

Kanunun uygulanmasında, Halka Açık Anonim Ortaklıklar; "Hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıklardır." şeklinde tanımlanmaktadır.

Kanun gereğince, pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır ve bu ortaklıklar, halka açık anonim ortaklık hükümlerine tabi olurlar.

Halka açık anonim ortaklık;

- Hisse senetleri halka arz edilmiş olan,
- Ya da ortak sayısı 250'yi aşan,

anonim ortaklıklardır. Diğer bir deyişle hisse senetlerini halka arz eden bir anonim ortaklık ortak sayısı 250'nin altında olsa bile, ya da menkul kıymetlerini halka arz etmediği halde bir anonim ortaklığın ortak sayısı 250'yi aşıyorsa bunlar Kanuna göre halka açık anonim ortaklıktır.

Az sayıda ortakla kurulan bir anonim şirketin ortak sayısı, şirketin paylarının zamanla veraset yoluyla birden fazla kişiye geçmesi ya da bazı ortakların hisselerini parça parça üçüncü şahıslara satmaları sonucunda, artabilir. Bu hüküm ile, hisse senetlerini kendi iradesiyle halka arz eden şirketler ile beraber, şirketin kendi iradesi dışında da halka açık hale gelebileceği ve bu şirketlerin de Kanuna tabi olarak Kurulun denetimine girecekleri belirtilmektedir.

Şirketlerin halka açılması ya da halka açık şirketlerin ve halka sunulan hisse senetlerinin çoğalması şu kaynaklardan olur:

- Tedrici kuruluş yöntemiyle doğrudan doğruya halka açık şirketlerin kurulması,

- Kapalı şirketlerin mevcut hisse senetlerinin veya sermaye artırımını nedeniyle ihraç edilecek hisse senetlerinin halka arz edilmesi,
- Halka açık bir şirketin halka kapalı bir şirketi devralmak suretiyle birleşmesi,
- Halka açık bir şirketin bölünmesi,
- Halka açık şirketlerin sermaye artırımları.

Sermaye artırımlarında prensip olarak artırılan sermayeden yeni pay alma hakkı eski ortaklara aittir ve eski ortaklar bu haklarını sermayedeki hisseleri oranında kullanabilirler ki buna "rüçhan hakkı – yeni pay alma hakkı" denir. Rüçhan hakkı kullanıldıktan sonra satın alınmayan yeni payların tasarruf sahiplerine satılması sonucu şirketin ortak sayısı artar.

Kurulca yapılan incelemelerde, Kanuna tabi ortaklıkların menkul kıymetlerinin ikinci el piyasasının oluştuğu anlaşıldığı takdirde; Kurul, bu ortaklıkların doğrudan ya da dolaylı ortak sayısını veya bilanço büyüklüğünü dikkate alarak, menkul kıymetlerine borsada işlem görme şartı getirebilir.

Halka açık anonim ortaklıkların esas sözleşmelerinin değiştirilmesi için Sanayi ve Ticaret Bakanlığına başvurulmadan önce Kurulun uygun görüşünün alınması zorunludur.

4.3) Halka Açık Anonim Ortaklıklara Sağlanan Haklar

Anonim şirketlerin sermaye piyasasından yararlanmalarını teşvik, bu piyasada yapacakları işlemlerin kolaylaştırılması ve menkul kıymet arzını artırmak amacıyla Kanunun anonim ortaklıklara sağladığı haklardan Kurul düzenlemelerine konu olan kayıtlı sermaye ve tahvil ihraç limitine ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

4.3.1) Kayıtlı Sermaye Sistemi

Temel olarak anonim ortaklıklar iki tür sermaye sistemine tabi olabilirler:

- Esas sermaye sistemi
- Kayıtlı sermaye sistemi

Her iki sistem sermaye artırım süreci bakımından farklılıklar içerir.

Türk Ticaret Kanununa göre anonim şirketlerin sermaye artırımını uzun süren formaliteleri gerektirmektedir. Esas sermaye sisteminde, her sermaye artırımında genel kurulun toplanması gerekmektedir. Nisap sorunları yüzünden, genel kurul toplantıları genelde iki kere yapılmakta ve bu nedenden bir-iki ay vakit kaybedilmektedir.

Sermaye piyasası mevzuatı uzun formaliteleri asgariye indirmek ve süreci kısaltmak için kayıtlı sermaye sistemini getirmiştir.

Hisse senetlerini halka arz etmek üzere kurulan anonim ortaklıklar ile kurulmuş olup da sermaye artırmak suretiyle hisse senetlerini halka arz edecek olan anonim ortaklıklar, Kuruldan izin almak şartı ile kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler.

Bu halde ortaklığın esas sermayesi çıkarılmış sermaye olur ve sözleşmede tespit edilen kayıtlı sermaye miktarına kadar yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle yönetim kurulu tarafından Türk Ticaret Kanununun (TTK) esas sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı kalınmaksızın sermaye artırılabilir. Çıkarılan hisse senetleri tamamen satılarak bedelleri ödenmedikçe yeni hisse senetleri çıkarılamaz.

Kayıtlı sermayeli ortaklıkların başlangıç sermayesinin Kurulca belirlenecek miktardan az olmaması ve unvanlarının kullanıldığı belgelerde çıkarılmış sermaye miktarının gösterilmesi zorunludur.

Esas sözleşmede yer alması kaydıyla kayıtlı sermaye sistemini kabul etmek isteyen ortaklıklar Yönetim Kuruluna aşağıdaki konularda yetki verebilirler.

- İmtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde hisse senedi çıkarılması,
- Pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması
- İmtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını kısıtlayıcı nitelikte karar alınması.

Yönetim kurulunun yeni pay alma hakkını kısıtlama yetkisi, pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açacak şekilde kullanılamaz.

Yönetim kurulunun esas sözleşme ile yetkili kılınmış ise; pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konusuna ilişkin kararının ilanı zorunludur. Bu karar alındığı tarihten itibaren beş iş günü içinde Ticaret Siciline tescil ve TTSG'nde ilan edilir. Karar tescili müteakip en geç beş iş günü içinde Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde, ortaklığın hisse senetlerinin halka arz ve satışına ilişkin ilanlarının çıktığı günlük yayın yapan en az iki gazetenin Türkiye baskılarında ayrıca ilan edilir. İlan tarihini izleyen en geç üç iş günü içinde ilanların yapıldığı gazetelerin Kurula gönderilmesi zorunludur.

Esas sözleşme ile pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konusunda karar alma yetkisi verilen yönetim kurulunun bu yetkiyi pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açacak şekilde kullanması halinde yönetim kurulu üyeleri, denetçiler veya hakları ihlal edilen pay sahipleri, yönetim kurulu kararının günlük gazetelerde ilanından itibaren 30 gün içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

Kanunun 12'nci maddesi çerçevesinde esas sözleşme ile yönetim kuruluna bırakılan konularda alınan yönetim kurulu kararları aleyhine, Kanunun 46'ncı maddesinin b bendi uyarınca Kurulca iptal davası açılabilir.

Yönetim Kurulu, Kanunun 12'nci maddesi kapsamında aldığı kararları Kurula, kararın alındığı tarihi izleyen üç iş günü içinde bildirmekle yükümlüdür.

İptal davasının denetçiler, yönetim kurulu üyeleri veya hakları ihlal edilen ortaklar tarafından açılması halinde, yönetim kurulu davanın açıldığını öğrendiği tarihten itibaren 7 iş günü içinde durumu Kurula bildirmekle yükümlüdür. Mahkemece, aleyhine iptal davası açılan yönetim kurulu kararının icrasının geri bırakılmasına karar verildiği takdirde, taraflarca kararın, öğrenildiği tarihten itibaren en geç 3 iş günü içinde Kurula bildirilmesi zorunludur. Mahkemece icranın geri bırakılması kararı verilmediği sürece, sermaye artırımını dolayısıyla hisse senetlerinin Kurul kaydına alınması işlemlerine devam olunur.

Kayıtlı sermaye sistemine tabi anonim şirketlerin sermaye artırım prosedürü ile esas sermaye sistemine tabi anonim şirketlerin sermaye prosedürü arasındaki farklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

	Kayıtlı Sermaye Sistemi	Esas Sermaye Sistemi
Sermaye Artırımı Kararının Alınması	Yönetim kurulu kararı ile. Kayıtlı sermaye tavanına kadar sermaye artırımları yönetim kurulu yetkisinde artırılabilir.	Genel kurul kararı ile. Yönetim kurulunca esas sözleşmenin sermaye maddesinin değişikliğini içeren madde tadil tasarısı hazırlanır ve madde değişikliği için Kurulun onayını takiben Türk Ticaret Kanunu hükümleri dahilinde genel kurulca sermaye artırım kararı alınır.
Satın Alma Taahhüdü	Zorunluluk yoktur. Satılmayan paylar satış süresi sonunda 6 işgünü içinde iptal edilir.	Satın alma taahhütnamesi imzalanır. Satış süresi sonunda satılmayan payların taahhüt edenler tarafından satın alınma zorunluluğu vardır.
Hisse Senedinin Teslimi	Hisse senedinin teslimi satış anında yapılır.	Hamiline yazılı hisse senetlerinde sermaye artırımının tescilini izleyen 30 gün içinde, nama yazılı hisse senetlerinde ise 90 gün içinde hisse senetleri teslim edilir.

4.3.1.1) Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar

Ortaklıkların, kayıtlı sermaye sistemine geçiş ve sistem içinde uymaları gereken esaslar ile kayıtlı sermaye sisteminden çıkma ve çıkarılma durumları 23.01.2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Seri:IV, No:38 sayılı Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Tebliği (Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

İlgili Tebliğ ile Kanunda yer alan tanımları çerçevesinde Kayıtlı Sermaye, Başlangıç Sermayesi ve Çıkarılmış Sermaye kavramları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Kayıtlı Sermaye; Ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile TTK'nın sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın çıkarabilecekleri hisse senedi azami miktarını gösteren, Ticaret Sicili'ne tescil edilmiş sermayeleridir.

Başlangıç Sermayesi; Kayıtlı sermayeli ortaklıkların sahip olmaları zorunlu asgari çıkarılmış sermayeleridir. 2008 yılında uygulanmak üzere, kayıtlı sermaye sistemine geçecek ortaklıkların başlangıç sermayesi 3.386.350,57.-YTL olarak belirlenmiş olup, bu tutar her yıl Maliye Bakanlığınca ilan edilen yeniden değerlendirme katsayısı oranında artırılmaktadır.

Çıkarılmış Sermaye; Kayıtlı sermayeli ortaklıkların satışı yapılmış hisse senetlerini temsil eden sermayeleridir.

İlgili Tebliğ uyarınca aşağıda belirtilen hususlar Kurulun iznine tabidir.

- Ortaklıkların kayıtlı sermaye sistemine kabulü,
- Kayıtlı sermaye tavanı tespiti,
- Ortaklıkların belirlenen kayıtlı sermaye tavanına ulaşılmadan önce yeni tavan tespiti,
- Kayıtlı sermaye tavanına ulaşıldıktan sonra yeniden daha yüksek bir kayıtlı sermaye tavanı tespiti,
- Kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması,

Kurulca izin verilen kayıtlı sermaye tavanı, iznin verildiği yıl da dahil olmak üzere en fazla 5 yıllık süre için geçerlidir. Belirlenen sürenin sonunda izin verilen kayıtlı sermaye tavanına ulaşamamış olsa dahi, yönetim kurulunun sermaye artırım kararı alabilmesi için daha önce izin verilen tavan ya da yeni bir tavan tutarı için Kuruldan izin almak suretiyle genel kuruldan yeni bir süre için yetki alınması zorunludur.

- Nakit artırım dışındaki tüm iç kaynakların sermayeye ilavesi suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere kayıtlı sermaye tavanı aşılabılır. Ancak nakit artırım suretiyle kayıtlı sermaye tavanı aşılamaz.

Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmek isteyen ortaklıkların, Kuruldan izin aldıktan sonra esas sözleşmelerine bu konuda hüküm koymaları ve bu amaçla sözleşmelerinin ilgili bölümlerinde bu sistemden yararlanmayı sağlayacak değişiklikleri yapmaları gerekir.

Kayıtlı sermaye sistemine geçişte aşağıdaki aşamalar mevcuttur.

- a) **Kurula Başvuru:** Ortaklıklar kayıtlı sermaye sisteminden yararlanma ve tavan belirlenmesi için Tebliğ'de sayılan belgelerle Kurula başvuruda bulunur.
- b) **Kurulca İnceleme ve İzin:** Kurul gerekli incelemeleri yaptıktan sonra sonuç olumlu ise izin verir. Her ortaklığın kayıtlı sermaye tavanı, ortaklığın önerisi ve kayıtlı sermaye sisteminin gayesi göz önünde tutularak Kurulca belirlenir. Kurul, kayıtlı sermaye sistemine geçişi ve tavan yükseltmeyi şarta bağlayabilir.
- c) **Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İzni:** Kurul izninden sonra Kurulca onaylı esas sözleşme tadil tasarısı ile birlikte esas sözleşme değişikliği için Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alınır.

- d) **Genel Kurul Kararları:** Esas sözleşme değişikliğini görüşmek üzere pay sahipleri genel kurulu ile varsa, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu toplantıya çağrılarak esas sözleşme değişikliği karara bağlanır.
- e) **Ticaret Siciline Tescil ve İlan:** Genel kurulca karar alındıktan sonra esas sözleşme değişiklikleri Ticaret Siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilir. Gazetenin bir nüshası, ilanı müteakip Kurula gönderilir.

4.3.1.2) Kayıtlı Sermaye Sisteminden Çıkma ve Çıkarılma

Anonim ortaklıklar, Kuruldan izin almak suretiyle kayıtlı sermaye sisteminden çıkabilecekleri gibi bu sisteme alınmada aranan nitelikleri yitirmeleri halinde, Kurul tarafından da sistemden çıkartılırlar. Ortaklıklar;

- Kayıtlı sermaye sistemine geçişte aranan nitelikleri kaybettiklerinde,
 - Ortaklık yapısı nedeniyle bu sisteme ihtiyaç duymaksızın kolayca sermaye artırımlarını yapabilecekleri durumlarda,
 - Kayıtlı sermaye sistemini amacı dışında, ortaklar ve diğer tasarruf sahiplerinin istismarına yol açacak şekilde kullanıldığının belirlenmesi halinde,
- Kurul tarafından sistemden çıkarılabilirler.

Sistemden çıkan veya çıkarılan ortaklıklar çıkış tarihinden itibaren en az 2 yıl geçmeden yeniden sisteme kabul edilmezler. Ancak ortaklık yönetiminin değişmesi veya kayıtlı sermaye sisteminden çıkma veya çıkartılma sebeplerinin ortadan kalktığına tespiti durumunda 2 yıllık sürenin dolması beklenmeden ortaklığın yeniden kayıtlı sermaye sistemine geçişine Kurulca izin verilebilir.

4.3.2) Tahvil ve Diğer Borçlanma Senetleri İhracı

4.3.2.1) Tahvil İhraç Yetkisi

TTK hükümlerine göre, anonim şirketler, genel kurul kararı ile tahvil çıkarabilmektedir.

SPKn.nun 13'üncü maddesine göre tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi ihraç yetkisinin, esas sözleşme ile yönetim kuruluna devredilebilir. Bu durumda TTK'nın tahvil ihracında genel kurul kararı alınmasına ilişkin 423'üncü maddesi uygulanmaz.

4.3.2.2) Tahvil İhraç Limiti

TTK'nun 422'nci maddesine göre, anonim şirketlerin çıkaracakları tahviller, esas sermayenin ödenen ve tasdik olunmuş son bilançoya göre mevcudiyeti anlaşılan miktarını aşamaz.

Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı Kanunun 13'üncü maddesi ile belirlenmiştir. Buna göre, halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, Kurula

gönderilen bağımsız denetimden geçmiş son mali tabloda yer alan çıkarılmış veya ödenmiş sermaye ile genel kurulca onaylanan son mali tabloda görülen yedek akçeler ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamından varsa zararların indirilmesinden sonra kalan miktarı geçemez.

Her iki maddenin karşılaştırılmasından anlaşılacağı üzere Kanun, TTK'na göre tahvil ihraç limitini yedek akçeler ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamı kadar artırmıştır.

Yine Kanunun 13'üncü maddesine göre, "Mahalli idareler ve bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmeler, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil kamu iktisadi teşebbüslerinin tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi ihraç limitleri Bakanlar Kurulunca belirlenir. Bu durumda, özel kanunlarda belirlenen limitler uygulanmaz.

Tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri ihraç limitleri ile TTK'nun 422'nci maddesinde tespit edilmiş olan anonim ortaklıkların çıkarabilecekleri tahvil miktarına dair sınırlar gerektiğinde Bakanlar Kurulunca genel olarak veya sektörler itibariyle arttırılabilir."

Bakanlar Kurulu bu yetkiyi son olarak 27.01.1993 tarih, 93/3983 sayılı Tahvil ve Sermaye Piyasası Aracı Niteliğindeki Borçlanma Senetleri İhraç Limitlerine Dair Kararı yayımlayarak kullanmıştır.

Hazine garantisini ihtiva eden ihraçlarda, mevzuatta öngörülen ihraç limitlerine uyulmaz.

Çıkarılan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri tamamen satılmadıkça veya satılmayanlar iptal edilmedikçe, aynı türden yeni tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri çıkarılamaz.

4.3.2.3) Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanı

Halka açık anonim ortaklıkların ihraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, genel kurulca Kurula gönderilen bağımsız denetimden geçmiş son mali tabloda yer alan çıkarılmış veya ödenmiş sermaye ile genel kurulca onaylanan son mali tabloda görülen yedek akçeler ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamından varsa zararların indirilmesinden sonra kalan miktarı geçemez.

Bu ortaklıklar hesap dönemi içinde arttırdıkları ödenmiş/çıkarılmış sermayenin gösterildiği bir ara bilanço düzenleyerek Kurula başvurdukları ve ihraç limitinin hesabında arttırılan bu sermayenin de dikkate alınmasını istedikleri takdirde, söz konusu ara bilançonun bağımsız denetimden geçmiş olması zorunludur. Ancak arttırılan sermaye içinde genel kurulca onaylanan son bilançoda yer alan yedeklerden veya Yeniden

Değerleme Değer Artış Fonundan aktarılmış olan bir tutar bulunması halinde, bu tutar ihraç limitinin hesabında dikkate alınmaz.

Bu doğrultuda Tahvil İhraç Tavanı aşağıdaki şekilde formüle edilebilir:

Tahvil İhraç Tavanı= (Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye + Yedek Akçe + YDDAF) - Zararlar
--

4.3.2.4) Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanında Katsayı

Yukarıdaki açıklamalara göre hesaplanan tutar, tahvil ihraç tavanı ile ilgili düzenleme çerçevesinde arttırılabilmektedir (27.01.1993 tarih, 93/3983 sayılı Tahvil ve Sermaye Piyasası Aracı Niteliğindeki Borçlanma Senetleri İhraç Limitlerine Dair Karar).

Buna göre halka açık anonim ortaklıklar;

Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen standartlara uygun olarak hazırlanmış ve bir bağımsız denetleme kuruluşunca denetlenmiş mali tablolarına göre son yılda net dönem karı elde etmiş olmaları ve ortaklıkça öngörülen borçlanma tutarının Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış olması durumunda SPK'nun 13'üncü maddesi uyarınca hesaplanan tahvil ve diğer borçlanma senetleri toplam tutarının 6 katına kadar;

Son yıla ait mali tablolarında net dönem karı olmaması durumunda ise bu yıla ait mali tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmiş olması kaydıyla SPK md. 13'e göre hesaplanan tutarın 3 katına kadar ihraç yapabilir.

Son yıla ait mali tabloları bağımsız denetleme kuruluşlarınca denetlenmemiş halka açık anonim ortaklıklar ise katsayı uygulamasından yararlanamaz. Halka açık anonim ortaklıkların yurt dışında ihraç ettikleri tahvil ve diğer sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetlerinin tutarı yukarıdaki limitlerin hesabında dikkate alınmaz.

Çıkarılan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetleri tamamen satılmadıkça veya satılmayanlar iptal edilmedikçe aynı türden yeni tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi çıkarılamaz.

4.3.2.5) Halka Açık Olmayan Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanı

İhraç edebilecekleri tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin toplam tutarı, Genel Kurul tarafından onaylanmış son bilançoda yer alan ödenmiş sermaye ve yeniden değerlendirme değer artış fonu toplamından zararların düşülmesinden sonra kalan tutarı geçemez.

Tahvil İhraç Tavanı= (Çıkarılmış/Ödenmiş Sermaye + Yen. Değ. Değer A. Fonu) - Zararlar

4.3.2.6) Halka Açık Olmayan Anonim Ortaklıklarda Tahvil İhraç Tavanında Katsayı

Uygulanacak katsayılar ve koşulları Halka Açık Anonim Ortaklıklar ile aynıdır.

4.3.2.7) Limit Hesabında Dikkate Alınmayanlar

Artırılan sermaye içinde genel kurulca onaylanan son bilançoda yer alan yedeklerden veya yeniden değerlendirme değer artış fonundan aktarılmış olan bir tutar bulunması halinde, bu tutar ihraç limitinin hesabında dikkate alınmaz.

Varlığa dayalı menkul kıymet olarak çıkarılacak tahvil vb. borçlanma araçları limit hesabında dikkate alınmaz.

Tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak Bakanlar Kurulu'nun limit belirlemesi halinde, anonim ortaklıkların başvurabilecekleri azami tahvil ihraç limiti, yukarıdaki esaslara göre hesaplanan genel toplamdan tedavülde bulunan tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerinin tutarı indirilmek suretiyle hesaplanır.

Hazine garantili tahviller, özelleştirme kapsamına alınanlar dahil KİT tahvilleri, mahalli idareler ve bunlarla ilgili özel mevzuat uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerin tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senedi ihraç limitleri Bakanlar Kurulunca belirlenir. Bu durumda özel kanunlarla belirlenen limitler uygulanmaz.

4.3.3) Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar

Azınlık ortaklıklarının, ortaklığın yönetim ve denetim kurullarına temsilci seçtirebilmelerine olanak veren birikimli oy kullanımına ilişkin usul ve esaslar Kurulun Seri:IV, No:29 sayılı "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" ile düzenlenmiştir.

Birikimli oy kullanımı ile, Sermaye Piyasası Kanununa tabi anonim ortaklıkların genel kurullarında yönetim ve denetim kurulu üyelerinin seçimlerine ilişkin kararlarda her bir üyelik için kullanılacak oy hakkının, kısmen veya tamamen bir veya birkaç üyenin seçiminde birikimli olarak kullanılabilmesi yöntemine olanak sağlanmaktadır.

Birikimli oy kullanma; genel kurula katılan kişinin, yönetim kurulu ve denetim kurulu üyeliği seçiminde kullanacağı oy sayısı, sahip olduğu veya vekil sıfatıyla kullanmaya yetkili olduğu oy sayısı ile seçim yapılacak yönetim kurulu ve denetim kurulu üye sayısı çarpılmak suretiyle bulunan ve bu suretle ulaşılan birikimli oy sayısının tamamı bir aday için veya birden fazla adaya bölünerek kullanılabilen oy kullanma yöntemidir.

Birikimli oy yönteminin uygulanabilmesi için ortaklık ana sözleşmesinde açık hüküm bulunması zorunludur. Hisse senetleri borsada işlem görmeyen ve geçmiş iki yıl içerisinde pay sahibi sayısı sürekli olarak 500'ün üzerinde olduğu herhangi bir şekilde anlaşılan ortaklıkların birikimli oy yöntemini uygulamaları ve ana sözleşmelerinde birikimli oy yöntemine vermeleri zorunludur. Ortaklıklar, bu durumun doğmasını izleyen ilk olağan genel kurullarında ana sözleşmelerini birikimli oy kullanma hükümlerini içerecek şekilde değiştirmekle yükümlüdürler. Diğer ortaklıklar bakımından birikimli oy yönteminin uygulanması ihtiyaridir.

4.3.3.1) Ortaklıkların yükümlülükleri

Ortaklık genel kurullarında birikimli oy kullanılabilmesi için, ortaklık ana sözleşmesinde,

- a) Oy hakkı veren tüm payların sahiplerinin yönetim ve denetim kurulu üye seçiminde oylarını bir veya birden fazla aday için birikimli olarak kullanabilmelerinin mümkün olduğu yönünde açık bir hükme yer verilmesi,
- b) Ortaklık yönetim ve denetim kurulu üye sayısının, sabit bir rakam olarak belirlenmesi,
- c) Yönetim ve denetim kurulu üyeliklerinde görev süresi bitiminden önce azil dışındaki nedenlerle boşalma olması durumu hariç olmak üzere, üyelerin tamamının aynı genel kurulda seçiminin yapılması,
- d) Yönetim ve denetim kurulu üye seçiminde oy hakkında imtiyaz tanıyan hükümlerin bulunmaması,
- e) Yönetim ve denetim kurulu üye seçiminde aday gösterme imtiyazı bulunması halinde, kesirli sayılar bir üst tam sayıya tamamlanmak kaydıyla, toplam üye sayısının üçte birinin, aday gösterme imtiyazına sahip grubun önerisine bağlı olmaksızın en az birer üyeliğe, aday gösterme imtiyazına sahip grubun önerisine bağlı olmaksızın genel kurulda gösterilecek adaylar arasından seçim yapılmasına olanak veren hüküm bulunması gerekmektedir.

Birikimli oy kullanma yöntemini kullanması zorunlu ortaklıklar, Kurulun Seri:IV, No:31 sayılı "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile yapılan düzenleme gereği, değişiklik yapan Tebliğ'in yürürlük tarihi olan 21 Aralık 2003

tarihinden sonraki ilk genel kurullarında ana sözleşmelerini Tebliğ'de belirtilen esaslar çerçevesinde değiştirmek ve sonraki genel kurullarında birikimli oy yöntemini uygulamak zorundadırlar.

4.3.3.2) Birikimli oyun kullanılmasına ilişkin esaslar

Yönetim ve denetim kurulu üye seçiminin yapılacağı genel kurullarda, birikimli oy yöntemi ile genel hükümlere göre oy kullanımı birlikte uygulanır. Birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılır. Bu pusulalarda birikimli oyun dağılımı gösterilir ve oy kullanan kişinin sahip olduğu oy sayısı, adı soyadı ile imzası yer alır.

Birikimli oy hesabında, ana sözleşmede belirtilen ve seçimi yapılacak yönetim ve denetim kurulu üye sayısı dikkate alınmaktadır. Oyunu birikimli olarak kullanan kişi, oylarını, oy dağılımını belirtmeksizin birden fazla adaya dağıtırsa, bu oyların adaylara eşit olarak dağıtıldığı kabul edilir.

4.3.3.3) Vekaleten oy kullanımında birikimli oy

Oy hakkını vekil aracılığı ile kullanmak isteyenler, Kurulun Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekatelen Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği uyarınca, vekile verecekleri formda birikimli oy kullanılması yönünde bir talimat vermesi durumunda, vekil bu paylara ilişkin oy hakkını birikimli olarak kullanmak zorundadır. Söz konusu talimatın verilmemesi durumunda, bu paylar, birikimli oy hesabında dikkate alınmaz, paylara ilişkin oy hakkı genel hükümlere çerçevesinde kullanılır.

4.3.3.4) Birikimli oy yöntemini kullanacak kişinin yükümlülükleri

Birikimli oy kullanacak kişi, genel kurul tarihinden en az iki iş günü önce, birikimli oy kullanma isteğini ortaklığa yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bir kişinin bildirim yapması genel kurulda birikimli oy yönteminin uygulanması için yeterli olup, genel kurulda oylarını birikimli kullanmak isteyen diğer kişilerin bildirim yapmış olmaları şartı aranmaz.

Çağrı yoluyla vekalet toplanması ve vekalet toplanan paylara ilişkin oyların birikimli kullanılmasının amaçlanması durumunda, çağrı yapacak kişilerin, Kurulun Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekatelen Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği uyarınca düzenleyecekleri "Bilgi Formu"nda, amacına, birikimli oy yöntemine ilişkin ayrıntılı açıklamalara ve sonuçlarına yer vermesi gerekmektedir.

4.4) Anonim Ortaklıkların Yükümlülükleri

SPKn.na anonim ortaklıkların dışında tabi olan sermaye piyasası kurumlarının da mevcut olması nedeniyle, yükümlülükler sadece anonim ortaklıkların tabi olduğu yükümlülükler ve anonim ortaklıklar ile sermaye piyasası kurumlarının tabi olduğu yükümlülükler başlıkları altında açıklanacaktır.

4.4.1) Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar

4.4.1.1) Anonim Ortaklıkların Sermaye Piyasası Kurulu Kaydına Alınmaları

Kurul, Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi ihraççıların kaydını tutar. Sermaye piyasası araçlarının herhangi bir şekilde halka satıldığını veya halka açık anonim ortaklık statüsünün kazanıldığını öğrenen ortaklıklar Kurul kaydına alınmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu'na başvururlar.

4.4.1.2) Kanuna Tabi Olan Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar

Menkul kıymetleri halka arzolan ortaklıklar ile hisse senetleri halka arzolanmış sayılan ortaklıkların yerine getirmeleri gereken yükümlülükler Seri:IV, No:1 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na Tabi Olan Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar Tebliği (Tebliğ) ile belirlenmiştir. İlgili Tebliğ ile getirilen yükümlülükler aşağıda özetlenmiştir.

Söz konusu Tebliğ ile Kanuna göre esas sözleşmede özel olarak düzenlenecek temel konulara yer verilmiştir. Düzenlenecek temel konular şunlardır;

- Kayıtlı sermaye sistemi uygulanmasının kabulü,
- Yönetim Kuruluna imtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde hisse senedi çıkarılması ile pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının sınırlandırılması konularında veya imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını kısıtlayan nitelikte karar alma yetkisinin verilmesi,
- Tahvil çıkarma yetkisinin yönetim kuruluna devredilmesi,
- Hisse senediyle değiştirilebilir tahvil çıkarmaya olanak verilmesi,
- Kurulca belirlenen kârın dağıtım esaslarına yer verilmesi.

Ayrıca, ilgili Tebliğ ile getirilen bazı düzenlemelere aşağıda maddeler halinde yer verilmiştir.

- Kanun kapsamına giren ortaklıklar Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihte tamamı ödenmiş sermaye payları için ortaklarına pay hakkını temsil etmek üzere henüz hisse senedi vermemiş iseler, hisse senetlerini, en geç üç ay içinde ortaklarına vermek zorundadırlar. Hisse senetlerinin verileceği ortaklık tarafından ilgililere duyurulur. Yapılan işlem hakkında dağıtımdan sonraki altı iş günü içinde Kurula bildirimde bulunulur.

- Hisse senetleri borsada işlem gören ortaklıkların ödenmiş sermayelerinin %5'ini (yüzdebeş) aşan gayrimenkul alım ve satımlarında, kendi gayrimenkullerini başka bir şirkete aynî sermaye olarak koymaları halinde, bu gayrimenkullerin, Kurulun Seri:VI, No:7 Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği'nin Ek madde 1 hükmünde yeralan ekspertiz şirketlerine değerlemelerinin yaptırılması zorunludur. Bu kapsamdaki işlemlerde ortaklıkların, ekspertiz şirketince yapılan değerlendirme sonucunu; gayrimenkul alım, satım fiyatlarını ya da aynî sermaye değerini; gayrimenkulün vasıflarını; bu işlemlere konu gayrimenkulün şirket ödenmiş sermayesi içindeki oranını; gayrimenkulün kimden alınıp, kime satıldığını ya da hangi şirkete aynî sermaye olarak konulduğunu; gayrimenkulü alan, satan veya aynî sermaye olarak konulan şirketin ilgili halka açık şirketle doğrudan yada dolaylı ilişkisini ve Kurulca istenebilecek diğer bilgileri, en geç sözkonusu işlemleri takibeden işgünü, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası bülteninde ilan edilmek üzere Borsaya bildirmeleri zorunludur.

4.4.1.3) Yeniden Değerleme Yapan Anonim Ortaklıkların Uyacakları Esaslar

Kurulun Seri:VIII, No:3 sayılı Yeniden Değerleme Yapan Anonim Ortaklıkların "Sermaye Piyasası Kanunu" Açısından Uyacakları Esaslar Tebliğine göre hisse senetlerini halka arz etmiş olan veya ortak sayısı 250'den fazla olduğu için arz etmiş sayılan ortaklıklardan yeniden değerlendirme yapanların değer artışını sermayelerine ekleyerek ortaklarına bedelsiz hisse senedi vermeleri Kurul iznine tabi değildir, yeniden değerlendirme değer artış fonu tahvil ihraç limitinin hesaplanmasında dikkate alınır ve bu fonun sermaye eklenmesi nedeniyle kayıtlı sermaye tavanın aşılması mümkündür.

1992 yılında yapılan Kanun değişikliği ile izin sistemi yerine kayda alma sistemine geçilmiş ve yeniden değerlendirme değer artış fonunu sermayelerine ekleyen ortaklıkların bedelsiz hisse senedi çıkarımları da Kurul kaydına tabi kılınmıştır.

4.4.2) Anonim Ortaklıkların Kar ve Bedelsiz Pay Dağıtım Yükümlülükleri

Anonim şirketlerde kâr dağıtımı konusunda TTK bazı esaslar koymuş, Sermaye Piyasası Kanunu ise halka açık şirketlerde kâr dağıtımında da bazı yeni hükümler getirmiştir. Bu nedenle, kar dağıtımı konusunda, TTK, halka açık şirketler açısından SPKn ve vergi kanunları birlikte dikkate alınmalıdır.

Halka açık anonim ortaklıkların esas sözleşmelerinde birinci temettü oranının gösterilmesi zorunludur. Bu oran, Kurul tarafından belirlenecek ve tebliğlerle ilan edilecek miktardan aşağı olamaz. Kurul aşağıda ayrıntıları verilecek olan Seri:IV, No:27 tebliğ ile bu konuda düzenleme yapmış olup; ortaklıkların birinci temettü tutarı, hesap dönemi kârından kanunlara göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali ödemeler ve varsa geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kârın %20'sinden az olamaz.

Kurul, ihraççıların türleri ve dağıtılabilir kar tutarları itibariyle temettü dağıtım zorunluluğunu kaldırabilir veya erteleyebilir.

Yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere kardan pay dağıtılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması şarttır.

Yasa hükmü ile ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen birinci temettü ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kar aktarılmasına ve yönetim kurulu üyeleri ile, memur, müstahdem ve işçilere kardan pay dağıtılmasına karar verilemez ve birinci temettü ödenmedikçe bu kişilere kardan pay dağıtılamaz.

Temettü, hesap dönemi sonu itibariyle mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak dağıtılır.

Halka açık anonim ortaklıklar, sermaye piyasası mevzuatına uygun olarak düzenlenmiş ve bağımsız denetimden geçmiş üçer aylık ara dönemler itibariyle hazırladıkları mali tablolarında yer alan karlarından;

- Kanunlara ve esas sözleşmeye göre ayırmak zorunda oldukları yedek akçeler ile vergi, fon ve mali karşılıklar ve varsa geçmiş yıllar zararları düşüldükten sonra kalan kısmın yarısını ve genel kurulca onaylanan yıl sonu bilançosunda yer alan yedek akçe tutarını geçmemesi,
 - Ana sözleşmelerinde hüküm bulunması ve genel kurul kararıyla ilgili yıla sınırlı olmak üzere yönetim kuruluna yetki verilmesi,
 - Anılan genel kurul toplantısında, dağıtılacak temettü avansının, ilgili hesap dönemi sonunda yeterli kar oluşmaması veya zarar oluşması durumlarında, bir önceki yıla ait bilançoda yer alan olağanüstü yedek akçelerden ya da olağanüstü yedek akçe tutarının zararı karşılamaya yeterli olmaması durumunda temettü avansı karşılığında alınan teminatın paraya çevrilip gelir kaydedilerek bu tutardan mahsup edileceği hususunun da karara bağlanması,
- koşullarıyla temettü avansı dağıtılabilirler.

Bir hesap döneminde verilecek toplam temettü avansı tutarı bir önceki yıla ait dönem karının kanunlara ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali karşılıklar ve varsa geçmiş yıllar zararları düşüldükten sonra kalan kısmının yarısını ve genel kurulca onaylanan yıl sonu bilançosunda yer alan olağanüstü yedek akçe tutarını aşamaz. Olağanüstü yedek akçe tutarına ilişkin sınır, ortaklığın geçmiş iki yıllık mali tablolarında vergi öncesi dönem karı elde etmiş olması ve dağıtılacak temettü avansı tutarının tamamının, yıl sonunda zarar olduğu veya oluşan karın dağıtılan temettü avansını karşılamaya yetmediği takdirde, geçmiş yıl olağan yedek akçe tutarından karşılanamayan kısmın karşılanmasında kullanılmak üzere ortaklık lehine Kurulca belirlenecek esaslar dahilinde teminat altına alınması şartıyla uygulanmayabilir.

Önceki dönemde ödenen temettü avansları mahsup edilmeden ilave temettü avansı verilmesine ve temettü dağıtılmasına karar verilemez.

Yönetim kurulu üyeleri ve temsilcisi oldukları tüzel kişiler, şirket denetçileri, bağımsız denetimi yapanlar ve bağlı oldukları gerçek ve tüzel kişiler; ara dönemler bilanço ve gelir tablolarının gerçeği aksettirmemesinden veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olmasından doğan zararlar için şirkete, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere temettü avansının

kararlaştırıldığı veya ödendiği bilanço yılı içinde pay senedi iktisap etmiş bulunan kişiler ile üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludurlar.

Hukuki sorumluluk doğuran hallerin varlığı halinde, pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, denetçiler ve Kurul tarafından kararın ilanından itibaren otuz gün içinde iptal davası açılabilir.

Kurul, yasalardan kaynaklanan yükümlülüklerin doğruluk incelemesi dahil bilanço ve gelir tablolarını denetleme ve düzeltmeye yetkilidir. Vergi Usul Kanununun vergi incelemesine ilişkin hükümleri saklı olup, uygulamaya ilişkin esaslar Kurul tarafından belirlenir.

Halka açık anonim ortaklıkların sermaye artırımlarında, bedelsiz paylar artırım tarihindeki mevcut paylara dağıtılır.

Halka açık anonim ortaklıklar; yönetim, denetim veya sermaye bakımından dolaylı veya dolaysız olarak ilişkili bulunduğu diğer bir teşebbüs veya şahısla emsallerine göre bariz şekilde farklı fiyat, ücret ve bedel uygulamak gibi örtülü işlemlerde bulunarak karını ve/veya mal varlığını azaltamaz.

4.4.2.1) TTK'na Tabi Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı

TTK'ya tabi şirketlerde kar payı dağıtımı aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Dönem Ticari Karı
(-) Kurumlar Vergisi ve Diğer Yasal Yükümlülükler
Net Dönem Karı (Vergiden Sonraki Kar)
(-) Geçmiş Yıl Zararları
(-) I.Tertip Kanuni Yedek Akçe (TTK 466/I) Safi karın yirmide biri (Ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar)
(-) İşletmede Bırakılması Zorunlu Fonlar
Dağıtılabilir Net Dönem Karı
(-) Ortaklara Birinci Temettü (TTK 466/III) (Pay sahiplerine ödenmiş sermayenin % 5'i oranında ödenir.)
(-) Ana sözleşme hükümlerince kuruculara, intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, personele dağıtılan kar payı
(-) Ortaklar İkinci Temettü
(-) II. Tertip Kanuni Yedek Akçe Birinci temettü ayrıldıktan sonra pay sahipleri ile kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılan kısmın onda biri (TTK Md.466/III)
(-) İhtiyari Yedek Akçeler (Statü Yedekleri, Diğer Yedekler, Olağanüstü Yedekler)

TTK'nun 469'uncu maddesinde kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle kanun ve esas mukavele hükmünce ayrılması gerekli diğer paralar safi kardan ayrılmadıkça kar payı dağıtılamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre kar dağıtımından önce bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Dönem Ticari Kârı: Şirketlerin gelir tablosunda yer alan vergi ve yasal yükümlülüklerden önceki kârdır.

Dönem Net Kârı: Dönem ticari karından hesaplanan vergi ve diğer yasal yükümlülükler düşülerek dönem net karına ulaşılır. Ancak verginin üzerinden hesaplandığı matrah-mali kar-dönem ticari karından farklıdır. Bir başka deyişle vergi, mali kar üzerinden hesaplanmakta, kar dağıtımında ise mali kar değil ticari kar dikkate alınmaktadır.

Ticari kar ile mali kar arasında vergi muafiyet ve istisnaları ile vergi açısından kabul edilmeyen giderler nedeniyle fark oluşmaktadır. Dönem ticari karına/karından vergi kanunları çerçevesinde gerekli eklemeler ve indirimler yapıldıktan sonra bulunan matrah üzerinden hesaplanan vergi ile diğer yasal yükümlülükler düşüldükten sonra dönem net karına ulaşılır.

Geçmiş Yıl Zararları: Dönem ticari karından vergi ve diğer yasal yükümlülükler düşüldükten sonra bulunan dönem net karından varsa geçmiş yıllar zararı indirilir.

I. Tertip Kanuni Yedek Akçe: TTK'un 466/I fıkrasında her yıl safi karın yirmide birinin ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayırmalarının zorunlu olduğunu düzenlemiştir. TTK kanuni yedek akçe için "ödenmiş sermayenin beşte birine kadar" gibi bir sınır çizmiş olmakla birlikte aynı maddede bu sınıra birtakım istisnalar getirmiştir. TTK 466/II'ye göre kanuni sınıra ulaşıldıktan sonra dahi bu akçeye aşağıdaki paralar eklenir.

- Hisse senedi ihraç primleri
- Hisse senedi iptal karları
- İkinci tertip yedek akçe

İşletmede Bırakılması Gereken Fonlar: Mevzuat gereği dönem karından işletmede bırakılması gereken ihtiyat ve karşılıklardır. İşletmenin mali yapısını güçlendirmek amacıyla oluşturulan fonlardır (finansman fonu, yenileme fonu vb.).

Ortaklara Birinci Kâr Payı : TTK'na göre pay sahiplerine %5 oranında kar payı ödenir. Ana sözleşmede tanınan ayrıcalıklar saklı kalmak kaydıyla her pay sahibi kara sermaye payı oranında katılır. Ana sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kar payının hesaplanmasında esas sermayeye mahsuben ortağın şirkete yaptığı ödemeler esas alınır. (TTK m 455-456) Yukarıda da belirtildiği üzere kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle kanun ve esas mukavele hükmünce ayrılması gerekenler ayrılmadıkça kar payı dağıtılamaz.

Diğer Kişilere Dağıtılacak Kâr Payı: Ortaklara birinci temettü dağıtıldıktan sonra esas sözleşmedeki hükümlere göre diğer kişilere de (yönetim kurulu üyeleri, personel vb.) kar payı ödemesi yapılır.

Ortaklara İkinci Kâr Payı: Ortaklara dağıtılmasına karar verilen ikinci tertip kar payıdır.

İkinci Tertip Kanuni Yedek Akçe: Birinci temettü ayrıldıktan sonra pay sahipleri ile kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılan kısmın onda biridir (TTK Md.466/III).

Bunların dışında ihtiyari yedek akçe ayrılabilir.

4.4.2.2) Halka Açık Şirketlerde Kar Dağıtımı

Sermaye Piyasası Kanununa tabi olan halka açık anonim ortaklıkların, temettü, temettü avansı ve oydan yoksun hisse senedi (OYHS) sahiplerine kâr payı dağıtımında ve temettünün korunmasında uyacakları esaslar Kurulun Seri:IV, No:27 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

4.4.2.2.1) Hisse Senetleri Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklarda Birinci Temettü Oranı ve Temettü Dağıtımı

Ortaklıkların esas sözleşmelerinde birinci temettü oranının gösterilmesi zorunludur. Ortaklıkların birinci temettü tutarı, hesap dönemi kârından kanunlara göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali ödemeler ve varsa geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kârın %20'sinden az olamaz.

Hisse senetleri borsada işlem görmeyen anonim ortaklıkların birinci temettüü nakden dağıtmaları esastır. Ancak, bu ortaklıklardan Seri:IV, No:39 sayılı İhraççıların Muafiyet Şartlarına ve Kurul Kaydından Çıkarılmalarına İlişkin Esaslar Tebliğ'de yer alan bağımsız denetim muafiyeti kapsamına girmeyenler, birinci temettüü nakden ve/veya hisse senedi biçiminde dağıtabilirler. Birinci temettüü kısmen veya tamamen hisse senedi biçiminde dağıtmak isteyen ortaklıkların, ortaklarından Tebliğ'de belirtilen koşullar ve süreler içinde talep toplamaları zorunludur. Talep toplama süresi en az 15 gün olmalıdır. Talepte bulunmayan ve/veya bulunamayan ortakların iradeleri temettüün nakden ödenmesi şeklinde değerlendirilir.

Hisse senetlerine ilişkin temettü, kistelyevm esası uygulanmaksızın hesap dönemi sonu itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın dağıtılır.

Esas sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri sermaye artırımının tescil edildiği hesap dönemi itibarıyla temettüe hak kazanır.

Kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri, yeni pay alma hakkına ilişkin sirkülerin yayımlandığı hesap dönemi itibarıyla temettüe hak kazanır. Bu ortaklıkların nakdi sermaye artırımı nedeniyle ihraç edecekleri hisse senetlerinin satış süresi içinde hesap dönemi sona ererse, hesap döneminin son gününü takip eden

tarihten başlamak üzere, hisse senetleri geçmiş hesap dönemlerine ilişkin kâr payı kuponları iptal edilerek satılır.

4.4.2.2.2)Hisse Senetleri Borsada İşlem Gören Ortaklıklarda Birinci Temettü Oranı ve Temettü Dağıtımı

Ortaklıkların esas sözleşmelerinde birinci temettü oranının gösterilmesi zorunludur.

Ortaklıkların birinci temettü tutarı, hesap dönemi kârından kanunlara göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali ödemeler ve varsa geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kârın %20'sinden az olamaz.

Yatırım ortaklıklarının dağıtılabilir kar tutarının hesaplanmasında, gerçekleşmemiş sermaye kazançları (değer artışları) dikkate alınmaz.

Hisse senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıklar, genel kurullarının alacağı karara bağlı olarak temettü;

- a) Tamamen nakden dağıtma,
- b) Tamamen hisse senedi olarak dağıtma,
- c) Belli oranda nakit belli oranda hisse senedi olarak dağıtarak kalanını ortaklık bünyesinde bırakma,
- d) Nakit ya da hisse senedi olarak dağıtmadan ortaklık bünyesinde bırakma konusunda serbesttir.

Kurul, bu ortaklıklara genel kurul gündemleri ilan edilinceye kadar, bir önceki dönemin kârından ayrılacak birinci temettü nakden dağıtma zorunluluğu getirebilir.

Ancak, bir önceki döneme ilişkin birinci temettü dağıtımını gerçekleştirmeden sermaye artırımını yapan ve artırımını temsil eden hisse senetleri Borsada eski ve yeni olarak iki ayrı sırada işlem gören ortaklıklardan, dönem sonunda elde ettikleri kardan temettü dağıtmak isteyenler birinci temettü nakden dağıtmak zorundadırlar.

Şirket genel kurullarının birinci temettünün dağıtılmamasına karar vermeleri durumunda, bu tutar hesaplanıp ayrıldıktan sonra olağanüstü yedek akçelere eklenir.

Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların, temettü ödemeleri ortakların çoğunluğunun kolaylıkla ulaşabileceği, biri ortaklık merkezi olmak üzere en az üç merkezde ve Takasbank'ta yapılır.

Hisse senetlerine ilişkin temettü kistelyevm esaslı uygulanmaksızın hesap dönemi sonu itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın dağıtılır.

Esas sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri sermaye artırımının tescil edildiği hesap dönemi itibarıyla temettüe hak kazanır.

Kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri, yeni pay alma hakkına ilişkin sirkülerin yayımlandığı hesap dönemi itibarıyla temettüe hak kazanır. Bu ortaklıkların nakdi sermaye artırımını nedeniyle ihraç edecekleri hisse senetlerinin satış süresi içinde hesap dönemi sona ererse, hesap döneminin son gününü takip eden

tarihten başlamak üzere, hisse senetleri geçmiş hesap dönemlerine ilişkin kâr payı kuponları iptal edilerek satılır.

4.4.2.2.3) Temettü Dağıtım Zamanı

Temettü dağıtımı, ortaklıklarca hesap dönemini izleyen 5'inci ayın sonuna kadar tamamlanmak zorundadır. Temettü ödemesinin tamamlanması için;

a) Temettünün tamamı nakden dağıtılabaksa, temettünü tahsil etmek için ilgili kuponlarıyla temettü dağıtım adreslerine başvuran ortaklara nakden veya hesaben ödemenin yapılması,

b) Hisse senedi olarak dağıtılabaksa, temettünün sermayeye ilavesi nedeniyle ihraç edilecek hisse senetlerinin Kurulca kayda alınması ve kayıt sonrası işlemlerin tamamlanarak temettü karşılığı dağıtılabacak hisse senetlerinin;

-Kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıklarda hesap dönemini izleyen 5'inci ayın sonuna kadar,

-Esas sermaye sistemindeki ortaklıklarda ise sermaye artırımının tescilinin hesap dönemini izleyen 5'inci ayın sonuna kadar,

tamamlanarak teslim hazır hale getirilmesi,

c) (a) ve (b) bendlerindeki seçeneklerin birlikte kullanılması durumunda ise, anılan bendlerde belirtilen işlemlerin ayrı ayrı ancak hesap dönemini izleyen 5'inci ayın sonuna kadar yerine getirilmesi şarttır.

Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların Kurula, temettünün sermayeye ilave edilmesi nedeni ile ihraç edilecek hisse senetlerinin kayda alınması talebiyle yapacakları başvuruların, hesap dönemini izleyen 4'üncü ayın sonuna kadar yapılması zorunludur.

Temettü dağıtımına başlanılmasından sonra temettünü almak için temettü dağıtım adreslerine başvuran ortaklara, zaman aşımı süresi içinde başvurmaları durumunda, temettü ödemesi yapılması şarttır.

Yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere, katılma, kurucu ve adi intifa senedi sahiplerine, çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara kar payı dağıtılabilmesi ve çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara bağışta bulunulabilmesi için ortaklık esas sözleşmesinde hüküm bulunması gerekir.

Halka açık anonim ortaklıkların çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara bağışta bulunmaları veya kârdan pay ayırmaları durumunda, Seri:XI, No:1 sayılı Tebliğde yer alan önemlilik kavramı dikkate alınarak;

a) Bu ödemelerin, Kanunun 15'inci maddesinin son fıkrası kapsamına girebilecek sonucu doğurmaması,

b) Yıl içinde yapılanlar dahil bağışların, genel kurulda ortakların bilgisine sunulması,

c) Seri:VIII, No:20 sayılı Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği çerçevesinde gerekli özel durum açıklamalarının yapılması ve Borsa Günlük Bülteninde ilan edilmesi zorunludur.

4.4.2.2.4) Temettü Dağıtımında İmtiyaz

Temettü dağıtımında imtiyaz, dağıtılabılır kârın, birinci temettü dağıtıldıktan sonraki kısmı için tanınabilir. OYHS sahipleri diğer ortaklarla birlikte payları oranında birinci temettü aldıktan sonra kalan kardan, pay başına düşen birinci temettünün bu senetlerin imtiyazına ilişkin olarak esas sözleşmede belirtilen oranında kar payı alırlar.

Yasa hükmü ile ayrılması gereken yedek akçeler ayrılmadıkça, esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen birinci temettü ve OYHS sahipleri için belirlenen kar payı nakden ve/veya hisse senedi biçiminde dağıtılmadıkça; başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kar aktarılmasına ve temettü dağıtımında imtiyazlı pay sahiplerine, katılma, kurucu ve adi intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere, çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara kâr payı dağıtılmasına karar verilemez. Ayrıca kardan ikinci temettü dağıtılması halinde OYHS'lerinin diğer paylar gibi sermaye payları oranında eşit yararlanma hakları vardır.

4.4.2.2.5) Birinci Temettü Tutarının Eksik Dağıtılmasında Sorumluluk

Ortaklıkların birinci temettü tutarını eksik olarak dağıtmaları durumunda, Kurul bu ortaklıklara eksik dağıtılan temettü tutarının, dağıtım zamanının esas alınarak, Merkez Bankasının kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı üzerinden hesaplanacak faiz tutarı ile birlikte nakden veya olağanüstü yedek akçelerin sermayeye ilave edilmesi suretiyle hisse senedi şeklinde dağıtılması zorunluluğunu getirebilir. Eksik temettü dağıtımından zarar görenlerin, yasal koşullar olduğu takdirde, eksik temettü dağıtımından dolayı yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu için yasal yollara başvurma hakları saklıdır.

4.4.2.3) Temettü Avansı Dağıtım Esasları

4.4.2.3.1) Temettü Avansı Dağıtım Kararı

Ortaklıklar, sermaye piyasası mevzuatına uygun olarak düzenlenmiş ve bağımsız sınırlı denetlemeden geçmiş 3, 6 ve 9 aylık dönemler itibarıyla hazırladıkları ara mali tablolarında yer alan karları üzerinden nakit temettü avansı dağıtabilirler. Kurul, temettü avansı dağıtacak ortaklıkların ara mali tablolarının bağımsız özel denetlemeye tabi tutulmasını isteyebilir.

Temettü avansı dağıtmak isteyen ortaklıkların esas sözleşmelerinde hüküm bulunması ve genel kurul kararıyla ilgili yılla sınırlı olmak üzere yönetim kuruluna yetki vermeleri

zorunludur. Anılan genel kurul toplantısında, dağıtılacak temettü avansının, ilgili hesap dönemi sonunda yeterli kar oluşmaması veya zarar oluşması durumlarında, bir önceki yıla ait bilançoda yer alan olağanüstü yedek akçelerden ya da olağanüstü yedek akçe tutarının zararı karşılamaya yeterli olmaması durumunda temettü avansı karşılığında alınan teminatın paraya çevrilip gelir kaydedilerek bu tutardan mahsup edileceği hususunun da karara bağlanması gerekmektedir. Yönetim kuruluna genel kurul tarafından temettü avansı dağıtımı için yetki verildiği takdirde, yönetim kurulu tarafından, ilgili hesap döneminde her 3 aylık dönemi izleyen 6 hafta içerisinde temettü avansı dağıtma veya dağıtmama konusunda bir karar alınması zorunludur. Söz konusu yönetim kurulu kararı Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği kapsamında kamuya açıklanır.

4.4.2.3.2) Dağıtılacak Temettü Avansı Tutarının Hesaplanması

Dağıtılacak temettü avansı, ara dönem karından kanunlara ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali karşılıklar ve varsa geçmiş yıllar zararlarının tamamı düşüldükten sonra kalan kısmın yarısını geçemez. Yatırım ortaklıklarının ara dönem karının hesaplanmasında gerçekleşmemiş sermaye kazançları (değer artışları) dikkate alınmaz.

Bir hesap döneminde verilecek toplam temettü avansı tutarı bir önceki yıla ait dönem karının kanunlara ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler ile vergi, fon ve mali karşılıklar ve varsa geçmiş yıllar zararları düşüldükten sonra kalan kısmının yarısını ve genel kurulca onaylanan yıl sonu bilançosunda yer alan olağanüstü yedek akçe tutarını aşamaz. Olağanüstü yedek akçe tutarına ilişkin sınır, ortaklığın geçmiş iki yıllık mali tablolarında vergi öncesi dönem karı elde etmiş olması ve dağıtılacak temettü avansı tutarının tamamının, yıl sonunda zarar olduğu veya oluşan karın dağıtılan temettü avansını karşılamaya yetmediği takdirde, geçmiş yıl olağan yedek akçe tutarından karşılanamayan kısmın karşılanmasında kullanılmak üzere ortaklık lehine Kurulca belirlenecek esaslar dahilinde teminat altına alınması şartıyla uygulanmayabilir. Yatırım ortaklıklarında ayrıca bir önceki yıla ait dönem kârının hesaplanmasında gerçekleşmemiş sermaye kazançları (değer artışları) dikkate alınmaz.

Aynı hesap dönemi içinde birden fazla temettü avansı ödemesi yapıldığı takdirde, sonraki ara dönemlerde ödenecek temettü avansları hesaplanırken önceki ara dönemlerde ödenen temettü avansları indirilir.

Önceki hesap döneminde ödenen temettü avansları mahsup edilmeden, sonraki hesap dönemlerinde ilave temettü avansı verilemez ve temettü dağıtılamaz.

İmtiyazlı pay sahiplerine, OYHS sahiplerine ve ortaklar dışında kardan pay alan kişi ve/veya kurumlara temettü avansı dağıtılamaz.

Hisse senetleri halka arz yoluyla satılan bankaların, temettü avansı dağıtmak istemeleri halinde, birinci temettü Kurul düzenlemelerine uygun şekilde ayırmaları ve bankacılık mevzuatı çerçevesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan izin almaları zorunludur.

4.4.2.3.3) İlan ve Bildirim Esasları

Temettü avansı dağıtacak olan ortaklıkların ilgili ara dönemi izleyen 6 hafta içerisinde ayrıntılı ara mali tablolarını, temettü avansı dağıtım tablosunu ve bağımsız sınırlı veya özel denetleme raporunu Kurula göndermeleri ve iki gazetede ilan ettirmeleri zorunludur. Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıklar, söz konusu belgeleri Borsaya da göndermek zorundadırlar.

4.4.2.3.4) Temettü Avansı Dağıtım Zamanı

Temettü avansının dağıtımına, ara mali tabloları ile temettü avansı dağıtım tablosunun bağımsız sınırlı veya özel denetleme raporu ile birlikte Kurula gönderildiği tarihten asgari 4 hafta azami 6 hafta sonra başlanması zorunludur. Ancak, Kurul bilanço ve gelir tablolarını denetleme ve düzeltme yetkisi çerçevesinde veya temettü avansı dağıtacak ortaklıkların hesap dönemi içinde sermaye artırımını yapmaları durumunda, sermaye artırımını işlemleri tamamlanıncaya kadar temettü avansı dağıtım tarihini erteleyebilir.

4.4.2.3.5) Temettü Avansı Ödemeleri

Temettü avansı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne bunların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın dağıtılır. Esas sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri sermaye artırımının tescil edildiği hesap dönemi, kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıklarca ihraç edilen hisse senetleri ise yeni pay alma hakkına ilişkin sirkülerin yayımlandığı hesap dönemi itibarıyla temettü avansına hak kazanırlar.

Bir hesap dönemi içerisinde temettü avansı dağıtan ve ardından sermaye artırımını gerçekleştiren ortaklık, daha sonra tekrar bir temettü avansı dağıtmak istediğinde, aşağıda belirtilen esaslar uygulanır.

- a) Sermaye artırımını sonrasında yapılacak yeni bir temettü avansı ödemesinde, sermaye artırımını nedeniyle ihraç edilen ve yapılacak temettü avansı ödemesine hak kazanan yeni tertip hisse senedi sahiplerine öncelik verilir.
- b) Söz konusu öncelik, eski ve yeni tertip hisse senedi sahiplerinin dönem içinde aldıkları toplam temettü avans tutarları eşitleninceye kadar devam eder.
- c) Eski ve yeni tertip hisse senedi sahiplerinin hesap dönemi içerisinde aldıkları toplam temettü avansı tutarı eşitlendikten sonra, kalan temettü avansı tutarı veya bir sonraki ara hesap döneminde ödenecek temettü avansı tutarı mevcut pay sahiplerine eşit olarak dağıtılır.

Hisse senetleri Borsada işlem gören ortaklıkların temettü avansı ödemeleri, ortakların çoğunluğunun kolaylıkla ulaşabileceği, biri ortaklık merkezi olmak üzere en az üç merkezde ve Takasbankta yapılır.

4.4.2.3.6) Temettü Avansı Dağıtımında Sorumluluk

Yönetim kurulu üyeleri ve temsilcisi oldukları tüzel kişiler, şirket denetçileri, bağımsız denetimi yapanlar ve bağlı oldukları gerçek ve tüzel kişiler, ara dönem bilanço ve gelir tablolarının gerçeği yansıtmamasından veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olmasından doğan zararlar için şirkete, pay sahiplerine, şirket alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere temettü avansının kararlaştırıldığı veya ödendiği bilanço yılı içinde pay senedi iktisap etmiş bulunan kişiler ile üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludurlar.

Hukuki sorumluluk doğuran hallerin varlığı halinde, pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, denetçiler ve Kurul tarafından iptal davası açılabilir.

4.4.2.3.7) Tahsil Edilmeyen Kar Payı Ve Temettü Avansı Bedellerinin Zaman Aşımına Uğraması

Ortaklar ve kara katılan diğer kimseler tarafından tahsil edilmeyen kar payı bedelleri ile ortaklar tarafından tahsil edilmeyen temettü avansı bedelleri dağıtım tarihinden itibaren beş yılda zaman aşımına uğrar.

4.4.3) İhraççıların Muafiyet Şartlarına ve Kurul Kaydından Çıkarılmalarına İlişkin Esaslar

Kanun kapsamına giren ihraççılardan; anonim ortaklık niteliğini haiz olmayanlar, sermaye piyasası araçlarını halka arz etmeyenler, aktif toplamı, brüt satış hasılatı, ihraç veya halka arz tutarı Kurulun belirleyeceği miktardan az olanlar veya diğer sermaye piyasası araçlarını ihraç veya halka arz edenler Kurulca bu Kanuna tabi olmalarından kaynaklanan yükümlülüklerinden kısmen veya tamamen muaf tutulabilirler. Bu muafiyet şartları, ihraççıların Kurul kaydından çıkma veya çıkarılma esasları ile halka arz işlemlerinden kısmen muafiyet şartları tebliğlerle belirlenir. (SPKn Md. 11/4)

İhraççıların Kanun'a tabi olmalarından kaynaklanan yükümlülüklerden muaf tutulabilme şartları ile ihraççıların Kurul kaydından çıkarılma esasları Kurulun Seri:IV, No:39 sayılı "İhraççıların Muafiyet Şartlarına ve Kurul Kaydından Çıkarılmalarına İlişkin Esaslar Tebliği (Tebliğ)" ile düzenlenmiştir. Bu Tebliğ ile düzenlenen muafiyet ve Kurul kaydından çıkarılmaya ilişkin hükümler; Tebliğde belirtilen istisnalar dışında, payları borsada işlem gören halka açık anonim ortaklıklar ve hisse senetleri borsada işlem görmeyen kayıtlı sermaye sistemine tabi halka açık anonim ortaklıklar hakkında uygulanmaz.

Kurulun belirleyeceği şartları taşıyan halka açık anonim ortaklıklara tanınan muafiyetler aşağıda belirtilmiş olup, bağımsız denetim muafiyeti ile kar dağıtım muafiyetinden yararlanılabilmesi için ortaklıklarca Kurula başvurulması ve taleplerinin uygun görülmesi gerekmektedir.

- Bağımsız denetim muafiyeti.
 - Kâr dağıtım muafiyeti.
 - İzahname düzenleme muafiyeti.
- Halka açık anonim ortaklıklardan,

a) Başvuru tarihinden itibaren geçmiş iki yıl içerisinde; ortak sayısının 200'ün altında olduğunu veya esas sermaye/çıkarılmış sermayesinin %95'i veya daha fazlasının en fazla yirmi ortağa ait olduğunu; pay sahipleri defteri, genel kurul katılanlar cetveli, kâr dağıtımına ilişkin muhasebe kayıt ve belgeler, kuruluş ve sermaye artırımına ait kayıt ve belgeler ile benzeri belge ve işlemlere dayanarak, mahkeme kararı ile tespit ettirenler veya,

b) Başvuru tarihinden itibaren, Kurulca belirtilen standartlara uygun olarak hazırlanmış, genel kurul onayından geçmiş, son iki yıllık mali tablolarına göre aktif toplamının 3.000.000 YTL'nin altında kaldığını özel amaçlı bağımsız denetim raporu ile tespit ettirenler veya,

c) Başvuru tarihinden itibaren, Kurulca belirtilen standartlara uygun olarak hazırlanmış, genel kurul onayından geçmiş son iki yıllık mali tablolarına göre brüt satış hasılatının, esas faaliyetinden herhangi bir gelir elde etmemesi durumunda diğer faaliyetlerden elde edilen gelir ve karlarının 250.000 YTL'nin altında kaldığını özel amaçlı bağımsız denetim raporu ile tespit ettirenler,

talep üzerine ve Kurul'un uygun görmesi halinde Kurul kaydından çıkarılabilirler.

Kurul, gerekli gördüğü takdirde, yukarıdaki bentlerde yer alan şartları taşıyan halka açık anonim ortaklıklar ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan münfesihi olup olmadığına ilişkin görüş almak kaydıyla son durum itibarıyla sermayesi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın belirlediği asgari sermaye tutarının altında kalan halka açık anonim ortaklıkları, mahkeme kararı veya özel amaçlı bağımsız denetim raporu tespiti şartını aramaksızın resen Kurul kaydından çıkarabilir.

Kurul kaydından çıkarılan ortaklıklar, ortak sayısının 250'yi aşması, aktif toplamının 3.000.000 YTL'yi aşması, sermayesinin %95'i veya daha fazlasının yirmiden fazla ortağa ait hale gelmesi ve brüt satış hasılatının 250.000 YTL'yi aşması hallerinde, bu durumun öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde kayda alınmak üzere Kurula bildirimde bulunmak zorundadırlar.

Halka açık anonim ortaklıkların son bilanço aktif toplamının en az %15'inin tahsis suretiyle veya tüzel kişilikleri sona erdirilerek kurulan yeni ortaklık veya ortaklıklar Kurul kaydına alındıkları tarihten itibaren 3 yıl süre ile bu maddede belirtilen muafiyet koşullarından yararlanmak suretiyle Kurul kaydından çıkamazlar.

Hisse senedi dışındaki menkul kıymetlerini ihraç etmeleri nedeniyle, Kurul kaydına alınan ihraççılar, itfayı veya itfa yerine geçecek zorunlu işlemlerin gerçekleştirilmesini müteakip Kurula başvuruları halinde kayıttan çıkarılırlar.

Bu Tebliğ hükümlerine göre, Kurul kaydından çıkarılan halka açık anonim ortaklıklar, Kurul tarafından kamuya duyurulur.

4.4.4) Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar

Ortaklık devralma veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde taraflardan en az birinin halka açık anonim ortaklık olması durumunda, birleşme işlemlerinde uyulacak esaslar Kurulun Seri:I, No:31 Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği ile düzenlenmiştir.

Bu tebliğe göre **Birleşme**, ortaklık devralma yoluyla veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşmeyi; **Ortaklık Devralma Yoluyla Birleşme**, en az bir ortaklığın, aktif ve pasifini bir bütün olarak başka bir ortaklığa devrederek, tasfiyesiz infisah etmesi, devralan ortaklığın hisselerinden devrolan ortaklığın ortaklarına verilmesi ve devralan ortaklığın tüzel kişiliğini devam ettirmesini; **Yeni Ortaklık Kurulması Yoluyla Birleşme**, iki veya daha çok ortaklığın, tasfiyesiz infisah yoluyla, tüzel kişiliklerini sona erdirerek aktif ve pasiflerini bir bütün olarak birleştirmek suretiyle kurulacak yeni bir ortaklığa devretmeleri ve yeni kurulan ortaklığın hisselerinin sona eren ortaklıkların ortaklarına hisseleri oranında verilmesini ifade eder.

4.4.4.1) Yetkili Organların Ön Kararı

Birleşme işlemlerine başlanması için birleşmeye taraf ortaklıklarda yönetim kurulunun karar alması yeterli olmakla beraber, taraflar istediği takdirde genel kurul, birleşme işlemine, birleşme sözleşmesinin hazırlanmasına ve esaslara ilişkin olarak karar alabilir veya söz konusu hususların tespiti ile ilgili olarak yönetim kuruluna yetki verebilir.

4.4.4.2) Esas Alınacak Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim

Birleşmeye taraf ortaklıkların birleşme işlemine esas alınacak finansal tabloların Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanması ve Kurulun bağımsız denetim standartları çerçevesinde özel bağımsız denetimden geçirilmesi zorunludur. Birleşmeye esas finansal tabloların bağımsız denetiminin yapılmış olması halinde, özel bağımsız denetim koşulu aranmaz.

Birleşmeye esas alınacak finansal tabloların tarihi ile birleşme sözleşmesinin nihai olarak onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki süre 6 ayı aşamaz.

Bu çerçevede, birleşmeye taraf ortaklıkların kar dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının;

- a) Birleşmeye esas alınacak finansal tablo tarihinden önce veya,

b) Kurulun kar dağıtımına ilişkin düzenlemelerinde öngörülen süre içerisinde kalınması koşuluyla, birleşme işleminin tamamlanmasından sonra,

alınması zorunludur.

TTK'nın 324'üncü maddesi hükmü çerçevesinde aktiflerin satış fiyatı esas alınarak düzenlenen bilançoya göre sermayesinin 2/3'ü karşılıksız kalan ortaklık, devralan ortaklık sıfatıyla birleşme işlemine katılamaz.

4.4.4.3) Bilirkişi İncelemesi

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla mahkemece atanan bilirkişi tarafından inceleme yapılır ve söz konusu inceleme bilirkişi tarafından rapora bağlanır.

Birleşmeye esas alınacak mali tablolara ilişkin özel bağımsız denetim raporunda olumlu görüş bildirilmesine rağmen Kurulca yapılacak inceleme sonucunda gerekli görülmesi veya raporda şartlı görüş bildirilmesi durumlarında, söz konusu durumlara neden olan hususlar çerçevesinde düzeltilmiş ve bağımsız denetçi tarafından onaylanmış mali tablolar bilirkişi incelemesine sunulur; bilirkişi raporu, bu mali tablolar esas alınarak hazırlanır. Birleşme işlemine esas alınacak mali tablolara ilişkin bağımsız denetim raporunda olumsuz görüş bildirilmesi veya görüş bildirilmemesi durumlarında söz konusu mali tablolar birleşme işlemine esas alınamaz.

4.4.4.4) Birleşme Oranının Hesaplanmasında Uygulanabilecek Yöntemler

Birleşme oranı, birleşmeye taraf ortaklıklarca benimsenen yöntem esas alınarak hesaplanır. Birleşme işleminde, özkaynak yönteminin uygulanması halinde sadece bu yöntemle göre, özkaynak yöntemi dışında bir yöntemin uygulanması halinde ise hem özkaynak yöntemi hem de seçilen diğer yöntemle göre hesaplanacak birleşme oranlarına, değiştirme oranlarına ve birleşme sonrası sermaye tutarına hazırlanacak bilirkişi raporunda yer verilmesi zorunludur.

Ayrıca borsa fiyatları esas alınarak birleşme oranının tespit edilebilmesi için; birleşmeye taraf ortaklıkların onay için Kurula başvuru yaptıkları tarih itibarıyla,

a) Halka arz edilen hisse senetlerinin nominal değerleri toplamının, ortaklığın nominal sermayesine oranının en az %25 olması ve hisse senetlerinin Borsa'da işlem görmesi,

b) Borsa fiyatının tespitinde son bir yıllık düzeltilmiş ağırlıklı ortalama fiyatların aritmetik ortalamasının esas alınması,

zorunludur. Kurulca gerekli görülmesi halinde bu hususlarda değişiklik yapılabileceği gibi ek koşullar da aranabilir.

Birleşme oranının belirlenmesinde, varlıkların rayiç değer üzerinden değerlemeye tabi tutulması suretiyle hesaplanan özkaynakların esas alınması halinde, değerlemeye konu gayrimenkuller Kurulca listeye alınan gayrimenkul değerleme şirketleri tarafından değerlendirilir. Gayrimenkullere ilişkin olarak gayrimenkul değerleme şirketi tarafından yapılan değerlemenin sonuçları bilirkişi raporuna esas alınır.

4.4.4.5) Uzman Kuruluş İncelemesi

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla mahkemece atanan bilirkişi incelemesine ek olarak nitelikleri Kurulca belirlenen,

- Bağımsız denetim kuruluşları,
- Bu kuruluşların üyelik anlaşmasına sahip olduğu yabancı şirketlerle yapılan lisans, know-how ve benzeri sözleşmeler çerçevesinde faaliyette bulunan danışmanlık şirketleri,
- Halka arza aracılık ve yatırım danışmanlığı yetki belgesinin her ikisine birlikte sahip olan aracı kurumlar,
- Mevduat kabul etmeyen bankalar,
- tarafından da inceleme yapılır ve söz konusu inceleme rapora bağlanır.

Birleşme işleminde, özkaynak yöntemi ve bu yöntemle birlikte uygulanabilecek en az iki yöntem ve bu yöntemlere göre hesaplanacak birleşme oranlarına, bu yöntemler arasından birleşme işlemi için kullanılacak yöntemin seçilme gerekçesine, değiştirme oranlarına ve birleşme sonrası sermaye tutarına hazırlanacak söz konusu raporda yer verilmesi zorunludur.

4.4.4.6) Birleşme Sözleşmesi, Yönetim Kurulu Raporu ve Kurula Başvuru

Birleşme sözleşmesi, birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından Tebliğde verilen asgari unsurları içerecek şekilde hazırlanır.

Birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından birleşme oranı başta olmak üzere birleşme sözleşmesini açıklayan, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan ve değerlemeyi etkileyen hususlara yer veren ayrıntılı bir rapor hazırlanır.

Birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantılarından önce Tebliğde yer alan belgelerle Kurula başvurularak onay alınması zorunludur.

4.4.4.7) Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi

Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemi ve yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde Tebliğde yer alan örneğe uygun olarak taraflarca hazırlanan ve Kurul tarafından onaylanan duyuru metninin ve eki birleşme sözleşmesinin,

a) Hisse senetleri Borsa’da işlem gören ortaklıklarca bir gazetenin Türkiye baskısı ile ortaklık merkezinin bulunduğu yerde çıkan en yüksek tirajlı iki mahalli gazeteden birinde;

b) Hisse senetleri Borsa’da işlem görmeyen ortaklıklarca mahallinde yayınlanan veya dağıtılan en az iki gazetede,

birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce ilan edilerek tasarruf sahiplerine duyurulması zorunludur.

Birleşmeye taraf ortaklıklardan en az birinin hisse senetlerinin Borsada işlem görmesi halinde, söz konusu duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi Borsa Bülteni’nde ve İMKB’nin web sayfasında da ilan edilmek üzere genel kurul toplantısından en az 30 gün önce Borsa’ya gönderilir.

Hisse senetleri Borsa’da işlem görmeyen ortaklıklarda ise duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce başlamak üzere, birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısının tesciline kadar Kurulun web sayfasında ilan edilir.

4.4.4.8) Sözleşmesinin Onaylanması ve Sermaye Artırım Kararı

Kurulun onayından sonra birleşme sözleşmesi, birleşme işlemine taraf ortaklıkların genel kurullarında onaylanır.

Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde devralan ortaklığın genel kurulunda devralma ve sermaye artırım kararı alınırken, devrolan ortaklığın genel kurulunda devrolma ve bu suretle infisah kararı alınır.

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşmeye taraf ortaklıkların genel kurullarında birleşme ve bu suretle infisah kararı alınır.

Genel kurulların birleşmeye ilişkin olarak verdikleri kararlar, varsa imtiyazlı pay sahiplerinin, intifa senedi sahipleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetleri sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda verecekleri kararla onaylanmadıkça uygulanamaz.

4.4.4.9) Kurul Kaydına Alınma

Birleşmeye taraf ortaklıkların yapılan genel kurul toplantılarını takip eden 15 gün içerisinde;

a) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde ihraç edilecek hisse senetleri ile devralan ortaklığın Kurul kaydında bulunmayan hisse senetlerinin,

b) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşme neticesinde kurulacak olan yeni ortaklığın, birleşme nedeniyle tüzel kişilikleri sona eren ortaklıkların Kurul kaydında bulunmayan sermayesine isabet eden hisse senetlerinin,

kayda alınması için Kurula başvurulur. Söz konusu başvuru, Kurul tarafından Kanunun amaç ve ilkeleri çerçevesinde incelenerek, hisse senetleri kayda alınır.

4.4.4.10) Hisse Senetlerinin Teslim Esasları

Hisse senetlerinin dağıtılacağı yerler dağıtımın başlayacağı tarihten en az 2 iş günü önce, Kurul tarafından onaylanan hisse senetlerinin dağıtımına ilişkin duyuru ile ilan edilir.

Esas sermaye sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin;

a) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde, sermaye artırımının Ticaret Siciline tescilinden,

b) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde, yeni kurulacak ortaklığın tescilinden itibaren,

hamiline yazılı olmaları halinde 30 gün, nama yazılı olmaları halinde 90 gün içerisinde teslim edilmesi zorunludur.

Kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin değişim işlemine tescile mesnet belgenin tescil tarihinden itibaren 15 gün içerisinde başlanması zorunludur.

4.4.4.11) Devralma Yoluyla Birleşme Sonrasında Ulaşılabacak Sermaye Tutarı

Özkaynak veya rayiç değer yöntemlerinin kullanılması durumunda, ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemi sonrasında ulaşılacak sermaye artırımının tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

Devralan ortaklığın özkaynağı	:	A
Devrolan ortaklığın (birden fazla ise ortaklıkların) özkaynağı	:	B
Devralan ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesi	:	C

$$\text{Birleşme Oranı} = A / (A+B) = D$$

$$\text{Ulaşılabacak Sermaye} = C / D$$

Birleşme işlemine taraf ortaklıkların, birleşme işlemine taraf bir diğer ortaklığın iştiraki olması ve benzeri durumlar, seçilen yöntemle ilişkin hesaplamada dikkate alınır.

Birleşme sonrası artırılacak sermaye tutarı, devrolan ortaklığın (birden fazla ise ortaklıkların) devralan ortaklık dışındaki mevcut ortaklarına payları oranında dağıtılır.

4.4.4.12) Yeni Ortaklık Kurulması Yoluyla Birleşme Sonrasında Ulaşılabilecek Sermaye Tutarı

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme sonrasında yeni kurulacak ortaklığın sermayesi, birleşme işlemine taraf ortaklıkların çıkarılmış/ödenmiş sermayelerinin toplamından oluşur.

Birleşme işlemine taraf ortaklıkların, birleşme işlemine taraf bir diğer ortaklığın iştiraki olması ve benzeri durumlar, her bir ortaklık için birleşme oranının hesaplanmasında dikkate alınır ve yeni kurulacak ortaklığın sermayesi bu suretle belirlenir.

4.5) Anonim Ortaklık ve Sermaye Piyasası Kurumlarının Kamuyu Aydınlatma Yükümlülükleri

Kanuna tabi anonim ortaklıklar ile sermaye piyasası kurumlarının tabi olduğu kamuyu aydınlatma yükümlülükleri aşağıda ilan ve reklam esasları, mali tablo ve raporlara ilişkin esaslar, bağımsız denetim esasları ve kamuyu aydınlatmada özel durumlar başlıkları altında açıklanmıştır.

4.5.1) İlan ve Reklamlara İlişkin Esaslar

4.5.1.1) İlan ve Reklamlarında Uyacakları Esaslar

Menkul kıymetlerin güven ve istikrar içinde işlem görmesi ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla aşağıda belirtilen kuruluşların, sermaye piyasası ve borsa mevzuatı çerçevesindeki işlem ve faaliyetleri ile ilgili ilan ve reklamlarına dair esaslar, Kurulun Seri:VIII, No:11 sayılı "Menkul Kıymetleri Halka Arz edilmiş Anonim Şirketlerle Menkul Kıymet Alım Satımı İle Uğraşan Kuruluşların İlan ve Reklamlarında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ" (Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

Sermaye piyasası mevzuatının, özel bir düzenlemeye tabi tuttuğu ilanlar dışında kalan, her türlü belgede, basın ve yayın organlarında halka dağıtılan broşür ve el ilanlarında, menkul kıymetlerin arz ve satışı veya şirket ve kuruluşların tanıtımıyla ilgili olarak halka yapılan veya yaptırılan her türlü yazılı, sözlü veya görüntülü açıklama, reklam, ilan ve yayınlar, bu tebliğ kapsamında "ilan ve reklam"dır.

Aşağıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilerin ilan ve reklamları bu tebliğ hükümlerine tabidir:

- a) Menkul kıymetleri ve kıymetli evrakı, Kurulun izniyle halka arzeden veya ihraç edenler,
- b) Aracı kurumlar, bankalar ve diğer yardımcı kuruluşlar,
- c) (b) bendi dışında kalan menkul kıymetler borsası üyeleri.

İlan ve reklam metinlerinin aşağıdaki nitelikleri taşıması gerekir:

- a) İşin gerektirdiği ciddilikte olması,
- b) Aşırı giderlere yol açmaması,
- c) Abartılmış, hissi, gerçeğe uymayan, halkı aldatıcı ve yanıltıcı, bilgi ve tecrübe noksanlıklarını istismar edici söz, görüntü ve bilgi unsurlarını ihtiva etmemesi, halkı doğru aydınlatma amacına yönelik olması,
- d) Halka sunulan menkul kıymetlerin ve hizmetlerin gerçek niteliğini; fiyat, getiri ve ücretlerini ve menkul kıymetlerin satış şartlarına ilişkin bilgileri hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek biçimde açıkça belirtmesi,
- e) İlan ve reklamı veren ilgilinin yapabileceği iş ve hizmetler konusunda halka duyurmak istediği faaliyetin gerçekleştirilebilir nitelikte olması,
- f) Menkul kıymetlerin halka arzı yoluyla yapılacak satışlara ait ilan ve reklamların, izahname ve sirküler dışındaki bilgileri taşımaması ve halkı yanlış yönlendirmemesi,
- g) Yazılı ilan metinlerinde, ilan ve reklamı veren kuruluşun nominal ve ödenmiş sermayesi ile iş merkezi adresinin ve telefon numaralarının gösterilmesi.

İlan ve reklam metninin bu ilkelere aykırı olması halinde, ilan ve reklamı veren veya verdirenlerin cezai sorumluluğu olduğu gibi, gerektiği hallerde Kurulun bu ilan ve reklamları durdurması veya yasaklaması mümkündür.

4.5.1.2) Resmi İlanlarının Yayımına İlişkin Esaslar

Kanuna tabi ortaklıklar ve yardımcı kuruluşların Kanun ve Kurul tebliğleri gereği yapmak zorunda oldukları ilanların yayımına ilişkin esaslar Kurulun Seri:VIII, No:5 sayılı "Anonim Ortaklıklar ve Yardımcı Kuruluşların Resmi İlanlarının Yayımına İlişkin Esaslar Tebliği" (Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

Kanuna tabi ortaklıkların veya aracı kurumların;

- Yayınlamak zorunda oldukları bilanço, gelir tablosu (kâr ve zarar cetveli), yıllık yönetim ve denetleme kurulu raporlarına ilişkin ilanlar,
- Halka arz nedeniyle yayınlamak zorunda oldukları sirkülerler,

Kanun uyarınca yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerden olduğundan resmi ilan sayılmaktadır.

Ayrıca, Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıkları ve Menkul Kıymetler Yatırım Fonları tarafından Kurulca yapılması gerekli görülen ilanlar da bu Tebliğ hükümlerine tabidir.

Kanun kapsamına giren ortaklıklar veya sermaye piyasası kurumları tarafından yukarıda belirtilen Tebliğ kapsamına giren ilanların yayımı amacıyla Kurul tebliğlerinde öngörülen süreler içinde Basın İlan Kurumu'na başvurulması halinde ilan yükümlülüğü süresinde yerine getirilmiş sayılır.

4.5.2) Muhasebe, Mali Tablo ve Rapor Standartları, İlan, Bağımsız Denetleme

SPKn'nun 16'ncı maddesine göre ihraççılar ve sermaye piyasası kurumları;

- Konsolide olanlar dahil kamuya açıklanacak veya gerektiğinde Kurulca istenecek mali tablo, rapor ve bilgileri tespit olunacak şekil ve esaslara, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uymak suretiyle düzenlemekle,
- Düzenleyecekleri mali tablolardan Kurulca belirlenenleri, daha önce kurulmuş ve Kanun uyarınca kurulan bağımsız denetleme kuruluşlarına, bilgilerin doğruluk ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtmaya ilkesine uygunluğu bakımından inceleyerek bir rapor almakla, yükümlüdürler.

Kurul, halka arzda, kayıtlı sermaye sistemine geçişte, bu Kanun kapsamındaki anonim ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarının tasfiyesi, devri, birleşmesi ve nevi değiştirmelerinde bağımsız denetim raporu isteyebilir.

Bağımsız denetleme kuruluşları, denetledikleri mali tablo ve raporlara ilişkin olarak hazırladıkları raporlardaki yanlış ve yanıltıcı bilgi ve kanaatler nedeniyle doğabilecek zararlardan hukuken sorumludurlar.

- Kurulca düzenlenmesi öngörülen mali tablo ve raporlar,
 - Bağımsız denetlemeye tabi olunması durumunda bağımsız denetim raporu,
- Kurulca belirlenen usul ve esaslar dahilinde Kurula gönderilir ve kamuya duyurulur.

Kurulca mali tablo ve muhasebe standartlarına ilişkin tebliğler XI, bağımsız denetim ve rapor standartları X Seri numaralı tebliğler ile yapılmıştır.

4.5.2.1) Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar

Kanuna tabi ortaklıklar ve aracı kurumlarca düzenlenecek mali tablo ve raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke ve kurallar Kurulun Seri:XI,

No:1 sayılı "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ" (Tebliğ) ile belirlenmiştir.

Ayrıca, 01/01/2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe giren Kurulun Seri:Xİ, No:25 sayılı "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" ile, Sermaye Piyasası Kanununun 16 ve 22/e maddeleri uyarınca ihraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören ortaklıklar, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler tarafından düzenlenecek mali tablo ve raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin muhasebe ilke ve kurallarını belirlemiştir. Mali tablo ve raporların Seri:Xİ, No:25 Tebliğine göre zorunlu olarak düzenleneceği ilk hesap döneminin başına kadar geçen süre zarfında, Kurulun muhasebe standartları ile ilgili diğer düzenlemelerine uyulur. Ancak, dileyen işletmeler Seri:Xİ, No:25 Tebliğ hükümlerini uygulamaya başlayabilirler.

4.5.2.1.1) Muhasebenin Temel Kavramları

İşletmenin sürekliliği, dönemsellik, tutarlılık, ihtiyatlılık, tam açıklama, önemlilik, sosyal sorumluluk, tarafsızlık, özün önceliği, kişilik, para ölçüsü ve maliyet kavramları muhasebenin temel kavramlarıdır.

Muhasebe politikalarının seçilmesinde ve bu politikaların uygulanmasında yukarıda sayılan temel kavramların esas alınması zorunludur.

Temel kavramlardan, işletmenin sürekliliği, dönemsellik ve tutarlılık kavramları aynı zamanda muhasebenin temel varsayımlarını oluşturur. Mali tablo ve raporlarda aksi belirtilmedikçe, temel varsayımların bu tablolarda esas alındığı kabul edilir. Söz konusu varsayımlardan herhangi birinin işletmeler açısından geçerliliğinin ortadan kalkması durumunda ise, bu husus mali tabloların dipnotlarında açıklanır.

4.5.2.1.2) Muhasebe İlkeleri (Esasları)

Muhasebe ilkeleri, muhasebe temel kavramlarının muhasebe işlemleri ile mali tablolarda kullanılmasını sağlamak amacıyla, işletmeler tarafından uygulanabilecek esasları ifade eder. Bu ilkeler, işletmenin yapısına ve faaliyetlerinin türüne göre çeşitlilik gösterebilir. Belli bir işlem için birden fazla alternatif ilke bulunabilir. İşletmelerin sözkonusu ilkelerden birisini seçmesi şarttır.

Muhasebe ilkeleri, genel olarak muhasebe standartları aracılığıyla uygulamaya geçirilir. Muhasebe standartları, muhasebe işlemlerinde ve mali tabloların hazırlanmasında işletmeler tarafından esas alınması zorunlu olan muhasebe ilkeleri ile uygulama alanındaki farklılıkları en aza indiren düzenlemelerdir.

Kurulca yayımlanan standartlarda benimsenen muhasebe ilkelerinden işletmelerce uygulananlar sözkonusu işletmelerin muhasebe politikalarını oluşturur. Muhasebe standartlarıyla düzenlenmeyen konularda işletmeler muhasebe politikalarını, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre belirlemekle yükümlüdürler.

Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, Kurulun düzenlemelerinde yer alan muhasebe standartları ile Kurulca düzenlenmeyen konularda, muhasebe kavramlarına uygun olarak, işletmenin içinde bulunduğu sektörde sözkonusu işletme büyüklüğü için yaygın olarak kullanılan veya bilim çevrelerinde genel kabul gören veyahut bunlar dışında olup uluslararası standartlarda benimsenen esasları ifade eder.

4.5.2.1.3) Muhasebe Politikalarının Açıklanması

İşletmeler tarafından benimsenen muhasebe politikalarından önemli olanların mali tablolarda, dipnotlar ve ekler aracılığıyla açık ve anlaşılır bir biçimde belirtilmesi şarttır.

4.5.2.1.4) Mali Tablolara İlişkin Uygulama Standartları

Mali tabloların hazırlanmasında Kurulca yayımlanan standartlar ile TTK ve ilgili diğer mevzuat hükümleri tutarlı ve birbirini tamamlayıcı olarak esas alınır.

4.5.2.1.5) Mali Tablolara İlişkin Temel İlkeler

Mali tabloların hazırlanması sırasında esas alınacak temel ilkeler aşağıdadır:

- a) Mali tabloların; işletmelerin varlıkları, kaynakları, mali durumu ve kâr veya zararı hakkında, gerçeği ve doğruyu yansıtacak bir şekilde hazırlanması zorunludur.
- b) Mali tabloların açık ve anlaşılır olması için, bu tablolarda bulunması gereken bilgilerin tümünün yer alması şarttır.
- c) Mali tablolarda, bu tablolardan yararlananların kararlarını etkileyebilecek boyutta olan hesap kalemleri ayrı olarak gösterilir.
- d) Tablolarda yer alan hesap kalemlerini açık ve anlaşılır bir duruma getirmek için gerekli görülen bilgiler, mali tabloların dipnotlarında veya eklerinde verilir.
- e) Mali tablolar iki hesap dönemini karşılaştıracak şekilde düzenlenir. Mali tablolarda yer alan bilgilerin bir önceki dönem tablolarıyla tutarlı olarak verilmesi gerekir.
- f) Mali tablolara ek olarak düzenlenecek "Satışların Maliyeti Tablosu", "Kâr Dağıtım Tablosu", "Fon Akım Tablosu" ve "Nakit Akım Tablosu"nun, Tebliğ'deki esaslara uygun olarak hazırlanması şarttır.
- g) Mali tablolarda yer alan hesap kalemlerine ilişkin herhangi bir açıklamanın bulunması durumunda, hesabın yanına dipnot numarası yazılarak açıklamaya yollama yapılır.

4.5.2.2) Düzenlenecek Bilanço, Gelir Tablosu ve Ek Mali Tablolar

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki iktisadi ve mali durumunu yansıtan, varlık ve kaynak yapısını gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösteren tablodur.

Gelir tablosu, işletmenin belli bir hesap döneminde elde ettiği tüm hasılat ve gelirler ile yaptığı tüm maliyet ve giderleri tasnifli bir şekilde gösteren ve dönem faaliyet sonuçlarını kar veya zarar olarak özetleyen tablodur.

Ek mali tablolar, Tebliğde belirtilen özelliklere sahip ortaklıklar ve aracı kurumların, ayrıntılı bilanço ve gelir tablolarına ek olarak düzenleyecekleri ve Kanuna tabi ortaklıkların ve aracı kurumların diğer bildirimlerinde kullanacakları, "Fon Akım Tablosu", "Nakit Akım Tablosu", "Satışların Maliyeti Tablosu" ile "Kâr Dağıtım Tablosu"ndan oluşmaktadır.

Fon akım tablosu (Kaynak-Kullanım Tablosu); gelir tablosu, bilanço ve dipnotlarda yer alan bilgilere dayanılarak çıkarılan ve işletmenin belli bir hesap döneminde sağladığı fonları (kaynakları) ve bunların kullanımlarını gösteren tablodur.

Nakit akım tablosu; bir işletmede belli bir dönemde oluşan nakit akışını (nakit giriş ve çıkışlarını) açıklayan tablodur.

Satışların maliyeti tablosu; işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamul, yarı mamul, ilk madde ve malzeme ile emtia gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini gösteren tablodur.

Kâr dağıtım tablosu; işletmenin dönem karının dağıtım şeklini gösteren tablodur.

4.5.2.3) Mali Tablo ve Ara Mali Tablo Düzenleme Yükümlülüğü

Kurulun çeşitli tebliğlerinde yer alan mali tablo, ara mali tablo düzenleme, ilan ve bağımsız denetim yükümlülükleri Seri:XII, No:1 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Ortaklık Ve Kuruluşların Mali Tablo Ve Rapor Düzenleme, Kamuya Duyurma Ve Bağımsız Denetleme Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Genel Açıklama Tebliği ile toplulaştırılmıştır. Bu tebliğde yer alan hususlar aşağıda özetlenmiştir.

- a) Sermaye Piyasası Kanununa tabi anonim ortaklıklar (Kayıtlı veya Esas Sermaye Sistemine tabi olmalarına, ödenmiş veya çıkarılmış sermayelerine veya Borsa'da işlem görüp görmediklerine bakılmaksızın tüm anonim ortaklıklar), aracı kurumlar, bankalar, yatırım ortaklıkları, yatırım fonları yıllık bilanço ve gelir tablosu düzenlemekle yükümlüdür.
- b) Aracı kurumlar,aracılık faaliyetiyle sınırlı olarak bankalar, yatırım ortaklıkları, yatırım fonları ve hisse senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören anonim ortaklıklar ilk altı aylık ara dönemleri için ara bilanço ve gelir tablosu düzenlemekle yükümlüdür.

- c) Yatırım ortaklıkları ve hisse senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören anonim ortaklıklar, üçer aylık ara dönemleri için de ara bilanço ve gelir tabloları düzenlemekle yükümlüdür.
- d) Menkul kıymetlerini halka arz eden ortaklıklardan, bilanço aktif toplamı 100.000 YTL'yi, brüt satış hasılatı 200.000 YTL'yi ve çalışan personel sayısı 50 kişiyi aşması kriterlerinden en az ikisine birlikte sahip ortaklıklar ile aracı kurumlar yıllık bilanço ve gelir tablolarının yanısıra ek mali tablolar (fon akım, nakit akım, satışların maliyeti ve kar dağıtım tabloları) da düzenlemek zorundadır.
- e) Hisse senetlerinin halka arzı nedeniyle Kanun kapsamında olanlar dışında tahvil, finansman bonosu ve benzeri borçlanma senetlerini halka arz etmeleri nedeniyle Kanuna tabi anonim ortaklıklar yıllık bilanço ve gelir tablosu düzenlemekle yükümlüdür.
- f) Daha önce Kanun kapsamı dışında olup, sermaye artırımını veya mevcut payların ortaklarca halka satışı yoluyla hisse senetleri ilk kez halka arz olunacak ortaklıklar ile borçlanma senedi ihraç etmek isteyen ortaklıklar hesap döneminin ilk üç ayı içindeki ihraçlar için yıllık mali tablolar; daha sonraki halka arzlar ve ihraçlar için ara bilanço ve gelir tablosu düzenlemekle yükümlüdür.
- g) Hisse senetleri Borsada işlem görmeyen ancak hisse senetleri halka arz olunan veya arz olunmuş sayılan ortaklıklar, hesap dönemlerinin ilk üç ayından sonraki bir süre içinde menkul kıymetlerini halka arz etmek üzere Kurula başvurdukları takdirde, ara bilanço ve gelir tablosu düzenlemek ve bu tablolar için bağımsız sınırlı denetleme yaptırmakla yükümlüdürler. Mevcut payların ortaklar kanalıyla halka arzı halinde de aynı hüküm uygulanır.

4.5.2.4) Mali Tablo ve Ara Mali Tabloların Kurula Bildirimi

Hisse senetleri borsada işlem gören ortaklıklar ve aracı kurumlar, hesap dönemlerinin bitimini izleyen 10 hafta içinde, Tebliğe uygun olarak hazırladıkları ayrıntılı bilançoları, gelir tabloları, ek mali tabloları ile ayrıntılı bağımsız denetim raporlarını Kurula ve borsa bülteninde yayımlanmak üzere ilgili borsaya göndermekle yükümlüdürler.

Hisse senetleri borsada işlem görmeyen ortaklıklar ayrıntılı bilanço ve gelir tablolarını yıllık olağan genel kurul toplantı tarihlerini izleyen 1 ay içinde Kurula gönderirler.

Özel mevzuatlarına göre belirlenmiş şekil ve esaslar çerçevesinde mali tablo ve rapor düzenlemesi ve yayımlaması gereken ortaklıklar (Örneğin bankalar, sigorta şirketleri, katılım bankaları, faktoring şirketleri v.b. gibi), tabi oldukları mevzuta göre bu işlemleri yaparlarsa, Tebliğde öngörülen düzenleme ve ilân yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılırlar. Düzenleme ve ilan yükümlülüğünü bu şekilde yerine getiren işletmelerin, mali tablo ve raporlarının düzenlenmesi ve yayımlanmasında söz konusu özel mevzuata uymamaları, Tebliğ hükümlerine aykırılık olarak kabul edilir. Mali tablo ve raporların düzenlenmesi ve yayımlanması ile ilgili olarak sözkonusu özel mevzuatta hüküm bulunmaması halinde Tebliğ hükümleri uygulanır.

Ara mali tabloların Kurula bildiriminde;

- Hisse senetleri borsada işlem gören ortaklıklar,
 - o Bağımsız denetimden geçen ayrıntılı ara mali tablolar ve bağımsız denetim raporu özetlerini ilgili ara dönemi izleyen 6 hafta içinde (Bankalar 8 hafta),
 - o Bağımsız denetimden geçmemiş ayrıntılı ara mali tablolar ve bağımsız denetim raporu özetlerini ilgili ara dönemi izleyen 4 hafta içinde (Bankalar 6 hafta),

içinde Kurula ve bültende yayınlanmak üzere borsaya göndeririler.

- Aracı kurumlar ve yatırım fonları ayrıntılı ara mali tablolarını ilgili ara dönemi izleyen 6 hafta içinde Kurula göndeririler.
- Birleşme, devir veya tasfiye durumunda düzenlenecek ara mali tablolar ve bağımsız denetim raporu özetleri ilgili genel kurul toplantısını izleyen 30 gün içinde Kurula göndeririler.

4.5.2.5) Mali Tabloların İlanı ve İlanların Kurula Bildirimi

Bütün ortaklıklar ve aracı kurumlar Tebliğe uygun olarak hazırladıkları özet mali tablolarını her yıl olağan genel kurul toplantılarını izleyen 30 gün içinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlatmak zorundadır. Bu ilan zorunluluğuna ek olarak;

a) Menkul kıymetleri bir borsada işlem gören işletmeler, ülke çapında dağıtım yapılan herhangi bir gazetede ve merkezlerinin bulunduğu yerde çıkan en yüksek tirajlı iki mahalli gazeteden birinde,

b) Menkul kıymetleri bir borsada işlem görmeyen ortaklıklar, biri merkezlerinin bulunduğu yerde yayımlanan en yüksek tirajlı iki mahalli gazeteden birinde olmak üzere iki mahalli gazetede,

c) Menkul kıymetleri bir borsada işlem görmeyen aracı kurumlar, üye oldukları borsanın bültenlerinde,

söz konusu mali tablolarını yıllık olağan genel kurul toplantılarını izleyen 30 gün içinde ilan ederler. Mahalli gazetede ilan yükümlülükleri ülke çapında yayın yapan gazetelerde ilan etmekle de yerine getirilebilir.

Mali tabloların kamuya duyurulmasında bağımsız denetlemeden geçmemiş olan mali tabloların başlıklarında "bağımsız denetlemeden geçmemiş" ibaresine yer verilmesi şarttır.

Mali tablolarla birlikte yayımlanan özet denetçi raporu veya bağımsız denetleme raporu özetlerinin yer aldığı gazetelerin birer örneği, ilânı izleyen 6 iş günü içinde, Kurula gönderilir.

4.5.2.6) Mali Tabloların Enflasyona Göre Düzeltilmesi

Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulun Seri:XI, No:20 sayılı "Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ile belirlenmiştir.

Ortaklıklar, aracı kurumlar ve yatırım ortaklıkları ile bunların bağlı ortaklıkları ve iştirakleri yüksek enflasyon dönemlerinde mali tablolarını bu usul ve esaslara uygun olarak hazırlarlar.

Ancak, söz konusu düzenleme, 01.01.2003 tarihinden sonra sona eren yıllık ve bundan sonra gelecek ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak, dileyen işletmeler söz konusu Tebliğ hükümlerini uygulamaya başlayabilirler.

4.5.2.7) Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Ana ortaklık tarafından düzenlenecek konsolide mali tabloların hazırlanması ve ilgililere sunulması ile iştiraklerde, bağlı veya müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki pay sahipliğinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları Kurulun Seri:XI, No:21 sayılı "Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ile belirlenmiştir.

Ana ortaklıklar konsolide mali tabloların hazırlanmasında; ana ortaklık olsun veya olmasın hisse senetleri borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören şirketler ise, iştiraklerin muhasebeleştirilmesinde söz konusu düzenleme ile getirilen usul ve esaslara uyarlar.

4.5.3) Kanuna Tabi Ortaklık ve Kuruluşlarda Bağımsız Dış Denetleme

Kamunun aydınlatılmasını sağlayarak sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunması maksadıyla, bağımsız denetlemeye tabi olacak ortaklıklar ve yardımcı kuruluşlar tarafından düzenlenen mali tablo ve raporların, Kurulca Kanun çerçevesinde tespit edilecek esas ve standartlar dahilinde bağımsız denetleme kuruluşlarınca denetlenmesine dair esasları "**Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik**" ile belirlenmiştir. Ancak, Kurulca uygulamada Seri:X, No:22 sayılı "**Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ**" esas alınmaktadır.

Söz konusu Yönetmelik, Kanununa göre menkul kıymetlerini halka arzetmiş olan veya arzetmiş sayılan ortaklıklar, bankalar dahil aracı kurumlar, yatırım ortaklıkları ve yatırım fonlarınca düzenlenecek mali tablo ve raporların bağımsız denetleme kuruluşları tarafından denetlenmesine dair hükümleri kapsamaktadır.

Bağımsız denetleme, ortaklıkların ve yardımcı kuruluşların hesap ve işlemlerinin bağımsız denetleme kuruluşlarınca görevlendirilen yetkili denetleme elemanları tarafından bu kuruluşlar adına, denetleme ilke, esas ve standartlarına göre incelenmesi ve bu inceleme sonuçlarına dayanılarak, düzenlenmiş mali tabloların, Kanun çerçevesinde gerçeği yansıtıp yansıtmadığının tesbiti ve rapora bağlanmasıdır.

Bu denetleme, mevzuat ve genel kabul görmüş muhasebe esas ve ilkelerine uygunluk yönünden, defter, kayıt ve belgeler üzerinde yapılır. Bunun yanı sıra, ortaklıkla işlemde bulunan gerçek ve tüzel kişiler işbirliğine razı olduklarında bu denetleme, bu kişilerle hesap mutabakatı da sağlanarak yürütülür. Bu Yönetmelik kapsamında yerine getirilecek denetleme hizmeti, denetlenen kuruluşların vergi kanunları yönünden denetlendiği anlamını taşımaz.

Bağımsız denetim sonucunda denetçi görüşünün açıklandığı "bağımsız denetim raporu" düzenlenir. Denetçi raporunda olumlu, olumsuz, şartlı görüş bildirir veya görüş bildirmekten kaçınır.

"Olumlu Rapor", müşterinin mali durum ve faaliyet sonuçlarının gerçeği yansıttığı anlamındadır. "Olumsuz rapor" ise bunun aksini ifade eder. Bir bütün olarak mali tabloların güvenilirliğini bozmayacak aykırılıkların var olması halinde "Şartlı Rapor" düzenlenir.

Denetçinin ve müşterinin iradesi dışında oluşan, çalışma alanını sınırlayan önemli bir hususun var olması nedeniyle mali tablolara ilişkin bilgi ve belgelerin elde edilememesi halinde, "olumlu", "olumsuz" veya "şartlı" görüşlerden birine ulaşılamıyor ise görüş bildirmekten kaçınılır.

Ancak, bu raporlar, denetlenen kuruluşun vergi kanunlarına uygun kayıt tuttuğuna ve belge düzenlediğine delil teşkil etmez. Bunu belirtir bir ibareye bu Yönetmelik çerçevesinde yapılacak açıklama ve ilânlarda yer verilir.

4.5.3.1) Muhasebe ve Denetleme Standartları

Bağımsız denetleme kuruluşlarının, Kanun çerçevesinde yürütecekleri denetleme faaliyetleri sırasında uyacakları muhasebe ve denetleme standartları, bu konudaki mevzuat hükümleri ve uluslararası standartlar da dikkate alınarak Kurul tarafından çıkarılacak tebliğlerle düzenlenir.

4.5.3.2) Sürekli, Sınırlı, Özel ve İsteğe Bağlı Denetleme

Bağımsız denetim sürekli, sınırlı ve özel denetim şeklinde yapılır.

Sürekli denetleme, bu Yönetmelik uyarınca her yıl yapılan ve gerekli tüm denetim tekniklerini kapsayan denetlemeyi ifade eder.

Sınırlı denetim, sürekli denetim yaptıran ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarınca düzenlenmiş ara mali tabloların, sürekli bağımsız denetimi yapan bağımsız denetim kuruluşu tarafından ağırlıklı olarak bilgi toplama ve analitik inceleme teknikleri kullanılarak sürekli denetim programlarına uyumlu bir şekilde denetlenmesidir.

Özel denetleme ise menkul kıymetlerin halka arzı için izin almak üzere Kurula başvuran veya söz konusu Kanun kapsamında olup, birleşme, devir ve tasfiye durumunda bulunan ortaklıklar ile aynı durumdaki yardımcı kuruluşlarca düzenlenmiş olan mali tablo ve raporların bu Yönetmelik uyarınca denetlenmesidir.

Zorunlu olarak denetlemeye tabi olacak ortaklık ve yardımcı kuruluşları belirleyecek kıstaslar, Kanun çerçevesinde Kurul tarafından çıkarılacak tebliğlerle ilan edilir. Bu kıstaslar dışında kalan ortaklıklar da diledikleri takdirde, bu Yönetmelik kapsamında özel veya sürekli denetleme yaptırabilirler.

4.5.3.2.1) Sürekli, Sınırlı ve Özel Denetlemeye Tabi Kuruluşlar

Kurulun Seri:X, No:12 sayılı "Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik" Hükümlerine Göre Sürekli Ve Sınırlı Denetlemeye Tabi Ortaklık Ve Kuruluşların Belirlenmesi Hakkında Tebliğine göre, sürekli denetlemeye, aşağıdaki Ortaklık ve Kuruluşlar, bu nitelikleri kazandıkları hesap dönemi başından itibaren tabidirler.

- a) Aracılık faaliyetlerine münhasır olmak üzere bankalar,
- b) Aracı kurumlar,
- c) Menkul kıymet yatırım fonları,
- d) Menkul kıymet yatırım ortaklıkları,
- e) Hisse senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören anonim ortaklıklar,
- f) Hisse senetleri halka arz edilmiş olan ve arz edilmiş sayılan ortaklıklardan,
- aa) Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup, çıkarılmış sermayeleri tutarı 2.000 YTL ve daha fazla olanlar.
- bb) Kayıtlı sermaye sistemi dışında olup, ödenmiş sermayeleri tutarı 5.000 YTL ve daha fazla olanlar.

Bu ortaklık ve kuruluşlarca Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanması ve kamuya açıklanması zorunlu yıllık mali tabloların tümü sürekli denetim; (b), (c), (d) ve (e) bendlerinde belirtilen ortaklık ve kuruluşların altışar aylık ara bilanço ve gelir tabloları bağımsız sınırlı denetim yaptırma yükümlülüğü kapsamındadır.

Yukarıda (f) bendinde belirtilen ortaklıkların menkul kıymetlerinin halka arzında veya mevcut paylarının göre hissedarları tarafından halka arzında düzenlenecek ara mali tablolar da bağımsız sınırlı denetime tabidir.

Özel denetlemeye tabi olacak kuruluşlar Seri:X, No:7 sayılı "Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik Hükümlerine Göre Özel Denetlemeye Tabi Ortaklıkların Belirlenmesi Hakkında Tebliğ" ile belirlenmiştir. Buna göre;

- a) İlk kez tahvil, finansman bonosu vb. borçlanma senetlerinin ihracı için izin almak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu'na başvuracak anonim ortaklıklar,
- b) Hisse senetleri halka arzedilen veya arzedilmiş sayılan anonim ortaklıklardan bir başka anonim ortaklıkla birleşen veya diğer bir anonim ortaklığa devir veya katılmaya taraf olanlar,
- c) Sermaye artırımını yoluyla hisse senetlerini ilk kez halka arzedecek ortaklıklar,
- d) Mevcut payları hissedarları tarafından halka arz edilecek ortaklıklardan daha önce bu düzenlemelere uygun bağımsız denetim yaptırmayanlar,

özel denetim yaptırmakla yükümlüdürler.

4.5.3.3) Bağımsız Denetleme Kuruluşları

Bu Yönetmelik uyarınca, ortaklıkların ve yardımcı kuruluşların mali tablo ve raporlarının dış denetimi ile görevlendirilecek bağımsız denetleme kuruluşları liste halinde Seri:X, No:15 sayılı "Bağımsız Denetleme Kuruluşlarının Kamuya Duyurulması Hakkında Tebliğ" ile belirlenmiştir.

Bağımsız denetim faaliyetinde bulunmak isteyen ve gerekli şartları taşıyan kuruluşlar Kurula başvururlar. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, aranan koşulları taşıyanlar, sermaye piyasasında bağımsız denetimle yetkili kuruluşlar olarak Kurul tarafından isteye alınır ve liste uygun aralıklarla ilan edilir.

Bu Yönetmelikte belirlenen nitelikleri kaybeden veya yasaklara uymayan kuruluşlar Kurul tarafından listeden çıkarılır.

4.5.3.4) Denetleme Sonuçları

Bağımsız denetim raporunun özeti, ilgili bulunduğu yıla ilişkin mali tablo ve raporların görüşüleceği genel kurul toplantısından en az 15 gün önce pay sahiplerinin emrine hazır bulundurulur ve genel kurulda okunur. Kurulun ilgili tebliğleri uyarınca ve süresi içinde ilanı gereken mali tablo ve raporlarla birlikte yayımlanarak kamuya duyurulur. Bağımsız denetim raporunun bir örneği aynı süre içinde müşteri tarafından Kurula gönderilir.

Halka arz nedeniyle yapılan denetlemeler sonucunda düzenlenen denetleme raporlarının özetlerine izahnamelerde yer verilir.

4.5.3.5) Denetçinin Sorumluluğu

Bu yönetmelik kapsamına giren denetleme işi, denetçi niteliğinde bir veya birkaç ortağın kişisel sorumluluğu ve gözetimi altında yürütülür ve sonuçlandırılır. Denetleme raporu, ilgili denetlemenin hukuki sorumluluğunu üstlenen ortaklarca mutlaka imzalanır.

Sorumlu ortak, bağımsız denetim kuruluşunda pay sahibi olup, başdenetçi unvanını haiz ve denetim çalışmasını kuruluş adına kendi kişisel sorumluluğu ile yürüten ve kuruluş adına bağımsız denetim raporlarını imzalamaya yetkili gerçek kişidir.

Denetleme nedeniyle doğacak zararların hukuki sorumluluğu bağımsız denetleme kuruluşuna aittir. Kuruluş ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının hukuki ve cezai sorumlulukları genel hükümlere tabidir.

4.5.3.6) Denetçilerin Yetkileri

Denetçiler;

- Ortaklık veya sermaye piyasası kurumlarının genel kurul toplantılarına katılmak ve bu toplantılarda istendiği takdirde, bağımsız denetim faaliyetini ve sonuçlarını ilgilendiren konularda açıklamalarda bulunmak,
- Bağımsız denetim sözleşmesinin feshi (veya çekilme) durumunda, feshi (veya çekilmeyi) izleyen ilk genel kurul toplantısına katılmak, gerekli gördüğü takdirde konuyla ilgili açıklamalar yapmak,
- Denetimi ilgilendiren tüm bilgileri müşterilerden veya karşı inceleme gereksinimi duydukları hallerde diğer ilgililerden istemek,

ile yetkili kılınmış sayılırlar.

4.5.3.7) Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Esasları

Sermaye piyasasında bağımsız denetime ilişkin standart, ilke ve kurallar Seri:X, No:16 sayılı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetleme Hakkında Tebliğ ile ile belirlenmiştir.

İlgili Tebliğ uyarınca;

Bağımsız denetim kuruluşları, denetçilerinde mesleki yeterliği aramak ve sağlamak zorundadırlar. Mesleki yeterlik, lisans düzeyinde ve sonrasında eğitim ve öğrenim ile mesleki deneyimin bağımsız denetim yapabilecek düzeyde olmasını ifade eder.

Bağımsız denetim kuruluşları ve denetçiler, denetim çalışmalarında bağımsız olmak zorundadırlar. Bağımsızlık, mesleki faaliyetin dürüst ve tarafsız yürütülmesini sağlayacak bir davranış ve anlayışlar bütünüdür. Denetçilerin dürüst ve tarafsız olmaları yanında, bağımsızlıklarını ortadan kaldıracabilecek özel durumlarının da bulunmaması gerekir.

Denetçiler, denetimin planlanması, yürütülüp sonuçlandırılması ve denetim raporunun hazırlanması safhalarında gerekli mesleki özen titizliği göstermek zorundadırlar. Gerekli özen ve titizliğin asgari kıstası, denetim ilke ve kurallarına eksiksiz uyulmasıdır.

Bağımsız denetim kuruluşları ve denetçiler, meslek ve meslek onuru ile bağdaşmayan faaliyetlerde ve davranışlarda bulunamazlar, bu Tebliğde yer alan mesleki faaliyetler dışında ticari hiçbir işle uğraşamazlar.

Bağımsız denetim kuruluşları, iş elde etmek için dolaylı ve dolaysız reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar, iş öneremezler.

Bağımsız denetim kuruluşları ile bütün çalışanları, bağımsız denetim kuruluşuna dışardan hizmet verenler, işleri dolayısıyla görendikleri sırları açıklayamazlar, bu sırları kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatlerine kullanamazlar.

Ancak, aşağıda yer alan hususlar sır sayılmaz:

- a) Denetim ilke ve kuralları ile meslek ahlakı gereği yapılması zorunlu açıklamalar,
- b) Kamuyu aydınlatma amacıyla mevzuat gereği yapılan ilave duyurular.

Adli veya mevzuatla yetkili ve görevli kılınmış olmak kaydıyla idari ve her türlü inceleme ve soruşturma halleri ile suç oluşturan durumlara ilişkin olarak, sır sayılan bilgilerin yetkililere verilmesi sır saklama yasağı kapsamında değildir.

Bağımsız denetim kuruluşları ile denetçiler, denetim faaliyetinin niteliğini herhangi bir suretle olumsuz yönde etkileyebilecek veya meslekdaşlarına zarar verebilecek tarzda ve ölçüde rekabete giremezler; özellikle denetim ücreti, personel ve iş alma gibi konulardaki mesleki kurallar teamül ile denetim ilke ve kurallarına aykırı davranışlarda bulunamazlar. Diğer düzenlemelerde yer alan haksız rekabet halleri saklıdır.

Denetçi, uygulayacağı denetim tekniklerinin türü, uygulama zamanı ve kapsamını belirlemek amacıyla, müşterinin iç kontrol sisteminin etkin bir şekilde işleyip işlemediğini değerlendirmek zorundadır.

Denetçiler, bağımsız denetim programını yürütürlerken yeterli ve gerekli sayıda denetim kanıtını; sayım ve envanter incelemesi, belge incelemesi, gözlem, bilgi toplama, doğrulama, karşılaştırma, aritmetik inceleme, analitik inceleme ve benzeri bağımsız denetim teknikleri ile toplarlar

Bağımsız denetim yaptıracak ortaklık veya sermaye piyasası kurumları bağımsız denetim kuruluşunu seçerken, kuruluşun imkanlarını, uzmanlık ve deneyimlerinin dikkate almak zorundadır.

Bağımsız denetim kuruluşları, müşterileri ile bağımsız denetim sözleşmesi yapmadan önce, üstlenecekleri bağımsız denetimin kendilerine getirebileceği riski tesbit etmek, bağımsız denetim kapsam ve planlamasını belirlemek amacıyla gerekli ön araştırmaları yapmak zorundadırlar.

Bağımsız denetim kuruluşu, müşteri tarafından çalışma alanının önemli ölçüde sınırlandırılması nedeniyle mali tablolara ilişkin bilgi ve belgeleri elde edememesi halinde, yazılı gerekçe göstermek koşuluyla bağımsız denetim sözleşmesini Kuruldan görüş alarak sona erdirebilir.

Çekilme halinde, bağımsız denetim kuruluşunun çalışma notlarını ve gerekli tüm bilgileri, yerine geçecek olan kuruluşa devretmek üzere Kurula vermesi zorunludur.

Bağımsız denetim kuruluşu ile müşteri ayrı ayrı veya anlaşarak bağımsız denetim sözleşmesini feshedemezler. Ancak müşteri, Kurul tarafından onaylanacak haklı gerekçelerin varlığı halinde tek taraflı olarak sözleşmeyi feshedebilir.

Ayrıca; "Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik"e dayanılarak, kanuna tabi anonim ortaklıklar, aracı kurumlar, menkul kıymet yatırım ortaklıkları ve menkul kıymet yatırım fonlarının muhtelif tebliğlerle belirlenen mali tablo ve rapor düzenleme, bağımsız denetleme yaptırma ve kamuya duyurma yükümlülükleri genel açıklama tebliği olan Kurulun Seri:XII, No:1 sayılı "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Ortaklık ve Kuruluşların Mali Tablo ve Rapor Düzenleme, Kamuya Duyurma ve Bağımsız Denetleme Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Genel Açıklama Tebliği" ile açıklanmıştır.

4.5.3.8) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

Denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu kurulmuştur.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu; Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları

Birliği'nden bir yeminli mali müşavir ve bir serbest muhasebeci mali müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşur. Üyelerin görev süresi 3 yıldır. Süresi dolmadan ayrılan üyenin yerine ilgili Kurum yeni üye seçer.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun üyelerinin iktisat, maliye, siyasal bilgiler, işletme, iktisadi ve idari bilimler ve benzeri dallarda en az dört yıllık lisans düzeyinde öğrenim yapmış olmaları, başka bir yüksek öğrenim kurumunda lisans düzeyinde öğrenim yapmış olanların ise belirtilen dallarda lisans üstü eğitim yapmış olmaları ve bu alanlarda en az 12 yıl deneyim sahibi olmaları şarttır. Kurul kendi üyeleri arasından Başkan ve başkan yardımcısını seçer.

4.5.4) Kamunun Aydınlatılmasında Özel Durumlar

Kurul, küçük pay sahiplerinin korunması ve kamunun aydınlatılmasını sağlamak amacıyla,

- Halka açık anonim ortaklıkların sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak, hisse senedi toplama girişiminde bulunulmasında veya genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekalet istenmesinde,
- Ortaklığın pay dağılımının önemli ölçüde değişmesi sonucunu veren, hisse senedi el değiştirmelerinde,
- Sermaye artırımlarında,
- Birleşme ve devirlerde,
- Menkul kıymetlerin değerini etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerde

düzenlemeler yapar. (SPKn Md. 16/A-1)

Hisse senetleri borsalar ve teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören anonim ortaklıkların

- yönetim kurulu üyeleri,
- genel müdür ve yardımcıları
- sermayenin %10 veya daha fazlasına sahip ortakları

malik oldukları anonim ortaklıklara ait hisse senetleriyle ilgili olarak, Kurulun kamuyu aydınlatma açısından gerekli gördüğü bilgileri, belirlenecek şekil ve esaslar dahilinde Kurula ve ilgili borsalara ve teşkilatlanmış diğer piyasalara bildirmekle yükümlüdürler. (SPKn Md. 16/A-2)

4.5.4.1) Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar

Kamunun sürekli aydınlatılması temelinde sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak, tasarruf sahipleri, ortaklar ve diğer ilgililerin zamanında bilgilendirilmesini temin etmek amacıyla, sermaye piyasası araçlarının değerini ve

yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerde kamuya açıklanacak özel durumları ve bunların açıklanma esasları Kurulun Seri:VIII, No:39 sayılı "Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği" (Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

Aşağıda ana başlıklar itibariyle belirtilen özel durumların gerçekleşmesi halinde, bu Tebliğ'de belirtilen esaslar çerçevesinde kamuya açıklama yapılması zorunludur.

- Ortaklığın sermaye yapısına ve yönetimin kontrolüne ilişkin değişiklikler,
- Duran varlık alımı, satımı, kiralanması, kiraya verilmesi, aynı sermaye olarak konulması,
- Ortaklığın faaliyetlerine ilişkin değişiklikler,
- Ortaklığın yatırımlarına ilişkin değişiklikler,
- Ortaklığın mali yapısına ilişkin değişiklikler,
- Finansal duran varlıklara ilişkin değişiklikler,
- İdari konulara ilişkin değişiklikler,
- Diğer değişiklikler,

Bunların dışında Tebliğde faaliyetlerinin tamamı veya bir kısmı sportif faaliyetlerden oluşan ortaklıkların özel durum açıklamaları düzenlenmiş olup, buna göre;

- Sporcu transferlerinin,
- Sporculara ilişkin hususların,
- Teknik yönetime ilişkin hususların,
- Gelir kayıplarına veya sözleşme feshlerine/imzalanmasına ilişkin hususların,

konularında yukarıdaki konulara ek olarak kamuya duyurulması gerekmektedir.

Bütün ortaklıklarca yukarıdakilere ek olarak aşağıdaki hallerin ortaya çıkmasından sonra da özel durum açıklaması yapılır:

- Olağandışı Fiyat Ve Miktar Hareketleri: Ortaklıklar, Borsada işlem gören sermaye piyasası araçlarının fiyatlarında veya işlem miktarlarında olağan piyasa koşullarının gerektirdiğinden farklı ve önemli değişikliklerin ortaya çıkması durumunda, henüz kamuya açıklanmamış bir özel durumun olup olmadığını ve varsa, özel durumu derhal açıklar.
- Doğrulama Yükümlülüğü: Ortaklıklar hakkında, tasarruf sahiplerinin yatırım kararlarını veya sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını etkileyebilecek öneme sahip, basın-yayın organları veya kamuoyunda çıkan ve ortaklığı temsile yetkili kişiler kaynaklı olmayan haber veya söylentilerin varlığı halinde, bunların doğru veya yeterli olup olmadığı konusunda, Tebliğ'de belirtilen esaslar çerçevesinde ortaklıklarca bir açıklama yapılması zorunludur.

- Hisse Senetlerinin Borsada Satışı: Hisse senetleri Borsa’da işlem gören anonim ortaklıkların, Borsada işlem görmeyen hisse senetlerinin Borsada satış işlemlerinin tamamlandığı tarihte işlemlere ilişkin bilgiler, satışı gerçekleştiren ortak tarafından tarafından Kurula ve Borsa’ya ulaştırılır.

4.5.4.1.1) Açıklamanın Kapsam ve Niteliği

Bu Tebliğ uyarınca yapılacak açıklamalar, açıklamadan yararlanacak kişi ve kuruluşların karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde zamanında, doğru, tam, dolaysız, anlaşılabilir ve yeterli olmalı; özel durumun doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için zorunluysa bu durumun ilgili olduğu karşı taraf belirtilmeli, değişikliklerin ve/veya etkilerinin miktar veya tutar olarak ifade edilebilmesi halinde, yapılacak açıklamalarda miktar ve tutara yer verilmelidir.

Önceden yapılmış olan özel durum açıklamalarında meydana gelen gelişmeler ve değişiklikler sürekli olarak güncellenerek kamuya duyurulur. Daha önce özel durum açıklaması yoluyla kamuya duyurulan ve henüz sonuçlanmamış bir hususta herhangi bir gelişme olmaz ise, bu durum konuya ilişkin son özel durum açıklama tarihinden itibaren altmışar günlük sürelerle, gerekçeleri ile birlikte kamuya açıklanır.

Tebliğde geçen önemli kavramı, sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırım kararlarını etkileyebilecek ve mevcut koşullar altında önemli olarak addedilebilecek olan veya bir varlık ya da ilgili mali tablo kaleminde %10 ve üzerindeki bir oranda değişiklik yaratabilecek olan bilgiyi ifade eder.

Özel durumlara ilişkin açıklamalar yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz abartılı veya eksik olamayacağı gibi, ortaklıkların mevcut durumları hakkında yanlış kanaat uyandıracak nitelikte de olamaz. Tebliğ uyarınca açıklanması zorunlu aşamaya gelmiş olmakla beraber, miktar, tutar veya işlem olarak bazı belirsizlikler içeren özel durumlar, söz konusu belirsizlikler ve bu belirsizliklerin ortadan kalkacağı muhtemel tarih, (varsa) koşullarıyla birlikte kamuya açıklanır. Karar alınması aşamasında yapılacak özel durum açıklamalarında, kararın uygulamaya geçirilmesi için öngörülen süre ve uygulamayı önleyebilecek unsurlar da açıklamaya eklenir.

Özel durum açıklamalarından sorumlu, ortaklığı temsile yetkili kişiler belirlenerek ilgili Borsaya veya Kurula bildirilir. Söz konusu kişilerin değişmesi halinde de bildirim yapılır.

Tebliğ kapsamında özel durum açıklaması yapılması sonucunu doğuracak iş ve işlemlere veya görüşmelere ilişkin olarak; görüşmelerin başlangıcında, kesinleşen hususlarda her aşamada ve sonuç aşamasında özel durum açıklaması yapılması zorunludur.

4.5.4.1.2) Yapılacak Açıklamanın Şekli

Ortaklık tarafından yapılacak açıklamalar;

- Sermaye piyasası araçlarından herhangi biri bir Borsada işlem gören ortaklıklarca, yukarıda yer alan özel durumlar veya özel durumlardaki değişiklikler ortaya çıktığı veya öğrenildiği anda en seri haberleşme vasıtasıyla ilgili Borsaya bu özel durum hakkında bir açıklamanın ulaştırılması zorunludur. Açıklama ayrıca Tebliğde yer alan forma uygun olarak, en geç durumun ortaya çıktığı günü izleyen iş günü saat 9:00'a kadar ilgili Borsaya ulaştırılır.

- İhraç ettiği sermaye piyasası araçlarından hiçbirisi bir Borsada işlem görmeyen ortaklıklarca, Olağandışı Fiyat Ve Miktar Hareketleri dışında yukarıda yer alan özel durumlar veya özel durumlardaki değişiklikler, ortaya çıktığı veya öğrenildiği anda en seri haberleşme vasıtasıyla Kurula bu özel durum hakkında bir açıklamanın ulaştırılması zorunludur. Açıklama ayrıca Tebliğde yer alan forma uygun olarak, en geç durumun ortaya çıktığı günü izleyen iş günü Kurula ulaştırılır.

4.5.4.1.3) Hisse Senetlerinde İşlem Yapanların Tarafından Yapılacak Açıklamalar

Aşağıdaki özel durumların ortaya çıkması halinde, işlemi gerçekleştirenler veya kurucu tarafından, ilgili ortaklığın sermaye piyasası araçları bir Borsada işlem görmekte ise en seri haberleşme vasıtasıyla ilgili Borsaya bu özel durum hakkında bir açıklamanın ulaştırılması; bunun dışında kalan ortaklıklarda ise en seri haberleşme vasıtasıyla ilgili Kurula bu özel durum hakkında bir açıklamanın ulaştırılması gereklidir. Açıklamanın bir örneği aynı süre içerisinde ilgili ortaklığa da iletilir.

- Bir gerçek veya tüzel kişinin veya bu gerçek veya tüzel kişi ile birlikte hareket eden diğer gerçek veya tüzel kişilerin, doğrudan veya dolaylı olarak ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermayenin en az %5, %10, %15, %20, %25, 1/3, % 50, 2/3 ve %75'ine veya daha fazlasına sahip olması veya ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermaye payının söz konusu oranların altına düşmesi,
- Bir kurucuya ait yatırım fonlarının doğrudan veya dolaylı olarak ortaklık sermayesinin veya toplam oy hakkının %5, %10, %15, %20, % 25, 1/3, % 50, 2/3 ve %75'ine veya daha fazlasına sahip olması, toplam oy hakkının veya sermaye payının söz konusu oranların altına düşmesi,
- Ortaklar veya üçüncü şahıslar tarafından, ortaklığın hisse senetlerine ya da ortaklık tarafından diğer ortaklıkların hisse senetlerine yönelik olarak; çağrıda bulunarak hisse senedi veya vekalet toplanmasına karar verilmesi, Kurul tebliği uyarınca çağrıda bulunma zorunluluğunun ortaya çıkması, bu zorunluluktan muaf tutulma veya çağrıda bulunma başvurusunda bulunulması, başvurunun sonuçlanması.

Aşağıda belirtilen alış ve/veya satış işlemlerinde, işlemi yapan kişilerce, Tebliğde yer alan formlar aracılığı ile aynı gün, ilgili ortaklığın sermaye piyasası araçları bir Borsada işlem görmekte ise Borsaya, bunun dışında kalan ortaklıklarda ise Kurula özel durum açıklaması gönderilir.

- Ortaklıkların; yönetim kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, ortaklıkta önemli karar ve yetki sorumluluğu taşıyan diğer kişiler ve sermayenin veya toplam oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak %5 veya daha fazlasına sahip ortaklarının veya söz konusu kişilerle birlikte hareket edenlerin ortaklık hisse senetlerini almaları ya da satmaları.

Bir gerçek veya tüzel kişinin veya bu gerçek veya tüzel kişiyle birlikte hareket eden diğer gerçek veya tüzel kişilerin, doğrudan veya dolaylı olarak ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermayenin en az %5, %10, %15, %20, %25, 1/3, %50, 2/3 ve %75'ine veya daha fazlasına sahip olması veya ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermaye payının söz konusu oranın altına düşmesi ve ortaklıkların; yönetim kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, ortaklıkta önemli karar ve yetki sorumluluğu taşıyan diğer kişiler ve sermayenin veya toplam oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak %5 veya daha fazlasına sahip ortaklarının veya söz konusu kişilerle birlikte hareket edenlerin ortaklık hisse senetlerini almaları veya satmaları durumunda aşağıda sayılan oy hakları da dikkate alınır ve söz konusu oy haklarına sahip olan gerçek veya tüzel kişilerin birlikte hareket ettikleri kabul edilir.

- a) Bir başka gerçek veya tüzel kişiye ait olmakla birlikte hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişinin kendi hesabına kullanma hakkına sahip olduğu oy hakları,
- b) Hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişiler tarafından kontrol edilen ortaklıkların sahip oldukları oy hakları,
- c) Hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişilerin, kullanma hakkına sahip oldukları oy haklarını aynı doğrultuda kullanmak yoluyla, ortaklığın yönetiminde ortak bir politika belirlemek için kendilerini yükümlülük altına sokan yazılı bir sözleşme imzaladığı üçüncü kişilerin kullanma hakkına sahip oldukları oy hakları,
- d) Hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişiler ya da söz konusu kişiler tarafından kontrol edilen ortaklıklarla, oy kullanım haklarının geçici devri için yazılı anlaşma yapmış olan üçüncü kişilerin kullanma hakkına sahip oldukları oy hakları,
- e) Hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişiye ait olup da oy haklarının teminat alana ait olduğu ve bu hakkın teminat alan tarafından kullanılma niyetinin açıklandığı haller hariç olmak üzere, teminat olarak verilmiş hisse senetlerinden doğan oy hakları,
- f) Kullanılma koşulları işlem yapan gerçek kişinin hayatta olması veya tüzel kişinin tüzel kişiliğini sürdürmesi şartına bağlı olan oy hakları,
- g) İşlem yapan gerçek veya tüzel kişinin veya yukarıda belirtilen diğer gerçek veya tüzel kişilerin, yazılı bir anlaşma çerçevesinde sadece kendi iradesine bağlı olarak kullanma yetkisine sahip oldukları oy hakları,

h) Hisse senetlerinde işlem yapan gerçek veya tüzel kişilere tevdi edilen ve aksine bir talimat olmaması halinde kendi iradeleri ile kullanabilecekleri oy hakları.

(g) bendinde düzenlenen bildirim yükümlülüğü bakımından sözleşmeye konu hakkın fiilen kullanılmış olması zorunlu olmayıp, sözleşmenin yapılmış olması esas alınır.

(a) ile (h) bentleri arasında yer alan hükümler, birlikte hareket eden kişilerin ellerinde bulundurduğu sermaye paylarının hesaplanması için de uygulanır.

4.5.4.1.4) İflas ve Tasfiye İle İlgili Açıklamaların Şekli

Ortaklık aleyhine iflas davası açılması veya ortaklığın tasfiyesi sonucunu doğurabilecek sona erme nedenlerinden birinin gerçekleşmesi, ortaklığın tasfiye sürecine girmesi durumunda, ortaklıklarca, bağlı bulunan iflas müdürlüğü ile iflas veya tasfiyenin aşamaları hakkındaki bilgiler sermaye piyasası araçlarından herhangi biri bir Borsada işlem gören ortaklıklarca Borsaya; ihraç ettiği sermaye piyasası araçlarından hiçbirisi bir Borsada işlem görmeyen ortaklıklarca Kurula ulaştırılır.

4.5.4.1.5) Açıklamaların Kamuya Duyurulması, Gizlilik ve Kurulun Yetkisi

Sermaye piyasası araçları Borsada işlem gören ortaklıklarla ilgili açıklamalar, ilgili Borsa tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde; sermaye piyasası araçları Borsada işlem görmeyen ortaklıklarla ilgili olarak Tebliğ uyarınca Kurula gönderilen bilgiler ise Kurul bülteni ile kamuya duyurulur.

Kurul gerekli gördüğü durumlarda bu Tebliğ uyarınca gönderilen bilgilerin, elektronik ortam da dahil, basın yayın organlarında ilan edilmesini ilgili ortaklıktan veya açıklama yapmakla yükümlü diğer kişilerden isteyebilir.

Tebliğ uyarınca açıklanması gereken özel durum hakkında bilgi sahibi olan tüm kişiler, bu Tebliğ kapsamında Borsa veya Kurula gönderilen bilgiler kamuya duyuruluncaya kadar, söz konusu bilgilerin gizliliğini korumakla yükümlüdürler.

Kurul, kamunun zamanında, yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla, bu Tebliğde sayılmayan özel durumlarda da Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca ilgililerden açıklama yapılmasını ve gerekli gördüğü durumlarda bu Tebliğ uyarınca gönderilen bilgilerin, gazetelerde ilan edilmesini ilgili ortaklıklardan veya diğer açıklama yapmakla yükümlü olanlardan isteyebilir.

4.5.4.2) Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar

Halka açık anonim ortaklıkların; genel kurullarında vekaleten oy kullanılmasında, sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak

vekalet veya hisse senedi toplanmasında uyulması zorunlu ilke ve esaslar Kurulun Seri:IV, No:8 sayılı "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği (Tebliğ)" ile düzenlenmiştir.

Ortakların olağan ve olağanüstü genel kurullarında vekaleten oy kullanma esasları, ortaklıkların sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak hisse senedi veya genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekalet toplama girişiminde bulunulmasında ve oy sözleşmesi yapılması için çağrı yoluna başvurulması halinde uyulması gereken ilke ve esaslar bu Tebliğ kapsamındadır.

Kanuni temsil hallerinde, kanuni temsilci aracılığıyla oy kullanma genel hükümlere tabidir.

4.5.4.2.1) Vekaleten Oy Kullanılmasına İlişkin Esaslar

Ortaklık genel kurullarında oy kullanma hakkına sahip olanlar, bu haklarını vekil tayin ettikleri pay sahipleri aracılığıyla veya ortaklık ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça pay sahibi olmayanlar aracılığıyla da kullanabilirler.

Ortaklık esas sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, vekilin, birden fazla ortağı temsilen oy kullanması mümkündür.

Ortaklıklarda, vekaletname ile temsil, en az Kurul tarafından belirlenen bilgileri içeren vekaletname formlarının kullanılmasıyla mümkündür.

Vekilin, temsil yetkisinin sınırları vekaletname formunda belirlenir.

Vekaletname, ilgili olduğu olağan veya olağanüstü ve hukuken bunların devamı sayılan genel kurul toplantısı için geçerlidir. Fakat, tazminat hakkı saklı kalmak kaydıyla, toplantı gününe kadar her zaman için vekaletten azil ve istifa mümkündür. Ancak keyfiyetin, ortaklığa ve karşı tarafa derhal bildirilmesi zorunludur. Vekili azleden oy hakkı sahibi ve istifa eden vekil, bu yükümlülüğe aykırı davranıştan doğabilecek zararlardan sorumludurlar.

Vekil, kendisine yazılı olarak vekaletname formlarında talimat verilen konularda, talimata uygun hareket etmekle yükümlüdür. Oy hakkı vekilin özen borcu çerçevesinde kullanılır.

Vekilin sorumluluğunu bertaraf eden her türlü kayıt batıldır.

4.5.4.2.2) Pay Sahiplerine Çağrıda Bulunarak Vekalet Toplanmasına İlişkin Esaslar

Ortaklıkların sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak, genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekalet istenebilir. Çağrıda bulunarak vekalet toplanması ancak esas sözleşmelerinde engel hüküm bulunmayan ortaklıklarda mümkündür.

Pay sahiplerine çağrıda bulunarak genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekalet istenmesinde, oy hakkı sahiplerine, vekalet vermelerini temin için herhangi bir menfaat önerilemez ve sağlanamaz.

Oy sözleşmesi yapılması için çağrı yoluna başvurulması halinde; çağrıda bulunarak vekalet toplanmasına ilişkin esaslara kıyasen uyulur.

Ortaklıklar, çağrı yoluyla vekalet toplama amacıyla Kurula başvurulduğunu belgeleyen kişi ya da kuruluşların müracaatı halinde, pay defterine kayıtlı nama yazılı hisse senedi sahiplerinin adı, soyad ve adreslerini vermek zorundadırlar.

Çağrı yoluyla vekalet toplanması halinde Kurul tarafından belirlenen bilgileri içeren vekaletname formunun kullanılması ve bu forma "çağrıda bulunarak vekalet toplayanlar tarafından açıklanması zorunlu bilgi formu"nın eklenmesi zorunludur.

Bilgi formu vekalet toplamaya başlama tarihinden önce vekaletname formu örneği ile birlikte Kurula sunulur. Form, yeterli, dürüst ve açık bilgi verecek şekilde düzenlenmelidir. Kurul başvuru bazında ek bilgilerin vekaletname veya bilgi formunda yer almasını isteyebilir.

Vekalet toplanması amacıyla yapılacak her türlü ilan, reklam ve duyurularla ilgili metinler hakkında önceden Kurulun uygun görüşünün alınması şarttır.

4.5.4.2.3) Pay Sahiplerine Çağrıda Bulunarak Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar

Ortaklıkların sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak hisse senedi toplama girişimi, münferiden veya topluca "çağrıda bulunarak hisse senedi toplama girişiminde bulunanlarca açıklanması zorunlu bilgi formu"nın da ekleneceği bir teklifle yapılır. Çağrıyı yapmadan önce bilgi formu Kurula gönderilir.

Formun, yeterli, dürüst ve açık bilgi verecek şekilde düzenlenmesi şarttır. Kurul başvuru bazında bazı ek bilgilerin bilgi formunda yer almasını isteyebilir.

Kurulun uygun görüşü alındıktan sonra bilgi formu yurt çapında yayın yapan en az 2 gazetede ilan edilir.

Satınalma süresi en fazla 30 gündür. Satınalma süresinin bitiş tarihini izleyen bir hafta içinde satın almaya konu olan hisse senedinin borsada işlem görüyor olması halinde ilgili borsa ve Kurula, aksi takdirde sadece Kurula alım işlemleri ve hisse senetleri toplanan ortaklığın son sermaye ve yönetim durumu hakkında bilgi verilir.

Çağrı yoluyla hisse senedi toplanması amacıyla yapılacak her türlü ilan, reklam ve duyurularla ilgili metinler hakkında önceden Kurulun uygun görüşünün alınması şarttır.

Çağrıda bulunacaklar ile adına alım işlemlerini gerçekleştirecek banka ya da aracı kurum arasında "Çağrı Yoluyla Hisse Senedi Toplanmasında Aracılık Sözleşmesi" yapılması zorunludur.

Çağrı yoluyla hisse senedi toplama girişiminde bulunanlar, satınalma tarihinin başlangıcına kadar hisse senetlerini satın almaktan vazgeçebilirler.

Çağrı yoluyla hisse senedi toplanması, blok veya münferit alımlar ya da diğer herhangi bir yöntemle, tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber, doğrudan veya dolaylı olarak bir ortaklığın sermayesinin ve oy haklarının %25'ine veya daha fazlasına ya da bu orana bağlı olmaksızın yönetim kontrolünü sağlayan paylarına sahip olanlar, diğer ortaklara ait hisse senetlerini de satın almak üzere çağrıda bulunmak zorundadır. Tek başına veya birlikte hareket ettiği kişilerle beraber bir ortaklığın sermayesine ve oy haklarına %25 ile %50 arasında bir oranda sahip olanlar da, herhangi bir on iki aylık süre içerisinde bu oranı, %10 ya da daha fazla arttırlırsa, diğer ortaklara ait hisse senetlerini satın almak üzere çağrıda bulunmakla yükümlüdürler. Söz konusu oranlara ulaşılmasını izleyen on beş gün içerisinde, çağrı yapmak üzere Kurula başvurulması gereklidir.

Bu sebeplerle yapılacak çağrıda ortaklara önerilecek fiyat, önceki paragrafta belirtilen alımlar, çağrı yoluyla hisse senedi toplanması sonucunda yapılmışsa, blok alımda ödenen en yüksek fiyattan; diğer yollarla yapılmışsa, alımı yapan kişinin veya birlikte hareket ettiği kişilerin, alımı yapmalarından önceki üç ay içerisinde ortaklık hisse senetlerine ödedikleri en yüksek fiyattan daha aşağı olamaz. Önerilecek bedelin nakit karşılığı olması ve yapılacak çağrının, en az onbeş gün süreyle ortaklara açık olması zorunludur.

Aşağıdaki durumların varlığı halinde çağrı yapma zorunluluğuna Kurulca muafiyet getirilebilir:

- Ortaklığın hisse senetlerinin ve oy haklarının iktisabının, ortaklığın mali yapısının güçlendirilmesi bakımından zorunlu olan bir sermaye veya yönetim yapısı değişikliği gereğince gerçekleştirilmesi.

- Ortaklığın hisse senetlerinin ve oy haklarının iktisabının, TTK'nun 388'inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesindeki yetersayı ile toplanan ortaklık genel kurulunda onaylanması.
- Ortaklığın hisse senetlerinin ve oy haklarının iktisabına rağmen, ortaklığın sermaye dağılımı gereğince, yönetim hakimiyetinde hiç bir değişiklik olmaması. Bu halde, ilgililerin başvurusu üzerine, ortaklığın sermaye yapısı Kurulca incelenir ve iktisapların, yönetim hakimiyetine bir etkisinin olmadığı sonucuna varılırsa çağrı yapma zorunluğuna muafiyet kararı verilebilir.
- Ortaklığın hisse senetlerinin ve oy haklarının, yasal zorunluluklar sonucunda iktisap edilmesi veya oranların istenmeden aşılması hallerinde, çağrı yapma zorunluluğunu gerektiren kısmın Kurulca belirlenecek asgari sürede elden çıkarılacağına taahhüt edilmesi.
- Özelleştirme kapsamındaki ortaklıklarda, kamu paylarının satışında bu tebliğe göre çağrı yükümlülüğü doğduğu takdirde, özelleştirme uygulamalarının amacı dikkate alınarak Kurulca muafiyet getirilebilir.

Muafiyet başvurularının, çağrı yapma zorunluluğunun doğmasını izleyen beş gün içerisinde, çağrı yapmakla yükümlü olanlar tarafından Kurula yapılması gerekir. Kurul, uzmanları aracılığıyla yaptıracığı incelemeler ve talep edeceği bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda muafiyet koşullarının gerçekleştiği sonucuna varılırsa, ilgilileri çağrı yapma yükümlülüğünden muaf kılabilir.

4.6) Derecelendirme Faaliyetinin Kapsamı ve Bu Faaliyette Bulunabilecek Kuruluşlar

Derecelendirme faaliyetine ve bu faaliyette bulunmak üzere Kurulca yetkilendirilecek derecelendirme kuruluşlarına ilişkin esaslar Seri:VIII, No:51 sayılı "Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği ile düzenlenmiştir.

Derecelendirme faaliyeti; kredi derecelendirmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetlerini kapsar.

Kredi derecelendirmesi:

a) İşletmelerin risk durumları ve ödeyebilirliklerinin, veya

b) Borçluluğu temsil eden sermaye piyasası araçlarının anapara, faiz ve benzeri yükümlülüklerinin vadelerinde karşılanabilirliğinin

derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi:

İşletmelerin Kurulca yayımlanan "Kurumsal Yönetim İlkeleri"ne uyumun derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesinde bir bütün olarak tüm ilkelere uyum ile pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri, yönetim kurulu, ana bölümleri itibarıyla ayrı ayrı olmak üzere 1 ile 10 arasında derece notu verilir. Bu değerler arasında kalan (iki haneye kadar) küsuratlı notlar) tama iblağ edilmeksizin kamuya açıklanır.

Derecelendirme yaptırılması ihtiyaridir. Ancak, Kurul tarafından gerekli görülen durumlarda derecelendirme yaptırılması zorunlu tutulabilir.

Derecelendirme kuruluşları, işletmelerin talepleri olmaksızın derecelendirme yapabilirler. Derecelendirme kuruluşları, talebe bağlı olmayan derecelendirme çalışması ve sonuçları hakkında kamuya açıklama yapmadan önce ilgili işletmelere bilgi vermek zorundadırlar. Derecelendirme çalışmasında işletmeler hakkında esas alınan bilgilere ilişkin olarak ilgili işletme tarafından yapılan değerlendirmeler, derecelendirme kuruluşlarınca titizlikle dikkate alınır.

Derecelendirme faaliyeti, Türkiye'de kurulan ve derecelendirme faaliyetinde bulunmak üzere Kurulca yetkilendirilen derecelendirme kuruluşları ile Türkiye'de derecelendirme faaliyetinde bulunması Kurulca kabul edilen uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından yapılır.

4.6.1.1) Derecelendirme Faaliyeti

4.6.1.1.1) Derecelendirme Sözleşmesi

Derecelendirme kuruluşlarının derecelendirme yapacakları ortaklık ve sermaye piyasası kurumları ile her bir derecelendirme faaliyeti için ayrı ayrı olmak kaydıyla yazılı bir sözleşme yapmaları zorunludur.

Bu sözleşmelerde asgari aşağıdaki hususlara yer verilir:

- a) Derecelendirme kuruluşunun unvanı ve merkez adresi,
- b) Derecelendirme hizmetini talep eden ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarının unvanı ve merkez adresi,
- c) Sözleşmenin amacı, konusu, varsa özel nedenleri,
- d) Verilen derecenin yeniden değerlendirme periyodu ve esasları,
- e) Sözleşmenin süresi ve sona erme şartları,
- f) Derecelendirme kuruluşuna ödenecek ücret,
- g) Tarafların sorumluluk ve yükümlülükleri.

4.6.1.1.2) Know-how Sözleşmesi

Derecelendirme kuruluşlarının uluslararası bir derecelendirme kuruluşu ile know-how sözleşmesi yapması halinde, know-how sözleşmesinde asgari aşağıdaki hususlara yer verilir.

- a) Uluslararası derecelendirme kuruluşunun unvanı ve adresi,
- b) Derecelendirme kuruluşunun unvanı ve merkez adresi,

- c) Uluslararası derecelendirme kuruluşunun kendi ülkesinde ve uluslararası derecelendirme uygulamalarında kullandığı usuller ve teknikler konusunda derecelendirme kuruluşuna bilgi aktarımına ilişkin esaslar,
- d) Derecelendirme kuruluşunun, derecelendirme faaliyetini uluslararası derecelendirme kuruluşu tarafından aktarılan usuller ve teknikler doğrultusunda yürüteceğine ilişkin beyan,
- e) Uluslararası derecelendirme kuruluşuna ödenecek ücret,
- f) Sözleşmenin süresi ve sona erme şartları.

4.6.1.2) Derecelendirme Faaliyetine İlişkin Genel İlkeler

Derecelendirme kuruluşları faaliyetlerinin sürdürülmesinde aşağıda yer verilen ilkelere uymak zorundadırlar.

- a) Derecelendirme kuruluşları müşterilerine belli bir dereceyi vereceklerine dair taahhütte bulunamazlar.
- b) Derecelendirme kuruluşları her derecenin ne anlama geldiğine ilişkin kamuya açıklama yapmak zorundadırlar. Kamuya yapılan açıklamada, derecelendirmenin ilgili sermaye piyasası aracının alım-satım veya elde tutulmasına ilişkin bir tavsiye niteliği taşımadığı ayrıca belirtilir.
- c) Derecelendirme kuruluşlarının derecelendirme yaptıkları ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarının mali durumunu ve faaliyetlerini, borçluluğu temsil eden sermaye piyasası araçlarının riskini periyodik olarak takip etmeleri ve gerektiğinde derece değişikliği yapmaları zorunludur.
- d) Derecelendirme kuruluşları yeni bir derecelendirme yaptıklarında, yeni derece ile birlikte bir önceki derecenin ve derecenin değiştirilme gerekçesini kamuya açıklamak zorundadırlar.
- e) Derecelendirme sözleşmenin fesh edilmesi halinde bu hususun derecelendirmekuruluşu tarafından kamuya duyurulması zorunludur.
- f) Derecelendirme kuruluşları, derecelendirme yaptıkları ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarının, Kurulun ilgili düzenlemeleri uyarınca kamuya açıklanması gereken bilgilerden zamanında açıklanmayan ve/veya yetersiz olarak açıklananlar ile faaliyetlerini önemli ölçüde etkileyen diğer finansal ve idari riskleri derecelendirme raporunda açıklamak zorundadırlar.
- g) Derecelendirme kuruluşlarının, derecelendirme faaliyetlerini yürütürken bağımsız denetimden geçmiş finansal bilgileri kullanmaları esastır.
- h) Derecelendirme kuruluşları, faaliyetleri sırasında derecelendirme kuruluşu dışındaki uzman kişilerden görüş alabilir ve ek araştırma yaptırabilirler.
- i) Derecelendirme faaliyetleri sırasında yararlanılan bütün kaynakların güvenilir olması şarttır. Bu konuda bir kuşku söz konusu ise derecelendirme raporunda açıkça yer verilmelidir.
- j) Derecelendirme raporunda tüm projeksiyonlar ve varsayımların açıklıkla ayırt edilecek şekilde sınıflandırılması ve derecelendirmenin temel ilke ve yöntemlerinin belirtilmesi şarttır.

k) Derecelendirme kuruluşlarının uluslararası bir derecelendirme kuruluşu ile know-how sözleşmesi yapması halinde uluslararası derecelendirme kuruluşunun kullandığı derecelendirme metodolojisine uyulması ve verilecek derecenin know-how sözleşmesi yapılan uluslararası derecelendirme kuruluşu ile aynı olması zorunludur.

4.6.1.2.1) Mesleki Yeterlilik

Mesleki yeterlilik; lisans düzeyinde ve sonrasında eğitim ve öğrenim ile mesleki deneyimin derecelendirme faaliyetinde bulunabilecek düzeyde olmasını ifade eder. Derecelendirme kuruluşları, derecelendirme uzmanlarında meslek yeterliliği aramak ve sağlamak zorundadırlar.

Derecelendirme sonuçlarından yararlanacak olan tüm ilgili taraflar, derecelendirme çalışmalarının yürütülüp sonuçlandırılması sorumluluğunu üstlenecek derecelendirme uzmanlarının mesleki bakımdan yeterli olmalarını beklemek ve aramak hakkına sahiptirler.

Derecelendirme kuruluşları ve derecelendirme uzmanları, nitelikli bir derecelendirme hizmeti sunmak ve müşterilerinin kendilerinden bu yükümlülüğü yerine getirmelerini beklediğinin bilincinde olmak zorundadırlar.

4.6.1.2.2) Bağımsızlık İlkesi

Derecelendirme kuruluşları ile derecelendirme uzmanları, derecelendirme çalışmalarında bağımsız ve objektif olmak zorundadırlar. Bağımsızlık, mesleki faaliyetin dürüst ve tarafsız yürütülmesini sağlayacak bir anlayış ve davranışlar bütünüdür. Derecelendirme uzmanlarının derecelendirme faaliyetleri sırasında, bireysel olarak dürüst ve tarafsız olmaları yanında, bağımsızlıklarını ortadan kaldıracabilecek özel durumların da bulunmaması şarttır.

Derecelendirme uzmanları çalışmaları sırasında ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarından uzak kalmak, dürüstlük ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek hiçbir müdahaleye imkan vermemek, inceleme sonucunda ulaştıkları görüşlerini, başkalarının doğrudan veya dolaylı çıkarlarını düşünmeksizin raporlarında açıklamak zorundadırlar.

Derecelendirme kuruluşu ortakları, yöneticileri ve derecelendirme uzmanları derecelendirme hizmeti verdikleri dönemde bir başka derecelendirme kuruluşunda ve/veya sermaye piyasası kurumunda her ne unvanla olursa olsun görev alamaz ve ticaretle uğraşamazlar.

Derecelendirme kuruluşu ortakları, yöneticileri ve derecelendirme uzmanları görevle ilişkilerinin kesilmesinden itibaren 2 yıl geçmedikçe derecelendirme hizmeti verdikleri

ortaklık ve sermaye piyasası kurumu ile bunların iştiraklerinde her ne unvanla olursa olsun görev alamazlar.

Derecelendirme kuruluşları, ortakları, yöneticileri, derecelendirme uzmanları ve diğer çalışanları derecelendirme kuruluşunun derecelendirdiği ortaklıklar tarafından ihraç edilen sermaye piyasası araçlarına yatırım yapamazlar.

Derecelendirme kuruluşları, doğrudan ve dolaylı olarak %10'dan fazla sermaye payına sahip tüzel kişi ortakları, bunların iştirakleri, bağlı ortaklıkları ve tüzel kişi ortağın bir kredi kurumu olması durumunda bu kurumlardan kredi kullanan şirketlere yönelik olarak kredi derecelendirmesi faaliyetinde bulunamazlar.

4.6.1.2.3) Bağımsızlığı Ortadan Kaldıran Durumlar

Derecelendirme kuruluşu veya derecelendirme uzmanlarının bağımsızlığının zedelendiğine dair Kurulun, derecelendirme kuruluşunun, müşterinin veya ilgili diğer tarafların tereddütü oluşması halinde, bağımsızlığın ortadan kalktığı kabul edilir. Bağımsızlığın ortadan kalktığı durumlarda ivedilikle Kurula bilgi verilir.

Bağımsızlık aşağıdaki durumların varlığı halinde ortadan kalkmış sayılır.

a) Derecelendirme kuruluşlarının ortakları, yöneticileri, denetçileri, derecelendirme uzmanları ile şirketin tüzel kişi ortaklarının yönetim kurulu üyeleri ve bunların üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dahil) kan ve sıhrî hısımları ile eşleri veya derecelendirme kuruluşları tarafından;

1- Derecelendirme sözleşmesinde öngörülenler dışında müşteriden veya müşteri ile ilgili olanlardan, doğrudan veya dolaylı olarak bir menfaat elde edildiğinin veya menfaat sağlanacağı vaadinin ortaya çıkması,

2- Müşteriyle, müşteriye hakim ortaklıklar veya müşterinin ortaklarıyla ya da müşterinin yönetim, denetim veya sermaye bakımlarından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek veya tüzel kişilerle ortaklık ilişkisine girilmiş olduğunun belirlenmiş olması,

3- Müşteri ile iştiraklerinde kurucu, yönetim kurulu başkan veya üyesi, şirket müdürü veya yardımcısı olarak veya önemli karar yetki ve sorumluluğu taşıyan başka sıfatlarla görev alınması,

4- Müşteriler veya iştirakleri ile olağan ekonomik ilişkiler dışında borç-alacak ilişkisine girilmiş olması.

b) Geçmiş yıllara ilişkin derecelendirme ücretinin, geçerli bir nedene dayanmaksızın, müşteri tarafından ödenmemesi.

c) Geçmiş yıllara ilişkin derecelendirme ücretinin sözleşme ile belirlenenden daha az ya da daha fazla ödenmesi.

d) Derecelendirme ücretinin ödenmesinin derecelendirme sonuçları ile ilgili şartlara bağlanmış olması veya önceden kararlaştırılmış bir derecelendirme tahminine bağlanmış olması ya da derecelendirme işleminin tamamlanmasından sonra belirlenmesi veya piyasa rayicinden bariz farklılıklar göstermesi.

e) Kurulduktan sonra üçüncü hesap döneminden itibaren bir müşteriden elde edilen gelirin, o yıl sonu itibarıyla elde edilen dönem gelirlerinin %15'ini geçmesi.

İkinci fıkrada yer alan şartlar derecelendirme kuruluşuna dışarıdan hizmet veren kişi ve kuruluşlar için de geçerlidir.

4.6.1.2.4) Mesleki Özen ve Titizlik İlkesi

Derecelendirme kuruluşları bilgi ve yeteneklerinin yeterli olmadığı işleri kabul edemezler.

Derecelendirme kuruluşlarında çalışan derecelendirme uzmanları, derecelendirme görevinin planlanması, yürütülüp sonuçlandırılması ve raporun hazırlanması safhalarında gerekli mesleki özen ve titizliği göstermek zorundadırlar. Özen ve titizlik, dikkatli ve basiretli bir derecelendirme uzmanının aynı koşullar altında ayrıntılara vereceği önemi, göstereceği dikkat ve gayreti ifade eder.

4.6.1.2.5) Sır Saklama

Derecelendirme kuruluşu ile bütün çalışanları ve derecelendirme kuruluşuna dışarıdan hizmet verenler, işleri dolayısıyla öğrendikleri sırları ticari sır ve etik kurallar içerisinde gizli tutarlar, bu sırları kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatlerine kullanamazlar.

Aşağıda yer alan hususlar sır saklama yasağı kapsamında sayılmaz.

- a) Derecelendirme notu ile ilgili zorunlu açıklamalar,
- b) Kamuyu aydınlatma amacıyla mevzuat gereği yapılan ilan ve duyurular,
- c) Adli veya mevzuatla yetkili ve görevli kılınmış olmak kaydıyla idari, her türlü inceleme ve soruşturma halleri ile suç oluşturan durumlara ilişkin olarak sır sayılan bilgilerin ilgililere verilmesi.

4.6.1.2.6) Reklam Yasağı

Derecelendirme kuruluşları iş elde etmek için dolaylı ve dolaysız reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar, iş öneremezler.

Ancak kendilerini tanıtıcı bilgiler içeren broşürler hazırlayıp dağıtabilirler, kendileri veya müşterileri için eleman aramaya yönelik ilanlar verebilirler, mesleki konularda bilimsel nitelikte yayın yapabilirler, seminer, konferans gibi toplantılar düzenleyebilir veya bunlara katılıp tebliğ sunulabilirler, eğitim ve öğretim amacıyla ders verebilirler. Bu faaliyetler yürütülürken;

- a) İşin sonucu ile ilgili vaat ve taahhütlerde bulunulmaması,
- b) İşin gerektirdiği ciddiyette ve ölçüde kalınması,

c) Abartılmış, hissi, gerçeğe uymayan ve ilgili kamuoyunu aldatıcı ve yanıltıcı, deneyim noksanlıklarını istismar edici söz, görüntü ve bilgi unsurlarına yer verilmemesi veya bu izlenimin yaratılmaması,

d) Yapılabilecek iş ve hizmetler konusunda somut temeli olmayan beklentiler yaratılmaması,

e) Kuruluşun diğer derecelendirme kuruluşlarıyla karşılaştırılmaması, zorunludur.

Bu madde hükmü, derecelendirme kuruluşunda çalışan derecelendirme uzman-ları için de geçerlidir.

4.7) İpotek Finansmanı Kuruluşları

İpotek finansmanı kuruluşları, münhasıran konut finansmanından kaynaklanan alacakların devralınması, devredilmesi, devralınan alacaklardan oluşan varlıkların yönetimi ve alacakların teminat olarak alınması suretiyle kaynak temini amacıyla kurulan, sermaye piyasası kurumu niteliğini haiz anonim ortaklıklardır. İpotek finansmanı kuruluşları faaliyetlerinin gerektirdiği risk yönetimi amaçlı işlemleri yürütebilirler.

İpotek finansmanı kuruluşlarının nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayeleri 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda kalkınma ve yatırım bankaları için öngörülen tutardan az olamaz. Kurucularının ve sermayelerinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payların sahiplerinin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda banka kurucu ortakları için aranan şartları taşımaları zorunludur.

Konut finansmanından kaynaklanan alacakların ve diğer varlıkların teminat gösterilmesi suretiyle ipotek finansmanı kuruluşlarından kaynak temin edilmesi halinde, teminat gösterilen varlıklar, başka bir amaçla tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere üçüncü şahıslar tarafından haczedilemez, ihtiyati tedbir kararı verilemez ve iflas masasına dahil edilemez. Kurul, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşünü almak suretiyle, teminat gösterilen varlıklara ilişkin kayıtların ayrı bir kayıt kuruluşu nezdinde de tutulmasını zorunlu tutabilir.

İpotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşuna, faaliyet ilke ve esaslarına, faaliyetler itibarıyla izin esaslarına, tabi olacakları yükümlülöklere ilişkin hususlar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşünü almak suretiyle, Kurul tarafından belirlenir. İpotek finansmanı kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet izni almak üzere Kurula başvurması şarttır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun gözetim ve denetimine tabi olan bir kuruluşun iştirak etmesi öngörülen ipotek finansmanı kuruluşları için kuruluş izni alınmak üzere Kurula başvurulması halinde, kuruluş izni verilebilmesi için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşünün alınması zorunludur.

4.7.1.1) İpotek Finansmanı Kuruluşlarının Tedrici Tasfiyesi

Sermaye Piyasası Kanununun 46'ncı maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca yetkileri kaldırılan ipotek finansmanı kuruluşlarının tedrici tasfiyelerine Kurulca karar verilebilir. Bu kurumların tasfiye işlemleri Yatırımcıları Koruma Fonu tarafından yürütülür.

Tedrici tasfiyenin amacı, ipotek finansmanı kuruluşlarının mal varlığını işin niteliğine göre aynen veya nakde çevirmek suretiyle elde edilen bedeli tahsis ederek tasfiye etmektir. Tedrici tasfiye karar ve işlemlerinde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ve diğer mevzuatın tasfiye ile ilgili hükümleri uygulanmaz. İpotek finansmanı kuruluşlarının tedrici tasfiyelerinin uygulama usul ve esasları Kurulca belirlenir.

Tedrici tasfiye kararı verildikten sonra, ipotek finansmanı kuruluşunun yasal organlarının görev ve yetkileri, tasfiye sonuçlanıncaya kadar Yatırımcıları Koruma Fonu tarafından yerine getirilir. Ancak, Kurulun, gerektiğinde tedrici tasfiyeye gidilmesine karar vermeksizin, bu kuruluşların doğrudan tasfiyesini isteme hakkı saklıdır.

Hakkında tedrici tasfiye kararı verilen ipotek finansmanı kuruluşunun ödemeleri durur ve konut finansmanı fonları, varlık finansmanı fonları malvarlıkları ile varlık teminatlı menkul kıymetler ve ipotek teminatlı menkul kıymetler teminat havuzları hariç tüm mal varlığı üzerinde, bu karar tarihi itibarıyla sadece Fon tarafından tasarruf edilebilir. Fon, ipotek finansmanı kuruluşunun aktif ve pasifini tespit eder. İpotek finansmanı kuruluşunun, tasfiye kapsamında yer alan yükümlülüklerinden, nakit borçları, tedrici tasfiye kararının verildiği tarihteki anapara ve işlemiş faizleri toplamı üzerinden hesaplanır. İpotek finansmanı kuruluşunun tedrici tasfiye kararının verilmesinden sonra vadesi gelen menkul kıymetlerinden doğan hak ve borçları da, vadeleri itibarıyla belirlenir. İpotek finansmanı kuruluşunun, vadeli borçlarına vadeden, diğer borçlarına ise tedrici tasfiye tarihinden itibaren 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un 2'nci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen kanuni temerrüt faizi yürütülür. Mevzuat uyarınca ipotek finansmanı kuruluşu tarafından verilmiş teminatlar da, aktifin hesabında dikkate alınır.

Fon, ipotek finansmanı kuruluşunun tasfiye kapsamında yer alan gerçek hak sahiplerini ve alacak tutarlarını, Kuruldaki kayıtlar, ipotek finansmanı kuruluşunun kayıtları, bu kuruluşun ilgili olduğu diğer resmi ve özel kurumların kayıtları ile güvenilir bulunan diğer bilgi ve belgelere dayanarak tespit eder. İcra ve İflas Kanunu'nun 278, 279 ve 280'inci maddelerinde yazılı hallerin varlığı halinde, Fon tarafından iptal davası açılabilir.

İpotek finansmanı kuruluşunun malvarlığı, tasfiyenin amacı kapsamında yer alan hak sahiplerinin alacağının ödenmesinde kullanılır. Ancak, tasfiye bakiyesi bu alacakların tamamının karşılanmasına yetmezse, ödemeler garameten yapılır. Bu alacaklar tamamen karşılandıktan sonra artan kısımdan, öncelikle kamu alacakları ve kalandan Fonun yaptığı tasfiye giderleri nedeniyle doğan alacağı ödenir. Bakiye, diğer alacaklılara tahsis edilir. İpotek finansmanı kuruluşunun aktifleri, tasfiyenin amacı kapsamındaki hak sahiplerinin alacaklarını, Fondan yapılan ödemeleri ve tasfiye giderlerini karşılamaya yetmezse, Fon, Kurulun uygun görüşüyle ipotek finansmanı kuruluşunun iflasını isteyebilir.

5)İMKB KURUMSAL YÖNETİM ENDEKSİ TEMEL KURALLARI

5.1) Amaç

İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi (Endeks), İMKB pazarlarında (Gözaltı Pazarı hariç) işlem gören ve Sermaye Piyasası Kurulu’nun (SPK) Seri:VIII, No:40 “Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği” (Tebliğ) kapsamında kurumsal yönetim ilkelerine uyumuna ilişkin olarak belirlenmiş derecelendirme notuna sahip şirketlerin aşağıda belirtilen kurallara göre fiyat ve getiri performanslarının ölçülmesi amacıyla oluşturulmuştur.

5.2) Yönetim

Endekse alınma, Endeksten çıkarılma ve Endeksin sürekliliğinin sağlanmasına yönelik işlemler Değerleme ve İstatistik Müdürlüğü tarafından yapılır.

5.3) Endekse Alınma

SPK tarafından yetkilendirilerek derecelendirme kuruluşları listesine alınan derecelendirme kuruluşlarınca yapılan kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesinde, bir bütün olarak tüm ilkelere uyum notu en az 6 olan ve İMKB pazarlarında (Gözaltı Pazarı hariç) işlem gören şirketlerin hisse senetleri derecelendirme notunun Borsa'ya bildirildiği günü takip eden iş gününde endekse alınır.

5.4) Endeksten Çıkarılma

a) Aşağıdaki şartlarda veya durumlarda Endeks kapsamında bulunan ilgili hisse senetleri Endeks'ten çıkarılır:

1. Hisse senetlerinin işlem gördüğü pazardan Gözaltı Pazarına alınması,
2. Yeni bildirilen kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirme notunun 6'dan düşük olması,
3. Hisse senetlerinin işlem sırasının kesintisiz 5 iş gününden fazla süre ile kapalı kalması,
4. Hisse senetlerinin işlem gördüğü pazardan sürekli çıkarılması,
5. Derecelendirme sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona erdiğinin Borsa'ya bildirilmesi,
6. Derecelendirme kuruluşunun Sermaye Piyasası Kurulu'nun "Derecelendirme Kuruluşları Listesi"nden çıkarıldığının Borsa'ya bildirilmesi,
7. Derecelendirme kuruluşunun bağımsızlığının ortadan kalktığına Borsa'ya bildirilmesi,

b) Yukardaki durumlardan en az birinin gerçekleşmesi halinde, ilgili hisse senetleri 2, 5, 6 ve 7. maddelere göre Borsa'ya bildirimin yapıldığı günü takip eden ilk iş günü, 1 ve 4. maddelere göre Borsa Yönetim Kurulu kararının alındığı tarihi

takip eden ilk iş günü, 3. maddeye göre işlem sırasının kapalı kaldığı 6. iş günü Endeks kapsamından çıkarılır.

5.5) Birleşme Ve Devir Almalarda Yapılan Değişiklikler

- a) Hisse senetleri endeks kapsamında olan bir şirket başka bir şirketi veya şirketleri devir alırsa notu 6'dan aşağıya düşmediği takdirde endeks kapsamında kalmaya devam eder.
- b) Hisse senetleri endeks kapsamında olan bir şirket, kapsamda olmayan bir şirket tarafından devir alınırsa endeksten çıkartılır. Devir alan şirket III. maddede belirtilen şartları sağlarsa endekse alınır.

5.6) Endekse Yeniden Alınma

- a) "6.4) a-3" maddesine göre endeksten çıkarılan hisse senetleri, tekrar işlem görmeye başladığı gün endekse dahil edilir.
- b) Gözaltı Pazarından İMKB'nin diğer pazarlarına geçen hisse senetleri III. maddede belirtilen şartları sağlarsa yeni alındığı pazarda işlem görmeye başladığı tarihten itibaren Endekse dahil edilir.
- c) Kurumsal yönetim derecelendirme notu 6'dan düşük olduğu için endeksten çıkarılmış olan ve yeni ilan edilen kurumsal yönetim derecelendirme notu 6 ve üzerinde olan şirketlerin hisse senetleri yeni notun Borsa'ya bildirildiği günü takip eden iş günü endekse tekrar dahil edilir.
- d) Kurumsal yönetim derecelendirme sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi veya derecelendirme kuruluşunun SPK tarafından "Derecelendirme Kuruluşları Listesi"nden çıkarılması nedeniyle endeksten çıkarılan şirketin hisse senetleri, başka bir derecelendirme kuruluşundan alınan derecelendirme notunun "III." maddedeki şartları sağlaması halinde, yeni notun Borsa'ya bildirilmesini takip eden ilk iş günü endekse dahil edilir.

5.7) Birden Fazla Derecelendirme Kuruluşundan Not Alınması

Birden fazla derecelendirme kuruluşundan alınan derecelendirme notlarından en son bildirilen derecelendirme notu dikkate alınır. Bu derecelendirme kuruluşlarından herhangi birisinin derecelendirme sözleşmesi herhangi bir nedenle sona erdiğinde veya derecelendirme kuruluşunun SPK tarafından "Derecelendirme

Kuruluşları Listesi"nden çıkarılması halinde diğer derecelendirme kuruluşu tarafından verilen not dikkate alınır.

5.8) Hesaplama Yöntemi

- a) Endeksin hesaplanmasında en son tescil edilmiş fiyatlar kullanılır.
- b) Şirketlerin piyasa değeri, eski ve yeni (varsa) hisse senetlerinin fiyatları ayrı ayrı dikkate alınarak hesaplanır.

$$(\text{Piyasa değeri} = \text{Eski hisse senedi sayısı} * \text{Eski hisse senedi fiyatı} + \text{Yeni hisse senedi sayısı} * \text{Yeni hisse senedi fiyatı})$$

Esas sermaye sistemine tabi olup, temettü ödemedi sermaye artırımını yapan şirketlerin verdiği geçici makbuzlar Borsa'da alınıp satılmadığından yeni hisse senedine dönüşüncüye kadar fiyatı oluşmaz. Bu nedenle, eski hisse senetlerinin fiyatı geçici makbuzlar için de geçerli kabul edilerek şirketin piyasa değeri buna göre hesaplanır.

- c) Endeks, kapsamında bulunan şirketlerin aynen saklamada bulunanlar hariç, Takasbank saklamasında bulunan hisse senetlerinin toplam piyasa değerleri ile ağırlıklı olarak hesaplanır.

Endeksin hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılır:

$$E_t = \frac{\sum_{i=1}^n F_{it} * N_{it} * H_{it}}{B_t}$$

E_t = Endeksin t zamandaki değeri

n = Endekse dahil olan hisse (şirket) sayısı

F_{it} = "i" nci hisse senedinin t zamandaki fiyatı

N_{it} = "i" nci hisse senedinin t zamandaki toplam sayısı (=Ödenmiş veya Çıkarılmış sermaye)

H_{it} = "i" nci hisse senedinin t zamandaki aynen saklamada bulunanlar hariç, Takasbank saklamasında bulunan miktarının sermayeye göre tamsayıya yuvarlanmış oranı

B_t = Bölenin (Düzeltilmiş baz piyasa değeri) t zamandaki değeri

- d) Endekste Düzeltme: Endeks kapsamındaki hisse senetlerinin piyasa değerleri toplamında, hisse senetlerinin fiyatlarındaki hareketler dışında bir nedenle

meydana gelen değişikliklerden dolayı düşüş veya yükselme olmasını engellemek amacıyla, endeks hesaplama formülünün paydasında (Bölen değerinde) düzeltme yapılarak endeksin devamlılığı (karşılaştırılabilirliği) sağlanır.

Endeksin bölen değerinde düzeltme aşağıda gösterildiği şekilde yapılır:

$$E_t = \frac{PD_t}{B_t}$$

- E_t = "t" günü endeks kapanış değeri (değişiklik öncesi)
 PD_t = "t" günü endeks kapsamındaki hisselerin kapanış piyasa değeri
 B_t = "t" günü bölen değeri
 ΔPD = Aşağıda tanımlanan şirket faaliyetleri nedeniyle toplam piyasa değerinde meydana gelen değişiklik
 B_{t+1} = t+1 gününde kullanılacak bölen değeri
 E_{t+1} = Değişiklik sonrası endeks değeri
 $E_t = E_{t+1}$

$$\frac{PD_t}{B_t} = \frac{PD_t + \Delta PD}{B_{t+1}}$$

$$B_{t+1} = \left(1 + \frac{\Delta PD}{PD_t}\right) * B_t$$

Endekste düzeltme yapılmasını gerektiren şirket faaliyetleri ve düzeltmelerin yapılma zamanları şöyledir:

Fiyat Endeksi

Faaliyet Türü	Düzeltilme Zamanı
a) Nakit karşılığı sermaye artırımı	
i. Rüçhan hakkı kullanılarak	Rüçhan hakkı başlama tarihi
ii. Rüçhan hakkı kullanılmayarak	Satış işleminin bitiş tarihini izleyen gün
b) Endekse yeni hisse alınması	Alındığı gün
c) Endeksten hisse çıkarılması	Çıkarıldığı gün
d) Takasbank saklama oranının değişmesi	Dönemsel
e) Şirketlerin birleşmesi	Hisse dağıtım tarihi

f) Şirketin bölünmesi

Hisse dağıtım tarihi

Getiri Endeksi

Faaliyet Türü	Düzeltilme Zamanı
a) Nakit karşılığı sermaye artırımı	
i. Rüçhan hakkı kullanılarak	Rüçhan hakkı başlama tarihi
ii. Rüçhan hakkı kullanılmayarak	Satış işleminin bitiş tarihini izleyen gün
b) Endekse yeni hisse alınması	Alındığı gün
c) Endeksten hisse çıkarılması	Çıkarıldığı gün
d) Takasbank saklama oranının değişmesi	Dönemsel
e) Nakit Net Temettü ödemesi	Kupon kesim tarihi
f) Şirketlerin birleşmesi	Hisse dağıtım tarihi
g) Şirketin bölünmesi	Hisse dağıtım tarihi

5.9) Hesaplamaya Başlama

Endeks, endekse alınma kriterlerini sağlayan şirketlerin sayısının 5'e ulaşması halinde Borsa Günlük Bülten'inde yapılan duyurudan 1 hafta sonra hesaplamaya başlanır. İMKB Ulusal-100 endeksinin ilan edilen en son değeri Endeksin başlangıç değeri olarak alınır. Fiyat endeksi seanslar süresince, getiri endeksi seanslar sonunda hesaplanıp ilan edilir. Endeksler tamsayıdan sonra iki haneli olarak gösterilir.

23.08.2007 tarihi itibarıyla kurumsal yönetim derecelendirme notu en az 6 olan şirket sayısı 5'e ulaşmış bulunmaktadır. Bu nedenle, İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi, 31.08.2007 tarihi itibarıyla ve "İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi Temel Kuralları"nın IX. Hesaplamaya Başlama maddesinde yer aldığı üzere, İMKB-100 endeksinin ilan edilen en son değeri başlangıç değeri alınarak hesaplamaya başlanmıştır.

Endeks'in kodu XKURY olarak belirlenmiş olup, endekskapsamında yer alan şirketlerin listesi ve derecelendirme notları aşağıya çıkarılmıştır. (09.04.2008 tarihi itibarıyla)

• Doğan Yayın Holding A.Ş.	8,59 (Ara Dönem Revizyon Notu 8,50)
• Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	7,57 (Ara Dönem Revizyon Notu 7,74)
• Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	7,52
• Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	7,50 (Ara Dönem Revizyon Notu 8,50)
• Y ve Y Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	7,88

- *Hürriyet Gazetecilik* 7,97
- *Tüpraş Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.* 7,91
- *Otokar Otobüs Karoseri Sanayi A.Ş.* 7,94
- *Şekerbank T.A.Ş.* 7,00

Başlangıç değeri 29.08.2007=48.082,17 olarak dikkate alınmak suretiyle 31.08.2007 tarihinde başlanmıştır.

6) BANKACILIK KANUNUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ

Ticari bankalar, temelde para piyasası kurumlarıdır. Para piyasası kurumu olduklarından, kısa vadeli fon arz ve talebini karşılayan mali aracılar olarak işlev görürler. Mali aracılar, mali piyasalarda, kendileri için değil, fon noksanı olanlara fon fazlası olanların fonlarını aktarmak için vardır. Kuşkusuz, her hangi bir banka da, kendi ihtiyaçları için, hisse senedi veya tahvil ihraç ederek fon toplayabilir.

Yatırım ve kalkınma bankaları, mevduat toplama yetkileri olmayan, banka olarak kuruldukları için Bankacılık Kanunu'na; ancak sermaye piyasası faaliyetleri dolayısıyla da Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olan kurumlardır.

Ticari bankalar, kısa vadeli fon gereksinimlerinin karşılandığı mali aracılar olmakla birlikte, sermaye piyasasında da faaliyet gösterebilirler.

SPKn'nun 31'inci maddesine göre;

- a- Kurul kaydına alınacak sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık,
- b- Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık amacıyla alım satımı,

faaliyetleri münhasıran aracı kuruluşlarca (bankalar ve aracı kurumlar) yürütülür. Diğer sermaye piyasası faaliyetleri ise aracı kuruluşlar ve diğer sermaye piyasası kurumlarınca yerine getirilebilir.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri:V, No:46 sayılı "Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği" aracı kurum ve bankaların yapabilecekleri sermaye piyasası faaliyetlerini belirlemiştir. Buna göre aracı kurumlar, aracılık faaliyeti kapsamında aşağıda sayılan her bir faaliyet için Kurul'dan yetki belgesi almak kaydıyla;

- Sermaye piyasası araçlarının ihracına veya halka arz yoluyla satışına,
- Daha önce ihraç edilmiş sermaye piyasası araçlarının alım satımına,
- Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri dahil türev araçların dayandığı kategoriler itibariyle ayrı ayrı veya bütün olarak türev araçların alım satımına,

aracılık edebilirler.

Aracı kurumlar ayrıca;

- Sermaye piyasası araçlarının geri alım veya satım taahhüdüyle alım satımı,
- Yatırım danışmanlığı,
- Portföy yöneticiliği,

faaliyetlerini gerçekleştirebilirler.

Bankalar ise,

- Daha önce ihraç edilmiş sermaye piyasası araçlarının borsa dışında ve hisse senedi işlemleri hariç olmak üzere borsada alım satımına aracılık,
- Repo-ters repo,
- Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri dahil türev araçların dayandığı kategoriler itibariyle ayrı ayrı veya bütün olarak türev araçların alım satımına,

aracılık edebilirler.

Mevduat kabul etmeyen bankalar ise bu faaliyetlerin yanı sıra sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık, portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı faaliyetlerini de yapabilirler.

Yukarıda sayılan bu faaliyetler, her bir faaliyet için sermaye piyasası mevzuatında belirlenen esaslar çerçevesinde Kurul'dan yetki belgesi almak suretiyle yürütülebilir.

Kendi menkul kıymetlerini halka arz eden bankalar ile sermaye piyasası aracılık faaliyetinde bulunan bankalar, SPKn'nun 50'nci maddesi uyarınca, bu faaliyet ve işlemleri ile sınırlı olarak Sermaye Piyasası Kanununa tabi olurlar. Bankacılık faaliyet ve işlemlerinde ise, Bankacılık Kanununa tabidirler.

Hisse senetleri halka arz yoluyla satılan bankalar, halka açık ortaklık tanımına girmekte ve temettü dağıtımı nedeniyle de halka açık ortaklıkların tabi olduğu rejime tabii olacaklardır. Ancak, SPK'nın 50'nci maddesi uyarınca, bankaların temettü dağıtımı ve yeniden değerlendirme değer artış fonunun kullanımı konusunda bankaların ilgili oldukları Bakanlık yetkilidir.

Buna bağlı olarak, 04.02.1993 tarih ve 21486 sayılı Resmi Gazete'de Devlet bakanlığı tarafından yayınlanan "Hisse Senetleri Halka Arz Yoluyla Satılan Bankaların Dağıtacakları Temettüye İlişkin Esaslar Tebliği"nde bankaların Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre değil, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre genel kurullarınca dağıtılacak kar payını belirlemeye yetkili oldukları yönünde düzenleme yapılmıştır.

Ancak Bankacılık Kanununda yapılan değişikliklerle BDDK'nın oluşturulmasını takiben, bankaların likiditesini yükseltmek amacıyla, kar dağıtımına ilişkin karar verme yetkisi BDDK'ya verilmiştir. Bu nedenle, bankaların temettü dağıtımına ilişkin BDDK tarafından olumsuz bir karar alınmaz ise, bankalar TTK hükümlerine göre kar paylarını hesaplayacak ve kar dağıtımını genel kurulun belirlediği oranda yapabileceklerdir. Sermaye Piyasası Kanununda ve Kurulca bu konuda yapılmış düzenlemeler, halka açık ortaklık statüsündeki bankalarca uygulanmayacaktır.

Ayrıca Bankacılık Kanununun 7'nci maddesinin 2'nci fıkrasının (c) bendi uyarınca, bankaların hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması zorunludur.

Bankalar, kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında Bankacılık Kanunundaki özel hükümlere tabidir. Kurulun Seri:XI, No:1 tebliğinin 52'nci maddesi ile özel mevzuatlarına göre belirlenmiş şekil ve esaslar çerçevesinde mali tablo ve rapor düzenlemesi ve yayımlaması gereken ortaklıklar tabi oldukları mevzuata göre bu işlemleri yaparlarsa, Tebliğde öngörülen düzenleme ve ilân yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılırlar hükmü getirildiğinden, bankalar bu konuda BDDK'nın düzenlemelerine uymak zorundadırlar.

Bankacılık Kanunu'nda sermaye piyasası ile ilgili olarak yer alan bir başka konu ise mevduata ilişkin düzenlemedir. Bankacılık Kanununun mevduata ilişkin hükümlerin yer aldığı 10/1 maddesinde; Bankacılık Kanununun uygulanmasında; Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre sermaye piyasası araçlarının ihracı işlemleri dolayısıyla bankalar ve aracı kurumlarca toplanan paraların mevduat olarak kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

BANKACILIK KANUNU

(Resmi Gazete'nin 1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanmıştır)

Kanun No. 5411

Kabul Tarihi : 19.10.2005

Genel Hükümler

Amaç

Bu Kanunun amacı, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bunların faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Tanımlar ve kısaltmalar

Mevduat bankası: Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

Katılım bankası: Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

Kalkınma ve yatırım bankası: Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

Finansal holding şirketi: İçlerinden en az bir tanesi bir kredi kuruluşu olmak şartıyla bağlı ortaklıklarının tümü veya çoğunluğu kredi kuruluşu veya finansal kuruluş olan şirketi,

Şube: Elektronik işlem cihazlarından ibaret birimler hariç olmak üzere, bankaların bağımlı bir parçasını oluşturan ve bu kuruluşların faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını kendi başına yapan, sabit ya da seyyar bürolar gibi her türlü işyerini,

Merkez şube: Yurt dışında kurulu bir bankanın Türkiye'de açtığı şubeyi, birden fazla şubenin olması hâlinde ise Kuruma bildirilecek ve Kurulca onaylanacak şubeyi,

Fon bankası: Mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve bu Kanun uyarınca temettü hariç ortaklık hakları ile yönetimi ve denetimi Fona intikal eden bankalar ile Fonun çoğunluk hissesine sahip olduğu bankaları,

Finansal kuruluş: Kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya bu Kanunda yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketlerini,

Kontrol: Bir tüzel kişinin; sermayesinin, asgarî yüzde ellibirine sahip olma şartı aranmaksızın, çoğunluğuna doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması suretiyle veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulmasını,

Ana ortaklık: Kontrolündeki ortaklıklar ile Kurul tarafından belirlenen usûl ve esaslarla tanımlanan ortaklıkların finansal tablolarını kendi nezdinde konsolide eden banka veya finansal holding şirketini,

Bağlı ortaklık: Ana ortaklığın kontrolü altında faaliyet gösteren ortaklıkları,

Nitelikli pay: Bir ortaklığın sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payları,

Hâkim ortak: Bir ortaklığı doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte kontrol eden gerçek veya tüzel kişiyi,

Yöneticiler: Bankanın yönetim kurulu, denetim komitesi ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imza yetkisine sahip mensuplarından; bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan bölüm, kısım, grup ve bunlara eşdeğer isimler altında faaliyet gösteren birimlerin yöneticilerini,

Mevduat: Yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı,

Tasarruf mevduatı: Mevduat bankaları nezdinde açtırılan, gerçek kişilere ait ve münhasıran çek keşide edilmesi dışında ticari işlemlere konu olmayan mevduat hesaplarını,

Özel cari hesap: Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesapları,

Katılma hesabı: Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesapları,

Katılım fonu: Katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan parayı,

Destek hizmeti kuruluşu: Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde Merkez Bankası tarafından kurulmuş ya da Merkez Bankası bünyesinde faaliyet gösterenler ile Sermaye Piyasası Kurulunun denetiminde bulunan takas, saklama ve merkezi kayıt hizmeti kuruluşları hariç, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara ana hizmetlerinin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde hizmet veren kuruluşları,

Kıyı bankacılığı: Bankacılık faaliyetleri, kurulu bulunulan ülke harici ile sınırlı tutulan veya ülke genelinde uygulanan ekonomik ve malî mevzuata tâbi olmayan ya da kurulu bulunulan ülkede yerleşik olanlardan mevduat ve fon kabulünün yasaklandığı bankacılığı,

İfade eder.

Faaliyet konuları

Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler:

- a) Mevduat kabulü.
- b) Katılım fonu kabulü.
- c) Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri.
- d) Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri.
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri.

f) Saklama hizmetleri.

g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.

h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri.

i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri.

j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri.

k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri.

l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri.

m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri.

n) Yatırım danışmanlığı işlemleri.

o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi.

p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı.

r) Faktöring ve forfaiting işlemleri.

s) Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık.

t) Finansal kiralama işlemleri.

u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.

v) Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler.

Mevduat bankaları birinci fıkranın (b) ve (t), katılım bankaları (a), kalkınma ve yatırım bankaları (a) ve (b) bentlerinde belirtilen faaliyetleri gerçekleştiremezler.

Dolaylı pay sahipliği

Bu Kanunun uygulanmasında, gerçek kişilere ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde, bir gerçek kişi ile eş ve çocuklarına ve bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklara veya bu kişi veya ortaklıkların ayrı ayrı veya birlikte kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte dikkate alınır. Tüzel kişilere ait dolaylı pay sahipliğinin belirlenmesinde, bunlara ait paylar ile bunların kontrol ettikleri ortaklıklara ait paylar birlikte hesaplanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

İzne Tâbi İşlemler

Kuruluş ve Faaliyet İzinleri

Kuruluş veya Türkiye'de şube ve temsilcilik açma izni

Türkiye'de bir bankanın kurulmasına veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye'deki ilk şubesinin açılmasına, bu Kanunda öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararla izin verilir.

İzin için yapılacak başvurulara ve iznin verilmesine ilişkin usûl ve esaslar Kurulca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İzne ilişkin karar, başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklik bulunması hâlinde, istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde ilgiliye bildirilir. Eksikliklerin altı ay içinde giderilmemesi hâlinde başvuru geçersiz hale gelir.

Türkiye'de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak üzere banka kurulması veya yurt dışında kurulu bankalarca bu amaçla şube açılması, bunların faaliyet alanları ile finansal raporlama ve denetim usûlleri ve faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması hususları Kurul kararıyla belirlenir.

Yurt dışında kurulu bankalar, mevduat veya katılım fonu kabul etmemek ve Kurulca belirlenecek esaslara göre faaliyet göstermek kaydıyla, Kurulun izni ile Türkiye'de temsilcilik açabilirler.

Kuruluş şartları

Türkiye'de kurulacak bir bankanın;

- a) Anonim şirket şeklinde kurulması,
- b) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,

- c) Kurucularının bu Kanunda belirtilen şartları haiz olması,
- d) Yönetim kurulu üyelerinin bu Kanunun kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve plânlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek meslekî tecrübeyi haiz olması,
- e) Öngörülen faaliyet konularının plânlanan malî, yönetim ve organizasyon yapısı ile uyumlu olması,
- f) Nakden ve her türlü muvazaadan âri olarak ödenmiş sermayesinin en az otuzmilyon Yeni Türk Lirası olması,
- g) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
- h) Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması,
- i) Konsolide denetimini engelleyici nitelikte herhangi bir hususun bulunmaması,
- j) Öngörülen faaliyet konularına ait iş plânlarını, kuruluşun malî yapısı ile ilgili projeksiyonlarını sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde, ilk üç yıl için bütçe plânını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi de dahil olmak üzere ibraz etmesi,

Şarttır.

Kalkınma ve yatırım bankaları için ödenmiş sermaye, (f) bendinde belirtilen tutarın üçte ikisinden az olamaz. (Yirmi milyon YTL)

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Kurucularda aranan şartlar

Bankaların kurucu ortaklarının;

- a) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato ilân etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması,
- b) Bu Kanunun 71'inci maddesi uygulanan bankalarda veya bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Fona devredilmiş olan bankalarda nitelikli paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,

c) Tasfiyeye tâbi tutulan bankerler ile iradî tasfiye haricinde tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda, faaliyet izni kaldırılan kalkınma ve yatırım bankalarında, ortaklarının temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fona intikal eden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılan kredi kuruluşlarında, Fona intikalinden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılmadan önce nitelikli paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,

d) Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması veya mülga 3182 sayılı Bankalar Kanununun, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun, bu Kanunun ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuatın hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefet yahut mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, karapara aklama veya Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar, vergi kaçakçılığı suçlarından veya bu suçlara iştiraktan hükümlü bulunmaması,

e) Gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması,

f) İşin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması,

g) Tüzel kişi olması hâlinde, risk grubu ile birlikte ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması,

Şarttır.

Merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye'de şube açma şartları

Kurulca belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde gerekli izni alarak Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyet gösterecek yurt dışında kurulu bir bankanın;

a) Merkezinin bulunduğu ülkede esas faaliyetlerinde yasaklamanın bulunmaması olması,

b) Merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim merciinin Türkiye'de faaliyet göstermesine ilişkin olumsuz görüşünün bulunmaması,

c) Ödenmiş sermayesinin Türkiye'ye tahsis edilen kısmının 7'nci maddede belirtilen miktardan az olmaması, (30 milyon YTL)

d) Müdürler kurulu üyelerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen şartları ve plânlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek meslekî tecrübeyi haiz olmaları,

e) İzin kapsamındaki faaliyet konularına ait iş plânlarını, ilk üç yıl için bütçe plânını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi,

f) Dahil olduğu grubun ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması,

Şarttır.

Merkezinin bulunduğu ülkedeki yerel düzenlemelere aykırılıkları nedeniyle faaliyeti yasaklanan konularda faaliyet izni verilmez.

Faaliyet izni

Bu Kanunun 6'ncı maddesi çerçevesinde kuruluş veya Türkiye'de şube açma izni alan bankaların, Kuruldan ayrıca faaliyet izni alması şarttır. Bir beyanname ile yapılacak başvuru üzerine verilecek izin, Kurul tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça, 4'üncü maddede belirtilen bütün faaliyetleri aynı maddenin son fıkrasındaki sınırlamalar çerçevesinde kapsar. Verilen faaliyet izinleri Resmî Gazetede yayımlanır. Kararın, ilk izin başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde verilmesi gerekir.

Kurum, bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelerdeki şartları taşımayanlara gerekli düzeltmeleri yapmaları ve eksiklikleri tamamlamaları için altı ayı geçmemek üzere süre verir. Bu süre içinde yeniden başvuranlar hakkında yapılan inceleme sonucunda durumları uygun bulunmayanlara verilmiş olan kuruluş izni geçersiz olur ve sonuç yazılı olarak bildirilir. Kuruluş izni almış olan bankaların faaliyete geçebilmesi için;

a) Sermayesinin nakit olarak ödenmiş ve plânlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olması,

b) Kurucuları tarafından 7 nci maddede belirtilen asgarî sermayenin yüzde onu tutarındaki sisteme giriş payının en az dörtte birinin Fon hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,

c) Faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması ve yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması,

d) Yöneticilerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri haiz olması,

e) Kurulca faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olduğu kanaatine varılması,

Gerekir.

Sisteme giriş payının ödenmeyen kısmının, faaliyete geçiş tarihinden itibaren Kurulca belirlenecek ödeme plânı çerçevesinde Fon hesabına yatırılacağına ilişkin taahhütnamenin Kuruma ibrazı zorunludur. Sisteme giriş payı bir defaya mahsus olmak üzere alınır. Banka hissedarları sisteme giriş payının ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.

Kuruluş izninin iptali

Bir bankanın kuruluş izni;

- a) İznin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması,
- b) Kuruluş izninin verildiği tarihten itibaren dokuz ay içerisinde faaliyet izni için başvurulmaması,
- c) Kuruluş izninden vazgeçildiğinin beyan edilmesi,
- d) İznin verilmesinde aranan şartların, faaliyete geçilinceye kadar kaybedilmesi,
- e) Faaliyet izni alınamamış olması,
- f) İradi olarak bu Kanunun 4'üncü maddesinde belirtilen faaliyetlerin tümünden vazgeçilmesi ve iradi tasfiyenin tamamlanması,
- g) Devrolunan bankanın birleşme veya bölünme işlemlerinin tamamlanması,
- h) Bu Kanunun 106'ncı maddesi kapsamında tasfiye veya iflas takibatının tamamlanması,

Hâllerinden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla iptal edilir.

Faaliyet izninin iptali veya sınırlandırılması

Bir bankanın, faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması veya faaliyet izninin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi ya da bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması hâlinde faaliyet izni iptal edilir. Faaliyet izninin alındığı tarihten itibaren bir ay içerisinde ilgili kuruluş birliğine üye

olunmaması veya sisteme giriş payının kalan taksitlerinin Fon hesabına yatırılmamış olması ve bu yükümlülüklerin Kurum tarafından yapılan uyarıya rağmen yerine getirilmemesi durumunda, bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri dışında kalan faaliyet konuları Kurulca tek tek sınırlandırılabilir.

Bu kararlar ilgililere yazılı olarak bildirilir ve Resmî Gazetede yayımlanır.

Türkiye'de şubesi bulunan yurt dışında kurulu bankaların, kurulu bulundukları ülkede herhangi bir nedenle faaliyet izninin kaldırılması, faaliyetlerinin durdurulması, iflas veya tasfiyelerine karar verilmesi veya konkordato ilân etmeleri hâlinde, bunların Türkiye'deki şubelerinin faaliyet izinleri Kurul tarafından kaldırılır.

Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) veya (b) bentleri kapsamında bir kredi kuruluşuna verilen yetkinin Kurul tarafından kaldırılması, faaliyet izninin kaldırılması hükmündedir.

Yurt içinde şube açma

Kurulca belirlenecek esaslara ve bu Kanunda yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere uyulmuş olması ve Kuruma bildirilmesi şartıyla bankalarca yurt içinde şube açılması serbesttir.

Sınır ötesi faaliyetler

Türkiye'de kurulan bankaların, kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil olmak üzere yurt dışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları, bu Kanunda yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere ve Kurulca belirlenecek esaslara uyulması kaydıyla Kurulun iznine tâbidir.

Bağımsız denetim, değerlendirme, derecelendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının yetkilendirme izni

Bankaların bağımsız denetim, değerlendirme, derecelendirme ve destek hizmeti faaliyetlerini gerçekleştirecek olan kuruluşların yetkilendirilmesine, yetkilerinin geçici veya sürekli olarak kaldırılmasına Kurulca karar verilir. Buna ilişkin usûl ve esaslar ilgili meslek birliklerinin görüşü alınarak Kurulca belirlenir.

Ana Sözleşmeye İlişkin Hükümler

Ana sözleşme değişiklikleri

Bankaların ana sözleşme değişikliklerinde Kurumun uygun görüşü aranır. Kurumca uygun görülmeyen değişiklikler genel kurulda karara bağlanamaz. Kurumun uygun görüşü alınmaksızın yapılan ana sözleşme değişiklikleri Ticaret Siciline tescil edilemez. Ana sözleşme değişikliği için bu Kanun ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen izin, onay veya olumlu görüş başvuruları, yetkili mercilerce onbeş iş günü içinde cevaplandırılır.

Bankalar ana sözleşmelerini güncel olarak internet sayfalarında yayınlar. Ana sözleşmelerin güncelleştirilmesi, değişikliklerin gerçekleştiği tarihten itibaren on iş günü içerisinde yapılmak zorundadır.

Sermaye artırımları

Sermaye artırımlarının, her türlü muvazaadan âri olarak, ilgili mevzuatla ilâve edilmesine izin verilen kaynaklar hariç, iç kaynaklara başvurulmadan nakden ödenmesi şarttır. Sermaye artırımının Ticaret Siciline tescil edilmesinde Kurumun uygun görüşü aranır.

Sermayenin mevzuata aykırı olarak artırıldığı tespit edilen kısmı, özkaynak hesabında dikkate alınmaz.

Bu madde kapsamında sermaye artırımına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Pay edinim ve devirleri

Bir kişinin, bir bankada doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tâbidir.

Yönetim kuruluna veya denetim komitesine üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracı yukarıdaki oransal sınırlara bakılmaksızın Kurulun iznine tâbidir.

Bu izinlerin verilmesinde, bankanın devralınan hisselerinin nominal değerinin yüzde biri oranında devir payının devralan tarafından Fona yatırılması zorunludur.

Ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açan işlemler ile izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunmaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. Oy hakkı edinilmesi ve hisseler üzerinde intifa hakkı tesisinde de bu hüküm uygulanır.

Nitelikli paya sahip olan ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşıması şarttır. Kurucularda aranan nitelikleri kaybeden nitelikli paya sahip ortaklar temettü dışındaki ortaklık haklarından yararlanamaz. Bu halde, diğer ortaklık hakları Kurumun bildirim üzerine Fon tarafından kullanılır. Bu ortaklar sermayedeki doğrudan ve dolaylı payları yüzde onun altına düşene kadar rüçhan haklarını kullanamazlar.

Bir bankanın sermayesinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan tüzel kişilerin paylarının doğrudan veya dolaylı olarak birinci fıkrada belirtilen oranlar veya esaslar dahilinde el değiştirmesi, devralacak ortağın kurucularda aranan nitelikleri taşıması şartıyla Kurulun iznine tâbidir.

Kurulun izni olmadan payların devredilmesi hâlinde, bu paylara ait temettü hariç ortaklık hakları Fon tarafından kullanılır.

Hisseleri borsada işlem gören bankaların hisselerinin borsadan alınması ve bir bankanın hisselerinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra dairesinden satın alınması durumunda gerçekleştirilecek işlemlere ve bu maddenin uygulanmasına dair usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Birleşme, Bölünme, Hisse Değişimi ve İradi Tasfiye

Birleşme, bölünme ve hisse değişimi

Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan birinin; diğer bir veya birkaç banka veya finansal kuruluş ile birleşmesi veya bütün aktif ve pasifi ile diğer hak ve yükümlülüklerini Türkiye'de faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi, bütün aktif ve pasifleri ile diğer hak ve yükümlülüklerini devir alması veya bölünmesi ya da hisse değişimi Kurulun iznine bağlıdır. İzin tarihinden itibaren üç ay içinde ilgili bankaların yetkili organlarınca karar alınarak gerekli işlemlere geçilmediği takdirde, verilen izin geçersiz olur. Bankaların bu Kanun hükümlerine göre birleşme, bölünme ve devirlerinde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile devir veya birleşmeye konu bankaların toplam aktiflerinin sektör içindeki paylarının yüzde yirmiyi geçmemesi kaydıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 7, 10 ve 11'inci maddeleri hükümleri uygulanmaz. Birleşme veya devir işleminin kesinleşmesini müteakip, devredilen kuruluşun bütün aktif ve pasifleri ile diğer hak ve yükümlülükleri devralan bankaya geçer ve devredilen kuruluşun tüzel kişiliği sona ererek kaydı Ticaret Sicilinden silinir.

Bu madde hükmünün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İradi tasfiye

Bankaların faaliyetlerine son vermeleri ve tasfiyeleri Kurulun iznine ve Kurumun denetimine tâbidir.

Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar faaliyetlerine son vermek ve bunları tasfiye etmek istedikleri takdirde, durumu Türkiye çapında basımı ve dağıtımı yapılan en az iki gazete ile ilân ve mevduat sahipleri veya katılım fonu sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek kişi ve kurumlara tebliğ ederek ellerinde bulunan aynî ve nakdî her türlü mevduat veya katılım fonu ile emanet ve cari hesap bakiyelerini ve sair borçlarını, vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin iki ay içinde iadeye ve bu süre içerisinde sahibi başvurmayan aynî ve nakdî her türlü mevduat, katılım fonu, emanet ve alacakları Kuruma tevdi etmeye mecburdurlar. Kurum, bu suretle verilen değerleri, takip eden yıl başından başlamak üzere on yıl süre ile her yıl başında usûlüne göre ilan etmek

suretiyle saklar. Son ilân tarihinden itibaren altı ay içinde aranmayan bu değerler Fona gelir kaydolunur.

Bu madde hükmünün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Kurumsal Yönetim

Yönetim

Kurumsal yönetim ilkeleri

Kurumsal yönetime ilişkin yapı ve süreçler ve bunlara ilişkin ilkeler Sermaye Piyasası Kurulu ile kuruluş birliklerinin de görüşü alınarak Kurul tarafından belirlenir.

Yönetim kurulu

Bankaların yönetim kurulları genel müdür dahil beş kişiden az olamaz. Genel müdür, bulunmadığı hallerde vekili, yönetim kurulunun doğal üyesidir. Bu Kanunda genel müdür için öngörülen şartlar, yönetim kurulu üyelerinin yarıdan bir fazlası için de aranır. Murahhas üyelerin genel müdürde aranan şartları taşımaları zorunludur. Yönetim kurulu üyeliğine seçilenler ve herhangi bir nedenle boşalma hâlinde görevlendirilenler, bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte yedi iş günü içerisinde Kuruma bildirilir. Genel müdürlük ve yönetim kurulu başkanlığı görevleri aynı kişi tarafından icra edilemez. Yönetim kurulu üyelerinin bu Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşıması gerekir.

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki yönetim merkezlerinde, yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan, merkez şube müdürünün de dahil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu oluşturmaları zorunludur. Bu Kanunun uygulanmasında müdürler kurulu yönetim kurulu hükmünde olup, birinci fıkrada belirtilen şartlar müdürler kurulu üyeleri için de aranır.

İç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, işlerliğinin, uygunluğunun ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama sistemlerinin güvence altına alınması, banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi yönetim kurulunun sorumluluğundadır.

Denetim komitesi

Bankaların, yönetim kurullarınca yönetim kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere denetim komitesi oluşturulur. Denetim komitesi en az iki üyeden oluşur. Denetim komitesi üyeleri icraî görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilir. Türkiye'de şube olarak faaliyet gösteren bankalarda ise kendisine bağlı icraî mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan müdürler kurulu üyelerinden biri görevlendirilir.

Denetim komitesi üyelerinin, Kurulca belirlenen niteliklere sahip olmaları şarttır. Buna ilişkin bilgi ve belgeler atamanın yapılmasını müteakiben en geç yedi iş günü içinde Kuruma bildirilir.

Denetim komitesi, yönetim kurulu adına bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin bu Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, yönetim kurulu tarafından seçilen bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, bu Kanun kapsamında ana ortaklık niteliğindeki kuruluşlarda, konsolide denetime tâbi kuruluşların iç denetim işlevlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur.

Denetim komitesi, iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi sistemleri kapsamında oluşturulan birimlerden ve bağımsız denetim kuruluşlarından; görevlerinin ifasıyla ilgili olarak düzenli raporlar almak ve bankanın faaliyetlerinin sürekliliği ve güven içinde yürütülmesini olumsuz etkileyebilecek hususlar veya mevzuata ve iç düzenlemelere aykırılıklar bulunması hâlinde bu hususları yönetim kuruluna bildirmekle yükümlüdür.

Denetim komitesi, altı aylık dönemleri aşmamak kaydıyla icra ettiği faaliyetlerin sonuçları ile bankada alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve bankanın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlerini yönetim kuruluna bildirmekle yükümlüdür.

Denetim komitesi, bankanın tüm birimlerinden, anlaşmalı destek hizmeti kuruluşları ve bağımsız denetim kuruluşlarından bilgi ve belge almaya, bedeli banka tarafından karşılanmak suretiyle konularında ihtisas sahibi kişilerden yönetim kurulunun onayına bağlı olarak danışmanlık hizmeti sağlamaya yetkilidir. Denetim komitesinin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esasları yönetim kurulu tarafından düzenlenir.

Genel müdür ve yardımcıları

Banka genel müdürlerinin hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda en az lisans düzeyinde, mühendislik alanında lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanların ise belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmaları ve bankacılık veya işletmecilik alanında en az on yıllık meslekî deneyime sahip olmaları şarttır.

Genel müdür yardımcılarının en az yedi yıllık meslekî deneyime sahip ve asgarî üçte ikisinin birinci fıkrada belirtilen alanlarda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olması şarttır. Başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel

müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda icraî nitelikte görev yapan diğer yöneticiler de bu Kanunun genel müdür yardımcılarına ilişkin hükümlerine tâbidir.

Genel müdürlüğe ve yardımcılıklarına atanacakların, bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte Kuruma bildirilmesi şarttır. Bildirimden itibaren yedi iş günü içinde Kurumca olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin atamaları yapılabilir.

Herhangi bir nedenle görevden ayrılan genel müdür ve yardımcılarının görevden ayrılma nedenleri, ilgili banka ve görevden ayrılan tarafından yedi iş günü içinde Kuruma bildirilir.

Bu madde uygulamasında, genel müdürün sahip olması gereken nitelikler ve atanmalarına veya görevden ayrılmalara ilişkin yükümlülükler bakımından, yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki merkez şubesi müdürü, genel müdür gibi değerlendirilir.

Genel müdür ve genel müdür yardımcıları, konsolide denetime tâbi ortaklıklar hariç başka bir ticari kuruluştaki tam veya yarı zamanlı olarak görev alamaz.

Çalışma ve imza yetkisi yasağı

Bu Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşımayan kişiler, bankalarda genel müdür, genel müdür yardımcısı veya imza yetkisini haiz görevli olarak çalıştırılmazlar. Bankalar, bu kimselerin imza yetkilerini derhal kaldırmak zorundadırlar.

Kurum denetimleri sonucunda, bu Kanun veya ilgili diğer mevzuat hükümlerini ihlâl ettikleri ve bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen ve haklarında kanunî kovuşturma talep edilen banka mensuplarının, imza yetkileri Kurul kararı ile geçici olarak kaldırılır. Bu kimseler, Kurulun izni olmadıkça imza yetkisini haiz personel olarak hiçbir bankada çalıştırılmazlar.

Yemin ve mal beyanı

Bankaların yönetim kurulu üyeleri ile müdürler kurulu başkan ve üyeleri, seçilmeleri veya atanmalarından sonra yerel ticaret mahkemesi huzurunda yemin etmedikçe göreve başlayamazlar. Bu kişiler ile genel müdür ve yardımcısı ve imza yetkisine sahip mensuplarından bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan bölüm, kısım, grup ve bunlara eşdeğer isimler altında faaliyet gösteren birimlerin yöneticileri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümlerine tâbidirler.

Karar defteri

Yönetim kurulu, denetim komitesi ve kredi komitesi ile müdürler kurulu kararları, aralarında açıklık bırakılmamak ve satır aralarında çikıntı olmamak şartıyla tarih ve

numara sırasıyla 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun defterlerle ilgili hükümleri gereğince onaylanmış müteselsil sayfa numaralı ayrı birer deftere metnin doğruluğundan hiçbir şekilde şüpheyi davet etmeyecek şekilde günü gününe kaydedilir ve her kararın altı, üyeler tarafından karar tarihinden itibaren en geç bir ay içinde imza olunur. Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde, yıl sonlarında ciltlettirilmeleri kaydıyla karar defterleri yerine yaprakları noterce tasdikli ve müteselsil sıra numaralı ayrı kalamoza kullanılabilir.

İç Sistemler

İç sistemlere ilişkin yükümlülükler

Bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlüdürler.

İç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin kuruluşuna, işleyişine, yeterliliğine, oluşturulacak birimlere, icra edilecek faaliyetlere, üst yönetimin görev ve sorumlulukları ile Kuruma yapılacak raporlamalara ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

İç kontrol sistemi

Bankalar, iç kontrol sistemi kapsamında, faaliyetlerinin mevzuata, iç düzenlemelerine ve bankacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve raporlama sisteminin bütünlüğünü, güvenilirliğini ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini her seviyedeki personeli tarafından uyulacak ve uygulanacak sürekli kontrol faaliyetleri ile sağlamak, görevlerin fonksiyonel ayrımlarını, yetki ve sorumlulukların paylaşımını, fon ödemelerini, banka işlemlerinin mutabakatını, varlıkların korunmasını ve yükümlülüklerin kontrol altında tutulmasını temin etmek, maruz kalınan her türlü riskin tanınması, değerlendirilmesi ve yönetimi için gerekli alt yapıyı hazırlamak ve yeterli iletişim ağını oluşturmak zorundadır. İç kontrol faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak iç kontrol birimi ve personeli tarafından yürütülür.

Risk yönetimi sistemi

Bankalar risk yönetimi sistemi kapsamında, risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorundadır. Risk yönetimi faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülür.

İç denetim sistemi

Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuata, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğu, banka müfettişleri tarafından denetlenir.

İç denetim faaliyetleri, tarafsız ve bağımsız bir şekilde, gerekli meslekî özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirilir. Ana ortaklık niteliğindeki bankanın iç denetiminde görev alanlar konsolidasyona tâbi ortaklıklarda iç denetim görevini ifa edebilir. İç denetimle görevli birimce veya yetkili müfettişlerce bu Kanunun 29'uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düzenlenecek iç denetim raporunun, en az üçer aylık dönemler itibarıyla ve denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna tevdi zorunludur.

Yetkili Kuruluşlar

Bağımsız denetim kuruluşları

Bu Kanunun 15'inci maddesine göre yetkilendirilecek bağımsız denetim kuruluşlarının çalışmalarına ilişkin esaslar Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliği, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Merkez Bankası ve kuruluş birliklerinin görüşü alınarak Kurulca düzenlenir. Bağımsız denetim kuruluşları, bu Kanun uyarınca yaptıkları faaliyetler dolayısıyla üçüncü kişilere verdikleri zararlardan sorumludurlar.

Bağımsız denetim kuruluşları denetim esnasında, bankanın varlığını tehlikeye sokabilecek veya yöneticilerin Kanun veya esas sözleşmeyi ihlâl etmiş olduklarını gösteren hususları tespit ederse, durumu derhal Kuruma bildirir. Bu bildirim, meslekî gizlilik prensiplerinin ve anlaşmalarının veya bankacılık sırlarına ilişkin yükümlülüklerin ihlâl edildiği anlamına gelmez.

Değerleme ve derecelendirme kuruluşları

Bu Kanun ve bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde öngörülen değerlemeler ve derecelendirmeler, Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde, değerlendirme ve derecelendirme kuruluşlarına yaptırılır.

Destek hizmeti kuruluşları

Bankalar, destek hizmetinden doğabilecek riskler ile bunların yönetilmesine, beklenen fayda ve maliyetin değerlendirilmesine ilişkin hazırlayacakları programı Kuruma ibraz etmek zorundadır. Destek hizmeti, bankaların yasal yükümlülüklerini yerine getirmelerini, ilgili düzenlemelere uymalarını ve etkin biçimde denetlenmelerini engelleyici nitelikte olamaz.

Destek hizmeti kuruluşlarına ve hizmet alınabilecek konulara ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Sorumluluk sigortası

Bağımsız denetim, değerlendirme, derecelendirme ve destek hizmeti kuruluşları, verdikleri hizmetlerden doğabilecek zararları karşılamak amacıyla sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Finansal Raporlama

Muhasebe ve raporlama sistemi

Bankalar, kuruluş birliklerinin ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun görüşü alınmak suretiyle Kurul tarafından uluslararası standartlar esas alınarak belirlenecek usûl ve esaslara uygun olarak muhasebe sistemlerinde tekdüzeni uygulamak; tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek; finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadır.

Bankalar, kanunî ve yardımcı defter ve kayıtlarını, şubeleri, yurt içi ve yurt dışındaki muhabirleri ile hesap mutabakatı sağlamadan bilançolarını kapatamazlar.

Yayımlanan finansal tabloların gerçeğe aykırı olduğunun tespiti hâlinde Kurul gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.

Konsolide finansal raporlar

Ana ortaklık, finansal durum ve faaliyet sonuçları hakkında bir bütün olarak bilgi vermek amacıyla 37'nci maddeye istinaden Kurulca düzenlenen usûl ve esaslar çerçevesinde konsolide finansal raporlar düzenlemek zorundadır. Konsolide finansal rapor kapsamında bulunan kuruluşlar, kendilerinden konsolide finansal raporların düzenlenmesine ilişkin olarak istenecek her türlü bilgi ve belgeyi ilgili ana ortaklığa vermekle yükümlüdür.

Finansal raporların imzalanması, sunulması, ilânı ve denetimi

Bankalar tarafından hazırlanan finansal raporlardan Kurulca belirlenecek olanların, yönetim kurulu başkanı, denetim komitesi üyeleri, genel müdür ile finansal raporlamadan sorumlu genel müdür yardımcısı ve ilgili birim müdürü veya bu unvanlara eşdeğer kişiler tarafından ad, soyad ve unvan belirtilmek suretiyle finansal raporlamaya ilişkin düzenlemelere ve muhasebe kayıtlarına uygun olduğu belirtilerek imzalanması zorunludur. İmza yükümlülüğü, Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankalarda müdürler kurulu üyelerince yerine getirilir.

Bankaların genel kurullarına sunacağı yıllık finansal raporların bağımsız denetim kuruluşlarınca onaylanması şarttır.

Bankalar, düzenleyecekleri finansal raporlarını, Kurulun belirleyeceği usûl ve esaslar çerçevesinde ilgili mercilere sunmak ve ilân etmek zorundadırlar.

Yıllık faaliyet raporu

Bankalar, statülerine, yönetim ve organizasyon yapılarına, insan kaynaklarına, faaliyetlerine, finansal durumlarına, yönetimin değerlendirmeleri ve geleceğe yönelik beklentilerine ilişkin bilgileri, finansal tablolarını, özet yönetim kurulu raporunu ve bağımsız denetim raporunu da içeren yıllık faaliyet raporu hazırlamak zorundadırlar. Faaliyet raporunun hazırlanmasına, ilgili mercilere bildirilmesine ve kamuya açıklanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Sorumluluk

Yönetim kurulu, bu Kanunun 37'nci maddesi uyarınca faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi, finansal tabloların hazırlanması, onaylanması, denetlenmesi, yetkili mercilere sunulması ve yayımlanması dâhil finansal raporlama sistemini, görev, yetki ve sorumlulukları belirlemek, bilgi sistemlerini yeterli hale getirmek ve uygulamayı gözetmekle yükümlüdür.

Belgelerin saklanması

Alınan yazılar ve faaliyetler ile ilgili belgelerin asılları veya bunun mümkün olmadığı hâllerde sıhhatlerinden şüpheye mahal vermeyecek kopyaları ve yazılan yazıların makine ile alınmış, tarih ve numara sırası verilerek düzenlenecek suretleri, usûlleri çerçevesinde ilgili banka nezdinde on yıl süreyle saklanır. Bu belgelerin mikrofilm, mikrofiş şeklinde veya elektronik, manyetik veya benzeri ortamlarda saklanması mümkündür. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Koruyucu Hükümler

Özkaynaklar ve Standart Oranlar

Koruyucu düzenlemeler

Kurul; bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borç, yükümlülük ve taahhütleri, gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve maruz kalınan risklerin tespiti, tahlili, izlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınırlamalar ve standart oranlar da belirlemek suretiyle gerekli düzenlemeleri yapmaya ve bunlar hakkında her türlü tedbiri almaya yetkilidir. Bu hüküm, 38'inci madde gereğince konsolide malî tablo hazırlama yükümlülüğü bulunan ana ortaklık için Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde konsolide ve konsolide olmayan bazda uygulanır. Bankalar, yapılan düzenlemelere uymak, belirlenen sınırlamaları ve standart oranları konsolide baz da dahil olmak üzere hesaplamak, tutturmak ve idame ettirmek ve bunlara ilişkin olarak Kurum tarafından istenen tedbirleri belirlenen süreler içinde almak ve uygulamakla yükümlüdür.

Kurul, kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlerin uygulanmasını da dikkate alarak, her bir banka ya da banka grubu için belirlenen asgarî veya azamî standart oranlar ve sınırlardan farklı daha ihtiyatlı bir oran veya sınır tesis etmeye veya hesaplama ve bildirim dönemlerini farklılaştırmaya veya genel olarak belirlenmemiş oran ve sınırlar tespit etmeye yetkilidir.

Bu Kanun kapsamında öngörülen sınırlamalara ve standart oranlara ilişkin eşiklere erişilmesi veya aşımaların oluşması hâlinde, ilgili banka durumu derhal Kuruma bildirmek zorundadır.

Ödenmiş sermaye, yedek akçeler ve özkaynak

Ödenmiş sermaye, bankaların fiilen ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş veya Türkiye'ye ayrılmış ve ödenmiş sermayelerinden, bilançoda görülen zararın yedek akçelerle karşılanamayan kısmı düşüldükten sonra kalan tutardır.

Yedek akçeler, bankaların 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ilgili kanunlar ile ana sözleşmelerine göre ayırdıkları yedek akçelerinden varsa bilanço zararının düşülmesinden sonra elde edilen tutardır.

Özkaynak, ana sermaye ve katkı sermaye toplamı ile bu toplamdan sermayeden indirilecek değerlerin düşülmesi sonucu bulunacak tutarı ifade eder.

Konsolide özkaynak, konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu maddenin üçüncü fıkrası hükmüne göre hesaplanarak dikkate alınır.

Bu maddeye ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Sermaye yeterliliği

Bu Kanunun uygulanmasında maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak bulundurulması sermaye yeterliliğini ifade eder. Bankalar, Kurum tarafından düzenlenecek yönetmelikte öngörülen usûl ve esaslara göre yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır.

Bankaların iç sistemleri, aktif ve malî yapıları dikkate alınarak asgarî sermaye yeterliliği oranını artırmaya, bankalar bazında farklılaştırmaya, kaynağı katılma hesabı olan aktiflerin risk ağırlıklarının belirlenmesinde bu hesapların özelliklerini dikkate almak suretiyle düzenleme yapmaya Kurul yetkilidir.

Likidite yeterliliği

Bankalar, Merkez Bankasının uygun görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenecek usûl ve esaslara göre asgarî likidite düzeyini hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır.

Aşımların giderilmesi

Bu Kanun ve bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde yer alan sınırlama ve oranlara ilişkin aşımaların Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde giderilmesi zorunludur.

Özkaynaklarda meydana gelebilecek düşüşler nedeniyle özkaynağın belirli bir oranı ile ilişkilendirilen sınırlama ve oranlarda aşımaların oluşması ve şartların gerektirmesi hâlinde, bu aşımalar Kurumca belirlenecek bir süre içinde giderilir. Aşımların giderilmesi için belirlenen süre içinde bu Kanunun idarî para cezalarına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Krediler ve Risk Grubu

Krediler

Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemiyle sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Risk grubu

Bir gerçek kişi ile eşi ve çocukları, bunların yönetim kurulu üyesi veya genel müdürü oldukları veya bunların ya da bir tüzel kişinin birlikte veya tek başlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da sınırsız sorumlulukla katıldıkları ortaklıklar bir risk grubunu oluşturur.

Bir banka ile bu bankanın nitelikli pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve genel müdürü, bunların birlikte veya tek başına, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettikleri ya da

bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya yönetim kurulu üyesi ya da genel müdürü oldukları ortaklıklar bankanın dahil olduğu risk grubunu oluşturur.

Yukarıda belirtilen risk gruplarının belirlenmesinde birlikte kontrol edilen ortaklıklar, bu ortaklıkların kontrolünü birlikte sağlayan her bir hissedarın risk grubuna dahil edilir.

Bu maddenin uygulanmasında aralarında birinin ödeme gücüne düşmesinin diğer bir veya birkaçının ödeme gücüne düşmesi sonucunu doğuracak boyutta kefalet, garanti veya benzeri ilişkiler bulunan gerçek ve tüzel kişiler ilgili risk gruplarına dahil edilir.

Sermayesinin çoğunluğu ayrı ayrı veya birlikte Hazineye, Özelleştirme İdaresi Başkanlığına, genel veya katma bütçeli dairelere ait bankalar; doğrudan veya dolaylı olarak kontrol ettikleri ortaklıklar ile birlikte bir risk grubu oluşturur.

Bankalar dışındaki kamu iktisadi teşebbüslerinin veya hisselerinin çoğunluğu Özelleştirme İdaresi Başkanlığının elinde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşları, sermaye, yönetim ve denetimlerine hâkim oldukları bağlı ortaklık, iştirak ve müesseseler ile birlikte bir risk grubu oluşturur.

Bu maddenin uygulanmasına, banka ve ortaklıklarda yönetim kurulu üyesi ve genel müdür olarak görev yapanlar ve velâyet altında olmayan çocuklar bakımından aynı risk grubuna dahil edilecek gerçek ve tüzel kişilerin tespitine ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Dâhil olunan risk grubu ve mensuplara kredi kullandırma koşulları

Bankalar;

a) Yönetim kurulu üyelerine, genel müdüre, genel müdür yardımcılara ve kredi açmaya yetkili mensuplarına; bunların eş ve velâyet altındaki çocuklarına; tek başlarına ya da birlikte sermayesinin yüzde yirmibeş veya fazlasına sahip oldukları ortaklıklara,

b) (a) bendinde sayılanlar dışında kalan mensupları ile bunların eş ve velâyeti altındaki çocuklarına,

c) Mensuplarının kurduğu veya bunlar için kurulan sandık, dernek, sendika veya vakıflara,

Her ne şekil ve surette olursa olsun nakdî ve gayrinakdî kredi veremez, tahvil ya da benzeri menkul kıymetlerini satın alamazlar.

Birinci fıkra hükümleri, yönetim kurulu üyeliklerinde aslen bulunan veya temsilci bulunduran ve banka sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip olan gerçek kişi ortaklar ile tüzel kişi ortaklar hakkında uygulanmaz.

Bir bankanın ortaklıklarının yönetim ve denetim kurullarında bulunan kimselerin aynı zamanda ilgili bankanın mensubu olması, bu ortaklıkların ilgili banka ile işlem yapmasına engel değildir.

Bankanın dâhil olduğu risk grubunda bulunan gerçek ve tüzel kişilere kredi kullandırılması hâlinde, gerekli kararların yönetim kurulunun üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile alınması ve bunlara sağlanan kredi koşullarının kredi kullananın lehine diğer kişi ve gruplara kullandırılanlardan ve piyasa koşullarından farklılık arz etmemesi şarttır.

Bir bankanın yönetim kurulu üyelerine, mensupları ile bunların eşlerine ve velâyet altındaki çocuklarına, aylık net ücretleri toplamının beş katını aşmamak üzere verilecek krediler, üç katını aşmamak üzere çek karnesi veya kredi kartı verilmesi suretiyle kullandırılacak krediler ile bu Kanunun 55 inci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen menkul kıymetler karşılığı kullandırılan krediler birinci ve dördüncü fıkra hükümlerine tâbi değildir.

Banka, bankanın risk grubunda yer alan kişilere açtığı kredileri Kuruma düzenli olarak raporlar.

Sonradan bu madde hükümlerine aykırı hale gelen kredilerin en geç altı ay içinde tasfiye edilmesi zorunludur.

Kredi açma

Kredi açma yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idarî esaslara ilişkin politikaları oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Yönetim kurulu kredi açma yetkisini Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir. Genel müdürlük kendisine devredilen kredi açma yetkisini diğer birimleri, bölge müdürlükleri veya şubeleri aracılığıyla da kullanabilir. Kredi komitesinin oluşumu ile çalışma ve karar alma esasları Kurulca belirlenir. Bu Kanunun kredi sınırlarına ilişkin hükümlerine tâbi olmayan krediler için kredi açma yetkisi yönetim kurulunca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde devredilebilir.

Kredi açma yetkisini haiz olanlar, kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alamaz ve bu hususu yazılı olarak yetkililere bildirir.

Kurul, bu madde ve 50'nci madde hükümlerine aykırı olarak kullandırıldığı tespit edilen kredilerin, ilgili bankanın özkaynak hesabında indirim kalemi olarak dikkate alınmasına karar vermeye veya bu krediler tutarında ilave özkaynak temin edilmesini zorunlu tutmaya yetkilidir.

Kredilerin izlenmesi

Bankalar, kredileri nedeniyle maruz kalınacak riskleri ölçmek, karşı tarafın malî gücünü düzenli olarak analiz etmek ve izlemek, gerekli bilgi ve belgeleri temin etmek ve bunlara ilişkin esasları belirlemek zorundadır. Kredi müşterileri bu çerçevede konsolide ve konsolide olmayan bazda istenilen bilgi ve belgeleri bankalara vermekle yükümlüdür.

Sermayesinin yarısından fazlasına genel ve katma bütçeli dairelerin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, 28.5.1986 tarihli ve 3291 sayılı Kanun kapsamına alınan kuruluşların sahip olduğu kurum ve ortaklıklara ve bankalar dışında kalan müşterilere açılacak kredi ve verilecek kefalet ya da teminatların Kurumca belirlenecek tutarı geçmesi hâlinde alınacak hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kâr ve zarar cetvellerinin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluğunun Kurumca belirlenecek esaslar dahilinde 1.6.1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensupları tarafından onaylanması şarttır.

Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Karşılıklar ve teminatlar

Bankalar, krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak, doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması ve bunlar dışında kalan varlıkların değer azalışları için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, aktiflerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesine ve vadesi dolmuş kredilerin geri ödenmesine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve işletmek zorundadır. Bu fıkra hükmünün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Bu madde uyarınca krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Sınırlamalar

Kredi sınırları

Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullandırılabilir kredilerin toplamı özkaynakların yüzde yirmibeşini aşamaz. Bu oran, 49'uncu maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan risk grubu bakımından yüzde yirmi olarak uygulanır. Kurul, bu oranı yüzde yirmibeşe kadar yükseltmeye veya kanunî haddine kadar indirmeye

yetkilidir. Bir adi ortaklığa verilen krediler, sorumlulukları oranında ortaklara kullandırılmış sayılır.

Bankalarca hâkim ortak veya nitelikli pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın bankaların sermayesinin yüzde bir ve daha fazla payına sahip olup pay defterine kayıtlı olan tüm ortaklarına ve bunlarla risk grubu oluşturan kişilere kullandırılacak kredilerin toplamı özkaynaklarının yüzde ellisini aşamaz.

Birlikte kontrol edilen ortaklıklara kullandırılan krediler, bu ortaklıkları birlikte kontrol eden hissedarların her birinin ortaklık sermayesinde sahip olduğu payların, birlikte kontrol ettikleri toplam paya oranı ölçüsünde ortaklığı birlikte kontrol eden her bir hissedarın dâhil olduğu risk grubuna kullandırılmış sayılır.

Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna özkaynakların yüzde onu veya daha fazlası oranında kullandırılan krediler büyük kredi sayılır ve bunların toplamı özkaynakların sekiz katını aşamaz.

Bir risk grubuna kullandırılan kredilerin teminatını oluşturmak üzere aynı risk grubuna dâhil gerçek veya tüzel kişilerden kabul edilen aval, garanti ve kefaletler risk grubuna ait kredi sınırlarının hesabında dikkate alınmaz.

Gayrinakdî krediler, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler, kabul edilen aval, garanti ve kefaletler, kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlarla gerçekleştirilen işlemler, Kurulca kabul edilecek ülkelerin merkezî yönetimleri, merkez bankaları ve bankaları ile yapılan işlemler veya bunlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, verilen diğer garantiler karşılığı yapılan işlemler kredi sınırlarının hesabında Kurulca belirlenen esaslar ve oranlar dâhilinde dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, ana ortaklık bakımından konsolide esasa göre uygulanır.

Kredi sınırlamalarına tâbi olmayan işlemler

Aşağıdaki kredi işlemleri 54'üncü maddedeki sınırlamalara tâbi değildir:

- a) Karşılığı nakit, nakit benzeri kıymet ve hesaplar ile kıymetli maden olan işlemler.
- b) Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığıyla yapılan işlemler ile bu kurumlarca çıkarılan ya da ödenmesi garanti edilen bono, tahvil ve benzeri menkul kıymetler karşılığı yapılan işlemler.
- c) Merkez Bankası nezdindeki piyasalarda veya kanunla teşkilatlanmış diğer para piyasalarında yapılan işlemler.

d) Aynı kişiye ya da aynı risk grubuna yeni kredi tahsisi hâlinde daha önce yabancı para cinsinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredilerin, müteakiben tahsis edilen kredinin kullandırılmaya başlandığı tarihteki cari kurdan dikkate alınması kaydıyla çek ve kredi kartı kullandırmaları hariç, kredilerde kur değişikliklerinin doğurduğu artışlar ile vadesi geçmiş kredilere tahakkuk ettirilen faiz, kâr payı ve diğer unsurlar.

e) Her türlü sermaye artırımları dolayısıyla bedelsiz edinilen ortaklık payları ile ortaklık paylarının herhangi bir fon çıkışı gerektirmeyen değer artışları.

f) Kurulca belirlenecek esaslar dâhilinde bankaların kendi aralarındaki işlemler.

g) Kurulca belirlenecek esas ve süreler çerçevesinde elden çıkarılması kaydıyla halka arza aracılık yüklenimleri kapsamında edinilen ortaklık payları.

h) Özkaynak hesabında indirilecek değer olarak dikkate alınan işlemler.

i) Kurulca belirlenecek diğer işlemler.

Ortaklık paylarına ilişkin sınırlamalar

Bankaların; kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar dışındaki bir ortaklıktaki payı kendi özkaynaklarının yüzde onbeşini, bu ortaklıklardaki paylarının toplam tutarı ise kendi özkaynaklarının yüzde altmışını aşamaz.

Bu Kanunun 55 inci maddesinin (e) bendinde belirtilen işlemler, birinci fıkrada belirtilen sınırların hesabında dikkate alınmaz.

Birinci fıkrada zikredilen sınırların aşılması hâlinde, aşım tutarı özkaynak hesaplamasında ana sermayeden indirim kalemi olarak dikkate alınır.

Bankalar, kendilerinde doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olan ortaklık ve kuruluşlarda doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olamazlar, bunların hisse senetlerini rehin olarak kabul edemezler ve karşılığında avans veremezler.

Gayrimenkul ve emtia üzerine işlemler

Bankaların gayrimenkullerinin net defter değerleri toplamı özkaynaklarının yüzde ellisini aşamaz. Bu hesaplamada, değerleme veya enflasyon düzeltmesine bağlı olarak oluşan ve gayrimenkul hesabına eklenen değer artışları yüzde elli oranında dikkate alınır.

Bankalar, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında gayrimenkul ve emtiayı esas alan sözleşmeler ile Kurulca uygun görülecek kıymetli madenlerin alım ve satımı hariç olmak üzere ticaret amacıyla gayrimenkul ve emtianın alım ve satımı ile uğraşamaz, ipotekli konut finansmanı kuruluşu ve gayrimenkul yatırım ortaklıkları hariç olmak üzere ana faaliyet konusu gayrimenkul ticareti olan ortaklıklara katılamazlar.

Katılım bankaları tarafından gayrimenkul, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, kâr ve zarar ortaklığı, ortak yatırımlar yoluyla finansman sağlanması ve benzer faaliyetler nedeniyle üstlenilen yükümlülüklerden dolayı gayrimenkul ve emtia üzerine yapılan işlemler, bu madde ile yasaklanan ve sınırlanan faaliyetler kapsamında değerlendirilmez.

Alacaklardan dolayı edinilmek zorunda kalınan emtia ve gayrimenkullerin elden çıkarılmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

Bağış sınırları

Bankalar ve konsolide denetime tâbi kuruluşlarca bir malî yılda yapılabilecek bağış miktarı, banka özkaynaklarının binde dördünü aşamaz. Ancak, yapılan bağış ve yardımların en az yarısının, kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider veya indirim olarak dikkate alınabilecek bağış ve yardımlardan oluşması zorunludur. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Mevduata ve Katılım Fonu Toplamaya İlişkin Hükümler

Mevduat ve katılım fonu kabulü

Kredi kuruluşları ile özel kanunlarına göre yetkili olanlar dışında hiçbir gerçek veya tüzel kişi, aslen veya fer'an meslek edinerek mevduat veya katılım fonu kabul edemez, ticaret unvanları ve kamuya yapacakları açıklamalar ile ilân ve reklamlarında bu izlenimi yaratacak ifade ve deyimleri kullanamaz.

Karşılığında hesap cüzdanı yerine makbuz, katılma belgesi, senet ve benzeri belgelerin verilmesi, alınan paraların mevduat veya katılım fonu kabulü sayılmasına engel değildir.

Resmî ve özel kuruluşlar ile ortaklıklarda, yalnız çalışanlarına ait olmak üzere sağlık ve sosyal yardım, emeklilik, ihtiyat ve tasarruf sağlama amaçlarıyla kurulan sandık ve vakıfların münhasıran kendi üyelerinden bu amaçlar için topladıkları paralar ile sigorta şirketlerinin işlemleri bu Kanun uygulamasında mevduat ve katılım fonu kabulü sayılmaz.

Kalkınma ve yatırım bankalarının kendi müstakrizlerinden, ortak ve ortaklıklarından genel esaslar dâhilinde sağladıkları fonlar ile bankalardan, para piyasaları, sermaye piyasaları ve organize piyasalardan sağlayacakları fonlar bu Kanun uygulamasında mevduat sayılmaz.

Türkiye'de kurulan kredi kuruluşlarının yurt dışındaki şubeleri ve ortaklıkları, mevduat cüzdanı ve fon toplamaya ilişkin evrakın düzenlenmesi işlemlerini faaliyette bulundukları ülkede yapmak zorundadır. Bu şube veya ortaklıklar adına hiçbir şekil ve surette yurt içinde mevduat cüzdanı ve fon toplamaya ilişkin evrak düzenlenemez veya verilemez.

Türkiye'de kurulu kredi kuruluşları, yurt dışında kurulu ortaklıkları veya başka banka veya finansal kuruluşlar adına yurt içinde yerleşik kişilerden mevduat veya katılım fonu kabul etmek amacıyla; evrak ya da cüzdan bulundurmaları, personel istihdam etmeleri, bu ortaklıklar veya başka kredi kuruluşu veya finansal kuruluşlar adına toplanacak mevduat ve katılım fonu üzerinden personele ücret, komisyon, prim ve benzeri adlar altında para ödemek veya personele bu kuruluşların reklamını yaptırmak suretiyle müşterilerini anılan kuruluşlara yönlendirmeleri, bu ve benzeri yöntemler kullanarak yurt dışında kurulu kuruluşlar adına mevduat ve katılım fonu kabul etmeleri, bu madde kapsamında izinsiz mevduat ve katılım fonu kabulü sayılır.

Kredi kuruluşları, mevduat hesapları ile katılım fonu hesaplarını Kurulun görüşü alınmak suretiyle Merkez Bankasınca tespit edilecek vade ve türlerine göre tasnif etmek, tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonunu diğer hesaplardan ayırmak zorundadırlar.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre ihraç edilen sermaye piyasası araçları hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Zamanaşımı

Bankalar nezdlerindeki mevduat, katılım fonu, emanet ve alacaklardan hak sahibinin en son talebi, işlemi, herhangi bir yazılı talimatı tarihinden başlayarak on yıl içinde aranmayanlar zamanaşımına tâbidir.

Zamanaşımına uğrayan her türlü mevduat, katılım fonu, emanet ve alacaklar banka tarafından hak sahibine ulaşılamaması hâlinde, yapılacak ilânı müteakiben Fona gelir kaydedilir.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.

Mevduatın ve katılım fonunun sigortalanması

Kredi kuruluşları nezdlerindeki tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonları, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından sigorta edilir.

Kredi kuruluşları, nezdlerindeki tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonlarını, sigortaya tâbi kısım üzerinden sigorta ettirmek ve bunun üzerinden prim ödemek zorundadır.

Sigortaya tâbi olacak tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonlarının kapsamı ve tutarı, Merkez Bankası, Kurul ve Hazine Müsteşarlığının olumlu görüşü alınmak suretiyle Fon Kurulu tarafından belirlenir. Risk esaslı sigorta priminin oranı, yıllık bazda sigortaya tâbi tasarruf mevduat ve katılım fonunun binde yirmisini aşamaz. Risk esaslı

sigorta priminin tarifiesi, tahsil zamanı, şekli ve diğer hususlar Kurulun görüşü alınmak suretiyle Fon Kurulu tarafından belirlenir.

Kredi kuruluşlarının iflası hâlinde mevduat ve katılım fonu sahipleri, Fonun imtiyazlı alacaklarından ve Devlet ile sosyal güvenlik kuruluşlarının 6183 sayılı Kanun kapsamındaki alacaklarından sonra gelmek üzere sigortaya tâbi olmayan kısım için 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 206 ncı maddesindeki üçüncü sıra anlamında imtiyazlı alacaklıdırlar.

Kredi kuruluşlarınca Fona ödenen sigorta primleri kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Faaliyet izni kaldırılan kredi kuruluşları nezdinde bulunan ve doğruluğu hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde kanıtlanan mevduat ve katılım fonunun sigorta kapsamındaki kısmı, Fon kaynaklarından ödenir.

Denetim ve Alınacak Önlemler

Denetim

Bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar ve bunların faaliyetleri, Kurumun denetim ve gözetimine tâbidir.

Kurum, bankaların genel kurul toplantılarına gözlemci sıfatıyla temsilci gönderebilir.

Konsolide denetim

Bu Kanunun 43'üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, konsolide bazda sınırlama ve oranlara tâbi olan ana ortaklık bankalar ve bunların yurt içi ve yurt dışı bağlı ortaklıkları, birlikte kontrol edilen ortaklıkları, şube ve temsilcilikleri konsolide denetime tâbidir.

Birinci fıkrada belirtilen kuruluşlar, öncelikle iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri, muhasebe ve finansal raporlama birimi, finansal tablolar ve raporları ile risk grubuna kullandırılan kredilere ilişkin bilgi ve belgeler olmak üzere her türlü kayıt, bilgi, belge, yapı ve sistemlerini konsolide denetime uygun ve hazır hale getirmek zorundadırlar.

Bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıkların bu Kanun uyarınca yapılacak konsolide denetimi, gerek duyulması hâlinde, Kurum ve konsolide denetime tâbi kuruluşların denetimi ve gözetimi ile yetkili mercilerle birlikte gerçekleştirilir. Denetim sonuçları ile denetime esas bilgi ve belgeler anılan yetkili mercilerin görüşü alınarak Kurulca belirlenecek usûl ve esaslara göre paylaşılır ve kullanılır.

Önlem alınmasını gerektiren hâller

Konsolide veya konsolide olmayan bazda yapılan denetimler sonucunda bir bankanın;

- a) Aktiflerinin vade itibarıyla yükümlülüklerini karşılayamama tehlikesiyle karşı karşıya gelmesi ya da likiditeye ilişkin düzenlemelere uymaması,
 - b) Gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin bozulması nedeniyle kârlılığın faaliyetleri emin bir şekilde yürütecek yeterlilikte olmaması,
 - c) Özkaynaklarının sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelere göre yetersiz olması veya bu durumun gerçekleşmek üzere bulunması,
 - d) Aktif kalitesinin malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde bozulması,
 - e) Bu Kanuna ve ilgili düzenlemelere veya Kurulca alınan kararlara aykırı nitelikte karar, işlem ve uygulamalarının bulunması,
 - f) İç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini kurmaması veya bu sistemleri etkin ve yeterli bir şekilde işletmemesi veya denetimi engelleyici herhangi bir hususun bulunması,
 - g) Yönetiminin basiretsizliği nedeniyle bu Kanun ve ilgili mevzuat ile tanımlanmış risklerin önemli ölçüde artması veya malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde yoğunlaşması,
- Hâllerinden herhangi birinin tespit edilmesi durumunda, bu Kanunun 68'inci, 69'uncu ve 70'inci maddelerinde öngörülen tedbirler derhal alınır.

İyileştirici önlemler

Banka tarafından 68'inci maddede yer alan önlemlerin alınmaması veya alınan önlemlere rağmen sorunların giderilememesi ya da bu tedbirlerin alınması durumunda dahi sonuç alınamayacağının Kurumca belirlenmesi hâlinde Kurul;

- a) 67'nci maddenin (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan hallerden herhangi birinin veya birkaçının gerçekleşmesi durumunda, malî bünyenin düzeltilmesi, sermaye yeterliliği veya likidite düzeylerinden birinin ya da her ikisinin yükseltilmesi, uygun bir süre vererek uzun vadeli veya duran varlıkların elden çıkarılması, işletme ve yönetim giderlerinde kısıntıya gidilmesini veya mensuplarına her ne ad altında olursa olsun düzenli olarak ödenenler dışındaki ödemelerin durdurulması, belirli kişi, kurum, risk grubu veya sektörler nakdî ve gayrinakdî kredi kullandırımının sınırlandırılması veya yasaklanması,
- b) 67'nci maddenin (e), (f) ve (g) bentleri ile ilgili olarak aykırılıkların giderilmesi, karar, işlem ve uygulamalarda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bulunması hâlinde genel kurulun en kısa sürede olağanüstü toplantıya çağrılarak yönetim kurulu üyelerinden bir

veya birkaçının veya tamamının değiştirilmesi veya üye sayısını artırarak üye atanması veya karar ve işlemlerde sorumluluğu bulunan mensuplarının görevden alınması, (g) bendi ile ilgili olarak maruz kalınan risklerin azaltılması için kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere Kurulca uygun görülecek bir plân oluşturulması ve yönetim kurulu üyeleri ile nitelikli paya sahip ortaklarından, bu plânın yazılı olarak taahhüt edilmesi ve belirlediği dönemler itibarıyla uygulama sonuçlarının gönderilmesi,

De dâhil olmak üzere, uygun göreceği her türlü tedbirin alınmasını ve ivedilikle uygulanmasını banka yönetim kurulundan ister.

Kısıtlayıcı önlemler

Banka tarafından 68'inci ve/veya 69'uncu maddelerde yer alan önlemlerin alınmaması veya alınan önlemlere rağmen sorunların giderilememesi ya da bu tedbirlerin alınması durumunda dahi sonuç alınamayacağına belirlenmesi hâlinde Kurul bankadan;

a) Faaliyetlerini, faaliyet türleri itibarıyla tüm teşkilatını veya gerekli görülecek yurt içi veya yurt dışı şubelerini veya muhabirlerle ilişkilerini kapsayacak şekilde kısıtlaması veya geçici olarak durdurulması,

b) Kaynakların toplanması ve kullanılmasına ilişkin olarak faiz oranı ve vade kısıtlamaları da dâhil olmak üzere, her türlü sınırlama ve kısıtlama getirmesi,

c) Yönetim kurulu da dâhil olmak üzere genel müdür, genel müdür yardımcıları, ilgili birim ve şube yöneticilerinin bir kısmını veya tamamını görevden alması, görevden alınan kişilerin yerine atanacak veya seçilecek kişiler için Kurumdan onay alınması,

d) Sigortaya tâbi mevduat veya katılım fonu tutarını aşmamak ve yeterli teminatı hâkim ortakların hisse senetlerinden veya diğer malvarlıklarından karşılanmak üzere uzun vadeli kredi sağlaması,

e) Zarar doğurduğu tespit edilen faaliyetlerinin sınırlandırılması veya durdurulması, verimi düşük veya verimsiz varlıklarının elden çıkarılması,

f) İstekli olan bir veya birkaç banka ile birleşmesi,

g) Özkaynakların artırılmasını sağlamak amacıyla uygun görülecek yeni hissedarlar bulunması,

h) Doğan zararın özkaynaktan indirilmesi,

Tedbirlerinden bir ya da birkaçının veya uygun göreceği diğer tedbirlerin alınmasını ve uygulanmasını ister.

Faaliyet izninin kaldırılması veya Fona devir

Denetlemeler sonucunda bir bankayla ilgili olarak;

- a) Bu Kanunun 70'inci maddesi kapsamında alınması istenen tedbirlerin Kurul tarafından verilen süre içerisinde ya da her halükârda en geç oniki ay içinde kısmen ya da tamamen alınmaması ya da bu tedbirleri kısmen veya tamamen almış olmasına rağmen, malî bünyesinin güçlendirilmesine imkân bulunmadığı veya bu tedbirler alınmış olsa dahi malî bünyesinin güçlendirilemeyeceğinin tespit edilmesi,
- b) Faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve malî sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması,
- c) Yükümlülüklerini vadesinde yerine getiremediğinin tespit edilmesi,
- d) Yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aşması,
- e) Hâkim ortaklarının veya yöneticilerinin, banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan veya dolaylı veya dolanlı olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması,

Hâllerinden bir veya birkaçının varlığı durumunda Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla bankanın faaliyet iznini kaldırmaya ya da kredi kuruluşunun temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimini, zararın mevcut ortakların sermayesinden indirilmesi kaydıyla kısmen veya tamamen devri, satışı veya birleştirilmesi amacıyla Fona devretmeye yetkilidir.

Faaliyet izni kaldırılan kredi kuruluşları bu Kanunda yer alan hükümlere göre, kalkınma ve yatırım bankaları ise genel hükümlere göre tasfiye edilir.

Bu madde kapsamında alınan Kurul kararları Resmî Gazetede yayımlanır. Yayımlanma tarihi ilgililer bakımından tebliğ tarihi olarak kabul edilir.

Sistemik riske karşı alınacak önlemler

Finansal sistemin bütününe sirayet edebilecek ölçüde olumsuz bir gelişmenin ortaya çıkması ve bu durumun Kurumun koordinasyonunda, Fon, Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankasıyla müştereken tespiti hâlinde, alınacak olağanüstü tedbirleri belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili olup, ilgili bütün kurum ve kuruluşlar belirlenen bu olağanüstü tedbirleri derhal uygulamakla yetkili ve sorumludur.

Kanunî Yükümlülükler

Sırların saklanması

Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırları bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendilerinin veya başkalarının yararlarına kullanamazlar. Kurumun dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları da bu hükme tâbidir. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

Bu Kanun hükümleri uyarınca Kurumun, yurt dışındaki muadili denetim mercileri ile düzenleyeceği mutabakat zabıtları çerçevesinde vereceği bilgi ve belgeler birinci fıkradaki sır kapsamında değildir. Kurul düzenleyeceği mutabakat zabıtları veya zabıtlar dışında elde edeceği sırların korunmasını sağlamakla görevlidir. Kurumun elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davaların görülmesinde kullanılabilir. Kurumun bu fıkra kapsamında elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler hiçbir kişi, kurum ve kuruluşa verilemez. Mahkeme kararına bağlanmış sır kapsamına giren bilgilerin verilmesinden Kurum sorumlu tutulamaz.

Bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara veya müşterilerine ait sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları hakkında da bu hüküm uygulanır. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

Kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların destek hizmeti kuruluşları ile aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde bu kuruluşların müşterilerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi nedeniyle yapılacak bilgi ve belge alışverişi ile hizmet temini ve ayrıca kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların kendi aralarında doğrudan doğruya veya en az beş banka tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişi bu hükmün dışındadır.

İtibarın korunması

5187 sayılı Basın Kanununda belirtilen araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzeri yayın araçlarından biri vasıtasıyla; bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olunamaz ya da bu yolla asılsız haber yayılamaz.

Etik ilkeler

Bankalar ile bunların mensupları; bu Kanuna, ilgili düzenlemelere, kuruluş amaç ve politikalarına uygun olarak faaliyetlerin icra edilmesini temin etmeye ve yönetimde

adalet, doğruluk, dürüstlük ve sosyal sorumluluğu esas almaya yönelik etik ilkelere uymakla yükümlüdürler.

Etik ilkeler, kuruluş birlikleri tarafından Kurulun uygun görüşü alınmak suretiyle belirlenir.

Müşteri hakları

Bankalar, müşterilerinin, verilen hizmetlerden kaynaklanan her türlü sorularına cevap verecek bir sistem kurmakla ve bu hizmetle ilgili bilgiyi müşterilerine bildirmekle yükümlüdür. Bankalar, kredi sözleşmelerinin onaylı bir örneğini müşterilerine vermek zorundadır. Talepleri hâlinde müşteri ile yapılan diğer işlemlere ilişkin her türlü belgenin bir örneği de müşterilere verilir.

Bu Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan faaliyet konularına ilişkin olarak, bankalar ile bireysel müşterileri arasında akdedilecek sözleşmelerin şekil ve içeriğinde yer alması gereken asgarî hususlar ile tip sözleşmelerin uygulanacağı işlemler Kurulun uygun görüşü alınarak kuruluş birlikleri tarafından belirlenir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

Bankaların, kimliklerini ve vergi numaralarını belgelemeyen müşterileri adına mevduat, katılım fonu, kredi ve her ne ad altında olursa olsun hesap açmaları, sözleşme düzenlemeleri, havale ve kambiyo hizmetleri ile diğer bankacılık ve malî hizmetleri vermeleri yasaktır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumun görüşü alınarak Malîye Bakanlığınca düzenlenir. Bu fıkra hükmüne ve Malîye Bakanlığınca yapılan düzenlemelere uymayanlar hakkında 2.4.1998 tarihli ve 4358 sayılı Kanunun 5 inci maddesi hükmünün uygulanması bu Kanunun kovuşturma usûlü hükümlerine tâbi değildir.

Kalkınma ve Yatırım Bankaları ve Finansal Holding Şirketi

Finansal holding şirketi

Kurul, finansal holding şirketlerinin kapsamını belirlemeye ve kurulmasını zorunlu tutmaya; sermaye yeterliliği, iç sistemler, konsolide denetim ve denetimin koordinasyonuna ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir. Kurulca belirlenen kapsama girmekle birlikte finansal holding şirketi kurması zorunlu tutulmayan bir grubun tâbi olacağı hükümleri tespite Kurul yetkilidir.

Finansal holding şirketleri bakımından belirlenecek standart oranlar ve sınırlamalar ile yapılacak hesaplamalar yalnızca konsolide bazda dikkate alınır.

Kuruluş Birlikleri

Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği

Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları, tüzel kişiliği haiz ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Türkiye Bankalar Birliğine; katılım bankaları ise aynı nitelikteki Türkiye Katılım Bankaları Birliğine, faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde üye olmak zorundadır.

Birliklerin görev ve yetkileri

Kuruluş birlikleri;

- a) Mesleğin gelişmesini temin etmek,
- b) Meslek ilkelerini belirlemek suretiyle üyelerin birlik ve mesleğin gerektirdiği vakar ve disiplin içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak,
- c) Üye banka mensuplarının uyacakları meslek ilkeleri ve standartlarını Kurumun uygun görüşünü alarak belirlemek,
- d) İlgili mevzuat uyarınca alınan kararlar ile Kurumca alınması istenilen tedbirlerin uygulanmasını takip etmek,
- e) Üyeleri arasında haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli her türlü tedbiri almak ve uygulamak,
- f) Üyelerin ilân ve reklamlarında uyacakları esas ve şartları tür, şekil, nitelik ve miktarları itibarıyla Kurumun uygun görüşünü alarak tespit etmek,
- g) Kurum ile işbirliği yapmak suretiyle bankalar arasında ortak projelere ilişkin işbirliğini temin etmek,
- h) Üyelerinin ortak menfaatlerini ilgilendiren konularda yönetim kurulu kararına istinaden dava açmak,
- i) Müşteri haklarına dair hükümlerde öngörülen sözleşmelerin şekil ve içeriklerine ilişkin usûl ve esasları belirlemek,
- j) 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri ve diğer kanunlarla tanınmış müracaat hakları saklı kalmak kaydıyla üyeler ve bireysel müşterileri arasındaki ihtilafların değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulmasını temin etmek üzere hazırlayacakları ve Kurulca onaylanan usûl ve esaslar dâhilinde hakem heyeti oluşturmak,

İle görevli ve yetkilidir.

Organlar ve statü

Kuruluş birliklerinin organ seçimleri bu Kanunda öngörülen esaslar çerçevesinde gizli oyla ve yargı gözetimi altında gerçekleştirilir. Seçim yapılacak genel kurul toplantısından en az onbeş gün önce seçimlere katılacak üye bankaları ve temsilcilerini belirleyen liste, toplantının gündemini, yerini, gününü, saatini ve çoğunluk olmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususları belirten bir yazı ile birlikte üç nüsha olarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek seçim kurulu başkanı hâkime tevdi edilir. Hâkim gerekli incelemeyi yaparak listeyi ve diğer hususları onaylar; bir sandık kurulu başkanı ve iki sandık kurulu üyesi ile bunlar için birer yedek üye atar. Oy verme işlemi gizli oy, açık sayım ilkelerine göre yapılır. Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip seçim sandık kurulu başkanı ve üyeleri tarafından imzalanır. Tutanağın düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçimlere yapılacak her türlü itiraz hâkim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır.

Kuruluş birliklerinin organları, çalışma esasları ve faaliyetlerinin kapsamı, birliklerin görüşünü alarak Kurumun yapacağı öneri üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulacak statülerinde gösterilir. Üyeler, birliklerin statüsüne ve birlikler tarafından alınacak karar ve tedbirlere uymak zorundadır. Kuruluş birliklerinin giderleri, statüleri gereğince tespit olunan oy sayısına göre üyelere dağıtılır. Üyeler, kendilerine düşen masraf paylarını statülerde belirtilen süre içinde yatırmak zorundadır. Masraf iştirak payları belirlenen süre içinde ödenmediği takdirde birlikler tarafından icra yoluyla tahsil olunur. Masraf iştirak paylarının ödenmesine dair kararlar 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 68 inci maddesinde yazılı resmî belge niteliğindedir.

Kuruluş birliklerinin aldığı genel ya da özel nitelikteki karar ve tedbirlere zamanında ve tam olarak uymayan üyeler hakkında birliklerin yönetim kurulunca ikibin Yeni Türk Lirasından yirmibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezasına karar verilir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna İlişkin Hükümler

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

Kuruluş ve bağımsızlık

Kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu kurulmuştur. Kurumun merkezi Ankara'dadır. Kurum, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile Başkanlıktan oluşur.

Kurum, bu Kanunla ve mevzuatla kendisine verilen düzenleme ve denetlemeyle ilgili görev ve yetkileri kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.

Kurumun kararları yerindelik denetimine tâbi tutulamaz. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi Kurumun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Kurum, bu Kanunda ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde kendisine tahsis edilen malî kaynaklarını görev ve yetkilerinin gerektirdiği ölçüde, kendi bütçesinde belirlenen usûl ve esaslar dahilinde serbestçe kullanır.

Kurum, görev ve yetkilerini etkin şekilde yerine getirmek amacıyla yeterli sayı ve nitelikte personeli istihdam eder.

Kurumun malları Devlet malı hükmündedir, haczedilemez ve rehnedilemez.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Kurumun karar organıdır. Kurul; biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere yedi üyeden oluşur. Kurul Başkanı Kurumun da başkanıdır.

Başkanın izin, hastalık, yurt içi ve yurt dışı görevlendirme ve görevde bulunmadığı diğer hâller ile görevden alınması durumunda ikinci başkan, onun da bulunmadığı hâllerde Kurul tarafından belirlenecek bir üye Başkana vekâlet eder.

Üyelerin atanması

Kurul üyelerinin aşağıda belirtilen şartları taşımaları zorunludur:

- a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48'inci maddesinin (A) fıkrasının (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı bentlerinde belirtilen şartları taşımak.
- b) 8'inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşımak.
- c) 26'ncı maddede yer alan çalışması yasaklananlardan olmamak.
- d) Hukuk, iktisat, malîye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda en az lisans düzeyinde; mühendislik alanında lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanlar için belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmak.

Üyeler, yüksek öğrenim sonrası en az on yıl deneyim sahibi veya yukarıda sayılan öğrenim dallarında en az on yıl öğretim üyeliği yapan kişiler arasından Bakanlar Kurulunca atanır. Üyelerden en az birinin hukuk fakültesi mezunu, birinin ise Kurumda başkan yardımcısı, anahizmet birimi yöneticisi veya meslek personeli olarak çalışmış

olması şarttır. Bakanlar Kurulu, üyelerden birini başkan birini de ikinci başkan olarak görevlendirir. Bakanlar Kurulunun atama kararı Resmî Gazetede yayımlanır.

Kurul Başkan ve üyeleri, görevlerinin devamı süresince görevlerini tam bir dikkat, dürüstlük ve tarafsızlık ile yürüteceklerine, kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda yemin ederler. Yemin için yapılan başvuru Yargıtay tarafından acele işlerden sayılır. Kurul üyeleri, yemin etmedikçe göreve başlayamazlar.

Başkan ve üyelerin görev süreleri

Kurul Başkan ve üyelerinin görev süresi altı yıldır. Süreleri biten başkan ve üyeler yeniden atanamazlar. Başkanlığın ve üyeliğin herhangi bir sebeple boşalması hâlinde, boşalan yere 84'üncü maddede belirtilen esaslar dahilinde bir ay içinde atama yapılır. Bu şekilde atananlar, bir defalığına tekrar atanabilir.

Kurul Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle iş göremeyecekleri, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri veya durumlarının 86'ncı maddeye aykırı düştüğü tespit edilen veya görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşen Kurul Başkan ve üyeleri süreleri dolmadan Başbakanın onayı ile görevden alınırlar. Bunların yerlerine en geç bir ay içinde atama yapılır. Ayrıca geçici iş göremezlik halinin üç aydan fazla sürmesi hâlinde, bu durumda olan üyelerin üyelikleri düşer ve bunların yerlerine bir ay içinde atama yapılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48'inci maddesinin (A) fıkrasının (5) numaralı bendinde öngörülen suçlarla ilgili olarak haklarında ceza davası açılan Kurul Başkan ve üyelerinden görevi başında kalması sakıncalı görülenler, Bakanlar Kurulu tarafından tedbiren görevden uzaklaştırılabilir. Görevden uzaklaştırılan Kurul Başkan ve üyeleri hakkında Devlet Memurları Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Bu şekilde geçici olarak boşalan üyeliklere, 84'üncü maddedeki şartları taşıyanlar arasından, tedbiren görevden uzaklaştırılan üye göreve dönünceye ve her halükârda söz konusu üyenin üyelik süresini geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca atama yapılabilir.

Yasaklar

Kurul Başkan ve üyeleri, asli görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı yayın, ders ve konferans ile telif hakları hariç Kurumdaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında kalan resmî veya özel hiçbir görev alamaz, dernek, vakıf, kooperatif ve benzeri yerlerde yöneticilik yapamaz, ticaretle uğraşamaz, serbest meslek faaliyetinde bulunamaz, Kurumun düzenlemek ve denetlemekle yetkili olduğu sektör veya alanla ilgili ortaklıklarda pay sahibi olamaz, hakemlik ve bilirkişilik yapamazlar.

Kurul Başkan ve üyeleri göreve başlamadan önce kendilerinin veya eş ve velâyeti altındaki çocuklarının sahibi bulunduğu menkul kıymetlerden Hazine tarafından çıkarılan

borçlanmaya ilişkin olanlar hariç Kurumun düzenlemek ve denetlemekle sorumlu olduğu kuruluşların her türlü sermaye piyasası araçlarını eş, evlatlık, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları dışındakilere otuz gün içinde satmak suretiyle elden çıkarmak zorundadır. Kurul üyeliklerine atanmalarından itibaren otuz gün içinde bu fıkraya uygun hareket etmeyen üyeler, üyelikten çekilmiş sayılır. Bu durum, Kurul kararı ile tespit edilir ve ilişkili Bakana bildirilir.

Kurul Başkan ve üyeleri, görevlerinden ayrılma ve ayrılma izleyen iki yıl içinde Kurumun denetlemekle ve düzenlemekle görevli olduğu sektör ve alandaki özel kuruluşlarda görev alamazlar. Bu fıkra hükmüne uymayanlara 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanunun 4'üncü maddesinde belirtilen cezalar verilir.

Kurul Başkan ve üyeleri ve diğer personel, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve ticari sırları, görevlerinden ayrılmış olsalar bile kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar.

Kurul Başkan ve üyeleri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tâbidir.

Yerinde denetim ve gözetim

Bu Kanun hükümleri ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar hakkında diğer kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanmasının ve bu kuruluşların her türlü işlemlerinin gözetimi ve yerinde denetimi ve bu Kanun kapsamındaki kuruluşların konsolide ve konsolide olmayan bazda risk yapısı, iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri ile varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları, yükümlülükleri ve taahhütleri arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve bu kuruluşların kurumsal yönetim ilkelerine uyum seviyesinin gözetimi, tahlili ve ölçümü Kurum tarafından yapılır.

Kurum, bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılan yıllık finansal raporların yapısı, uygunluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesini de yerine getirir.

Bu Kanuna tabî kuruluşlar tarafından, Kurulca belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde konsolide ve konsolide olmayan bazda istenilen her türlü bilgi, belge, cetvel, rapor ve finansal tabloların, hesap ve kayıt düzenleriyle uyumlu olarak, zamanında ve doğru şekilde Kuruma tevdi edilmesi şarttır.

Söz konusu kuruluşlarda denetim yapma yetkisi bulunanlar tarafından düzenlenen rapor ve mütalâaların bir suretinin anılan kuruluşlarca Kuruma gönderilmesi zorunludur.

Kurum, incelemelerini Başkanın onayından geçmiş çalışma programları ile Başkan tarafından yapılacak görevlendirmeler çerçevesinde gerçekleştirir.

Başkan, yapılacak yerinde denetimde, Kurumun meslek personelini oluşturan bankalar yeminli murakıp ve yardımcıları, bankacılık uzmanı ve yardımcıları, bilişim uzmanı ve yardımcıları, hukuk uzmanı ve yardımcıları arasından uygun göreceği bir denetim ekibini görevlendirir. Kurumun yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli Ankara'da Asliye Ticaret Mahkemesinde yemin etmedikçe yerinde denetim yapamazlar. Yerinde denetim yapan Kurumun meslek personeli denetim konularıyla ilişkili olarak bu maddede belirtilen tüm yetkileri haizdir.

Başkan, gerekli gördüğünde ve özellik arz eden konularda bağımsız denetim kuruluşlarını ilgili konu hakkında inceleme yapılması için görevlendirme yetkisini haizdir. Bağımsız denetim yapan kuruluşun denetçisi denetim konularıyla ilişkili olmak kaydıyla bu maddede belirtilen ilgili yetkileri haiz olduğu gibi, bu Kanun kapsamındaki sırların saklanması yükümlülüklerine de tâbidir.

Kurum, bankalardan, bunların bağlı ortaklıklarından, nitelikli paya sahip oldukları ortaklıklardan, birlikte kontrol ettikleri ortaklıklardan, şubeleri ile temsilciliklerinden, destek hizmeti kuruluşlarından ve diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri gizli dahi olsa istemeye, bunların vergiyle ilgili kayıtları dahil olmak üzere tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup, bilgi istenenler de istenilen bilgileri vermekle, defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmakla, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak Kurumun yerinde denetim yapan meslek personeline açmakla, verilerin güvenliğini sağlamakla ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifrelerini inceleme için ibraz etmek ve işletmekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları, Merkez Bankası ve benzeri kuruluşlar ile Risk Merkezi görevleriyle ilgili olarak istenecek her türlü bilgi ve belgeyi gizli de olsa Kurumun yerinde denetim yapan meslek personeline geciktirilmeksizin verirler. Kurul, ilgili taraflarla bu husustaki detayları belirleyen mutabakat zaptı düzenleyebilir.

Kurum tarafından gerçekleştirilen denetimler sırasında talep edilmesi hâlinde, bankalar tarafından iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinde çalışanların görevlendirilmesi dâhil olmak üzere her türlü destek sağlanır.

Diğer kanunlar uyarınca Kurumun meslek personelinin bu Kanun kapsamındaki görevleri dışında görevlendirilmeleri, bu maddede sayılan görevleri öncelikli olmak kaydıyla Başkan tarafından yapılır.

Kurum; bu Kanunun, Kurumun görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin hükümlerinde zikredilen ve 20.2.1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine aykırı hareket eden kuruluşlar ve ilgilileri hakkında, adı geçen

Kanunun ek 1'inci maddesindeki yetkilere sahip olduğu gibi tüm bankaların kuruluş kanunu hükümleri ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasını denetlemeye de yetkilidir.

Bankalarda yerinde denetim yapan kişiler, bu Kanunda belirtilen düzenlemeler dışında diğer kanunlara aykırılıkları tespit ettikleri takdirde bu tespitleri ilgili mercilere derhal bildirmek zorundadırlar.

Denetim ve gözetime ilişkin usûl ve esaslar Kurulca düzenlenecek yönetmelikle belirlenir.

Bilgi ve belge isteme

Bu Kanunun 93'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kuruluşlar ile ortakları, bunların bağlı ortaklıkları, nitelikli paya sahip olduğu ortaklıkları, birlikte kontrol ettiği ortaklıkları, şubeleri ile temsilcilikleri, bağımsız denetim, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşları gizli dahi olsa bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak her türlü bilgi ve belgeyi Kurumun talebi üzerine Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından bu Kanun kapsamında verilen görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi uygun süre ve ortamda, sürekli veya münferit olarak vermeye, istenecek defter ve belgeleri ibraz etmeye ve incelemeye hazır bulundurmaya, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak ilgili personele açmaya, verilerin güvenliğini sağlamaya ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye ve işletmeye mecburdurlar.

Bu madde kapsamında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar Kurumun belirleyeceği süre içerisinde söz konusu talebe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik

Kurumun faaliyetleri hakkındaki yıllık rapor, raporun ait olduğu dönemi izleyen yılın mayıs ayı sonuna kadar Bakanlar Kuruluna sunulur ve kesin hesaplar ile birlikte kamuya açıklanır. Kurum, faaliyetleri ile ilgili olarak yılda bir defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân ve Bütçe Komisyonuna bilgi verir.

Kurum, stratejilerine ve bu stratejilerin yerine getirilmesine ilişkin olarak Bakanlar Kuruluna altı ayda bir bilgi verir.

Kurum, ilgili sektörde yaşanan önemli gelişmelere ve bu Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kuruluşların performanslarına ilişkin olarak toplulaştırılmış bazda üç aylık süreli raporlar yayımlar. Kurum risk yönetim politikalarını kamuya açıklar.

Kurul tarafından yapılan düzenlemeler, değişiklikleri de içerecek şekilde sürekli olarak güncellenmek suretiyle Kurumun internet sayfasında yayınlanır.

Kurumca hazırlanacak süreli raporların biçim ve içerikleri ile usûl ve esasları Kurulca belirlenir.

Kurumlararası İşbirliği

Para, kredi ve bankacılık politikalarının yürütülmesiyle ilgili konularda Kurum, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve Merkez Bankası karşılıklı mütâlâa ve bilgi teatisinde bulunurlar.

Kurum, Fon ve Merkez Bankası bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla veri tabanlarında yer alan ve birlikte üzerinde uzlaşılan bilgileri gizlilik hükümleri çerçevesinde paylaşırlar.

Yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili mercilerin, kendi ülkelerindeki finansal piyasalarda faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye'deki şube veya ortaklıklarında denetim yapma ve bilgi talepleri ile bankaların yurt dışındaki şube veya ortaklıklarının konsolidasyon kapsamında yer alan bilgilerine ilişkin taleplerinin, karşılıklılık ilkesi de dikkate alınarak yerine getirilmesi Kurulun iznine tâbidir.

Kurum ayrıca, politikaların ve düzenlemelerin uyumlaştırılmasına yönelik olarak, gerekli gördüğü hâllerde yabancı ülkelerde denetim yapma ve eğitim ile personel değişimi imkânı sağlamak üzere Kurum muadili merciler ile düzenleyeceği ikili mutabakat zabıtları çerçevesinde veya başka yollarla finansal kuruluşlarla ve finansal piyasalarla ilgili her türlü işbirliği ve bilgi alışverişinde bulunmaya yetkilidir. Kurum, bu mutabakat zabıtlarının usûl ve esasları hakkında kamuoyunu bilgilendirir.

Kurum, yurt dışında şube veya ortaklığı bulunan bir bankanın faaliyet iznini kaldırdığı veya Fona devrettiği takdirde, ilgili ülkenin muadil merciine durumu ivedilikle bildirir.

Yurt içi ve yurt dışı yetkili mercilerle denetime, bilgi paylaşımına ve diğer hususlara dair yapılacak işbirliğine ilişkin usûl ve esaslar ilgili tarafların görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenir.

Finansal Sektör Komisyonu

Kurum nezdinde, Kurum, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu, Fon, Rekabet Kurulu, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığı, İstanbul Altın Borsası, Menkul Kıymetler Borsaları, Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsaları ve kuruluş birlikleri temsilcilerinden oluşan Finansal Sektör Komisyonu kurulur. Komisyon, finansal piyasalardaki güven ve istikrar ile gelişmeyi temin etmek üzere, bilgi teatisini, kurumlararası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, ortak politika önerilerinde bulunmak ve finans sektörünün geleceğini ilgilendiren konulara ilişkin görüş bildirmekle görevlidir.

Finansal Sektör Komisyonu en az altı ayda bir toplanır ve sonuçları hakkında Bakanlar Kuruluna bilgi sunar. Komisyonun çalışma usûl ve esasları üye kurumların görüşleri alınmak suretiyle Kurul tarafından belirlenir.

Eşgüdüm Komitesi

Bankacılık sisteminin genel durumu, kredi kuruluşlarının denetimleri sonucu alınacak önlemler, risk esaslı sigorta primlerinin hesaplanmasında kullanılmak üzere kredi kuruluşlarının malî bünyelerini gösteren analiz sonuçları ve ayrıca bu bankaların mevduat ve katılım fonları hesap adetleri, sigortalı mevduat ve katılım fonları ve toplam mevduat ve katılım fonu tutarları hakkında gerekli bilgilerin paylaşılması, Fonun görev alanına giren konularda ve işlem tesis edilmesinin gerekli olduğu hâllerde Kurum ile Fonun azamî düzeyde işbirliği yapmasını sağlamak üzere Başkan ve Kurum başkan yardımcıları ile Fon Başkanı ve Fon başkan yardımcılarında oluşan bir eşgüdüm komitesi kurulur.

Komite en az üç ayda bir defa olmak üzere, tarafların uygun göreceği sıklıkta toplanır. Tarafların bir diğerinden talep edeceği bilgilerin ve belgelerin diğer tarafa uzlaşılacak bir süre içerisinde verilmesi esastır.

Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasında her iki kurumu ilgilendiren konularda ve bilgi paylaşımında izlenecek usûl ve esaslar Kurum ve Fon tarafından müştereken belirlenir.

Çeşitli Hükümler

Kurul kararlarına karşı yargı yolu

Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.

İlişkili Bakanlık, Kurulun düzenleyici nitelikteki kararlarına karşı iptal davası açabilir.

Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davalarda yürütmenin durdurulması talepleri için ayrıca duruşma yapılır. Bu halde 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 17'nci

maddesinin (5) numaralı fıkrasındaki otuz günlük süre uygulanmaz. Yürütmenin durdurulması talepleri, Kurumun savunması alınmadan karara bağlanamaz. İlgili taraflar yürütmenin durdurulması talebinin kendisine tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde savunmasını vermek zorundadır. Aksi halde savunma beklenmeksizin karar verilir.

Faaliyet İzni Kaldırılan ve Fona Devredilen Bankalara İlişkin Hükümler

Faaliyet izninin kaldırılması

Bir bankanın bu Kanun hükümlerine göre faaliyet izninin kaldırılması hâlinde yönetim ve denetimi Fona intikal eder.

İzin kaldırılmasına ilişkin Kurul kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren, banka hakkındaki ihtiyatî tedbir dahil her türlü icra ve iflas takibatı durur ve yeni icra ve iflas takibi yapılamaz. Banka hakkında Fon haricinde üçüncü kişiler tarafından açılmış tüm dava, icra ve iflas takipleri mahkeme, icra ve iflas dairesi tarafından derhal Fona bildirilir.

Fon, yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankadaki sigortalı mevduatı ve sigortalı katılım fonunu doğrudan veya ilân edeceği başka bir banka aracılığı ile ödeyerek, mevduat ve katılım fonu sahipleri yerine bankanın doğrudan doğruya iflasını ister. Bu görev ve yetki münhasıran Fona aittir. Bu şekilde yapılacak iflas isteminde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 178'inci maddesinin ikinci fıkrası ve 179'uncu maddesinin iflasın ertelenmesine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Fonun iflas talebi hakkında 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun seri muhakeme usulü hükümleri uygulanır ve en geç altı ay içerisinde iflas talebi hakkında karar verilir.

Yönetim ve denetimi Fona intikal eden banka hakkında iflas kararı verilmesi hâlinde Fon, iflas masasına 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 206'ncı maddesinde yer alan üçüncü sıradaki tüm imtiyazlı alacaklılardan önce gelmek üzere imtiyazlı alacaklı sıfatıyla iştirak eder. Fon, bu Kanunun uygulanması ile sınırlı olmak üzere 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 166'ncı, 218'inci, 219'uncu, 223'üncü, 234'üncü, 236'ncı, 249'uncu, 251'inci ve 254'üncü maddelerindeki yetki ve görevler hariç olmak üzere iflas dairesi, alacaklılar toplantısı ve iflas idaresi görev ve yetkilerine sahip olarak bankayı tasfiye eder.

İflasına hükmolunan bankanın Fona olan borçları, masanın nakit durumuna göre 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 232'nci maddesinde gösterilen sıra cetvelinin kesinleşmesi beklenmeksizin ödenir. Alacaklılar sıra cetvelinin düzenlenmesinde İcra ve İflas Kanununun 232'nci maddesinde öngörülen üç aylık sürenin yetersiz kalması hâlinde iflas idaresinin talebi üzerine, Fon Kurulu tarafından üçer aylık ek süreler verilebilir.

İflas kararı verilmeyen hallerde bankanın iradi tasfiyesi, banka genel kurul kararı aranmaksızın ve Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerin infisah ve tasfiyeye ilişkin hükümlerine tâbi olmaksızın tasfiye kurulu üyelerinin Fon tarafından atanması suretiyle gerçekleştirilir.

Bu Kanunun 12'nci maddesi hükümlerine göre faaliyet izni kaldırılan yabancı banka şubeleri hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Bu şubelerin mevcut ve alacaklarının yurt dışına transferine ilişkin esaslar Fon tarafından belirlenir.

Fon, iflas ve/veya tasfiye masasının aktifindeki paralarla, iflas ve/veya tasfiye idaresi sıfatıyla tahsil ettiği paraları muhafaza ve nemalandırma hususunda 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 9'uncu ve sair ilgili maddelerine tâbi değildir. 492 sayılı Harçlar Kanununun 36'ncı maddesinin birinci fıkrası hükmü bu paralar için uygulanmaz.

Müflise ait menkul ve gayrimenkullerin satışında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurulun görüşü alınmak suretiyle Fon tarafından yönetmelikle düzenlenir.

Fona devredilen bankalar ile ilgili hükümler

Fon, bu Kanunun 71'inci maddesi hükümlerine göre ortaklarının temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi kendisine devredilen bankalarla ilgili yetkilerini maliyet etkinliğini sağlama ve malî sistemin güven ve istikrarını koruma ilkeleri doğrultusunda kullanır.

Fon, bu Kanunun 71'inci maddesi hükümlerine göre ortaklarının temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi kendisine devredilen bankanın faaliyetlerini Fon Kurulunca belirlenecek süre ile geçici olarak durdurmaya ve/veya devir tarihi itibarıyla düzenlenecek bilançosunu esas almak suretiyle;

a) Uygun göreceği aktiflerini, teşkilatını ve aksine talebi olmayan personeli ile devir tarihi itibarıyla mevduat bankaları bakımından mevduat toplamı en yüksek beş bankaca uygulanan faiz oranları ortalamasını, katılım bankaları bakımından katılım fonu toplamı en yüksek üç bankaca uygulanan getiri oranları ortalamasını geçmemek üzere işlemiş faiz ve getirileri ile birlikte sigortaya tâbi tasarruf mevduatı ve katılım fonlarını ve pasifte yer alan karşılık kalemlerini, kurulacak bir bankaya ya da mevcut bankalardan istekli olanlara devretmeye ve aktif ve pasifi kısmen veya tamamen devredilen bankanın faaliyet izninin kaldırılmasını Kuruldan istemeye,

b) Hisselerine sahip olmak kaydıyla ve sigorta kapsamındaki mevduat ve katılım fonu tutarını aşmamak koşuluyla malî yardım sağlamaya ve kendisine intikal eden hisseleri temsil eden sermayeye karşılık gelen zararları devralmaya,

c) Devralınacak zararlar sonucunda hisselerinin tamamına sahip olunamaması hâlinde, zararın ödenmiş sermaye tutarından düşülmesi suretiyle hesaplanacak sermaye esas alınmak üzere bulunacak hisse bedelinin Fon Kurulunca belirlenecek süre içinde banka hissedarlarına ödenmesi karşılığında hisselerini devralmaya,

d) Faaliyet izninin kaldırılmasını Kuruldan istemeye,

Yetkilidir.

Devralınan zararlara istinaden yapılacak ödemelerin karşılığını temsil eden hisseler, üzerindeki her türlü hak ve takyidattan arı olarak Fona intikal eder.

Hakkında bu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendi hükümleri uygulanan bankanın devredilen aktiflerinin toplamının devredilen pasiflerinin toplamını karşılamaması hâlinde aradaki fark sigorta kapsamındaki mevduat ve katılım fonu tutarını aşmamak kaydıyla Fon tarafından ödenir. Bu halde ve hakkında bu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendi hükümleri uygulanan bankanın faaliyet izninin kaldırılması durumunda bu Kanunun 106'ncı maddesinin ikinci ve 109'uncu maddesinin üçüncü fıkraları uygulanmaz. Bu Kanunun 106'ncı maddesine göre iflas masaları kurulması hâlinde, Fon ödediği tutar kadar iflas masasına 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 206'ncı maddesinde yer alan üçüncü sırasındaki tüm imtiyazlı alacaklılardan önce gelmek üzere imtiyazlı alacaklı sıfatıyla iştirak eder.

Fon, hisselerinin çoğunluğu veya tamamı kendisine intikal eden bankanın;

a) Gerektiğinde malî ve teknik yardım da sağlamak suretiyle, varlık ve yükümlülüklerini kısmen veya tamamen, mevcut bankalardan istekli olanlara ya da kurulacak bir bankaya devretmeye veya bankayı istekli olan başka bir bankayla birleştirmeye,

b) Fon Kurulunca gerekli görülen hallerle sınırlı olmak üzere, malî bünyenin güçlendirilmesi ve yeniden yapılandırılması için gerektiğinde;

1) Sermayesini artırmaya,

2) Zorunlu karşılık ve umumi disponibilite yükümlülüklerinden kaynaklanan cezaî faizlerini kaldırmaya,

3) İştirak, gayrimenkul ve diğer aktiflerini satın almaya veya bunları teminat olarak alıp karşılığında avans vermeye,

4) Likidite ihtiyacını gidermek üzere mevduat koymaya,

5) Alacaklarını veya zararlarını devralmaya,

6) Varlık ve yükümlülükleri ile ilgili her türlü işlemi yapmaya ve nakde tahvilini sağlamaya,

c) Sahip olduğu aktifleri iskonto uygulayarak veya sair suretlerle üçüncü kişilere satmaya ve gerekli göreceği her türlü tedbiri almaya,

d) Hisselerini bu Kanunun 7 ve 8'inci maddelerindeki hükümlere istinaden Kuruldan izin alınmak kaydıyla ve Fon Kurulu tarafından belirlenecek usûl ve esaslar dahilinde üçüncü kişilere devretmeye,

Yetkilidir.

Bu madde hükümlerine göre yapılan devir işlemlerinde alacaklı ve borçluların rızası aranmaz.

71'inci madde kapsamında temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi kendisine devredilen bankaların, malî bünyelerinin güçlendirilmesi, yeniden yapılandırılması, devri, birleştirilmesi ve satışı ile ilgili süreç devrin yapıldığı tarihten itibaren en geç dokuz aylık bir süre içerisinde tamamlanır. Fon Kurulu kararı ile bu süre üç ayı geçmemek üzere uzatılabilir. Bu süre içinde devir, birleşme veya satışın tamamlanamamış olması hâlinde Fonun talebi üzerine Kurul bankanın faaliyet iznini kaldırır.

Banka kaynaklarının istismarı

71'inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi hükümlerine göre faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların hâkim ortakları ve yöneticileri, bu Kanunun şahsi sorumluluğa ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kullandıkları kaynakları ve bu suretle uğranılan zararları Fon tarafından verilecek süre içerisinde iade ve tazmin etmekle mükelleftir.

Bu maddenin uygulanmasında, bankaların hâkim ortaklarının ve yöneticilerinin; yönetim kurulu, kredi komiteleri, yöneticiler, şubeler ve diğer yetkili ve görevliler aracılığıyla veya sair suretlerle, banka kaynaklarını ve varlıklarını; rehnetmek, teminat göstermek, açıldığı tarih itibarıyla kredibilitesi olmadığı aşikâr bulunan kişilere kredi vermek, karşılığında kredi temin etmek amacıyla kredi kullanırmak, yurt içi ve yurt dışı banka ve malî kuruluşlar nezdinde depo ve sair adlarla hesap açtırmak veya bu hesapları teminat göstermek ve sair şekillerde doğrudan veya dolaylı olarak kendileri veya başkaları lehine para, mal, her türlü hak ve alacak temini amacıyla kullandıkları veya başkalarına kullandırdıkları banka kaynakları ve varlıkları, dolanlı kaynak olarak kullanılmış sayılır.

Bu madde kapsamında kullanılan kaynaklar ve maruz kalınan zarar kapsamında iade ve tazmin talebine mesnet teşkil edecek işlemler ile iade ve tazmine konu edilecek tutarlar, ilgili bankada Kurumca yapılacak incelemeler sonucu ulaşılabacak tespitler de dikkate alınarak Fon Kurulunca belirlenir.

Bankanın faaliyet izninin kaldırılması hâlinde Fon tarafından verilecek süre içerisinde iade ve tazmin edilemeyen tutarlar Fon alacağı haline gelir ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

Bankanın Fona devrinden sonra Fon tarafından verilecek süre içerisinde kullanılan kaynakların ve bu suretle uğranılan zararın iade ve tazmin edilmemesi veya Fon tarafından uygun görülecek biçimde teminatlandırılmaması veya bu ortaklara ait hisselerin Fon tarafından verilecek süre içinde üçüncü kişilere devredilmemesi hâlinde bu zarar veya kullanılan kaynakların miktarı dikkate alınmaksızın ortaklara ait hisseler başkaca bir işleme gerek kalmadan Fona intikal eder. Bu suretle Fona intikal eden söz konusu hisselerin üçüncü kişilere satışını müteakip Fon tarafından elde edilen tutar hâkim ortakların bankaya ve/veya Fona olan borçlarına mahsup edilir.

Bu madde kapsamında kullanılan banka kaynağı ve bu suretle uğranılan zarar, Fon tarafından verilen süre içinde iade veya tazmin edilse veya Fon tarafından uygun görülecek biçimde teminatlandırılrsa dahi bilançoda görülen bakiye zararın özkaynakları aşmasının tespiti hâlinde Fon, bankanın faaliyet izninin kaldırılmasını Kuruldan istemeye yetkilidir. Bilançoda görülen zararın özkaynakları aşmaması hâlinde ise, Fon en az beş üyesinin aynı yöndeki oylarıyla alınan Fon Kurulu kararıyla hâkim ortaklar dışındaki ortaklara ait hisseleri, zararın ödenmiş sermaye tutarından düşülmesi suretiyle hesaplanacak sermaye esas alınmak üzere bulunacak bedel üzerinden Fon Kurulunca belirlenecek süre içinde banka hissedarlarına ödenmesi karşılığında devralmaya yetkilidir.

Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankalara ilişkin ortak hükümler

Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların ana sözleşmelerinde yer alan düzenlemelerin, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın, genel kurul yapılmaksızın değiştirilmesine ve tescil ettirilmesine Fon yetkilidir.

Fon, faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların hâkim ortaklarından ve tüzel kişi ortaklarının sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişi hissedarlarından ve yöneticilerinden, bunların eşlerinden, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarından, evlatlıklarından ve kendilerini evlat edinenlerden kendilerine ait taşınmaz ve iştiraklerini, haczi caiz olan taşınır hak ve alacaklarını ve menkul kıymetlerini, her türlü kazanç ve gelirleri ile yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve ayrıca bildirimden önceki iki yıl içinde ivazlı veya ivazsız olarak iktisap ettikleri veya devrettikleri taşınmaz, haczi caiz taşınır, hak, alacak ve menkul kıymetlerini gösterir birer mal beyannamesi vermelerini istemeye yetkilidir. Mal beyannamesinin en geç yedi

gün içinde Fona verilmesi zorunludur. Bu mal beyanının hüküm ve sonuçları hakkında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ilgili hükümleri geçerlidir.

Fon, faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankada mevduat ve katılım fonu sahipleri ile diğer alacaklıların haklarını korumaya yönelik olarak gerekli göreceği her türlü tedbiri alır. Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankanın hâkim ortakları ve tüzel kişi ortaklarının sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişi hissedarları ve yöneticilerinin mal, hak ve alacaklarına Fonun talebi üzerine mahkeme tarafından teminat şartı aranmaksızın ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz konulabilir, bu kişilerin yurt dışına çıkışları yasaklanabilir. Bu şekilde alınan ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları, karar tarihinden itibaren altı ay içinde dava, icra ve iflas takibine konu olmaz ise kendiliğinden ortadan kalkar. İlgililer hakkında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 11'inci bab hükümlerine göre açılacak iptal davalarında aciz vesikası şartı aranmaz.

Faaliyet izninin kaldırıldığı veya Fona devredildiği tarihten itibaren bankanın alacaklılarından temlik yoluyla alacak edinen borçlular, temlik yoluyla edindikleri alacakları ile bankaya olan borçlarının takasının yapılması veya mahsup edilmesi talebinde bulunamaz. Bu sonucu doğuracak takas ve mahsup işlemleri banka açısından geçersizdir.

Şahsi sorumluluk

Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71'inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hâkim ortaklarına menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır. Bu suretle tahsil edilen tutarın Fon tarafından ödenen mevduat ve katılım fonu tutarı ve fer'ileri mahsup edildikten sonra bakiye kısmı tasfiye hâlindeki veya iflasa tâbi bankaya iade edilir.

Mahkemece iflasına karar verilenler hakkındaki takibi Fon yürütür.

Bu madde hükmüne göre iflası istenenler hakkında mahkemece 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 257'nci ve izleyen maddeleri hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun 106'ncı ve 109'uncu maddeleri hükümleri, bu maddeye göre şahsi iflası istenenler hakkında da uygulanır.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna İlişkin Hükümler

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

Fonun kuruluş ve bağımsızlığı

Bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile verilen yetkiler çerçevesinde tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla, mevduatın ve katılım fonlarının sigorta edilmesi, Fon bankalarının yönetilmesi, malî bünyelerinin güçlendirilmesi, yeniden yapılandırılması, devri, birleştirilmesi, satışı, tasfiyesi, Fon alacaklarının takip ve tahsili işlemlerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması, Fon varlık ve kaynaklarının idare edilmesi ve Kanunla verilen diğer görevlerin ifası için kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kurulmuştur.

Fon görevini yaparken bağımsızdır. Fonun kararları yerindelik denetimine tâbi tutulamaz. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Fon Kurulunun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Fon, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu ile Başkanlıktan oluşur.

Fonun merkezi İstanbul'dadır. Fon, görevli ve yetkili olduğu alanın yoğun olduğu illerde olmak ve sayısı üçü geçmemek kaydıyla Bakanlar Kurulu kararıyla yurt içi temsilcilik ve tahsilat birimleri açabilir.

Fon, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir.

Fon, görev ve yetkilerini etkin şekilde yerine getirmek amacıyla, yeterli sayı ve nitelikte personeli istihdam eder.

Fonun malları Devlet malı hükmündedir. Fonun mal, hak ve alacakları haczedilemez ve rehnedilemez.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu, Fonun karar organıdır. Fon Kurulu, biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere yedi üyeden oluşur. Fon Kurulu Başkanı Fonun da başkanıdır.

Başkanın izin, hastalık, yurt içi ve yurt dışı görevlendirme ve görevde bulunmadığı diğer hâller ile görevden alınması durumunda ikinci başkan, onun da bulunmadığı hâllerde Fon Kurulu tarafından belirlenecek bir üye Başkana vekâlet eder.

Fon Kurulu üyelerinin atanması

Fon Kurulu üyelerinin, aşağıda belirtilen şartları taşımaları zorunludur:

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48'inci maddesinin (A) fıkrasının (1), (4), (5), (6) ve (7) numaralı bentlerinde belirtilen şartları taşımak.

b) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşımak.

c) 26 ncı maddede yer alan çalışması yasaklananlardan olmamak.

d) Hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda lisans veya lisansüstü düzeyinde öğrenim görmüş olmak.

Üyeler, yüksek öğrenim sonrası en az on yıl deneyim sahibi veya yukarıda sayılan öğrenim dallarında en az on yıl öğretim üyeliği yapan kişiler arasından Bakanlar Kurulunca atanır. Üyelerden en az birinin hukuk fakültesi mezunu, birinin ise Fonda başkan yardımcısı, ana hizmetbirimi yöneticisi veya meslek personeli olarak çalışmış olması şarttır. Bakanlar Kurulu, üyelerden birini başkan birini de ikinci başkan olarak görevlendirir. Bakanlar Kurulunun atama kararı Resmî Gazetede yayımlanır.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri, görevlerinin devamı süresince görevlerini tam bir dikkat, dürüstlük ve tarafsızlık ile yürüteceklerine, kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda yemin ederler. Yemin için yapılan başvuru Yargıtay tarafından acele işlerden sayılır. Fon Kurulu üyeleri, yemin etmedikçe göreve başlayamazlar.

Fon Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süreleri

Fon Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süresi altı yıldır. Süreleri biten başkan ve üyeler yeniden atanamazlar. Başkanlığın ve üyeliğin herhangi bir sebeple boşalması hâlinde, boşalan yere 113'üncü maddede belirtilen esaslar dahilinde bir ay içinde atama yapılır. Bu şekilde atananlar, bir defalığine tekrar atanabilirler.

Fon Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak, ağır hastalık veya sakatlık nedeniyle iş göremeyecekleri, atanmaları için gerekli şartları kaybettikleri, durumlarının 115'inci maddeye aykırı olduğu anlaşılan veya görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşen Fon Kurulu Başkan ve üyelerinin görevleri Başbakan onayı ile sona erdirilir. Bunların yerine en geç bir ay içinde atama yapılır. Ayrıca, geçici iş göremezlik halinin üç aydan fazla sürmesi hâlinde, bu durumda olan üyelerin üyelikleri düşer ve bunların yerlerine bir ay içinde atama yapılır.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri ile Fon personeline ilişkin yasaklar

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri, asli görevlerini aksatmayan bilimsel amaçlı yayın, ders ve konferans ile telif hakları hariç Fondaki resmî görevlerinin yürütülmesi dışında kalan

resmî veya özel hiçbir görev alamaz, dernek, vakıf, kooperatif ve benzeri yerlerde yöneticilik yapamaz, ticaretle uğraşamaz, serbest meslek faaliyetinde bulunamaz, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar ve bunların doğrudan ya da dolaylı ortaklıklarında pay sahibi olamaz, hakemlik ve bilirkişilik yapamazlar.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri göreve başlamadan önce, kendilerinin veya eş ve velâyeti altındaki çocuklarının sahibi bulunduğu menkul kıymetlerden Hazine tarafından çıkarılan borçlanmaya ilişkin olanlar hariç bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar ve bunların doğrudan ya da dolaylı ortaklıklarına ait her türlü sermaye piyasası araçlarını eş, evlatlık, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları dışındakilere otuz gün içinde satmak suretiyle elden çıkarmak zorundadır. Fon Kurulu üyeleri atanmalarından itibaren otuz gün içinde bu fıkraya uygun hareket etmezlerse üyelikten çekilmiş sayılır. Bu durum, Fon Kurulu kararı ile tespit edilir ve ilişkili Bakana bildirilir.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri, yönetim ve denetimleri Fona devredilen kuruluşlarda ve bunların doğrudan ya da dolaylı ortaklıklarında, görevlerinden ayrılmasını izleyen iki yıl içinde görev alamazlar. Bu fıkra hükmüne uymayanlara 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanunun 4'üncü maddesinde belirtilen cezalar verilir.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri ile diğer personel, Fonla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve ticari sırları, görevlerinden ayrılmış olsalar bile kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar.

Fon Kurulu Başkan ve üyeleri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa tâbidir.

Çeşitli Hükümler

Fon Kurulu kararlarına karşı yargı yolu

Beşyüzbin Yeni Türk Lirasını aşan miktarlara ilişkin Fon Kurulu kararlarına karşı açılacak davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Fon Kurulu kararlarına karşı yapılan başvurular acele işlerden sayılır.

Fon Kurulu kararlarına karşı açılacak idarî davalarda yürütmenin durdurulması talepleri için ayrıca duruşma yapılır. Bu halde 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 17'nci maddesinin (5) numaralı fıkrasındaki otuz günlük süre uygulanmaz. Yürütmenin durdurulması talepleri, Fonun savunması alınmadan karara bağlanamaz. İlgili taraflar yürütmenin durdurulması talebinin kendisine tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde savunmasını vermek zorundadır. Aksi halde savunma beklenmeksizin karar verilir.

Takip ve Tahsil Usûlleri

Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin yetki ve usûller

Fonun, bu Kanunun 130'uncu maddesinde sayılan gelirleri ile 108'inci ve 135'inci maddesindeki alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Fon, bu Kanunun 108'inci maddesinde sayılan alacakların takibine, banka kaynağının kullanıldığı tarihten itibaren banka defter, kayıt ve belgelerine göre anapara, her türlü faiz, komisyon ve sair giderlerin toplamından oluşan birikmiş alacak tutarı üzerinden, 130'uncu maddesinde sayılan alacakların takibine tahakkuk eden anapara üzerinden, 135'inci maddesinde belirtilen alacakların takibine ödemeye esas olmak üzere tespit edilen tutar üzerinden başlar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun kapsamındaki alacaklara uygulanan oranda gecikme zammı uygular.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulamasında anılan Kanunun Maliye Bakanlığı tahsil dairesi ve diğer makam, merci ve komisyonlara verdiği yetkileri kullanır.

Borçlu veya borçlunun malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerini, kendi tahsil dairesi aracılığı ile uygulayabileceği gibi, tahsil dairesi bulunmayan mahallerde, o mahaldeki Maliye Bakanlığı tahsil dairesi aracılığıyla da uygulayabilir.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca takip ettiği alacaklarına ilişkin her türlü teminatın paraya çevrilmesinde de anılan Kanun hükümlerini uygulayabilir.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapacağı satışlarda; satış bedelinin vadeli tahsiline karar verebilir. Ancak, bu durumun ve vadeli satış şartlarının, satış ilânında ve satış şartnamesinde belirtilmesi zorunludur.

Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre satışa arz ettiği mal, hak ve alacaklarla ilgili ihaleye katılmaya, pey sürmeye ve alacağına mahsuben ihaleden mal, hak ve alacakları satın almaya yetkilidir.

Bu Kanunun 107'nci maddesi uyarınca bir bankanın alacaklarının devralınması hâlinde bu alacaklar, devir tarihi itibarıyla Fon alacağı haline gelir ve bu alacaklarla ilgili olarak borçlu aleyhine 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre başlatılmış bulunan takipler ile alacağın tahsiline yönelik davalara kaldığı yerden devam edilir.

Bu Kanunun 107'nci maddesi uyarınca devralınan alacaklar nedeniyle Fona borçlu olanların iflası hâlinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 221'inci maddesindeki iflas bürosu Fon temsilcisinin katılımıyla teşekkül eder. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun

223 üncü maddesindeki iflas idaresinin, Fonun talep etmesi hâlinde üyelerinden en az biri, Fonun göstereceği iki kat aday arasından icra tetkik mercii tarafından seçilir. Fon, alacağının tahsili bakımından gerekli görürse iflas idaresinin en az iki üyesinin önereceği iki katı aday arasından seçilmesini talep etmeye yetkilidir. Bu durumda, icra tetkik mercii iflas idaresinin asgarî iki üyesini Fonun önereceği adaylar arasından seçer. Fon bir üye seçtirmişse icra tetkik mercii diğer bir üyeyi alacak tutarı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından, bir üyeyi de alacaklı sayısı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği adaylar arasından seçer. Fon iki üye seçtirmişse, diğer bir üye icra tetkik mercii tarafından alacaklı sayısı itibarıyla çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından seçilir.

Fon, takip ettiği alacaklar ile ilgili olarak iskonto da dâhil olmak üzere, her türlü tasarrufta bulunmaya, sulh olmaya, satmaya, geri almaya, alacağına mahsuben menkul ve gayrimenkul mallar ile her türlü hak ve alacakları belirleyeceği koşullar ile devralmaya ve alacağın yeniden itfa plânına bağlanması da dâhil olmak üzere borçlularla anlaşma yapmaya ve borçlularla yaptığı anlaşmalar kapsamında Fon Kurulunca belirlenecek usûl ve esaslar dâhilinde muhafaza tedbiri uygulayıp uygulamamaya, dava açıp açmamaya veya açılmış bulunan hukuk davalarının yapılan anlaşma süresince durdurulmasını mahkemeden istemeye yetkilidir.

Fon, her türlü alacağın teminatını teşkil etmek üzere, Yeni Türk Lirası ve/veya yabancı para birimi üzerinden, ticari işletme rehni, taşınmaz rehni ve taşınır rehni dâhil olmak üzere her türlü aynî ve şahsi teminat almaya ehil ve yetkilidir.

Fon tarafından, bu Kanunun 71'inci maddesi uyarınca faaliyet izni kaldırılan veya yönetim ve denetimi Fona intikal eden bankalarla ilgili olarak, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere, bu Kanun hükümleri uyarınca yapılan başvurular üzerine açılmış veya açılacak her türlü ceza davalarında Fon, suçtan zarar gören olarak müdahil sıfatını kazanır. Bu davalara bağlı şahsî haklar dahi Fona ait olur.

Fona borçlu gerçek kişi ile tüzel kişilerin kanunî temsilcileri hakkında 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22'nci maddesi hükümleri Fonun talebi üzerine uygulanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Fon tarafından yönetmelik ile düzenlenir.

Sorumluluk davalarına ilişkin istisnai yetkiler

Faaliyet izni kaldırılan bankaların tasfiyelerinin tamamlanması ancak iflas veya tasfiye masa alacaklarının tahsil edilememiş olması hâlinde, bankanın sorumlulukları tespit edilen ortakları, yönetim kurulu eski üyeleri ve denetçileri aleyhine varsa ibralarının iptali ve işlemleri nedeniyle verdikleri zararın tazmini için tasfiyenin tamamlanmasını müteakip beş yıl içinde Fon tarafından dava açılabilir.

Fon bankalarının hisselerinin üçüncü kişilere devir veya intikali hâlinde banka tarafından, bankanın eski ortakları, yöneticileri ve denetçileri hakkında açılmış olan dava ve takiplere Fon tarafından kanunî halef sıfatıyla kaldığı yerden devam olunur. Bu dava ve takipler sonucunda hükmolunacak tutarlar Fona ait olur. Bu bankaların başka bir bankaya devredilmesi ya da başka bir banka ile birleşmesi, hisselerinin üçüncü kişilere devredilmesi ya da tasfiyelerine karar verilmesi hâlinde, bu işlemlerin tamamlanmasını takip eden beş yıl içinde bankanın sorumlulukları tespit edilen yönetim kurulu eski üyeleri ve eski denetçileri aleyhine varsa ibralarının iptali ve işlemleri nedeniyle verdikleri zararın Fon adına tazmini istemi ile Fon tarafından dava açılabilir. Dava açılmasına dair Fon Kurulu kararı dava şartı olarak aranan genel kurul kararı yerine geçer.

Bu madde kapsamında açılan veya açılacak davalar ile kanunî halef sıfatıyla takip edilen davalarda, lehine hükmedilen tarafa vekâlet ücreti maktu olarak belirlenir.

Fonun alacaklarının tahsiline ilişkin diğer yetkiler

Fon, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi hâlinde ve Fona borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın, Fon bankalarının;

- a) Yönetim ve denetimine sahip olduğu iştiraklerinin,
- b) Hâkim ortağı olan tüzel kişilerin,
- c) Gerçek ve tüzel kişi hâkim ortaklarının hâkim ortak olduğu şirketlerin,
- d) Yukarıda sayılan kişiler adına hareket eden veya onlar hesabına kendi adına para, mal veya hak edinen şirketlerin ortaklarının,

Bu maddede belirtilen şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya ve şirket ana sözleşmesinde belirlenen yönetim, müdürler ve denetim kurulu üyelerinin sayılarıyla bağlı kalmaksızın ve imtiyazlı hisselerle dayanılarak atanıp atanmadıklarına bakılmaksızın görevden almak ve/veya üye sayısını artırmak ve/veya eksiltmek suretiyle bu kurullara üye atamaya yetkilidir.

Doğrudan ya da dolaylı olarak Fonun yönetim ve denetimini devraldığı bankaların veya şirketlerin ve/veya bu madde uyarınca yönetimini ve denetimini devir aldığı şirketlerin ve Fon iştiraklerinin ortak sayısının, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel kanunlarda belirtilen zorunlu ortak sayısının altına düşmesi hâlinde tüzel kişiliklerine hâlel gelmez.

Fonun yönetim ve denetimine sahip olduğu şirketlerin ve/veya bu fıkra uyarınca yönetimini ve denetimini devir aldığı şirketlerin, Fon tarafından atanan yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve müdürleri ile Fonun atadığı bu yöneticiler tarafından şirketi

temsil ve ilzam ile yetkili kılınan genel müdür, genel müdür yardımcısı ve müdür gibi şirket çalışanları veya Fon, bu fıkra da sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve/veya bu şirketlerdeki lisans, ruhsat, 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Kanunun geçici 6'ncı maddesi hükmü kapsamında geçici frekans ve kanal kullanımı ve imtiyaz sözleşmelerinden doğan hakları dahil olmak üzere diğer tüm hak ve varlıklarının ve/veya bu hisselerle orantılı aktiflerinin satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları Fon alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya ve bu işlemler ile ilgili kararlar almaya 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 324 üncü maddesi ile bağlı kalmaksızın yetkilidirler.

Bu şirket ve iştiraklerin yüzde kırkdokuzundan fazlası ile bunlara ait her türlü mal, hak ve varlıklar, gayrimenkullerle ilgili özel kanunlarındaki kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla yabancı gerçek ve tüzel kişilere satılabilir.

Fon alacaklarının tahsilini teminen, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile lisans, ruhsat ve imtiyaz sözleşmelerinden doğan haklar ve bu varlıkların ferî veya mütemmim cüzü niteliğindeki sözleşmelerden doğan, ancak başlı başına iktisadî değeri olmayanlar da dahil olmak üzere diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek, ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına, hacizli malların birden fazla borçluya ait olması ve/veya birden fazla alacaklının haczi olması hâlinde de satışını yaptırmaya, ihale bedelinin ödenme şeklini, para birimini, alıcıların sahip olması gereken şartları, ödeme tarihini ve ihalenin sair usûl ve esasları ile satış şartlarını 6183 sayılı Kanun hükümlerine bağlı olmaksızın belirlemeye, satışa konu ticarî ve iktisadî bütünlüğü alacağına mahsuben satın almaya, satışa konu varlıkların ait olduğu şirketlerin teknik bilgi, yazılım, donanım, ekipman, mal ve hizmet alımından doğan geçmiş dönem borçlarını ihale bedelinden ödemeye veya ihale alıcısına ödetmeye Fon Kurulu yetkilidir. Fon Kurulu, satış kararıyla birlikte, bu satışını gerçekleştirmek üzere en az üç kişiden oluşan bir satış komisyonu oluşturur ve başkanını belirler. Satış komisyonu, toplam üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplam üye sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Ticarî ve iktisadî bütünlüğün muhammen bedeli, satış komisyonu tarafından, uzman gerçek veya tüzel kişilerin kıymet takdiri raporu dikkate alınarak, daha önce bütünlüğü oluşturan varlıkların ayrı ayrı kıymet takdirlerinin yapılmış olması ile bağlı olmaksızın düzenlenecek rapor çerçevesinde Fon Kurulu tarafından belirlenir. Ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturan mahcuzlar üzerinde birden fazla kişinin aynî veya şahsî hakkının bulunması veya bunların mülkiyetinin birden fazla kişiye ait olması durumunda, bu mal, hak ve/veya varlıkların değeri ayrı ayrı tespit edilir. Bu madde hükümleri uyarınca yapılacak satış sürecinde, satış ilânının Resmî Gazetede yayımlanması ilgililere yapılacak tebliğ hükmündedir. Ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturduğuna karar verilen mahcuzların satışı, kapalı zarf veya açık artırma usûllerinden biri veya ikisi birlikte uygulanmak suretiyle yapılır. Bundan sonra, Fon Kurulunun gerekli görmesi hâlinde, ihalelere pazarlık usûlü ile devam edilebilir. Bu usûllerden hangisinin uygulanacağına, ticarî ve iktisadî

bütünlük oluşturan mal, hak ve varlıkların nitelikleri dikkate alınarak Fon Kurulu tarafından karar verilir. İhale bedelinin dağıtımına esas sıra cetveli satış komisyonu tarafından düzenlenir. İhalenin sonuçlanması, Fon Kurulunun onayına bağlıdır. Bu hüküm uyarınca yapılan satışlarla ilgili ihalenin feshi davaları, Fonun merkezinin bulunduğu yer idare mahkemelerinde görülür. Ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturulmasına karar verilmesinden itibaren iki yıl içerisinde ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturan mahcuzların, Fonun izni olmaksızın imtiyazlı alacaklılar dâhil üçüncü kişiler tarafından muhafaza altına alınması ve satışı talep edilemez, mahcuzların malîklerinin iflasına karar verilemez, ilgili takyidatlar hakkında zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez.

Yukarıdaki hüküm çerçevesinde telekomünikasyon, enerji, ulaşım, radyo, yazılı ve görsel medya ve diğer sektörlerdeki, yönetim ve denetimi veya hisseleri Fon tarafından devir alınan şirketlere tanınmış imtiyaz sözleşmesi, lisans, ruhsat, işletme izni, ön izin, yayın izni, 3984 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesi hükmü kapsamında geçici frekans ve kanal kullanımı ve benzeri izinlerin yeni alıcıları adına devri ve tescili işlemleri, Fonun bildirimi üzerine ilgili kurum, kuruluş ve üst kurullarca, gerekli bilgi ve belgelerin tamamlanmasını müteakip başkaca bir işleme gerek kalmaksızın en fazla bir ay içinde tamamlanır.

Bu hüküm uyarınca yapılacak satışlara ilişkin diğer esas ve usûller Fon tarafından çıkarılacak yönetmelikle tespit edilir.

Bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde varlıkları ticarî ve iktisadî bütünlük kapsamında satılan şirketlerin kamu kurum, kuruluşları ve üst kurullara olan ve satış tarihine kadar tahakkuk etmiş borçları satış bedelinden garameten tahsil edilir. Garame ile dağıtım sonrasında bakiye borç kalması, lisans, ruhsat, imtiyaz sözleşmesi, geçici frekans ve kanal kullanımı ve benzeri hakların devri ve yeni alıcısı tarafından işletilmesi için gereken ve kamu kurum ve kuruluşları ve üst kurullarca yapılması gereken devrin tescil ve nakli işlemine engel teşkil etmez.

Bu Kanunun 71 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi hükmü uyarınca faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankalar ile tasfiyeye tâbi tutulan veya tasfiye işlemi başlatılan bankaların, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen gerçek ve tüzel kişiler ile gerçek kişilerin kan ve kayın hısımlarının edindikleri ve/veya bu suretle üçüncü kişilere edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacakların banka kaynağı kullanılmak suretiyle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilir. Bu gerçek kişiler ile tüzel kişiler tarafından edinilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında bu madde hükümlerini uygulamaya Fon yetkilidir. Bu suretle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar üzerinde ilk kredinin ve/veya banka kaynağının kullanıldığı tarihten sonra üçüncü kişilere yapılan satış, devir ve temlik, sınırlı aynî hak tesisi gibi işlemler ile üçüncü kişiler lehine tesis edilen aynî ve şahsi her türlü hak Fona karşı hüküm ifade etmez. Bu hukuki işlemlere taraf olan, küllî ve cüz'î halefleri dâhil tüm şahısların, yukarıda belirtilen işlemlerin gerçekleşmesinden sonra edindikleri ve/veya

edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Yukarıda belirtilen işlemlere taraf olan üçüncü kişiler bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya yönetim ve denetiminin Fona devrinden sonraki işlemler nedeniyle, bu maddenin birinci fıkrasında sayılan kişiler ise bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya yönetim ve denetiminin Fona devrinden önceki ve/veya sonraki işlemler nedeniyle iyiniyet iddiasında bulunamazlar. Bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya yönetim ve denetiminin Fona devrinden önce satış, kira, devir ve temlik gibi işlemler ile aynî ve şahsi hak tesisine ilişkin işlemlere taraf olan üçüncü kişiler iyiniyetli olduklarını kanıtlamak zorundadırlar.

Bu maddenin birinci fıkrasında sayılan gerçek ve tüzel kişilerin yönetim ve/veya denetimindeki şirketlerde ve/veya işletmelerinde iş akdine bağlı ve/veya bağlı olmaksızın geçici veya sürekli olarak istihdam edilen şahısların kurucusu, ortağı, yöneticisi veya denetçisi olduğu şirketlerin; bir iş akdine bağlı olmaksızın, yukarıda sayılan şahısların vekâleten ve/veya ticarî mümessil ve/veya ticarî vekil sıfatıyla ve/veya vekâletsiz iş görme hükümleri gibi herhangi bir hukukî ilişkiye dayanarak geçici ve/veya sürekli olarak temsil eden şahıslar ile temsil ettikleri gerçek ve/veya tüzel kişilerin; bu fıkra da belirtilen şahıslar dışındaki ve/veya bunlar tarafından kurulan şirketlere bankacılık mevzuatına ve/veya teamüllerine uyulmadan ve/veya teminatsız ve/veya yetersiz teminat ile kredi kullandırılan ve/veya genellikle faaliyet yeri olarak aynı adresi kullanan ve/veya yapılan sözleşmelere cayma hakkı ve/veya borcun nakli gibi hükümler koymak suretiyle kullandıkları kredileri ve/veya banka kaynaklarını bankanın yönetim ve denetimini doğrudan ve/veya dolaylı olarak tek başına ve/veya birlikte elinde bulunduran gerçek ve tüzel kişilere ve/veya bunların ve/veya bankanın iştiraklerine ve/veya doğrudan veya dolaylı bağı bulunan şahıs ve şirketlere yukarıdaki fıkralarda sayılan gerçek veya tüzel kişilere aktarılmasını sağlayan gerçek veya tüzel kişilerin kullanmış oldukları krediler ve/veya banka kaynakları bankanın yönetim ve denetimini doğrudan ve/veya dolaylı olarak, tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklar tarafından kullanılmış banka kaynağı sayılır ve bu şahıslar ile edindikleri ve/veya üçüncü kişilere edindirdikleri para, her türlü mal, alacak ve haklar hakkında bu madde hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun 71'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi hükmü uyarınca faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankanın hâkim ortakları, yönetim kurulu üyeleri, denetim kurulu üyeleri, genel müdür, genel müdür yardımcıları ve bunların eş ve çocukları ile evlatlıklarının, bunların diğer kan ve kayın hısımlarının ve imzaya yetkili banka mensuplarının kendi aralarında veya üçüncü kişilerle yaptıkları taşınır ve taşınmaz rehni, ipotek, üst hakkı, intifa hakkı ve oturma hakkı gibi her türlü sınırlı aynî hak tesisine ilişkin sözleşmeler mahsus siciline veya defterine kayıt ya da şerh edilmiş olsun veya olmasın her türlü şahsi haklar ve/veya zilyetliğin devrine dair sözleşmeler dâhil her türlü tasarrufları ile kara, hava ve deniz taşıtları gibi taşınır ve yalı, villa, ada, site, tüm

eklentileri ile çiftlik gibi taşınmazlarla ilgili adi ve hasılat kira sözleşmeleri, taşınır veya taşınmaz mal, finansal kiralama sözleşmeleri, uydu ve kablolu yayın kanalı kullanma hakkı, televizyon kanalı ile gazetelerin yayım hakkı, marka ve lisansı devir ve kullanma hakkı veren sözleşmeleri, idare ve hizmet vekâleti ile Avrupa Birliği standartları üzerinde prim ödemek suretiyle yapılan hayat, bireysel emeklilik, ihtiyarlık ve sağlık sigorta sözleşmeleri ve limitli veya limitsiz kredi kartı ile ATM kartı sözleşmeleri ile münferit veya karşılıklı verilen banka teminat mektupları, kabul kredileri ve avaller ile her türlü hisse devir sözleşmeleri Fon Kurulunun kararıyla geçersiz sayılır. Bu sözleşmelerin geçersizliğinden dolayı karşı tarafça açılacak tazminat davalarında sözleşmede muvazaa bulunmadığını ve sözleşmeyle ödenen bedelin muvazaalı olmayan rayiç bedel olduğunu ispat yükü davacıya aittir.

Borçlunun, haline münasip konut kiralamasına ilişkin sözleşme yukarıdaki fıkra kapsamı dışındadır.

Fon, bu maddede sayılan alacaklara ilişkin para, mal, her türlü hak ve alacaklara ihtiyatî haciz koymaya, muhafaza altına almaya ve Fon tarafından belirlenecek kurum ve kuruluşlarca hazırlanacak raporları dikkate alarak tespit edeceği değeri üzerinden, alacağına mahsuben devralmaya yetkilidir.

Bu alacaklara zararın ve/veya alacağın doğmasına sebebiyet veren haksız işlemin yapıldığı tarihten itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51'inci maddesinde belirtilen oranda gecikme faizi uygulanabilir.

Fon tarafından bu madde hükümlerine istinaden tesis edilen işlemlere karşı idarî yargı mercilerinde açılan davalarda mahkemelerce yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için teminat şartı aranmaz.

Fon tarafından bu madde hükümlerine istinaden yapılacak işlemlerde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmaz. Bu işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan istisna tutulur. Bu madde ile Fona tanınan yetkiler Fon tarafından başkaca bir işleme gerek olmaksızın Fon Kurulunun karar alması ile tekemmül eder. Yapılan işlemlerden tescile tâbi olanlar Fonun talebi üzerine tescil ve gerektiğinde ilân olunur.

Fon alacaklarının yasal teminatı

Fon alacaklarının tahsilini teminen, Fon tarafından bu Kanun hükümleri çerçevesinde açılan ve/veya takip edilen dava ve takiplerde verilen ihtiyatî haciz veya tedbir kararları uyarınca üzerine ihtiyatî haciz veya tedbir konulan para, her türlü mal, hak ve alacaklar, bu davalara konu alacakların yasal teminatını oluşturur ve karar kesinleşinceye veya takip sonuçlanıncaya kadar devam eder. Mahkemece karara bağlanan alacaklar, tedbir konulan para, mal, her türlü hak ve alacakların bedelinden, imtiyazlı alacak olarak öncelikle tahsil olunur.

İspat külfeti

Fon tarafından bu Kanunun 108 ve 110'uncu maddeleri hükümleri uyarınca açılmış ve açılacak davalarda ispat külfeti davalılara aittir.

Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin istisnalar

Fonun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen Fon aleyhine neticelenmesi hâlinde, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Fon hakkında uygulanmaz.

Bu Kanunun 107'nci maddesi uyarınca bir bankanın, borçlarının, taahhütlerinin yüklenilmesi veya alacaklarının devralınması hâlinde, bu borç, taahhüt ve alacaklarla ilgili olarak açılmış veya açılacak dava ve icra takiplerinde kanunlarda yazılı zamanaşımı ve hak düşürücü süreler dâhil her türlü süre, alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren Fon bakımından dokuz ay süre ile durur.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak Fonun yapılan ihalelere iştirak etmesi hâlinde teminat şartı aranmaz.

Fonun alacaklı olduğu ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu uyarınca yapılan takiplerde borçlular tarafından yapılan itirazlar satış dışında takip işlemlerini durdurmaz.

Fonun alacaklı olduğu dosyalarda yaptırılan kıymet takdirleri ile satış ilânlarının borçlular dışındaki ilgililere tebliği, ilânda belirtilen süreler geçerli olmak kaydıyla, varsa bilinen son adreslerine yapılacak tebligat ile yoksa keyfiyetin ilan tebliği suretiyle yapılır.

Fonun alacaklı olduğu icra dosyalarında Fona ödenmesi gereken satış bedelleri sıra cetvelinin kesinleşmesi beklenmeksizin teminatsız olarak ödenir.

Fonun iştirakleri ile ilgili yetkileri

Fon, faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların kendisinin ekonomik değeri olan iştirakleri ile bu Kanunun 134'üncü maddesi ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 15'inci maddesinin (7) numaralı fıkrası kapsamında yönetim ve denetimini devraldığı şirketler ile ilgili olarak 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmaksızın yapılacak sermaye artırımları da dâhil olmak üzere, yeniden yapılandırma ve Fon alacağının tahsiline yönelik olarak söz konusu şirketlerin mal, hak ve alacaklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla Fon Kurulunca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde malî kaynak sağlamak da dâhil gerekli her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Zamanaşımı

Bu Kanundan kaynaklanan Fon alacaklarına ilişkin dava ve takiplerde zamanaşımı süresi yirmi yıldır.

Görevli ve yetkili mahkeme

Fon, Fon bankaları ve faaliyet izni kaldırılan bankaların iflas ve tasfiye idareleri tarafından açılacak hukuk davalarına asliye ticaret mahkemesi tarafından bakılır. O yerde, birden fazla asliye ticaret mahkemesi bulunması hâlinde, bu davalar (1) ve (2) numaralı asliye ticaret mahkemesinde görülür.

Fon, Fon bankaları ve faaliyet izni kaldırılan bankaların iflas ve tasfiye idareleri tarafından muamele merkezi veya ikametgâhı İstanbul ili sınırları içinde olan kişiler aleyhine açılacak hukuk davaları ile borçlular hakkında açılacak iflas davalarına İstanbul (1) ve (2) numaralı asliye ticaret mahkemesi tarafından bakılır. İflas davası açılması hâlinde, bu mahkeme, hakkında iflası istenen borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine borçlu aleyhine iflas davası açıldığını bildirir.

Bu Kanun hükümleri ile Fona verilen yetki ve görevler gereğince açılmış ve açılacak her türlü davalara adlî tatilde de bakılır, bu davalarda bilirkişiler resmî kurum ve kuruluşlarda görev yapanlar arasından seçilir, duruşmalara otuz günden fazla ara verilmez.

Varlık yönetim şirketi

Bankalar ve Fon dâhil diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Kurul tarafından belirlenen varlık yönetim şirketleri de kurulabilir. Varlık yönetim şirketleri alacaklarının tahsili ve alacakların ve/veya diğer varlıkların yeniden yapılandırılması kapsamında alacak tahsili amacıyla edindiği gayrimenkul veya sair mal, hak ve varlıkların işletilmesi, kiralanması ve bunlara yatırım yapılması ve yine alacaklarını tahsil etmek amacıyla borçlularına ilâve finansman sağlamak veya sermayelerine iştirak etmek dâhil olmak üzere her türlü faaliyeti gerçekleştirmeye yetkilidir.

Fon kurulacak varlık yönetim şirketlerine sermaye sağlamak suretiyle kurucu ortak veya hissedar olarak katılmaya yetkilidir.

Fonun en az yüzde yirmi hissedar olduğu varlık yönetim şirketleri, Fondan devraldığı alacaklarla ilgili olarak bu Kanunun 132'nci maddesinin sekizinci fıkrası ve 138'inci maddesinin beşinci fıkrasında Fona tanınan hak ve yetkileri kullanır.

Varlık yönetim şirketleri bu kapsamdaki işlemleri nedeniyle doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usûller Kurul tarafından belirlenir. Varlık yönetim şirketlerinin bu fıkra uyarınca ayırdıkları karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Bu Kanun kapsamında kurulan varlık yönetim şirketleri ile 4743 sayılı Malî Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3'üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Kurulun çıkarmış olduğu yönetmelik kapsamında kurulan varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bununla ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar, kuruluş işlemleri de dâhil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 39'uncu maddesi hükmünden istisnadır.

Varlık yönetim şirketi tarafından, bu borçların, taahhütlerin yüklenilmesi veya alacakların, varlıkların devralınması hâlinde, bu borç, taahhüt, alacak ve varlıklarla ilgili olarak, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere açılmış veya açılacak her türlü ceza davalarında, alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren, suçtan zarar gören olarak, varlık yönetim şirketi kendiliğinden müdahil sıfatını kazanır.

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce kurulmuş olan varlık yönetim şirketleri bu Kanun hükümlerine tâbi olarak faaliyetlerini yürütürler.

Diğer Hükümler

Faiz oranları ile diğer menfaatler

Bakanlar Kurulu, bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulanacak azamî faiz oranlarını, katılma hesaplarında kâr ve zarara katılma oranlarını, özel cari hesaplar dâhil bu maddede belirtilen işlemlerde sağlanacak diğer menfaatlerin nitelikleri ile azamî miktar ya da oranlarını tespit etmeye, bunları kısmen veya tamamen serbest bırakmaya yetkilidir. Bakanlar Kurulu, bu yetkilerini Merkez Bankasına devredebilir.

Parasal tutarlar

Para cezalarına ilişkin hükümler hariç olmak üzere, bu Kanundaki parasal tutar ve sınırlardan her biri, her yıl kısmen ya da tamamen, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan yıllık üretici fiyat endeksindeki artış oranının gerektirdiği miktarı geçmemek üzere Kurul kararıyla artırılabilir.

Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri

İdarî Para Cezaları

Kuruluşlara ilişkin idarî para cezaları

Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, bu Kanunun;

a) 13'üncü ve 14'üncü maddelerine aykırı şekilde şube ve temsilcilik açılması hâlinde, onbeşbin Yeni Türk Lirasından ellibin Yeni Türk Lirasına kadar,

c) 25'inci maddesine aykırı şekilde atama yapılması veya 26'ncı maddesinde belirtilen kişilerin yasaklanan görevlerde çalıştırılması hâlinde, onbin Yeni Türk Lirasından kırkbin Yeni Türk Lirasına kadar ve cezanın tebliğ tarihinden itibaren on iş günü içinde aykırılığın giderilmemesi hâlinde, bu sürenin bitiminden itibaren geçen her gün için verilmiş olan cezanın yüzde onu tutarında,

g) 50'nci maddesindeki kredi yasaklarına uyulmaması hâlinde beşbin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere verilen kredinin yüzde beşi tutarına kadar,

i) 53'üncü maddesine göre ayrılması gereken karşılıkların tesis edilmemesi hâlinde, beşbin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere, ayrılması gereken karşılık tutarının binde ikisine kadar; üç aydan az olmamak üzere Kurumca verilecek süre içinde aykırılığın giderilmemesi hâlinde ise, tesis edilmeyen karşılık tutarının yüzde üçü tutarında,

j) 54'üncü maddesindeki kredi sınırlarına uyulmaması hâlinde, ellibin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere aykırılık oluşturan tutarın yüzde birine kadar,

k) 56'ncı maddesine aykırı şekilde ortaklık payı edinilmesi hâlinde, yirmibin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere, aykırılık teşkil eden tutarın yüzde beşine kadar ve cezanın tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde aykırılığın giderilmemesi durumunda ise bu sürenin bitiminden itibaren aykırılığın giderildiği tarihe kadar geçen her gün için verilen cezanın yüzde biri tutarında,

l) 57'nci maddesindeki yasaklama ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, yirmibin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere, yasaklama ve sınırlama konusu değer yüzde onuna kadar ve cezanın tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde aykırılığın giderilmemesi durumunda ise, kredi kullandırımından kaynaklanan aykırılık hariç, bu sürenin bitiminden itibaren aykırılığın giderildiği tarihe kadar geçen her gün için verilen cezanın yüzde biri tutarında,

p) 95 ve 96'nci maddeleri kapsamında Kurum tarafından bu Kanun kapsamındaki kuruluşlardan talep edilen bilgilerin gönderilmemesi hâlinde beşbin Yeni Türk Lirasından onbeşbin Yeni Türk Lirasına, geç gönderilmesi hâlinde beşbin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına, eksik bilgi ile gönderilmesi, kontrol hataları içermesi veya kontrol hatalarının süreklilik arz etmesi hâlinde beşbin Yeni Türk Lirasından onbeşbin Yeni Türk Lirasına kadar,

r) 144'üncü maddesi uyarınca alınan kararlara ve yapılan düzenlemelere uyulmaması hâlinde yirmibin Yeni Türk Lirası, ayrıca Bakanlar Kurulu veya Merkez Bankası tarafından miktar ya da oranların tespit edildiği durumlarda, söz konusu miktar ve oranlara aykırı şekilde faiz alınması veya verilmesi ya da menfaat sağlanması hâlinde, sağlanan menfaat tutarı kadar,

İdarî para cezası uygulanır.

Kurul bu madde uyarınca verilecek cezaları bu Kanunun 68, 69 ve 70'inci maddeleri uygulanan bankalar için yüzde ellisine, 71'inci maddesi uygulanan bankalar için ise yüzde yüzüne kadar indirmeye yetkilidir.

İlgili kişilere ilişkin idarî para cezaları

Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, ilgili gerçek ve tüzel kişilere, aykırılık hâlinde, beşbin Yeni Türk Lirasından yirmibin Yeni Türk Lirasına kadar, İdarî para cezası uygulanır.

Sınırlamalara, kararlara ve düzenlemelere aykırı hareketler dolayısıyla idarî para cezaları

Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar ile ilgili gerçek ve tüzel kişilere;

a) Bu Kanun veya bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde yer alan sınırlamalara uyulmaması hâlinde onbin Yeni Türk Lirasından az olmamak üzere aykırılık oluşturan tutarın binde beşine kadar,

b) İlgili maddelerine göre, Kurul ve Kurum tarafından bu Kanuna dayanılarak alınan kararlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere ve yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması hâlinde beşbin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar,

İdarî para cezası uygulanır.

Savunma hakkı ve kapatma kararı

İdarî para cezalarının uygulanıp uygulanmayacağına ilgilinin savunması alındıktan sonra karar verilir. Savunma istendiğine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde savunma verilmemesi hâlinde savunma hakkından feragat edildiği kabul edilir.

Bu Kanunun 13'üncü maddesi hükümlerine aykırı olarak yurt içinde açılan şube ve temsilcilikler hakkında 146'ncı maddenin birinci fıkrasının (a) bendi hükümleri uygulanmakla birlikte, bunlar Kurumun talebi üzerine valiliklerce geçici veya sürekli kapatılabilir.

Suçlar

İzinsiz faaliyette bulunmak

Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın banka gibi faaliyet gösteren ya da mevduat kabul eden yahut katılım fonu toplayan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bu suçun bir işyeri bünyesinde işlenmesi hâlinde bu işyerlerinin bir aydan bir yıla kadar, tekerrür hâlinde ise sürekli olarak kapatılmasına karar verilebilir.

Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bu işyerlerinin bir aydan bir yıla kadar, tekerrür hâlinde ise sürekli olarak kapatılmasına karar verilebilir.

Yukarıdaki fıkralara aykırılık hâlinde Kurumun ilgili Cumhuriyet başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ceza hâkimince, dava açılması hâlinde davaya bakan mahkemece işyerlerinin faaliyetleri ve reklamlar geçici olarak durdurulur, ilânları toplatılır. Bu tedbirler, hâkim kararıyla kaldırılncaya kadar devam eder. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

Mevduat ve katılım fonu sahiplerinin haklarını engellemek

Bu Kanunun 61'inci maddesi hükmüne aykırı davrananlar altı aydan iki yıla kadar hapis ve beşyüz güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Düzeltilici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak

Bu Kanunun 68, 69 ve 70'inci maddelerine ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14'üncü maddesine göre, Kurul veya Kurumca alınması istenen önlemleri almayan bankaların bu önlemleri almakla yükümlü olan mensupları, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bin günden beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılırlar.

Birinci fıkrada belirtilen önlemleri almamak, bankanın nitelikli paya sahip ortaklarına veya bunların iştirak ve kuruluşlarına yarar sağlamak amacıyla yapıldığı takdirde dört yıldan altı yıla kadar hapis cezasına ve onbin güne kadar adlî para cezasına hükmedilir.

Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek

Bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen 38'inci madde kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen kişi bir yıldan

üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak

Bu Kanunun 42'nci maddesinde belirtilen belgelerin saklanması yükümlülüğüne uymayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılırlar.

Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak

Bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, bu Kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine ve mahkemelere verdikleri veya yayımladıkları belgelerdeki gerçeğe aykırı beyanlardan dolayı, bunları ve bunların düzenlenmesine esas teşkil eden her türlü belgeleri imza edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve binbeşyüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır.

İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme

Bu Kanun kapsamındaki kuruluşların işlemlerinin kayıt dışı bırakılmasından, gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen bir şekilde muhasebeleştirilmesinden, kanunî ve yardımcı defter ve kayıtları, şubeleri, yurt içi ve yurt dışındaki muhabirleri ile hesap mutabakatı sağlanmadan yıl sonu bilançolarını kapatmalarından dolayı, bunları ve bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve binbeşyüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. Gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğini bildiği halde bu belgeleri onaylayan bağımsız denetim kuruluşu görevlileri de aynı şekilde cezalandırılır.

Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme

Bu Kanuna tâbi kuruluşlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 244'üncü maddesinde tanımlanan sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu açısından banka veya kredi kurumu olarak kabul edilir.

İtibarın zedelenmesi

Bu Kanunun 74'üncü maddesine aykırı davrananlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin günden ikibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Yukarıdaki fıkrada yazılı fiil neticesinde özel veya kamusal bir zarar doğarsa verilecek ceza altıda bir oranında artırılarak hükmolunur.

Sırların açıklanması

Bu Kanunun 73'üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen yükümlülüğe uymayanlar için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin günden ikibin güne kadar adlî para

cezası hükmolunur. Banka ve müşterilere ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı cezalar uygulanır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen kimseler sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklamış olursa verilecek cezalar altıda bir oranında artırılır. Ayrıca, fiilin önemine göre sorumluların bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev yapmaları, iki yıldan aşağı olmamak üzere geçici veya sürekli olarak yasaklanır.

Zimmet

Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler.

Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi hâlinde mahkemece re'sen ödettilmesine hükmolunur.

Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının, kredi kuruluşunun kaynaklarını, kredi kuruluşunun emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmak suretiyle, kredi kuruluşunu her ne suretle olursa olsun zarara uğratmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca, meydana gelen zararın müteselsilen ödettilmesine karar verilir.

Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

Zimmet suçunun konusunu oluşturan para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.

Kovuşturma Usûlü

Yazılı başvuru ve müdahale

Bu Kanunda belirtilen suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması, Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir. Ancak, 160'ncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen suçtan dolayı soruşturma ve kovuşturmalar Kurumun veya Fonun yazılı bildirim üzerine veya gecikilmesinde sakınca görülen hallerde re'sen Cumhuriyet savcılarınca yapılır ve Kurum ve Fon haberdar edilir. Bu fıkra uyarınca yapılan soruşturmalar neticesinde açılan kamu davalarında, Kurumun veya Fonun başvuruda bulunması hâlinde, bunlar başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanırlar.

İtibarın zedelenmesi, sırların açıklanması ve zimmet suçlarından dolayı ilgililerin dava hakkı ile 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri saklıdır.

Özel görev

Bu Kanunda tanımlanan düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak, işlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme ve zimmet suçları ile sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, bankacılık ve müşteri sırlarının açıklanması, bankacılık faaliyeti çerçevesinde işlenen nitelikli dolandırıcılık, bu suçların işlenmesi amacıyla yönelik olarak örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak veya bu suçlarla bağlantılı olup da ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ait davalar, fiilin işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan (1) numaralı ağır ceza mahkemelerinde görülür. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu tür suçlara bakmak üzere o yerlerdeki diğer ağır ceza mahkemeleri de görevlendirilebilir veya yeni ağır ceza mahkemesi de kurulabilir.

Bilirkişi incelemesi

Bu Kanunun uygulaması ile ilgili olarak, bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen suçlardan dolayı açılan ceza davalarında bilirkişi, raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten başlayarak üç ay içinde mahkemeye verir. Bu süre hâkim tarafından iki aya kadar uzatılabilir. Bu süre içerisinde de rapor mahkemeye verilmediği takdirde görev, ücret ödenmeksizin bilirkişiden alınır ve yeni bilirkişi atanır. Bilirkişilik görevi bu şekilde kendisinden alınan kişiler, bir yıl süreyle bu Kanun kapsamında hiçbir davada bilirkişi olarak atanamazlar. Bu kişiler, raporların süresinde verilmemesinin sebep olduğu masrafları ödemeye ve ayrıca beşyüz güne kadar adlî para cezasına mahkûm edilirler. Dosyanın bilirkişiye tevdi tarihinde dava zamanaşımı süresi durur. Bilirkişinin raporunu mahkemeye verdiği tarihten itibaren bu süre kaldığı yerden işlemeye devam eder.

Kurum, Fon, Fon bankaları ile bankaların iflas idareleri tarafından açılan hukuk davalarında gerekli görülen hâllerde, yaptırılacak bilirkişi incelemelerinde bilirkişi,

raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten başlayarak üç ay içinde mahkemeye verir. Bu süre hâkim tarafından iki aya kadar uzatılabilir. Bu süre içerisinde de rapor mahkemeye verilmediği takdirde görev, ücret ödenmeksizin bilirkişiden alınır ve yeni bilirkişi atanır. Bilirkişilik görevi bu şekilde kendisinden alınan kişiler, bir yıl süreyle bu Kanun kapsamında hiçbir davada bilirkişi olarak atanamazlar. Bu kişiler, raporların süresinde verilmemesinin sebep olduğu masrafları ödemeye ve ayrıca beşyüz güne kadar adlî para cezasına mahkûm edilirler.

Özel soruşturma ve kovuşturma

160'ıncı maddenin üçüncü fıkrası kapsamına giren suçların soruşturma ve kovuşturmalarda aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

a) Soruşturma, iş bölümü ilişkilerine göre, Cumhuriyet başsavcılarınca veya görevlendireceği Cumhuriyet savcılarınca bizzat yürütülür. Bu suçlar, görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsalar bile, Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.

b) Bu suçların soruşturma ve kovuşturmalarda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 ilâ 138'inci maddeleri de uygulanır.

c) Bu suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalarda kolluk; soruşturma ve kovuşturma sebebiyle şüpheli, sanık, tanık, bilirkişi ve suçtan zarar görenleri, Cumhuriyet savcısının veya mahkeme naibinin veya istinabe olunan hâkimin emriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaya mecburdur. Bu emir, çağrılanlar hakkında kolluğa ihzar müzekkeresinde olduğu gibi zor kullanma yetkisi verir.

d) Cumhuriyet başsavcılıkları, bu suçların soruşturmasında gerekli olması hâlinde, geçici olarak yargı çevresi içerisinde veya dışındaki, genel bütçeli dairelere ve katma bütçeli idarelere, bütün kamu kurum ve kuruluşlarına, belediyelere, bankalara ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler. Bu istemler, ilgili kurum ve makamlarca geciktirilmeksizin yerine getirilir. Özürsüz olarak bu istemleri yerine getirmeyen sorumlu kişiler, üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

e) Soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde, suç mahalli veya delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılır.

f) Soruşturmanın sonuçlanmasına kadar, bu suç faillerinin her türlü mal, alacak, para ve sair eşyalarına hâkim kararı, gecikmesinde sakınca olunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile el konulur. Bu suçlara iştirak edenler ile suç faillerinin bu suçlar nedeniyle elde ettiği her türlü haksız kazanımın transferi sonucu elde edilen, kan ve kayın hısımlar ile üçüncü şahıslar nezdindeki mal, alacak veya sair her türlü şeylere de Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile el konulur.

g) El koyma kararı yirmidört saat içinde yetkili ve görevli sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim kırksekiz saat içinde kararını açıklar. Aksi halde el koyma hükümsüz kalır.

İnfaz

160'ıncı maddede yazılı suçlardan dolayı mahkûm olanlar, Fona veya Hazineye olan borçları ve tazminatları ödemediği veya bu borçlar ve tazminatlar malvarlıklarından tahsil olunamadığı sürece, bunlar hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

Son Hükümler

Kaldırılan ve değiştirilen hükümler

F) 14.1.1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 40'ıncı maddesinin (I) numaralı fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmış ve (II) numaralı fıkrası ile 44'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bankaca yapılacak düzenlemeye göre zorunlu karşılıkların Banka nezdindeki hesaplarda bloke olarak tutulmasının istenmesi hâlinde, bloke hesaplarda tutulan zorunlu karşılıklar, hiçbir amaç ve konunun finansmanı için kullanılamaz, temlik ve haciz edilemez.

Madde 44.- Banka, Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, finansal holding şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ile Banka ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca belirlenecek diğer malî kuruluşların müşterilerinin risk durumlarına ilişkin bilgileri nezdinde toplamak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve ilgili kuruluşlar ile paylaşmak üzere Risk Merkezi kurar.

Yukarıda belirtilen kuruluşlar, bankalar bakımından keşide ettikleri protestolar da dâhil olmak üzere, müşterilerinin risk durumları hakkında istenecek her türlü bilgiyi belirlenecek biçim ve içerikte vermekle yükümlüdür. Risk Merkezinin bütün işlem ve kayıtları gizlidir.

Risk Merkezince sağlanacak bilgilerin biçim ve içeriğine, derlenmesine, paylaşılmasına ve diğer hususlara ilişkin usûl ve esaslar Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun uygun görüşü alınmak suretiyle Bankaca belirlenir.

Mülga kanunlara yapılan atıflar

Bu Kanunun 54'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki yüzde yirmibeşlik oran, bir risk grubuna kullandırılacak krediler yönünden, 31.12.2005 tarihine kadar yüzde otuzbeş, 1.1.2006 tarihinden itibaren yüzde yirmibeş olarak; yüzde yirmilik oran, 31.12.2005 tarihine kadar yüzde otuzbeş, 1.1.2006 tarihinden 31.12.2006 tarihine kadar yüzde yirmibeş, 1.1.2007 tarihinden itibaren yüzde yirmi olarak uygulanır.

Bu Kanunun 54'üncü maddesindeki kredi sınırlarına ilişkin hesaplamalarda ortaklık payları; 2005 yılında yüzde kırk, 2006 yılında yüzde elli, 2007 yılında yüzde altmış, 2008 yılında yüzde yetmişbeş, 2009 yılında yüzde doksan, 1.1.2010 tarihinden itibaren yüzde yüz oranında dikkate alınır.

GEÇİCİ MADDE 6.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, iştirak tutarları Kanunun 56'ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen oranların altında olan kredi kuruluşları, hiçbir şekil ve surette bu maddede yer alan oranları aşamazlar. Aynı tarih itibarıyla iştirak tutarları Kanunda belirtilen oranlardan herhangi birini aşan kuruluşlar, aşım tutarlarını, 31.12.2005 tarihine kadar yüzde yirmisini, 31.12.2006 tarihine kadar yüzde kırkını, 31.12.2007 tarihine kadar yüzde altmışını, 31.12.2008 tarihine kadar yüzde seksenini, 31.12.2009 tarihine kadar yüzde yüzünü itfa etmek suretiyle giderirler.

GEÇİCİ MADDE 23.- 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birlikler personeli için kurulmuş bulunan sandıkların iştirakçileri ile malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortasından aylık veya gelir bağlanmış olanlar ile bunların hak sahipleri herhangi bir işleme gerek kalmaksızın bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilerek 506 sayılı Kanun kapsamına alınır. Devir tarihi itibarıyla sandık iştirakçileri 506 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılırlar.

Devre esas olmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Sosyal Sigortalar Kurumu, Sandık iştirakçilerini istihdam eden kuruluş ve sandığı temsilen birer üyenin katılımıyla oluşturulacak komisyonca her bir sandık için sandıktan ayrılan iştirakçiler de dâhil olmak üzere, devir tarihi itibarıyla devredilen kişilerle ilgili olarak, sandıkların 506 sayılı Kanun kapsamındaki gelir ve giderleri dikkate alınarak yükümlülüğünün peşin değeri hesaplanır. Peşin değer aktüeryal hesabında kullanılacak teknik faiz oranı olarak 30.6.2005 tarihi itibarıyla en uzun vadeli iskontolu Yeni Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş Devlet iç borçlanma senedinin ihraç anındaki nominal faiz oranının Orta Vadeli Programda açıklanan tüketici fiyat indeksi yıl sonu enflasyon hedefi kullanılarak reel hale getirilen faiz oranı esas alınarak belirlenir.

Belirlenen peşin değer, onbeş yıldan fazla olmamak üzere, yıllık eşit taksitlerle her yıl için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak Yeni Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin yıllık ortalama nominal faizi üzerinden sandıklardan ve bu sandık iştirakçilerini istihdam eden kuruluşlardan müteselsilen Sosyal Sigortalar Kurumunca 506 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Devir işlemi tamamlanıncaya kadar, sandık iştirakçilerine sağlanan sosyal sigorta yardımları ile iştirakçilerin primlerinin tahsiline ilgili sandık mevzuat hükümlerine göre sandıklarca devam edilir.

Bu madde kapsamındaki yükümlülüklerin devrinden sonra sandıklar, 506 sayılı Kanunun öngördüğü sosyal haklarının ve ödemelerinin üzerinde sağladıkları sosyal sigorta haklarına ve ödemelerine devam edebilirler.

Devralınan iştirakçilerin hizmet yılları ve primleri ödemek veya ödenmiş olmak suretiyle 506 sayılı Kanuna göre emsallerine uygun olarak intibaklarının yapılması da dâhil olmak üzere, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Komisyonun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir.

7) SERMAYE PİYASALARI VE VERGİLENDİRME İLKELERİ

7.1) Giriş

Türk Vergi Sistemi vergi kaynakları açısından dört ana grup üzerine oturtulmuştur. Buna göre kişisel ve kurumsal gelirler üzerinden, mal teslimleri ve hizmet ifalarından, işlemlerden ve servet üzerinden vergi alınmaktadır.

Gelir ve kazançlar üzerinden alınan dolaysız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı giderek düşmektedir. Örneğin 2006 yılında gelir ve kazançlar üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirleri içerisinde beklenen payı yaklaşık %29.2 civarındadır. Aşağıdaki tablo 2000-2006 yılları arasında gelir üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payını göstermektedir.

Gelir Üzerinden Alınan Vergilerin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı	
2000	39.63%
2001	39.35%
2002	32.42%
2003	30.49%
2004	29.00%
2005	28.69%
2006	29.2%
2007	-
<i>Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı</i>	

Kişi ve kurumların üzerindeki vergi yükü, toplam olarak yüklenilen vergiler dikkate alınarak hesaplanmalıdır. Bu hesaplamalardan çıkarılacak sonuçların ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kişisel gelirler gelir vergisine, kurumsal bazda edinilen gelir ve kazançlar ise kurumlar vergisine tabi tutulmaktadır. 2006 yılı itibarıyla gelir vergisinin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı yaklaşık %21 civarındadır. Aşağıdaki tablo 2000-2006 yılları arasında gelir vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payını göstermektedir.

Gelir Vergisinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı	
2000	23.44%
2001	29.14%
2002	23.00%
2003	20.24%
2004	19.48%
2005	19.13%
2006	21.00%
2007	-
<i>Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı</i>	

OECD'nin bir raporuna göre¹, Türkiye'de vergi dairesinde mükellefiyet tesis ettirmiş olan aktif gelir vergisi mükelleflerinin toplam nüfusa oranı %4.4. OECD üyesi Avrupa ülkelerinde ise nüfusun yaklaşık %60'ı kayıtlı mükellef (Yunanistan %96.6, Avusturya %64.6, Belçika %57.7, Danimarka %85.2, Finlandiya %92.3, Almanya %33.8, Macaristan %43.5, İrlanda %49.7, Lüksemburg %26.6, Hollanda %43.8, Norveç %79.5, Polonya %63.8, İspanya %88, İsveç %78.9, İngiltere %47.6). ABD'de gelir vergisi mükelleflerinin toplam nüfusa oranı %75, Kanada'da %73. Latin Amerika ülkelerinde ise ortalama oran %18 seviyelerinde (Arjantin %2.3, Brezilya %53.4, Şili %9.94, Meksika %7.9). Benzer şekilde aktif gelir vergisi mükelleflerinin çalışabilir nüfusa oranı açısından da, Türkiye bir hayli kötü durumda. Türkiye'de bu oran %12.75 düzeyinde, OECD üyesi Avrupa ülkelerinde ortalamanın %126, Latin Amerikan ülkelerinde %39.91, ABD'de %149.73, Kanada'da %135.47 düzeyinde olduğunu görüyoruz.

7.2) Temel Esaslar

Gelişmiş ülkelerin çoğunda olduğu gibi², ülkemizde de kural olarak gelir üzerinden alınan vergilerde yıllık safi (net) kazancın beyan esasında³ vergilendirilmesi prensibi geçerli olmakla birlikte, bazı mükellefler ve bazı gelirler için kaynakta kesinti suretiyle tahsil edilen vergi (stopaj) nihai vergi olmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde finansal araçlardan elde edilen gelirlerde temel esas safi kazancın beyan esası ile vergilenmesi olmakla birlikte bazı ülkelerde gelir üzerinden vergileme yerine işlem üzerinden vergileme esası benimsenmiştir. Ülkemizde finansal araçlardan elde edilen gelirlerde de kural olarak yıllık safi kazancın beyan esası ile vergilendirilmesi prensibi geçerlidir.

Ancak, 31.12.2004 tarihinde Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun⁴ 30'uncu maddesiyle eklenen ve 1.1.2006 tarihinden itibaren yürürlükte olan geçici 67'nci madde (bundan böyle "geçici 67'nci madde" olarak anılacaktır) ile bazı finansal araçlardan elde edilen bazı gelirlerde %0, %10 ve %15 nispetinde ve bazı mükellefler için nihai vergileme olacak şekilde bir stopaj uygulaması getirilmiş bulunmaktadır. Bu uygulama yukarıda da söylediğimiz gibi bazı finansal araçlar için ve bazı gelirlerle ilişkindir. Ayrıca, bu vergileme tüm mükellefler için nihai vergileme mahiyetinde değildir. Nihayet, anılan hüküm 31.12.2015 yılına kadar geçerli olmak üzere getirilmiştir. Bu maddenin uygulanmadığı hallerde Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun normal (geçici olmayan) hükümleri geçerlidir. Bu nedenlerle ülkemizde halen gelir üzerinden alınan vergilerde yıllık safi (net) kazancın beyan esasında vergilendirilmesi prensibinin geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

Gerçek kişilerin vergilendirilecek gelirleri Gelir Vergisi Kanununda, tüzel kişilerininki ise Kurumlar Vergisi Kanununda tanımlanmıştır. Gerçek kişilerin yıllık beyanname ile beyan

¹ Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries: Comparative Information Series (2006).

² Faruk SABUNCU – Filiz KESKİN, Gerçek Kişilerde Para ve Sermaye Piyasası Araçlarından Elde Edilen Gelirlerin Vergilendirilmesi, Beta Yayınları, İstanbul, 2005., syf. 247-259.

³ Gelir Vergisi Yasası'nın 85. maddesi hükmü gereği olarak, yükümlüler, söz konusu Yasa'nın ikinci maddesinde yazılı kaynaklardan bir takvim yılı içerisinde elde ettikleri kazanç ve iratları için, yasa aksine hüküm olmadıkça yıllık beyanname vermek zorundadırlar. Bu bağlamda bir yıl içerisinde elde edilen ve yıllık beyannameye dahil edilmesi gereken gelirler bu beyanname üzerinde toplanır.

⁴ Ayrıca bu yasa ile Gelir Vergisi Kanunu'nun bazı hükümlerinde de önemli değişiklikler yapılmıştır.

ettikleri gelirleri Gelir Vergisi Kanununda yer alan Gelir Vergisi tarifesi üzerinden vergilendirilir. 2008 yılı için geçerli Gelir Vergisi tarifesi aşağıda yer almaktadır.

7.800 YTL'ye kadar	%15
19.800 YTL'nin 7.800 YTL'si için 1.170 YTL, fazlası	%20
44.700 YTL'nin 19.800 YTL'si için 3.570 YTL, fazlası	%27
44.700 YTL'den fazlasının 44.700 YTL'si için 10.293 YTL fazlası	%35

Kurumlar vergisi oranı ise %20'dir.

Bazı gelir unsurlarına sahip bulunan gelir vergisi yükümlüleri ile kurumlar üçer aylık dönemler halinde geçici vergi ödemekle yükümlüdürler. Geçici vergiler yıllık beyanname üzerinden ödenecek olan vergilerden indirilebilmektedir.

Aynı şekilde tevkifat suretiyle vergilendirilenler de kendilerinden kesinti suretiyle alınan vergileri eğer bu gelirlerini beyan etmek zorundalar ise, beyanname üzerinden hesaplanacak olan gelir vergisinden indirebilme, yani mahsup edebilme olanağına sahiptirler. Ancak bazı hallerde kesinti yani stopaj (tevkifat) suretiyle ödenen vergiler, bu vergiye muhatap olanların üzerinde kalabilmekte, yani nihai (son) vergi haline dönüşebilmektedir.

"Mal ve hizmetlerden Alınan Vergiler" içersinde yer alan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ("BSMV") yasal tanımlama ile bu vergiye tabi olanların "lehlerine kalan paralar" üzerinden alındığından, bazı kurumlar vergisi yükümlülükleri ayrıca BSMV'nin de muhatabı olmaktadır.

7.3) Sermaye Piyasasına Yönelik Vergisel Teşvikler

Zaman içerisinde bazı uygulamalar açısından vergisel yönden sağlanan bağımsızlıklar tasarruf sahiplerine belli ve geçici fırsatlar yaratırken, yine zaman zaman getirilen düzenlemeler bu alandaki gelişmeleri çok yönlü etkileyebilmektedir.

Tasarrufların güvenli bir şekilde ekonomik yaşama katkı sağlar hale getirilebilmesi için sermaye piyasaları'nın oluşması ve gelişmesi kaçınılmaz bir hedef olmalıdır. Bu bağlamda sermaye piyasası'nın oluşumunu ve gelişimini olumsuz etkiliyecek düzenlemelerden kaçınılması gerekmektedir. Özellikle küreselleşen bir ekonomik düzenin giderek güçlenmekte olduğu günümüzde sermaye piyasası işlemlerinin vergilendirilmesinde, uluslararası uygulamalarla uyumlu bir vergileme rejiminin mevcudiyeti son derece önemlidir.

Bu nedenle sermaye piyasası işlemlerinde vergisel istikrarın sağlanması, bu alanın oynak vergi uygulamalarına muhatap edilmemesi ve vergileme rejiminin diğer ülkelerin vergi mevzuatından önemli farklılıklar göstermemesi gelişmenin temel unsurlarındandır.

Ülkemizde de sermaye piyasasının oluşturulması ve geliştirilmesi için çalışmaların başladığı 1982 yılından bugüne kadar geçen zamanda, piyasanın gelişmesini teşvik etmek amacıyla arz ve talep yönlü çeşitli vergi teşvikleri uygulanmıştır. Arz yönlü teşvikler halka açık şirketlerin sayısını artırarak daha fazla (çeşit ve miktarda) sermaye piyasası aracının sermaye piyasasından temin edilebilmesini amaçlarken, talep yönlü teşvikler doğrudan yatırımcılara yöneliktir. Sermaye piyasalarının gelişiminde arz yönlü teşvikler özellikle piyasanın gelişme sürecinin başlarında ve ortakların hisse senedi veya

tahvillerini halka arz etmede isteksiz oldukları dönemlerde önemli olmuştur. Söz konusu teşvikler sermaye piyasalarının sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi ve gelişebilmesi için önemli etkiye sahip olmuşlardır. Tasarrufların sermaye piyasası araçlarına yatırılarak küçük tasarruf sahiplerinin iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamaya yönelik vergisel teşvikler yanında, küçük tasarruf sahiplerinin daha etkin korunabilmesi için yatırım fon ve ortaklıkları gibi kolektif yatırım araçları teşvik edilmiş, kurumsal portföy yatırımlarının Türk sermaye piyasalarına yönlendirilebilmesi ve ülkemiz sermaye piyasalarının rekabet halinde bulunduğu diğer gelişmekte olan ülkeler ile bu alandaki rekabetini sürdürebilmesi için diğer ülkelerde olduğu gibi çeşitli vergi politikaları uygulanmıştır.

Ancak, geçici 67'nci madde ile farklı finansal araçlar üzerindeki vergi yükü kaldırılarak bütün araçlar üzerindeki yükler eşitlenmiş, kolektif yatırım araçlarının teşvik edilmesi yönündeki politika önemli ölçüde terk edilmiş, para ve sermaye piyasası araçları üzerindeki vergi yükleri eşitlenmiştir. Böylece, ülkemizde sermaye piyasasının geliştirilmesi için uygulanagelen vergi politikasında önemli bir değişiklik meydana gelmiştir.

8) VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAM VE TANIMLAR

Anayasa'nın 73'üncü maddesi gereği "*Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.*"

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimiyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir."

Vergilendirme konusunun ve Anayasal vergi ödevinin tam olarak anlaşılabilmesi için konu ile ilgili bazı temel tanım ve kavramlar ile hukuki düzenlemelerin bilinmesi gerekmektedir.

Gelir vergisi modeli vergilemede evrensel olarak benimsenmiş ilkelerin başında "**verginin ödeme gücüne oranlı olması**" yer almaktadır. Çünkü, aynı ekonomik koşullarda olan kişilerin aynı oranda vergilendirilmesi (**yatay adalet** – horizontal equity), mesela hangi kaynaktan elde edilmiş olursa olsun 100'er liralık kazanca sahip olan iki kişinin aynı miktarda vergi ödemeleri ve farklı ekonomik güce sahip olanların farklı oranlarda vergilendirilmesi (**dikey adalet**- vertical equity), yani çok geliri (ödeme gücü) olanın çok, az geliri olanın az vergi ödemesi, adil bir vergileme sistemi ve verginin **dengeleyici bölüşüm işlevi** için gerekli görülür. Bu nedenledir ki, bugün dünyada gelir vergilemesinde yaygın biçimde "**artan oranlı vergi tarifesi**" uygulanmaktadır. Bu ilke vergide adaleti sağlamak amacıyla düşünülmüştür.⁵

Verginin Konusu: Vergi kamu giderlerini karşılamak üzere devletin, vergileme yetkisine dayanarak ve tek taraflı olarak kişilerin gelir ve servetlerinden aldığı ekonomik değerdir. Verginin konusu, üzerine konulduğu ve doğrudan veya dolaylı olarak kaynağını oluşturduğu iktisadi unsurlardır. Bu unsurlar bazen gelir (örneğin, gelir vergisi, kurumlar vergisi), bazen bir işlem (örneğin, BSMV), bazen de bir kağıt/belge (örneğin, damga vergisi) olarak karşımıza çıkar.

Verginin Türleri:

- Dolaylı-Dolaysız vergiler
 - Dolaysız vergi – Gelir ve kurumlar vergisi gibi
 - Dolaylı vergi – KDV gibi
- Gelir üzerinden alınan vergiler
- Harcamalar/İşlemler/Kağıtlar üzerinden alınan vergiler
 - KDV
 - BSMV
 - Damga Vergisi
 - Harçlar
- Servet üzerinden alınan vergiler
 - Veraset ve İntikal Vergisi

⁵ Umurcan GAGO, Tax and the City, Dünya Gazetesi, 3 Ekim 2007.

Matrah: Verginin üzerinden hesaplandığı değer ve miktardır.

Mükellefler (Yükümlü) : Vergi yasalarına göre kendisine vergi borcu yüklenebilen gerçek ve tüzel kişilere mükellef denilmektedir. Başka bir deyişle mükellef gelirin gerçek sahibi olan kişi veya kurumdur (beneficial owner of income).

Vergi Sorumlusu : Verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişiler vergi sorumlusudur. Birden fazla kişinin borçtan sorumlu tutulması halinde bu duruma zincirleme (müteselsil) sorumluluk denir.

Vergi Ehliyeti : Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için yasal ehliyet şart değildir. Vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz.

Vergiye Doğuran Olay : Vergi alacağı vergi yasalarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü (oluşumu) ile doğar. Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu oluşturur.

Tarh : Verginin tarhı, vergi alacağının yasalarda gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibarıyla tespit eden idari işlemdir.

Tebliğ : Vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından yükümlüye veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesine "Tebliğ" denilmektedir.

Tahakkuk : Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken safhaya gelmesidir. Vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergiler tahakkuk fişi ile tarh ve tahakkuk ettirilir.

Tahsil : Verginin tahsili kanununa uygun surette ödenmesidir.

Vergi Kesenlerin Sorumluluğu : Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludur. Bu sorumluluk, bunların ödedikleri vergilerden dolayı asıl mükelleflere rucu etmek hakkını kaldırmaz. (Vergi Usul Kanunu Madde:11) Dar mükellefiyette, mükellefin daimi temsilcisi mevcut değilse, kazanç ve iratları yabancı kişiye sağlayanlar "tarhiyatın muhatabı" olacaklardır. (Gelir Vergisi Kanunu Madde:107/4)

Tevkifat (stopaj) : Gelir Vergisi Yasası'nın 94'üncü maddesinde sayılan gelir türleri üzerinden, yasa maddesinde yer alan ve Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiş oranlarda yapılan kesinti, gelir vergisi tevkifatı olarak adlandırılır. Menkul sermaye iratları genellikle gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktadır.

Muafiyet : Elde ettiği kazanç ve iratlar nedeniyle vergi yükümlüsü olması gereken kişi ve kurumların, ilgili vergi yasalarında yer alan özel hükümlerle vergi dışı bırakılmasıdır.

İstisna : Vergiye tabi olması gereken bir olayın veya bir gelirin, ya tamamen ya belli bir miktar (tutar) yahut oransal olarak hesaplanan kısmının vergi dışı bırakılmasıdır.

Tam Mükellef (Yükümlü) : Mükellefler vergilendirilme şekilleri açısından TAM ve DAR mükellef olmak üzere ikiye ayrılırlar. Bu ayrım nedeniyle tam mükellefler Türkiye içinde ya da dışındaki tüm gelirleri üzerinden Türkiye’de vergilendirilirken dar mükelleflerin sadece Türkiye’de elde ettikleri gelirleri Türkiye’de vergilendirilir.⁶

Dolayısı ile tam ve dar mükellef ayrımı önem kazanmaktadır. Vergi yasalarında tam ve dar mükellefiyet ayrımı “yerleşme esasına” dayanılarak yapılır.

Gerçek kişilerde

Gelir Vergisi Yasası’nın 3’üncü maddesinde yer alan düzenleme gereği olarak aşağıda yazılı gerçek kişiler, Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

- Türkiye’de yerleşmiş olanlar,
- Resmi Daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı ülkelerde oturan Türk vatandaşları,

Bu gibilerden bulundukları ülkelerde elde ettikleri kazanç ve iratlar dolayısıyla gelir vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkur kazanç ve iratları üzerinden Türkiye’de ayrıca vergilendirilmezler.

Türkiye’de Yerleşme:

Aşağıda yazılı kimseler Türkiye’ye yerleşmiş sayılır :

- * İkametgahı Türkiye’de bulunanlar, (ikametgah Medeni Kanun hükümlerine göre devamlı olarak oturulan yer olarak kabul edilir.)
- * Bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar, (Geçici ayrılmalar Türkiye’de oturma süresini kesmez.)

Türkiye’de Yerleşme Sayılmayan Haller :

Aşağıda yazılı yabancılar, Türkiye’de altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye’ye yerleşmiş sayılmazlar:

- * Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye’ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat amacıyla gelenler,
- * Tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye’de alıkonulmuş veya kalmış olanlar,

Tüzel kişilerde

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 3’üncü maddesi uyarınca da kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunan kurumlar vergisi mükellefleri tam mükellef sayılırlar.

Kanuni merkez:

Kanuni merkezden maksat, vergiye tabi kurumların esas nizamname veya mukavelenamelerinde veya teşkilat kanunlarında gösterilen merkezdir.

⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Umurcan GAGO, Söyle bakalım Umurcan: Yabancılar vergilendirilmeli mi?, Dünya Gazetesi, 8 Ağustos 2007.

İş merkezi:

İş merkezinden maksat, iş bakımından muamelelerin bilfiil toplandığı ve idare edildiği merkezdir.

ÖRNEK:

Tam mükellef gerçek kişi Ümit İMKB’de hisse senedi piyasası işlem yapmak suretiyle geçimini sağlamaktadır. Elde ettiği kazançlar üzerinden uygulan vergilemeden kaçınmak amacıyla Bahama Adaları’nda paravan bir şirket kurar. Şirketin esas sözleşmesinden adresi Bahama Adaları olarak gösterilmiştir. Bu şirketin personeli bulunmamaktadır. İsviçre’deki bankası üzerinden bu şirkete sermaye koyar. Şirketin tek faaliyeti İMKB hisse senedi piyasasında işlem yapmaktır. Ümit yönetici ortak sıfatıyla şirketi tüm işlemlerde temsil etme yetkisine sahiptir ve tüm yatırım kararlarını Üsküdar’daki evinden alır ve uygular. Bu şirketin İMKB’de yaptığı hisse senetleri satış işlemleri ile ilgili olarak yapılan incelemede, şirketin “dar mükellef kurum” olduğu savunulmuştur. Sizce, bu savunma kabul edilebilir mi? Neden?

Dar Mükellef (Yükümlü): Türkiye’de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler ile kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye içinde bulunmayan kurumlar vergisi mükellefleri sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

ÖRNEK:

Danimarka’da da işleri bulunan ve yıl içinde belli dönemlerde orada bulunan ancak devamlı oturmak ve yerleşmek amacıyla Türkiye’de evi bulunan Bay A (Türk ya da yabancı olması fark etmeden) bir takvim yılı içinde elde ettiği menkul kıymet alım satım kazancı yanında Danimarka’da bir bankada bulunan mevduatı üzerinden elde ettiği faiz kazancı üzerinden de Türkiye’de vergilendirilecekken; Türkiye’deki bir üniversitede ders vermek üzere “konuk profesör” olarak iki yıllığına İstanbul’a gelip yerleşen yabancı uyruklu Bayan B sadece Türkiye’de elde ettiği kazanç ve iratları üzerinden Türkiye’de vergilenecek, Bayan B’nin kendi ülkesindeki serbest meslek faaliyetinden elde ettiği kazancı Türkiye’de vergilendirilmeyecektir.

Yıllık Beyanname : Yıllık beyanname, muhtelif kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratların bir araya getirilip toplanmasına ve bu suretle hesaplanan gelirin vergi dairesine bildirilmesine mahsustur.

Muhtasar Beyanname : Muhtasar beyanname, işverenler veya vergi tevkifatı (kesintisi) yapan diğer kimseler tarafından kesilen vergilerin matrahları ile birlikte, toplu olarak vergi dairesine bildirmesine mahsustur.

Münferit Beyanname : Dar mükellef gerçek kişilerin yıllık beyanname ile bildirmeye mecbur olmadıkları kazanç ve iratlardan vergisi kesinti yani tevkifat yolu ile alınmamış olanların bildirilmesi için kullanılan beyannameye münferit beyanname denir.

Özel Beyanname: Dar mükellef kurumların Türkiye’de elde etmiş oldukları vergiye tabi kazançlarının bazı “diğer kazanç ve iratlar”dan ibaret olması halinde, dar mükellef kurum veya Türkiye’de onun namına hareket eden kimseler tarafından 15 gün içinde verilen beyannameye özel beyanname denilir.

Gelir Unsurları : Gelir Vergisi gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde (1 Ocak ile 31 Aralık tarihleri arasında) elde ettiği kazanç ve iratların net tutarları üzerinden hesaplanır. Gelir Vergisi Kanunu'nda tanımlanmış kazanç ve iratlar yedi tanedir. Yasada sayılan kazanç ve iratlar şunlardır:

- 1) Ticari kazanç,
- 2) Zirai kazanç,
- 3) Ücret,
- 4) Serbest meslek kazancı,
- 5) Gayrimenkul sermaye iradı,
- 6) Menkul sermaye iradı,
- 7) Diğer kazanç ve iratlar

Yukarıda yer alan tanımdan hareketle diğer kazanç ve iratların diğer altı gelir unsuruna girmeyen tüm kazanç ve iratları kapsadığı düşünülebilir. Halbuki Gelir Vergisi Kanunu'nda yedinci gelir unsuru olan **Diğer kazanç ve iratlar** da "Değer Artışı Kazançları" ve "Arızı Kazançlar" olarak ayrıca tanımlanmış ve bu kazanç kapsamına giren gelirler ayrıca sayılmıştır.

Vergi yasalarımıza göre yukarıda sayılan bu 7 kazanç ve irat arasında yer almayan hiç bir gelir ya da kazanç vergilendirilemez.

Kurumların elde ettikleri kazançlar ise "*kurum kazancı*" olarak adlandırılır, ve Gelir Vergisi konusuna giren gelir unsurlarından oluşur. Yasal olarak bir istisna ve muafiyet öngörülmedikçe kurumlarca elde edilen kazançlar vergiye tabidir.

Verginin ödenmesi: Tahakkuk eden verginin kanunda belirlenen süreler içinde ödenmesini ifade eder. Ödeme süresinin son günü verginin vadesi tarihidir. Bazı vergiler ödenirken tahakkuk eder ve bu tür vergilere de tahakkuku tahsile bağlı vergiler denir.

Yürürlük: Vergi Kanunları, yürürlük tarihine ilişkin ayrıca bir hüküm getirilmemişse Resmi Gazete'de yayımını izleyen 45'inci günden sonra yürürlüğe girer.

Yorum – Atıf : Bir hukuk kuralının olaya en uygun anlamını saptamayı amaçlayan kriter "YORUM"dur. Bir kanunun belirli bir konuda hüküm getirmediği zaman, diğer bir kanun hükmüne yollamada bulunmasına "ATIF" denir.

Vergi Suç ve Cezaları:

Mükellefler tarafından vergi yasalarında belirtilen mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi halinde mükelleflerin maruz kalacakları cezai müeyyideler Vergi Usul Kanunu'nda tanımlanmıştır. Vergi Usul Yasası'nın 331'inci maddesi hükmü gereği olarak vergi yasalarındaki hükümlere aykırı hareket edenler, söz konusu yasada yer alan vergi ziyai cezası, usulsüzlük cezası ve diğer cezalar ile cezalandırılırlar.

Temel olarak vergi aslına ek olarak mükelleflerin ödemesi gereken iki tür cezai müeyyide bulunmaktadır:

İlki "şekle ve usul hükümlerine uyulmaması" nedeniyle uygulanacak olan "*usulsüzlük*" cezalarıdır. Vergi yasalarında şekle ve usule ilişkin hükümlere uyulmaması halinde "Usulsüzlük" cezası kesilir. Örneğin vergi ve harç beyannamelerinin süresi içerisinde ilgili vergi dairesine verilmemiş olması birinci derecede usulsüzlük cezasını gerektirir. Usulsüzlük cezaları da kendi içersinde "Usulsüzlük Cezaları" ve "Özel Usulsüzlük

Cezaları” olarak ikiye ayrılmaktadır. Usulsüzlük cezaları ise I.derece usulsüzlük ve II. Derece usulsüzlük olarak kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır.

Beyannamelerin süresi içerisinde ilgili vergi dairesine verilmemiş olması halinde Vergi Usul Yasası’nın 30/1’inci maddesi uyarınca yükümlünün vergi matrahı re’sen takdiri gerektirir ve bu durumda da beyannamenin süresi içerisinde verilmemiş olması nedeniyle uygulanacak usulsüzlük cezası iki kat hesaplanır. 2008 yılında beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar için uygulanacak en düşük usulsüzlük cezası 6,80.- YTL’dir. Sermaye piyasası araçlarının vergilendirilmesi ile ilgili olarak gerçek kişilerin maruz kalacakları usulsüzlük cezası vergi beyannamesinin zamanında ya da hiç verilmemesi nedeniyle kesilecek usulsüzlük cezasıdır. Söz konusu ceza tutarı 2008 yılına ilişkin olarak 13,00 YTL’dir.

İkinci ve önemli olan ceza, vergi yasalarında “*vergi ziyai cezası*” olarak tanımlanmış olan cezadır. Mükelleflerin veya sorumluların vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemeleri veya eksik yerine getirmeleri nedeniyle (mükelleflerin beyanname vermemeleri ya da eksik beyanda bulunmaları hali) verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesi ya da eksik tahakkuk ettirilmesi olarak tanımlanan vergi ziyai suçunun cezası ziyaa uğratılan verginin bir katı olarak hesaplanmaktadır.

Beyan edilip ödenmeyen vergiler için ise usulsüzlük ve vergi ziyai olmadığı için herhangi bir ceza kesilemez ancak gecikilen her ay ve kesri için gecikme faiz hesaplanır. Hâlihazırdaki gecikme faizi oranı aylık (21.4.2006 tarihinden itibaren) %2.5’dir (yıllık %30).

Görülmektedir ki ülkemizde normalde vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde hapis cezası uygulanmamaktadır. Ancak kaçakçılık fiilinde (defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri, tahrifat, yok etme, sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya bu belgeleri kullanmak) bulunmaları halinde 3 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı ceza uygulanmaktadır. Ne var ki bu suçlarda (en azından bir kısmında) erteleme veya paraya çevirme mümkün olabilmektedir.⁷

Zamanaşımı: Hukukta zamanaşımı hak düşürücü süredir. Vergi yasalarında “tarh”, “ödeme” ve “ceza kesme” ile ilgili üç önemli zamanaşımı süresi bulunmaktadır. Süre geçmesi nedeniyle vergi alacağının ortadan kalkması olarak tanımlanan tarh zamanaşımı süresi vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden beş yıldır.

ÖRNEK:

Bir gerçek kişi 2008 yılı içinde gerçekleştirdiği işlemlerinden elden ettiği beyana tabi kazançlarını 2009 yılının Mart ayının 25’ine kadar beyanname ile beyan ederek vergisinin tarh ve tahakkukunu sağlamak zorundadır. Mükellefin bu beyanda bulunmaması halinde mali idare 2013 yılı sonuna kadar herhangi bir şekilde bu beyanı araştırmaz ise 2013 yılı sonunda söz konusu vergi zamanaşımına uğrar ve bir daha da aranamaz.

Ödemeye ilişkin zamanaşımı süresi Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Yasa’da (AATUHY) tanımlanmıştır. Buna göre vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden yıldan itibaren beş yıl içinde tahsil edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar.

⁷ Bu konuda başka ülkelerle karşılaştırmalı analiz için bkz. Umurcan GAGO, Süper Vergi Adam Gücün Karanlık Yanına Karşı, Dünya Gazetesi, 28 Kasım 2007.

ÖRNEK:

Yukarıdaki örnekte yer alan gerçek kişinin 2008 yılı içinde gerçekleştirdiği işlemlerinden elden ettiği beyana tabi kazançlarını 2009 yılının Mart ayının 25'ine kadar beyanname ile beyan ederek vergisinin tarh ve tahakkukunu sağladığını ancak tahakkuk eden vergilerini ödemediğini düşünecek olursak, mali idare 2014 yılı sonuna kadar herhangi bir şekilde bu alacağının peşine düşmez ve bunu aramaz ise 2014 yılı sonunda söz konusu vergi zamanaşımına uğrar ve bir daha da aranamaz.

Ceza kesmeye ilişkin zamanaşımı süresi ise vergi ziyai cezasında cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden takvim yılından itibaren 5 yıl, usulsüzlük cezalarında ise usulsüzlüğün yapıldığı takvim yılı izleyen takvim yılından itibaren 2 yıldır. İdare bu süreler içinde cezayı kesmek zorundadır. Bu süre içinde kesilmeyen cezalar bir daha kesilemez.

Yukarıda belirtilen zamanaşımı süreleri örneğin kısmi ödeme yapılması, vergi ya da ceza ihbarnamesi gönderilmesi halinde kesilir.

9) FİNANSAL ARAÇLARDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

9.1) Finansal Araçlar

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3/b maddesinde belirlendiği üzere "Sermaye Piyasası Araçları" Menkul Kıymetler ve Diğer Sermaye Piyasası araçlarıdır.⁸

Menkul kıymetlerin hukuki tanımı aynı yasa maddesinde yapılmış bulunmaktadır. Bu tanımlamaya göre "Menkul kıymetler; ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları "Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen kıymetli evraktır.

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere menkul kıymet sayılan belgelerin 6 önemli özelliği bulunmaktadır. Şöyle ki ;

- * Ortaklık veya alacaklılık hakkı sağlayacaktır.
- * Belli bir meblağı temsil edecektir.
- * Yatırım aracı olarak kullanılacaktır.
- * Dönemsel olarak yıllık, altı aylık vb gelir getirecektir.
- * Misli nitelikte örneğin belirli bir bedeli veya katlarını içeren kupürler halinde ihraç edilecektir.
- * Seri halinde çıkartılacak ve üzerlerinde aynı ifadeler yer alacaktır.

Menkul kıymetlerin dışında kalan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen evraklar ise "Diğer Sermaye Piyasası" araçları olarak kabul edilmektedir.

Yasa maddesinde yapılan ayırımdan da anlaşılacağı üzere gerçekte sermaye piyasası araçları menkul kıymet niteliğindeki kıymetli evraklarla (hisse senedi, tahvil, banka bonoları, finansman bonoları, varlığa dayalı menkul kıymetler, kar ve zarar ortaklığı belgeleri, borsa yatırım fonu katılma belgeleri gibi) Sermaye Piyasası Kurumu tarafından sermaye piyasası aracı olarak değerlendirilmesi söz konusu olan diğer araçlardır (borsalarda veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören vadeli işlem (future) ve opsiyon sözleşmeleri, menkul kıymet niteliğine haiz olmayan yatırım fonu katılma belgeleri gibi).

Öte yandan yeni Sermaye Piyasası Kanunu tasarısında "finansal araç" kavramı para ve sermaye piyasası araçlarını (menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları) kapsayacak bir üst kavram olarak kullanılmıştır.

9.2) Finansal Araçlardan Elde Edilen Gelirlerin Sınıflandırılması

Gerçek kişilerce finansal araçlardan "*menkul sermaye iradı*" veya "*diğer kazanç ve irat*" (alım-satım kazancı) elde edilmesi mümkündür.

Öte yandan, ticari faaliyet kapsamında yapılan sermaye piyasası işlemleri nedeniyle elde edilen kazançlar "*ticari kazanç*" sayılır ve Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançlara ilişkin hükümleri çerçevesinde vergileme rejimi belirlenir. Gelir Vergisi Kanununun 37'nci

⁸ Para ve sermaye piyasası araçlarını kapsamak üzere aşağıda yeri geldiğinde her iki kavramı da kapsamak üzere, Sermaye Piyasası Kanunu taslağında öngörülen sisteme uygun olarak "finansal araç" terimi kullanılmıştır.

maddesi uyarınca, kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları ticari kazanç sayılır. Bu durumda, söz konusu kazançların vergilendirilmesinde "menkul sermaye iratları" ve "diğer kazanç ve irat"ların vergilendirilmesine ilişkin hükümler geçerli olmayacaktır. Bunun sonucu olarak ticari faaliyet kapsamında olmaksızın gelir elde eden kişilere ilişkin bazı istina, muafiyet, kayıt, şart ve süreler ticari faaliyet kapsamında aynı tipte işlemlerden gelir elde eden kişilere uygulanmamaktadır. Aşağıdaki açıklamalarımız ticari faaliyet kapsamında olmaksızın sermaye piyasası araçlarından gelir elde eden gerçek kişilere yöneliktir.

Finansal Araç	Menkul Sermaye İradı (Faiz/Kar Payı)	Diğer Kazanç ve İratlar Değer Artışı Kazancı (Alım satım Kazancı)
Hisse senedi	Kar payı	Alım satım kazancı
Tahvil,Bono,Eurobond ⁹	Faiz	Alım Satım Kazancı
MKYF Katılma Belgesi	Kar Payı	
Ters Repo	Faiz	
Mevduat/BPP İşlemleri	Faiz	

Öte yandan, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sermaye piyasası araçlarından elde edilen kazançlar ise "*kurum kazancı*" sayılır.

Genel olarak kurum kazancının vergilendirilmesi bu çalışmanın kapsamı dışında olduğundan, sadece yeri geldiğinde değinilecektir.

9.3) Menkul Sermaye İratları

9.3.1) Tanımı

Gelir Vergisi Kanunu'nda belirtilen yedi kazanç unsurundan biri olan menkul sermaye iratları, sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan sermaye dolayısı ile elde ettiği kar payı, kira ve benzeri iratlar olarak tanımlanmıştır. (md.75)

Bu tanımın yanında

- her tür hisse senedi kar paylarının,
- her tür tahvil ve hazine bonosu faizlerinin,
- mevduat faizlerinin,
- hisse senedi ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen gelirlerin,
- faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar paylarının,
- kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar paylarının,
- özel finans kurumlarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarının,
- her nevi tahvil ve hazine bonosunun geri alım veya satım taahhüdü ile elde edilmesi ya da elden çıkarılması karşılığında elde edilen gelirlerin (repo)

de kaynağına bakılmaksızın menkul sermaye iradı sayılacağı yasa da açıkça belirtilmiştir.

⁹ Eurobond terimi Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetleri ifade etmektedir.

9.3.2) Menkul Sermaye İratlarının Vergilendirilmesi

Menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde öncelikle vergiye tabi tutulacak irat tutarı tespit edilecek (irat sayılmayanlar ayıklanacak), daha sonra söz konusu iratla ilgili gerekli indirimler yapılacak (indirim oranı uygulaması¹⁰ ve indirilecek diğer giderler) bu suretle bulunacak tutar beyan sınırını aşıyorsa söz konusu menkul sermaye iradı beyannameye dahil edilerek Gelir Vergisi tarifesi ile ödenecek vergi bulunacaktır.

9.3.3) Menkul Sermaye İradı Sayılmayan Gelirler

Menkul kıymetlerin kuponlu ya da kuponsuz olarak satılması, iştirak hisselerinin devir ve temlik, menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin tamamen veya kısmen itfa olunması karşılığında alınan paralarla itfa dolayısı ile verilen ikramiyeler menkul sermaye iradı sayılmaz. (md.76/1)

9.3.4) İndirim Oranı Uygulaması

Gelir Vergisi Kanunu'nda sayılan belli menkul sermaye iratlarına yine yasada belirlenmiş oranın uygulanması sonucunda bulunacak kısım bu iratların beyanı sırasında indirim olarak dikkate alınır, başka bir deyişle vergilendirilmez.(md.76/2, 5281 sayılı yasa ile kaldırılmadan önce). Ancak, 5281 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle indirim oranı mekanizması 1.1.2006 tarihinden itibaren kaldırılmıştır. Ancak, geçici 67. madde uyarınca 1.1.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her tür tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkartılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12. 2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, halihazırda indirim oranı yalnızca 1.1.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan (döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli olmayan) tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarında uygulanabilmektedir.

İndirim oranının hesaplanması :

İndirim oranı, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için tespit edilmiş olan yeniden değerlendirme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi yoluyla Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilip yayınlanır. Örneğin, 2007 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı % 37.7 dir. 2008 yılı gelirlerine uygulanacak indirim oranı henüz belirlenmemiştir.

9.3.5) İndirilecek Giderler

Vergilendirilecek menkul sermaye iradı tutarının bulunması için elde edilen faiz ve kar payı tutarından aşağıda yer alan giderler indirilir: (md.78)

¹⁰ İndirim oranı uygulamasına 5281 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle 1.1.2006 tarihinden itibaren son verilmiştir. Ancak, ilerideki GVK Geçici 67. madde ile ilgili kısımda açıklanacağı üzere 1.1.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş tahvil ve bonolardan elde edilecek faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağından indirim oranı uygulaması bu gelirler için geçerliliğini sürdürmektedir. İndirim oranı ile ilgili bu genel açıklamalarımız bu çerçevede değerlendirilmelidir.

- Depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul kıymetlerin muhafazası için yapılan giderler (fiilen söz konusu hisse senetlerinin saklanması için kiralanan kiralık kasaların kiralrı ve bunlar için yaptırılan sigorta bedelleri)
- Temettü hisseleri ile faizlerin tahsil giderleri (bu giderler ortak olunan şirket toplantılarına katılma ile ilgili giderler değil söz konusu temettü ya da faizlerin tahsili sırasında ödenen aracı kurum masraflarıdır)
- Menkul kıymetler ve bunların iratları için ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar (kar payları üzerinden ödenen stopajlar bu kapsamda indirilemez.)

Faiz ve Kar Paylarının Vergilendirilmesi:

MSİ'nin brüt tutarı	A	
Giderler (-)	B	
Gider Sonrası MSİ'nin brüt tutarı	C	(A-B)
İO uygulaması(-)	D	(C-(C*İO))
Vergilendirilecek MSİ	E	(C-D)

9.3.6) GVK Geçici 67'nci Madde Kapsamında Menkul Sermaye İratları

Yukarıda açıklanmış olduğu üzere 1.1.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren geçici 67'nci madde ile 31.12.2015 tarihine kadar geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak yukarıda açıklamış olduğumuz esaslarında, bazı menkul sermaye iratları için önemli değişiklikler getirilmiştir. Geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejiminde yukarıda açıkladığımız bazı prensipler geçerli değildir. Dolayısıyla yukarıda açıklamış olduğumuz esaslar 2016'ya kadar bazı menkul sermaye iratları için uygulanmayacaktır. Sözgelimi geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejiminde, %0,%10 ve %15 nispetindeki stopaj bazı mükellefler için nihai vergileme niteliğinde olup, ayrıca beyanname vermeye gerek yoktur. Ayrıca, indirim oranının uygulanması da söz konusu değildir. Nihayet, kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilecek giderler açısından da bazı farklar mevcuttur. GVK Geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejimi 3.7 numaralı bölümde ayrıntılı olarak ele alındığından burada sadece bu hususa dikkat çekmekle yetiniyoruz.

9.4) Değer Artışı Kazançları

Gelir Vergisi Kanunu'nda sayılan yedi gelir unsurundan sonuncusu olan "Diğer Kazanç ve İratlar" arasında yer alan "Değer Artışı Kazançları" (DAK) uygulamada alım satım kazançları olarak da bilinmektedir. Yasaya göre (mükerrer madde 80) menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar "değer artışı kazancı" olarak vergilendirilir.

9.4.1) Değer Artışı Kazançlarının Vergilendirilmesi

Daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar değer artışı kazancı

olarak vergiye tabidir. Değer artışı kazancının vergilendirilmesinde menkul sermaye iratlarında olduğu gibi öncelikle vergiye tabi tutulacak kazanç tutarı tespit edilecek (kazanç sayılmayanlar ayıklanacak), daha sonra söz konusu kazançla ilgili gerekli indirimler yapılacak (ÜFE endekslemesi uygulaması ve indirilecek diğer giderler), bundan sonra bu kazançla ilgili istisna (2008 yılı için 16,000 YTL) uygulanacak ve bu suretle bulunacak tutar beyannameye dahil edilerek Gelir Vergisi tarifesi ile ödenecek vergi bulunacaktır.

9.4.2) Elden Çıkarma

Elden çıkarma Gelir Vergisi Kanunu'nda menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının

- satılması,
- bir ivaz karşılığında devir ve temlik,
- trampa edilmesi,
- takası,
- kamulaştırılması,
- devletleştirilmesi,
- ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması

olarak ifade edilmiştir.

9.4.3) Değer Artışının Tesbiti

DAK'nda vergilenecek kazanç elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından elden çıkarılan menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının maliyet bedelinin indirilmesi ile bulunur.

9.4.4) İndirilecek Giderler

Satış bedelinden söz konusu menkul kıymetin ve diğer sermaye piyasası aracının maliyet bedeli yanında elden çıkarma dolayısı ile yapılan ve satıcının üzerinde kalan diğer giderler ile ödenen vergi ve harçlar da ayrıca indirilir. Burada sözü edilen giderler menkul kıymetin ve diğer sermaye piyasası aracının satılması sırasında örneğin, aracı kuruma ödenen komisyon, kurtaj vb. giderlerdir.

9.4.5) ÜFE Endekslemesi

Menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasında söz konusu menkul kıymetin ve diğer sermaye piyasası aracının satın alma bedeli elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere DİE tarafından açıklanan aylık ÜFE endeksi ile artırılarak tespit edilir. Ancak, 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilen menkul kıymet ve sermaye piyasası araçlarında endekslemenin yapılabilmesi için artış oranının %10 veya üzerinde olması şarttır¹¹. Dolayısı ile söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının üzerinde enflasyon nedeniyle doğan değer artışı vergilendirilmemiş olur.

¹¹ Bu koşul 1.1.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5281 sayılı yasa ile gelmiştir.

9.4.6) Zarar Mahsubu

Bir gerçek kişinin bir takvim yılında Gelir Vergisi Kanunu'nda tanımlanmış yedi gelir unsurunun bir kısmından kar bir kısmından da zarar etmesi mümkündür. Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre beyana tabi gelirleri bulunan ve bu nedenle de beyanname vermek zorunda olan gerçek kişilerin beyan edecekleri gelir unsurlarının bir kısmından oluşan zararların beyannameye dahil edilen diğer kazanç ve iratlardan mahsubu mümkün bulunmaktadır.

Bu kuralın tek istisnası Gelir Vergisi Kanununda yedinci gelir unsur olarak sayılan Diğer Kazanç ve İratlarla ilgilidir. Söz konusu zarar eğer diğer kazanç ve iratlarda meydana gelmiş ise bu zararın diğer gelir unsurlarından elde edilen karlara mahsubu mümkün bulunmamaktadır. Buna karşılık değer artış kazançlarının kendi içinde zarar mahsubu mümkündür.¹²

Örneğin, A hisse senedinin alım satımından kar, B tahvilinin alım satımından zarar etmiş bulunan bir gerçek kişi A hisse senedinden elde ettiği kardan B hisse senedi alım-satım zararını mahsup edebilecek ancak bu şekilde mahsup edemediği zararı kalması halinde bu zararını örneğin C şirketinden elde ettiği kar payına ya da devlet tahvil faizi kazancına mahsup edemeyecektir.

9.4.7) GVK Geçici 67'nci Madde Kapsamında Değer Artış Kazançları

Yukarıda açıklanmış olduğu üzere 1.1.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren geçici 67'nci madde ile 31.12.2015 tarihine kadar geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkartılması suretiyle elde edilen değer artış kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin olarak yukarıda açıklamış olduğumuz esaslarında, önemli değişiklikler getirilmiştir. Geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejiminde yukarıda açıkladığımız bazı prensipler geçerli değildir. Dolayısıyla yukarıda açıklamış olduğumuz esaslar 2016'ya kadar bazı değer artış kazançları için uygulanmayacaktır. Sözgelimi geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejiminde, stopaj bazı mükellefler için nihai vergileme niteliğinde olup, ayrıca beyanname vermeye gerek yoktur. Ayrıca, ÜFE endekslemesi uygulanması da söz konusu değildir. Zarar mahsubu sistemi de önemli ölçüde değiştirilmiştir. Nihayet, kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilecek giderler açısından da bazı farklar mevcuttur. GVK Geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejimi 3.7 numaralı bölümde ayrıntılı olarak ele alındığından burada sadece bu hususa dikkat çekmekle yetiniyoruz.

9.5) Uygulanacak Vergileme Rejimi

Yukarıda açıklanmış olduğu üzere, geçici 67'nci madde ile bazı finansal araçlardan elde edilen bazı gelirler ve bazı mükellefler için nihai vergileme olacak şekilde stopaj uygulaması getirilmiş bulunmaktadır. Söz konusu vergileme rejiminin amacı para ve

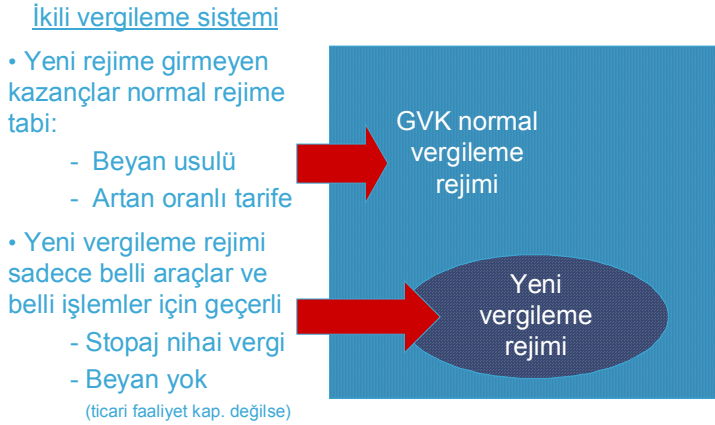
¹² Ancak, önemle belirtmek isteriz geçici 67. madde kapsamında anılan mahsup sistemi önemli ölçüde değiştirilmiştir. Geçici 67. madde kapsamında zarar mahsubu aşağıda detaylı bir şekilde incelenmiştir.

sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerinin vergilendirilmesinin basitleştirilmesi olarak açıklanmıştır. Bir çok mükellef açısından bu stopajın nihai vergi olması esasına dayanmaktadır. Bu sisteme (kural olarak) işleme aracılık eden banka ve aracı kurumlar stopajın uygulanması nedeniyle vergi idaresine karşı sorumludur.

Ancak, geçici 67'nci madde ile getirilen bu vergileme rejimi her türlü finansal araçtan elde edilen her türlü gelirler için geçerli olmayıp özel olarak kapsamı yasa (ve tebliğ) ile çizilmiş olan durumlarda uygulanmaktadır. Geçici 67'nci maddenin geçerli olmadığı durumlarda Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununun diğer (olağan) hükümleri (yukarıda açıklanan) uygulanacaktır. Dolayısıyla, 1.1.2006 tarihinden itibaren (2016'ya kadar) finansal araçlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde iki ayrı vergileme rejiminin geçerli olacağını söyleyebiliriz.

GVK Geçici 67'nci madde ile getirilen yeni vergileme rejimi, hazırlanış sürecinde yeterli teknik araştırmanın yapılmamış olması, Avrupa Birliği ülkelerinde kabul edilen vergileme rejimleri ile uyumlu olmaması, alım-satım kazançları için dünyada pek görülmeyen bir mekanizmayı getirmesi, para ve sermaye piyasası araçları arasında vergisel açıdan fark gözetmemesi, özellikle türev ürünler gibi yeni finansal ürünler konusunda kavram kargaşalarını bünyesinde barındırması, "basitlik"¹³ yerine iki ayrı vergileme rejimi yaratmak suretiyle aslında karmaşıklık yaratması ve benzer bir çok nedenle bazı kişilerce eleştirilmekte, ancak bazı kişilerce de "dünyaya örnek bir model" olarak gösterilmektedir. Bu kapsamda biz bu tartışmaların detayına girmiyoruz.

Ancak yeni vergileme rejiminin sebebiyet verdiği ikili vergileme rejimi nedeniyle yatırımcıların finansal araçlardan elde ettikleri kazançların vergilendirilmesini, aşağıda "olağan vergileme rejimi" ve "geçici 67'nci madde kapsamındaki vergileme rejimi" başlıkları altında ayrı ayrı ele alma zorunluluğumuz doğmuştur.

10) DAMGA VERGİSİ KANUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ

13 Vergi kanunlarının basit olması ile ilgili tartışmalar için bkz., Umurcan GAGO, "Vergi Kanunlarının Basit Olması Meselesi", Dünya Gazetesi, 20.07.2007.

Damga Vergisi Kanunu (DVK) uyarınca, DVK'a ekli tabloda yazılı kağıtlar damga vergisine tabidir. Bu kanundaki "kağıtlar" terimi, yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder. (md.1)

Vergiye tabi kağıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kağıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhler de Damga Vergisine tabidir. (md.2)

Damga Vergisinin mükellefi kağıtları imza edenlerdir. Resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kağıtların Damga Vergisini kişiler öder. Yabancı memleketlerle Türkiye'deki yabancı elçilik ve konsolosluklarda düzenlenen kağıtların vergisini, Türkiye'de bu kağıtları resmi dairelere ibraz eden, üzerlerinde devir veya ciro işlemleri yapanlar veya herhangi bir suretle hükümlerinden faydalananlar öderler. Ancak bunlardan ticari veya mütedavil kağıt mahiyetinde bulunanların vergisini, bunları en evvel satan veya kabul veya başka suretle kullanan kişiler öderler. (md.3)

Bir nüshadan fazla olarak düzenlenen kağıtların her nüshası ayrı ayrı aynı miktar veya nispette Damga Vergisine tabidir.(md.5)

Bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların herbirinden ayrı ayrı vergi alınır. Bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır. Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin akitlerinden başka bir şahsın eklenen akit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir. (md.6)

Damga Vergisine tabi kağıtlarda yazılı yabancı paralar Maliye Bakanlığınca tayin ve ilan edilecek fiyat üzerinden Türk parasına çevrilerek ona göre Damga Vergisi alınır. (md.12)

Damga Vergisi kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı nispet veya miktarlarda alınır. Şu kadar ki her bir kağıt için hesaplanacak vergi tutarı (1) sayılı tabloda yer alan sınırlamalar saklı kalmak üzere 1.015.093,00 Yeni Türk Lirasını (2008 için) aşamaz. (bu azami tutar, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılır) Belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin değiştirilmesi halinde artan miktar aynı nispette vergiye tabidir. Bunların devri halinde aslından alınan verginin dörtte biri alınır. Mukavelenamelerin müddetinin uzatılması halinde aynı miktar veya nispette vergi alınır. Akreditif mektup ve telgraflarında süre uzatıldığı takdirde verginin dörtte biri alınır. (md.14)

(1) sayılı tablo uyarınca belli bir parayı ihtiva eden sözleşmeler binde 7.5 oranında damga vergisine tabidir. Ancak, belli bir parayı ihtiva etmeyen sözleşmeler damga vergisine tabi değildir.

Damga Vergisi kanuna ekli (2) sayılı tabloda ise Damga Vergisinden istisna edilen kağıtlar sayılmıştır. Sermaye piyasası ile ilgili bazı istisnalar şunlardır:

- Hisse senetleri,
- Her türlü tahvillerin temettü ve faiz kuponları;
- Bankalar arasında, bankanın taraf olduğu veya bankalar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadede önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma,

değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile bu sözleşmelere ilişkin olarak düzenlenen diğer kâğıtlar;

- Kıymetli madenler borsalarında kıymetli madenlerin ödünç işlemlerine ilişkin düzenlenen kâğıtlar;
- Bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç);
- 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 10'uncu maddesi çerçevesinde tüketici finansman şirketlerince kullanılacak tüketici kredilerinin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç)

Ayrıca, Sermaye Piyasası Kanununun 40'inci maddesi uyarınca, borsalarda işlem gören ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri damga vergisinden muaftır.

Damga Vergisi Yasası'nın mükerrer 30'uncu maddesi hükmü gereği olarak Bakanlar Kurulu, Sermaye Piyasası Yasası'nın uygulanması ile ilgili olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenmesi öngörülen kâğıtların tabi olduğu damga vergisi nispetini "0" sifıra kadar indirmeye, indirilen nispeti yasal seviyesine kadar çıkarmaya ve nispetler dahilinde kâğıtlar itibarıyla farklı nispetler tespit etmeye yetkili kılınmıştır.

Bakanlar Kurulu tarafından sıfır nispeti uygulanacak olan kâğıtlar üç grupta toplanmış bulunmaktadır. Buna göre;

- Sermaye Piyasası araçlarının halka satışında; halka arzedenler ile aracı kurum veya bankalar arasında aracılık faaliyeti ile ilgili olarak düzenlenecek sözleşmeler,
- Menkul kıymetlerin geri alma taahhüdü ile satım ve geri satma taahhüdü ile alım işlemleri nedeniyle düzenlenecek taahhütnameler, sözleşmeler,
- Varlığa dayalı menkul kıymet ihraçları ile ilgili aracılık sözleşmeleri, saklama sözleşmeleri, vekâlet sözleşmeleri ve temlik sözleşmeleri,

sıfır (%0) oranında damga vergisine tabi bulunmaktadır.

11) HARÇLAR KANUNUN SERMAYE PİYASASI İLE İLGİLİ BÖLÜMLERİ

Harçlar Yasası'nın 8'inci kısmı "İmtiyazname, ruhsatname ve Diploma harçları" ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Yasal düzenleme gereği olarak söz konusu harçları

kendilerine imtiyazname ve diploma verilen kişiler ödemekle yükümlüdür. Harç: harç pulu yapıştırılması suretiyle veya makbuz karşılığında ödenir.

Harçlar Yasası'nın 8 sayılı tarifesinde XI. Bölüm "Finansal faaliyet izin belgesi harçları" başlığını taşımaktadır. Bu tarifeye göre belirlenmiş bulunan harç miktarları 2008 yılı için aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

1- Banka kuruluş ve faaliyet izin belgeleri;

- Türkiye'de kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yabancı bankaların Türkiye'de açtıkları ve açacakları Merkez Şubelerine ilişkin izin belgeleri (Her yıl için) 120.277,60 YTL.
- Serbest bölgelerde faaliyet göstermek üzere kurulacak bankalar ve açılacak yabancı banka şubelerine ilişkin belgeler (Her banka ve şube için) 120.277,60 YTL.
- Bütün bankaların, serbest bölgelerdekiler de dahil olmak üzere açacakları şubeler için düzenlenen belgeler (Her şube için) 24.055,10 YTL.

2- Özel finans kurumları kuruluş izin belgeleri:

- Özel finans kurumları kuruluş izin belgesi (Her yıl için) 120.277,60 YTL
- Özel finans kurumlarının açacakları şubeler için düzenlenen belgeler (Her şube için) 24.055,10 YTL.

3- Sermaye Piyasası'nda aracılık yapan kurumlara verilen yetki belgeleri (Her belge için ayrı olmak üzere her yıl için) 24.055,10 YTL.

4- Yatırım Ortaklığı kurma ve izin belgeleri: 24.055,10 YTL.

5- Finansal Kiralama şirketleri kuruluş izin belgeleri,

- Finansal Kiralama şirketleri kuruluş izin belgeleri, (Her yıl için) 24.055,10 YTL.
- Finansal Kiralama şirketlerinin serbest bölgelerdekiler de dahil olmak üzere açacakları şubeler için düzenlenen belgeler (Her şube için) 12.027,50 YTL.

6- Factoring şirketleri kuruluş izin belgeleri :

- Factoring şirketleri kuruluş izin belgeleri (Her yıl için) 24.055,10 YTL.
- Factoring şirketlerinin, serbest bölgelerdekiler de dahil olmak üzere açacakları şubeler için düzenlenen belgeler (Her şube için) 12.027,50 YTL.

7- Yetkili müesseseler (Döviz büfeleri) kuruluş izin belgeleri:

- Yetkili müesseseler (Döviz büfeleri) kuruluş izin belgeleri (Her yıl için) 11.220,00 YTL.
- Yetkili müesseseler (Döviz büfeleri) açacakları şubeler için düzenlenen belgeler 5.610,00 YTL

8- Sigorta şirketleri kuruluş izin belgeleri (her yıl için)

- Sigorta şirketleri kuruluş izin belgeleri (her yıl için) 60.138,50 YTL.
- Emeklilik şirketleri kuruluş izin belgeleri (her yıl için) 42.329,20 YTL.

9- Diğer finansman kurumlara ilişkin belgeler:

- Diğer finansal kurumlar kuruluş ve faaliyet izin belgeleri (Her yıl için) 24.055,10 YTL.
- (Diğer finansal kurumlar, yukarıda belirtilen kurumların dışında kalan, ancak finansal hizmet vermek üzere kuruluşu veya faaliyetleri yetkili kamu mercilerinin iznine tabi gerçek veya tüzel kişilerdir.)
- Diğer finansal kurumların açacakları şubelerle ilgili izin belgeleri (Her şube için) 12.027,50 YTL

10- İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında yapılan iş ve işlemler nedeniyle alınan menkul kıymet kotasyon ve tescil ücretleri, kurtaj ücretlerinden borsa yönetimine ödenecek borsa payları ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan tescil ve kayıtlar nedeniyle alınan ücretler üzerinden alınan harçlar 5582 sayılı Kanun'un 33.maddesi ile 06/03/2007 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

Yukarıdaki tarifede aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu kısımda yazılı olup harca tabi tutulmuş olan belgelerin, yenilenmelerinde veya devir suretiyle başkalarına intikallerinde ve herhangi bir nedenle iptal edildikten sonra yenilenmeleri halinde tekrar harç alınmaktadır.

Yasal düzenleme gereği yıllık olarak alınan harçlar her yıl ocak ayının başında yıllık olarak tahakkuk ettirilmiş sayılmaktadır. Bu bağlamda tahakkuk ettirilen harçlar ayrıca yükümlüye tebliğ olunmamaktadır. Söz konusu harçların Ocak ayı içerisinde ödenmesi gerekir. Aksi takdirde süresinde ödenmeyen harç gecikme zammı uygulamasına tabidir.

Harçlar Yasası'nın 130'uncu maddesi hükmü gereği olarak süresi içerisinde ödenmeyen harçlar için ilgili makam veya daireler tarafından sürenin sonundan itibaren 15 gün içinde bir müzekkere o yerin ilgili vergi dairesine bildirimde bulunulur.

12) BANKA VE SİĞORTA MUAMELERİ VERGİSİ

Gider Vergileri Yasası'nın 28'inci maddesi uyarınca,

Banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

Yasal düzenleme gereği olarak söz konusu vergiyi uygulamakla görevli bankalar ve sigorta şirketleri ile bu vergi kapsamında olan kurum ve kuruluşlar öder.

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar ilgili vergi dairesine beyan edilmek suretiyle ödenir.

BSMV oranı %5'tir. Ancak, 22.6.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4761 sayılı Yasa'nın 5'inci maddesiyle yapılan değişiklik uyarınca "*Bakanlar Kurulu, ... vergi oranını bankalar arası mevduat muameleleri, bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa, para piyasası muameleleri ve banka ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte %1'e, bankalararası kambiyo muameleleri için ise sıfıra kadar indirmeye ve %15'i aşmayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkilidir.*"

Buna göre geçerli olan BSMV oranları şöyledir:

- Bankalar arası mevduat işlemleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları İle Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi Ve Özelleştirme İdaresi tarafından çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satımı taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları ile Toplu Konut İdaresi tarafından çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklemeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1, bankalar arası kambiyo satış işlemlerinden satış tutarı üzerinden sıfır,
- Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,
- Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden %5.

Diğer yandan; Emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar ile, Banka ve Sigorta şirketleri ile emeklilik şirketlerinden kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari

değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar, BSMV'den bağışık tutulmuş bulunmaktadır.

13) KAYNAK KULLANIMI DESTEKLEME FONU KESİNTİSİ

1980'li yılların ikinci yarısından itibaren giderek yoğunlaşan fon oluşumu içerisinde Bakanlar Kurulu'nun 88/12944 sayılı kararı "Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu"da dahil edilmiş bulunmaktadır. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu özet olarak banka kredilerine, yurtdışından sağlanan kredilere ve vadeli ithalata uygulanmaktadır.

Hali hazırda yürürlükte olan oranlar şunlardır:

- A. Bankalar ve finansman şirketlerince kullandırılan;
a. Tüketici kredilerinde (Gerçek kişilere ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla kullandırılan krediler) %15
b. Diğer kredilerde % 0 (eski oran %3)*
(*) B.K.K. 26.07.2004 Tarihli ve 2004/7633 Sayılı Kararnamenin Eki Karar

C. Bankalar ve finansman şirketlerinin yurtdışından sağladıkları kredilerde % 0,

D. Bankalar ve finansman şirketlerin dışında Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladıkları krediler % 3,

E. Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta % 3

Fon T.C.Merkez Bankası nezdinde kurulmuştur. Ancak fonun kurulmasında dayanak alınan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu’nun 40’ıncı maddesi ile Bankalar Yasası’nın 20/1-b hükmü 4684 sayılı yasanın 16’ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılmış, ancak söz konusu yasanın geçici 3’üncü maddesi hükmü gereği olarak; “Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintileri, bu konuda yeni bir düzenleme yapılincaya kadar yürürlükten kaldırılan hükümlere göre devam” edilecek ve doğrudan genel bütçeye gelir yazılmak suretiyle Hazine hesaplarına intikal ettirilecektir.

Yasal düzenleme gereği olarak Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesinti oranlarını sıfıra kadar indirmeye veya onbeş puana kadar yükseltmeye veya kesintiyi tümüyle kaldırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Diğer yandan “Bu kesintilerin tahakkuk ve tahsili Maliye Bakanlığınca vergi gelirlerine ilişkin yetkiler kapsamında takip edilmekte ve kesintilerin tahsilinde Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü tarafından 14 Şubat 2002 tarihinde yayımlanan 2002/4 sayılı Uygulama İç Genelgesi uyarınca; “Bankalar, özel finans kurumları ve finansman şirketleri hesaplayacakları fon kesintilerini 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve T.C. Merkez Bankasının 6 sıra numaralı Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu hakkındaki tebliğ hükümlerine ve bu konuda yayımlanmış talimatlarına göre yürüteceklerdir.

Adı geçen mükellefler,

- * Türk lirası kredilerde (endeksli krediler dahil) faiz tahakkukunu,
- * Döviz kredilerinde, kredilerin kullanıldığı veya kullandırıldığı tarihi,
- * Kredili ithalatta tahsilatı,

İzleyen ayın 15’inci günü akşamına kadar hesapladıkları “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu” kesintilerini şekli Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen bildirim ile birlikte Kurumlar Vergisi yönünden bağlı bulundukları Vergi dairesine ödemekle yükümlü kılınmışlardır.

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 2002/4 sayılı iç genelge gereği Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi kapsamında olan işlemi yapan bankalar, özel

finans kurumları, finansman şirketleri tarafından süresinde bağlı olunan vergi dairesine bildirimde bulunulmaması halinde Vergi Usul Yasası'nın 352-11/7'nci maddesi uyarınca ikinci derece usulsüzlük cezası kesilecektir.

Böyle bir durumda, süresinde verilmeyen bildirimler için vergi dairesi tarafından tahakkuk fişi düzenlenecek ve bildirimde bulunmayan yükümlüye bir aylık ödenme süresi verecektir. Bu bağlamda ayrıca Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintisinin ait olduğu dönemin, normal vade tarihinden tahakkuk fişinde belirtilen vade tarihine kadar süreler için bu sürede yürürlükte bulunan 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'a ve bu kanunda değişiklik yapan 4489 sayılı kanuna göre hesaplanacak faiz oranının iki katı tutarında Cezai Faiz hesaplanıp Tahakkuk Fişi'ne yazılacaktır.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintilerine ilişkin olarak denetim birimleri tarafından yapılan inceleme sonucunda düzenlenen raporlarda tespit edilen Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintileri ile cezai faizin ödenmesinde, bankaların sorumluluğu dışında kalan tutarların ödenmesinden kişiler sorumlu olacağından, bu tutarlar ilgili gerçek ve tüzel kişilerden bağlı oldukları vergi dairelerince 2002/4 sayılı Uygulama İç Genelgesinde belirtilen esaslara göre işlem yapılmaktadır.¹⁴

EK: VERGİLERDE BEYAN (TARİH) VE ÖDEME ZAMANLARI:

Mükellefiyet Şekli veya Beyanname Türü	Beyanname Verme Süresi (Tarih Zamanı)	Ödeme Süresi
Gelir V. Beyannamesi	Mart ayının 25'inci günü akşamına kadar	1. Taksit Mart ayında 2. Taksit Temmuz ayında
Gelir V. Muhtasar Bey. (GVK. md. 94 gereğince verilen)	1. Genel olarak, kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın	1- 26'ncı günü akşamına kadar

¹⁴ DİCLE, Berk "Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) Kesintisinde Son Durum", "Vergi Dünyası" Mayıs-2002 Sf:41

	23'üne kadar 2. Üç ayda bir verilen Beyannameler	2- Ocak, Mart, Temmuz ve Ekim aylarının 26'ncı günü akşamına kadar
Kurumlar Vergisi Beyannamesi	Hesap döneminin kapandığı ayı takip eden 4'üncü ayın 25'inci gününe kadar (Genel olarak Nisan ayında)	Tek ödeme halinde Nisan ayında
Kurumlar V. Muhtasar (KVK. md.31.gereğince)	Kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın 23'üne kadar	26'ncı günü akşamına kadar
Katma Değer Vergisi Beyannamesi	Her bir aylık dönemi takip eden ayın 24'üne kadar	26'ncı günü akşamına kadar
Damga Vergisi	Ertesi ayın 23'üncü günü akşamına kadar	Beyanname verme süresi içinde
Damga Vergisi - istihkaktan kesinti şekliyle ödeme	Ertesi ayın 23'üncü günü akşamına kadar	26'ncı günü akşamına kadar
Gider Vergisi Bildirimi	Ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar	Beyanname verme süresi içinde